

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 73

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΛΣΤ' — ΝΑ'

Κείμενον: Γ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ

Μετφρασας — Σχόλια

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Γ. ΡΟΥΜΗ

θεολόγος • φιλόλογος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	13 - 264
Ὁμιλία ΑΓ' (Ἰωάν. 8' 54 - ε' 5)	13 (267)*
Ὁμιλία ΑΖ' (Ἰωάν. ε' 6 - 13)	25 (272)
Ὁμιλία ΑΗ' (Ἰωάν. ε' 14 - 21)	35 (278)
Ὁμιλία ΑΘ' (Ἰωάν. ε' 22 - 30)	60 (290)
Ὁμιλία Μ' (Ἰωάν. ε' 31 - 38)	86 (304)
Ὁμιλία ΜΑ' (Ἰωάν. ε' 39 - 47)	103 (313)
Ὁμιλία ΜΒ' (Ἰωάν. ε' 1 - 15)	115 (319)
Ὁμιλία ΜΓ' (Ἰωάν. ε' 16 - 25)	132 (328)
Ὁμιλία ΜΔ' (Ἰωάν. ε' 26 - 27)	141 (332)
Ὁμιλία ΜΕ' (Ἰωάν. ε' 28 - 40)	151 (337)
Ὁμιλία ΜΣ' (Ἰωάν. ε' 41 - 52)	171 (346)
Ὁμιλία ΜΖ' (Ἰωάν. ε' 53 - 71)	187 (354)
Ὁμιλία ΜΗ' (Ἰωάν. ζ' 1 - 8)	208 (364)
Ὁμιλία ΜΘ' (Ἰωάν. ζ' 9 - 24)	222 (370)
Ὁμιλία Ν' (Ἰωάν. ζ' 25 - 36)	238 (377)
Ὁμιλία ΝΑ' (Ἰωάν. ζ' 37 - 44)	252 (384)
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	267 - 391

* Οἱ ἐντός παρενθέσεων ἀριθμοὶ εἰναι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν σελίδων τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΑΓ' (36) (Ἰωάν. 8', 54 — ε', 5)

«Αὐτὴν τὴν θεραπείαν ἔλαβε πάλιν ὁ Ἰησοῦς, ὡς θαύ-
τερον¹ θαῦμα εἰς τὴν Κανὰ, ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας
εἰς τὴν Γαλιλαίαν»²

α'. Ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ
δὲν θά ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ ἀδιοφορήσῃ αὐτὲ καὶ διὰ
τὴν ἐλαχίστην φλέθραν, ἔνεκα τῶν κόπων ποῦ ἀπαιτεῖ,
ἐπειδὴ παρέχει πολὺν πλοῦτον, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ
εἰς τὰς θείας Γραφὰς δὲν εἶναι χωρὶς ζημίαν, ἐὰν παρα-
τρέλωμεν ἓνα ἰδιὸν ἢ μίαν κερασίαν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐ-
ρευνῶμεν τὰ πάντα. Διότι εἴα ἔχουν λεχθῇ ὑπὸ τὴν ἑμ-
πνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τίποτε δὲν εἶναι πε-
ριττὸν εἰς αὐτάς.

Πρόσεξε λοιπὸν τί λέγει ἐν προκειμένῳ ὁ Εὐαγ-

1. Τὸ «εὐτερον» ἐκφράζει δύο ἰδέας, δηλαδὴ δεύτερον, με-
τὰ τὰ θαῦμα εἰς τὸν γάμον, ποῦ γίνεται εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, καὶ
εὐτερον ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διότι
καὶ τὸ πρῶτον ὁσπερ ἀπὸ ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐ-
πραγματοποιήσεν.

2. Ἰωάν. 4, 54.

* Ὑποχρέωσις καθὲ χριστιανοῦ, τονίζει ὁ βασις Χρυσόστο-
μος εἰς τὴν παρούσαν ὁμιλίαν του, εἶναι νὰ μελετᾷ μετὰ προσο-

γελιστής· «Αὐτὴν τὴν θεραπείαν ἔκανε πάλιν ὁ Ἰησοῦς, ὡς δεύτερον θαῦμα εἰς τὴν Κανὰ, ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν». Τὸ «δεύτερον» δὲν τὸ προσέθεσεν ἀνευ σκοποῦ, ἀλλ' ἐξαίρει ἀκόμη περισσότερον τὸ θαῦμα τῶν Σαμαρειτῶν, δεικνύον ὅτι, ἂν καὶ ἔγινε καὶ δεύτερον θαῦμα, ἐν τούτοις αὐτοὶ ποῦ εἶδαν τὰ θαύματα δὲν ἔφθασαν ἀκόμη εἰς τὸ πνευματικὸν ὕψος ἐκείνων ποῦ τίποτε δὲν εἶδαν.

«Μετὰ ταῦτα» ἦτο ἡ ἑορτὴ³ τῶν Ἰουδαίων. (Ποία ἑορτή; Ἐγὼ νομίζω, ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς). «Καὶ ἀνέθῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα»⁴.

Πάντοτε κατὰ τὰς ἑορτάς συχνοῦται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἅψ' ἐνὸς μὲν διὰ τὰ φανῇ ὅτι συνεορτάζει μετ' αὐτῶν, ἅψ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰ προσελκύσῃ τὸ ἄδολον πλῆθος. Διότι κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς συνεκέντρούντο κυρίως οἱ περισσότερον ἐλκερινεῖς.

χῆς καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐδόξα τῆς Ἀγίας Γραφῆς. διότι ὡς θεόπνευστος δὲν περιέχει τίποτε περιττόν. Ἐν συνεχείᾳ τονίζει ὅτι ἡ κολυμήθρα ἡ λεγομένη Βηθεσδὰ καὶ ἡ δὲ αὐτῆς θεραπεία τῶν διαφορετῶν νοσημάτων ἀποτελεῖ προτύπων τῆς διὰ τοῦ θαύματος ἀπαλλαγῆς τῆς ψυχῆς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Τέλος διευκρινίζει ὅτι ἡ ἀρετὴ ἀπαιτεῖ κόπον καὶ πολλοὺς ἰδρώτας, ἀλλὰ δίδει αἰώνιον ἡδονὴν, ἐνῶ ἡ κακία παρέχει στιγμιαίαν ἡδονὴν καὶ αἰώνιον λύπην, καὶ προτρέπει ἀναλόγως τοὺς ἀκροατὰς του.

3. Πρβλ. σημείωσιν 1 τῆς παραούσης ἡμέλης.

4. Δὲν σημαίνει ἀμεσον συνέχεια γεγονότων, ὅπερ ὁ Ἰωάννης ἐκφράζει διὰ τοῦ ἐμετὰ τούτου. Παρενέπεσαν λοιπὸν γεγονότα ἀρκετὰ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, τὰ ὅποια παραλείπει ὁ Εὐαγγελιστής, ἐπειδὴ ἐνδιαφέρεται νὰ παρουσιάσῃ τὸν Κύριον εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ μάλιστα εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα.

5. Διὰ τὸν καθαρισμόν τῆς ἑορτῆς ἐσημειώθη διαφορά γνωμῶν. Ὁ Χρυσόστομος καὶ πολλοὶ ἄλλοι, δέχονται ὅτι πρόκειται διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἄλλοι δὲως ἀναφέρονται εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἢ τῆς Σκηνοπηγίας ἢ τῶν Πουρῶν. Πιθανωτέρα φαίνεται ἡ τελευταία ἀπόψις.

6. Ἰωάν. 5, 1.

«Ὑπάρχει» δὲ εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα πλῆσιον τῆς προβατικῆς πύλης κολυμήθρα⁵, ἡ ὅποια εἶχεν ὡς πρόσθετον ὄνομα εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν Βηθεσδὰ⁶ καὶ εἶχε πέριξ αὐτῆς πέντε θολωτὰ ὑπόστεγα. Εἰς αὐτὰ τὰ θολωτὰ ὑπόστεγα εὐρίσκοντο ἐξαπλωμένοι⁷ πλῆθος πολὺ ἀρρώστων⁸, τυφλῶν, χωλῶν, ἀνθρώπων μὲ κάποιο μέλος ἀναισθητον, καὶ ἐπερίμεναν νὰ κινήθῃ τὸ νερὸ τῆς κολυμήθρας⁹. Ποῖος ὁ τρόπος τῆς θεραπείας αὐτῆς; Ποῖον μυστήριον ὑπαινίσσεται ἐδῶ; (Διότι αὐτὰ δὲν ἔχουν γραφῇ ἀσκόπα καὶ τυχαία, ἀλλὰ μὲς παρουσιάζει τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶν ὡς εἰς εἰκόνα καὶ παράστασιν, ὥστε τὸ πάρα πολὺ παράδοξον, ἐρχόμενον χωρὶς κανένα προῖδεασμένον, νὰ μὴ κλονίσῃ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως εἰς τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους). Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ποῦ ὑποτιπύεται ἐδῶ; Ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ τὸ θάπτισμα, τὸ ὅποion εἶχε πολλὴν δύναμιν καὶ μεγίστην δωρεάν, θάπτισμα, ποῦ ἐκαθάριζεν ὅλους τὰς ἀ-

7. Ὁ Ἐνεστάς δικαιολογεῖται εἴτε ἀπὸ τὴν χρηρότητα τῶν ἰνυπώσεων τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἴτε διότι, παρὰ τὴν ἐπισυνθῆσαν καταστροφὴν τῶν Ἱερουσαλῶν κατὰ τὸ 70 μ.Χ. ὁπὸ τοῦ Τίτου, ἡ πηγὴ αὐτῆς ὑπάρχει. Ὁ Ἰωάννης ὡς γνωστὸν ἔγραψε μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτὴν περὶ τὸ 85 ἕως 95 μ.Χ.

8. Ποῦ ἀκριβὲς εὐρίσκεται ἡ πηγὴ αὐτῆς ἀμφισβητεῖται. Μερικοὶ τὴν συγχέουν πρὸς τὴν κολυμήθραν τοῦ Σιλοάμ (Ἰωάν. 9, 7), ἡ ὅποια ὅμως φαίνεται ὅτι ἐξορίζεται ὁπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ. Μᾶλλον ὅμως ἡ πηγὴ αὐτῆς ἐκεῖτο βορειοανατολικῶς τοῦ ναοῦ, παρὰ τὴν σημερινὴν πύλην τοῦ ἁγίου Στεφάνου, δι' αὐτῆς δὲ ὁδηγοῦντο τὰ παλμνία ἐκ τῆς ὑπαίθρου εἰς τὴν πόλιν. Ἰσως ἦτο λίμνη, σχηματιζομένη ἀπὸ κάποιαν πηγὴν, μὲ ἀρκετὸν βάθος, ὥστε νὰ δύναται καλεῖν νὰ κολυμῇ ἐντὸς αὐτῆς.

9. Βηθεσδὰ σημαίνει οἶκος ἐλέους. Τὸ ὄνομα αὐτὸ κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἔκδοχην ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἐπειδὴ ἐθεραπεύοντο ἐκεῖ διάφορα νοσήματα.

10. Μὲ ὀλίγας λέξεις περιγράφει ζωηρῶς ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν εἰκόνα τῶν ὁπὸ τὰς στοὰς κειμένων ἀσθενῶν.

11. Ἰωάν. 8, 2-3.

μαρτίας και εις τούς πνευματικῶς νεκροὺς ἐβίβει ζωὴν.
 "Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ὡς εἰς πῖνακα ζωγραφικῆς προ-
 διαγράφονται εἰς τὴν κολυμήθραν αὐτὴν καὶ εἰς ἄλ-
 λα πολλά περιστατικά. Καὶ κατὰ πρῶτον καθάρσις τὸ
 νερό, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκαθαρίζοντο αἱ σωματικαὶ κηλίδες
 καὶ οἱ μολυσμοὶ ποὺ δὲν ὤψηναν, θεωρούμενοι ὅμως
 ὡς πραγματικοί, ὥπως εἶναι οἱ καθαρισμοὶ ἀπὸ τῆς κη-
 δείας, ἀπὸ τῶν λεπτῶν καὶ ἄλλων παρόμοιων πράγμα-
 τας. Καὶ πολλὰς καθαρτικὰς πράξεις θὰ ἤμποροῦσε
 νὰ ἴδῃ ὁ καθένος νὰ γίνωνται μὲ νερό εἰς τὴν Παλαιάν
 Διαθήκην ἐξ αἰτίας τῆς Ἰδέας τοῦ μολυσμοῦ ἐκ τῆς ἐπα-
 φῆς μὲ διάφορα ἀπηγορευμένα πρόσωπα ἢ ἀντικείμενα.
 Ἄς προχωρήσωμεν ὅμως τώρα εἰς τὸ θέμα μας.
 Κατὰ πρῶτον λοιπὸν, ὥπως προανέφερα, παραχωρεῖ νὰ
 πραγματοποιοῦνται μὲ τὸ νερό καθαρισμοὶ σωματικῶν
 μολυσμῶν, ἔπειτα δὲ νὰ θεραπεύωνται καὶ διάφοροι ἀ-
 σθενεῖαι. Ὁ Θεὸς δηλαδὴ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μᾶς φέρῃ
 πλησιέστερον πρὸς τὴν δωρεάν τοῦ βαπτίσματος, ὅχι
 μόνον μολυσμοὺς ἀπλῶς καθαρίζει πλέον, ἀλλὰ καὶ ἀ-
 σθενείας θεραπεύει. Διότι αἱ εἰκόνες τῆς ἀληθείας, καὶ
 αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ βάπτισμα καὶ αἱ σχετιζόμεναι
 πρὸς τὸ πάθος καὶ αἱ εἰς ἄλλα γεγονότα ἀναγόμεναι,
 εἶναι ἐντονώτεραι καὶ παραστατικώτεραι τῶν παλαιστέ-
 ρων. Ὅπως δηλαδὴ ἀκριβῶς οἱ σωματοφύλακες τοῦ
 βασιλέως, οἱ ὅποιοι ἴστανται πλησίον τοῦ εἶναι λαμπρό-
 τεροι τῶν ἄλλων αὐλικῶν, καθ' ὅμοιον τρόπον συνέβη
 καὶ μὲ τοὺς τύπους τῆς ἀληθείας.
 Κατέβαινε λοιπὸν ἄγγελος καὶ ἐτάραξε τὸ νερό
 καὶ τοῦ μετέβιβε θεραπευτικὴν δύναμιν, διὰ νὰ μάθουν
 οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι πολὺ περισσώτερον δύναται νὰ θεραπεύ-
 σῃ ὅλα τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων.
 Ἄλλ' ὥπως εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἐθερά-
 पेυσεν γενικῶς ἡ φύσις τοῦ νεροῦ, (διότι τότε αὐτὸ θὰ ἐ-
 γίνετο συνεχῶς), ἀλλ' ἀπέκτα θεραπευτικὰς ἰδιότητας

διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἀγγέλου, ἔτσι καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν
 ἐπιτελεῖ τὸν καθαρμὸν τὸ νερό τοῦ βαπτίσματος ἀφ' ἐ-
 αυτοῦ, ἀλλὰ τότε λύει ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ ἁμαρτήμα-
 τα, ὅταν δηλαδὴ δεχθῇ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Γύρω λοιπὸν ἀπὸ τὴν κολυμήθραν αὐτὴν «εὐρί-
 σκοντο βαπτιζόμενοι πλῆθος πολὺ ἀρρώστων, τυφλῶν,
 χωλῶν, ἀνθρώπων μὲ κάποιο μέλος ἀναίσθητον, καὶ ἐ-
 περίμεναν νὰ κινηθῇ τὸ νερό τῆς κολυμήθρας».

Τότε ὅμως ἡ ἀσθενεία ἠμποδίζει ὅποιον ἤθελε νὰ
 θεραπευθῇ, ἐνῶ σήμερα ὁ καθένος ἔχει τὴν δυνατότητα
 νὰ προσέλθῃ. Διότι δὲν εἶναι ἄγγελος ἐκεῖνος ποὺ τα-
 ράσσει τὸ νερό, ἀλλὰ ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων εἶναι ποὺ
 πράττει τὰ πάντα. Καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τώρα ὁ ἀρ-
 ρωστός, «Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω», δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρι-
 σθῇ, «ἐνῶ προσπαθῶ νὰ ἐλθῶ ἐγώ, προσλαμβάνει ἄλλος
 καὶ κατεβαίνει πρὶν ἀπὸ ἐμέ». Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἡ
 οἰκουμένη ὁλόκληρος προσέλθῃ, ἡ χάρις δὲν ὀλιγο-
 στεύει, οὔτε ἡ ἐνέργεια δαπανᾷται, παρὰ διατηρεῖται
 ἡ ἰδία καὶ μάλιστα εἰς ταιαύτην κατὰστασιν, εἰς τὴν ὁ-
 ποίαν ἦτο πρὸ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ ὥπως αἱ ἀκτίνες
 τοῦ ἡλίου φωτίζουν κάθε ἡμέραν, χωρὶς νὰ δαπανῶνται,
 οὔτε νὰ ἀδυνατῇ τὸ φῶς ἀπὸ τὴν μεγάλην χορηγίαν,
 καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς μεγαλύτερον μάλιστα θα-
 θμὸν καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἐλατ-
 τοῦται ἀπὸ τὸ πλῆθος ποὺ ἀπολαμβάνει αὐτήν.

Αὐτὸ ἐγίνετο, ὥστε, ὅσοι ἔμαθαν ὅτι ὑπῆρχεν ἡ δυ-
 νατότης νὰ θεραπεύουν τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος
 εἰς τὸ νερό, καὶ μάλιστα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἠσκήθησαν
 εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς θεραπείας, νὰ πιστεύουσιν εὐκολώ-
 τερον ὅτι τὸ νερό¹² ἠμπορεῖ καὶ τῆς ψυχῆς τὰ νοσήματα
 νὰ θεραπεύσῃ.

12. Διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ βά-
 πτισμα.

Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἀφησεν ὅλους τοὺς ἄλλους ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν ἀσθενῆ ἐκεῖνον, ποῦ ἦτο ἀρρωστος ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη¹³; Καὶ διατί τὸν ἐρωτᾷ, «Θέλεις νὰ γίνης ὑγιής;»¹⁴. Ὁχι διὰ νὰ μάθῃ θέβαια, (οἷοτι αὐτὸ ἦτο περιττόν), ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν καρτερίαν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ διὰ νὰ καταλάβωμεν ὅτι δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀφησε τοὺς ἄλλους καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν.

Καὶ τί λέγει ὁ ἀρρωστος; «Ἀπεκρίθη εἰς αὐτόν καὶ λέγει· Κύριε, δὲν ἔχω ἄνθρωπον νὰ μὲ ρίξῃ εἰς τὴν κολυθῆθραν, ἐμέσως ἦσαν ταραχῆ τὸ νερό¹⁵. Ἐνῶ δὲ προσπαθῶ νὰ ἔλθω ἐγὼ, προλοβαίνει ἄλλος καὶ κατεθαίνει πρὶν ἀπὸ ἐμέ¹⁶. Δι' αὐτὸ τὸν ἠρώτησεν, «Θέλεις νὰ γίνης ὑγιής;» διὰ νὰ μάθωμεν αὐτά. Καὶ δὲν τοῦ εἶπεν, Θέλεις νὰ σὲ θεραπεύσω; (οἷοτι ὁ ἀσθενὴς δὲν εἶχε καμμίαν μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ Ἰησοῦ), ἀλλὰ «Θέλεις νὰ γίνης ὑγιής;».

Εἶναι ἐκπληκτικὴ ἡ ὑπομονὴ τοῦ παραλύτου. Τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἦτο ἀσθενὴς καὶ κάθε ἔτος εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἐπέμενε, χωρὶς νὰ παραιτῆται ἀπὸ τὴν προσπάθειάν του. Διότι, ἂν ὄχι τὰ παρελθόντα, τὰ μέλλοντα τούλάχιστον δὲν ἦσαν ἱκανά, ἐὰν δὲν ἦτο καρτερικὸς, νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν;

Σκέψου ἀκόμη, σὲ παρακαλῶ, πῶς ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἐπαγρυπνοῦν ἐκεῖ καὶ οἱ λοιποὶ ἀσθενεῖς, διότι ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον ἐταράσσεται τὸ νερό ἦτο ἄδηλος. Καὶ οἱ μὲν χαλοὶ καὶ ἀκρωτηριασμένοι ἠδύναντο νὰ ποι-

13. Ἰωάν. 5, 3.

14. Ἰωάν. 5, 6.

15. Ἐπιθεβαιούται αὐτός ἐτι τὸ πρῶτος ἐμέας μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὲς ἐγένετο.

16. Ἰωάν. 5, 7.

ρατηροῦν, οἱ τυφλοὶ ὅμως πῶς ἐθλεπον; Ἰσως ἀπὸ τὸν γινόμενον θόρυβον ἀντελαμβάνοντο αὐτά.

Β'. Ἄς νοιώσωμεν ἐντροπὴν, ἀγαπητοὶ μου, ἂς νοιώσωμεν ἐντροπὴν καὶ ἂς στενάξωμεν διὰ τὴν πολλὴν μας ραθυμίαν. Ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐπέμενε ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ ἐπιτυχῇ ἐκεῖνο ποῦ ἤθελεν, καὶ ὁμως δὲν παρητέτο. Καὶ δὲν ἐπιτύχανε τὸν σκοπὸν του, ὅχι ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἀμέλειαν, ἀλλὰ διὰ τὰ γεγονότα ὅτι παρημποδίζετο ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ κατεπατείτο, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀδιαφορῇ ἔσω καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς. Ἡμεῖς, ὅμως, ἐὰν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐπιμεινωμεν παρακαλοῦντες διὰ κάτι θερμῶς, καὶ δὲν τὸ ἐπιτύχωμεν, παύομεν πλέον νὰ ἔχωμεν τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον δι' αὐτό. Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔχομεν ὑπομονὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον, στρατευόμενοι, ταλαιπωρούμενοι καὶ πολλὰς δουλοπρεπεῖς ὑπηρεσίας προσφέροντες, καὶ πολλὰς φορές χάνομεν εἰς τὸ τέλος καὶ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, ἐνῶ εἰς τὸν Κύριόν μας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὑπάρχει ὁπωσδήποτε ἡ δυνατότης νὰ πάρωμεν ἀμοιβὴν κατὰ πολὺ μεγαλυτέραν τῶν κόπων, (οἷοτι ἡ ἐλπίς δὲν ἐντροπιάζει)¹⁷, λέγει), δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἐπιμένωμεν μετ' αὐτὴν προσήκουσαν προθυμίαν.

Καὶ ἡ συμπεριφορὰ μας αὐτὴ πόσῃ τιμωρίαν ἀξίζει; Διότι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν κάτι, αὐτὸ τὸ γεγονός ἐτι θὰ ἀπευθυνώμεθα συνεχῶς πρὸς τὸν Θεόν, δὲν τὸ θεωρεῖτε ἀξίον πολλῶν ἀγαθῶν;

Ἀλλὰ μήπως εἶναι κοπιαστικὴ ἡ συνεχὴς προσευχή; Καὶ ποῖον πρᾶγμα τῆς ἀρετῆς, πῆς μου, δὲν εἶναι ἐπίπνον; Αὐτὸ ἀκριβῶς, λέγει κάποιος, τὸ ὅτι εἰς μὲν τὴν κακίαν ἔχει βαθεῖα ἀκόλουθος ἡ ἡδονή, ἐνῶ τὴν

17. Ρωμ. 5, 5.

ἀρετὴν ἀκολουθεῖ ὁ πόνος, εἶναι ἄξιον μεγάλης ἀπορίας. Καὶ νομίζω ὅτι πολλοὶ θὰ ζητοῦν ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα αὐτό.

Ποία εἶναι λοιπὸν ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς καταστάσεως; Ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μᾶς ἔδωσε εἶον ἀπηλλαγμένον ἀπὸ φροντίδας καὶ κόπους. Δὲν ἐχρησιμοποίησαμεν ὅπως ἔπρεπε τὴν δωρεάν, ἀλλὰ μᾶς διέστρεψεν ἡ ἀργία καὶ ἐχάσαμεν τὸν παράδεισον. Δι' αὐτὸ κατέστησε πλεον τὴν ζωὴν μᾶς ἐπίπονον, ὥς νὰ ἀπελογεῖτο πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ νὰ ἔλεγεν Σὰς ἔδωκα ἀνετον ζωὴν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνεσις ἐγίνεσθε χειρότεροι. Δι' αὐτὸ ἀπεφάσισα νὰ σοὺς προτιθεοῦν κόποι καὶ ἰδρώτες. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν μᾶς συνεκράτει αὐτὴ ἐκείνος ὁ κόπος, μᾶς ἔδωσε πάλιν νόμον μὲ πολλὰς ἐντολάς, θέτων, ὥς εἰς ἀγρίον ἵππον, χειροπέδας καὶ δεσμοὺς εἰς τοὺς πόδας, διὰ νὰ ἐλέγχῃ τὰ σινητήματα αὐτοῦ. Ἔτσι κάνουν οἱ θαυμαστοὶ τῶν ἵππων.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λοιπὸν εἶναι ἐπίπονος ἡ ζωὴ μᾶς, ἐπειδὴ ἡ ἀργία συνήθως μᾶς διαφθείρει. Διότι ἡ φύσις μᾶς δὲν ἀνέχεται νὰ εὕρεται εἰς ἀργίαν, ἀλλὰ στρέφεται εὐκολὰ πρὸς τὴν κακίαν. Ὡς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ σῶφρων δὲν χρειάζεται τοὺς κόπους, οὐτε ἐκεῖνος ποὺ διακρίνεται εἰς ἄλλας ἐκδηλώσεις τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ νὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἐπιτύχουν τὰ πάντα καθέωδοντες, τότε ποῦ θὰ χρησιμοποίησαμεν τὴν ἀνεσις αὐτὴν; Ἀρὰ γε ὅχι πρὸς τὸν ἐγώισμὸν καὶ τὴν ἀλαζονείαν;

Ἀλλὰ διατί, ἐρωτᾷ κάποιος, μὲ τὴν κακίαν μὲν ἔχει συνδυασθῇ μεγάλη ἡδονή, ἐνῶ μὲ τὴν ἀρετὴν ἔχει συνδεθῇ πολλὸς κόπος καὶ ἰδρώς; Καὶ ποῖα χάρις θὰ σοὺ ὀφειλετο ἡ διὰ ποῖον πράγμα θὰ ἐλάμβανες ἀμοιβήν, ἐάν τὸ ἔργον δὲν ἦτο ἐπίπονον; Διότι καὶ σήμερον ἠμποροῦ νὰ σοὺ παρουσιάσω πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐκ φύσεως μισοῦν τὴν μετὰ γυναικὸς ἐπαφὴν καὶ ἀποφεύγουν ὡς ὀδελυρὰν τὴν πρὸς αὐτὰς ὀμιλίαν. Αὐτοὺς λοι-

πὸν θὰ τοὺς ὀνομάσωμεν σῶφρονες, εἰπέ μοι, ἡ θὰ τοὺς στεφανώσωμεν καὶ θὰ τοὺς ἐπαινέσωμεν; Καθόλου δέ-θαια. Διότι σωφροσύνη σημαίνει ἐγκράτεια καὶ τὸ νὰ κατανικήσωμεν τὰς ἡδονὰς μαχόμενοι. Ἀλλωστὲ καὶ εἰς τοὺς πολέμους, ὅταν οἱ ἀγῶνες εἶναι σφοδροί, τότε τὰ τρήπαια γίνονται λαμπρότερα, καὶ ὅχι ὅταν καίνεας δὲν σηκῶνῃ τὰ χέρια τοῦ ἐναντίου μας. Ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ὅποιοι ἐκ φύσεως εἶναι ἐγκρατεῖς. Αὐτοὺς θὰ τοὺς ὀνομάσωμεν λοιπὸν εὐσεβεῖς; Ὁχι ἀσφαλῶς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοὺς τρεῖς τρόπους εὐνουσί-σμοῦ ποῦ ἀνέφερεν, ἀφήνει χωρὶς στέφανον τοὺς δύο καὶ τὸν ἕνα εἰσάγει εἰς τὴν βασιλείαν¹⁸.

Καὶ τί ἐχρειάζετο ἡ κακία; ἐρωτᾷ κάποιος. Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον ἐρωτῶ. Ποῖος εἶναι ὅμως ὁ δημιουργὸς τῆς κακίας; Ποῖος ἄλλος, παρὰ ἡ ραθυμία ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν θέλησιν μᾶς; Ἀλλ' ἔπρεπεν, ἰσχυρίζεται ὁ ἄλ-λος, νὰ ὑπάρχουν μόνον ἀγαθοὶ καὶ καλοὶ ἄνθρωποι. Καὶ ποῖον τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ ἀγαθοῦ; Νὰ προσέχῃ καὶ νὰ ἀγρυπνᾷ, ἢ νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ ροχαλίζει;

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον, ἀπαρεῖ κάποιος, νὰ μὴ ἐθεωρεῖτο αὐτὸ ἀγαθόν, τὸ νὰ προσδεωόμεν εἰς τὴν ἀρε-τὴν χωρὶς κόπους; Μαθὲν προσβάλλεις ἐπιχειρήματα ποῦ ταιριάζουν εἰς τὰ θεοκλήματα καὶ εἰς ὅσους ἀσχοιοῦνται πρὸ πάντων μὲ τὴν κοιλίαν τῶν καὶ τὴν θεωροῦν ὡς Θεόν. Διότι, ἂν οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲν εἶναι προϊόν ἀδιαφο-ρίας καὶ καθρότητος, ἀπάντησέ μοι ἀπὸ τὸ κατωτέρω παράδειγμα. Ἐάν ὑπῆρχεν ἕνας θαυμάσιος καὶ ὁ στρα-τηγὸς του, καὶ, ἐνῶ ὁ θασιλευς ἐκοιμάτο καὶ ἐμέθυε, ὁ στρατηγὸς ταλαιπωρούμενος ἔστησε τὰ τρήπαια, εἰς ποῖον θὰ ἀπέδιδες τὴν νίκην; Ποῖος θὰ εἶχε τὴν ἡδονὴν

18. Πρβλ. Ματθ. 19, 12.

διὰ τὰ συμβάντα; Βλέπεις ὅτι ἡ ψυχὴ εὐχαριστεῖται καὶ ἀγαπᾷ περισσότερον ἑκείνου, διὰ τὰ ὅποια ἐκοπίασεν; Δι' αὐτὸ ἀνέμειξε τοὺς πόνους μετὰ τὴν ἀρετὴν, διότι ἡ θελὲ νὰ τὴν καταστήσῃ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν οἰκείαν καὶ ποθητήν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὴν μὲν ἀρετὴν θαυμάζομεν, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἰμεθα ἐνάρετοι, ἐνῶ τὴν κακίαν, ἂν καὶ προσφέρῃ ἡδονήν, τὴν κατηγοροῦμεν.

Ἐάν πάλιν ἀπορῇς καὶ ἐρωτᾷς: Διὰ τί δὲν θαυμάζομεν περισσότερον τοὺς ἐκ φύσεως καλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐκ προαιρέσεως ὄντας καλοὺς; ἀπαντῶ, διότι εἶναι δίκαιον νὰ προτάσσωμεν τὸν κοπιᾶζοντα ἀπὸ ἐκείνου ποῦ δὲν κοπιᾶζει.

Καὶ διὰ τί, ἐρωτᾷς, τώρα κοπιᾶζωμεν; Ἐπειδὴ δὲν ἐκράτησες μετὰ μέτρον τὴν κατάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχες κόπους. Μᾶλλον ὅμως, ἐάν κανεὶς ἐξετάσῃ μετὰ ἀκριθείαν τὸ πρᾶγμα, θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι καὶ μετὰ ἄλλους τρόπους συνηθίζει νὰ μᾶς διαφθείρῃ ἡ ἀργία καὶ νὰ μᾶς δημιουργῇ πόνον. Καὶ ἐάν θέλῃς ὡς παράδειγμα, ἄς κλείσωμεν κάπου ἓνα ἄνθρωπον καὶ ἄς τὸν τρέφωμεν μόνον, προσέχοντες κυρίως τὴν ἱκανοποίησιν τῆς καιλίας του, χωρὶς νὰ τὸν ἀφῆνωμεν οὔτε νὰ θαδίζῃ καθόλου οὔτε νὰ ἐργάζεται, ἀλλὰ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὸ φαγητὸν καὶ τὸν ὕπνον καὶ διαρκῶς νὰ τρυφᾷ. Καὶ ποῖον πρῶτον θὰ ἠμπορούσε νὰ θεωρηθῇ ἀθλιώτερον ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ εἴδους;

Ναί, ἀλλ' ἄλλο εἶναι ἡ ἐργασία καὶ ἄλλο ἡ καταπάνησις, ἀντιλέγει κάποιος. Τότε ὅμως ὅπως ὤπῃσεν ἡ δυνατότης νὰ ἐργαζώμεθα χωρὶς νὰ κοπιᾶζωμεν. Καὶ ἦτο αὐτὸ δυνατόν; ἀπορεῖ ἑκείνος. Ναί, ἦτο. Αὐτὸ ἠθέλησε καὶ ὁ Θεός, ἀλλὰ σὺ δὲν τὸ ἠθέλεις. Δι' αὐτὸ λοιπὸν σοὺ ἀνέθεσε νὰ ἐργάζεσαι εἰς τὸν παράδεισον καὶ καθώρισε μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐργασίας, χωρὶς νὰ ἀναμείξῃ τὸν κόπον εἰς αὐτήν. Διότι ἀσφαλῶς, ἐάν ἐξ ἀρχῆς ἐκοπίαζεν ὁ ἄνθρωπος, δὲν θὰ ὥριζεν αὐτὸ ὁ Θεὸς ὡς εἶδος

τιμωρίας μετὰ ταῦτα. Διότι εἶναι δυνατόν νὰ ἐργαζώμεθα χωρὶς νὰ ταλαιπωροῦμεθα, ὅπως οἱ ἄγγελοι. Διὰ τὸ ὅτι ἐργάζονται οἱ ἄγγελοι, ἔκουσε τί λέγει: «Εἶναι δυνατόι κατὰ τὴν ἰσχύν νὰ ἐκτελοῦν τὸ θέλημα αὐτοῦ»¹⁹. Τώρα ὅμως ἡ ἐλλείψις τῆς ἰσχύος προκαλεῖ μεγάλον κόπον, ἐνῶ τότε δὲν ὤπῃσεν ἀκόμη αὐτὸ. Διότι ἐκεῖνος ποῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, «κατέπαυσεν», λέγει, «ἀπὸ τὰ ἔργα του»²⁰, ὅπως ὁ Θεὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του ἔργα. Καὶ ἐδῶ δὲν ἐννοεῖ τὴν ἀργίαν, ἀλλὰ τὴν ἐλλειψιν καταπονήσεως. Διότι ὁ Θεὸς ἀκόμη καὶ τώρα ἐργάζεται, καθὼς λέγει ὁ Χριστός: «Ὁ Πατήρ μου μέχρι τώρα ἐργάζεται καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι»²¹.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οὕτως προτρέπω νὰ ἀφήσωμεν τελείως τὴν ἀδιαφορίαν καὶ ραθυμίαν καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν μετὰ ζήλον τὴν ἀρετὴν. Διότι ἡ ἡδονὴ τῆς κακίας εἶναι μικρὰ καὶ ἡ λύπη συνεχὴς, ἐνῶ τῆς ἀρετῆς ἀντιθέτως ἡ χαρὰ εἶναι ἀγήραστος καὶ πρόσκαιρος ὁ πόνος. Καὶ ἡ μὲν ἀρετὴ καὶ πρὸ τῶν στεφάνων τῆς νίκης προσφέρει ἄνεσιν εἰς τὸν ἐργάτην αὐτῆς, διότι τὸν τρέφει μετὰ τὰς ἐλπίδας, ἐνῶ ἡ κακία καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν κόλασιν τιμωρεῖ τὸν ἐργάτην αὐτῆς, ἐπειδὴ προκαλεῖ ἀγχος καὶ φόβον εἰς τὴν συνέδῃσίν του καὶ τὸν κάνει νὰ ὑποψιάζεται τὰ πάντα. Καὶ ὅμως αὐτὰ πόσων κόπων καὶ ἰδρώτων εἶναι χεϊρότερα. Καὶ ἐάν δὲν ὤπῃσεν αὐτὰ παρὰ μόνον ἡ ἡδονή, ποῖον θὰ ἦτο εὐτελέστερον ἀπὸ τὴν ἡδονὴν αὐτῆν; Διότι ταυτοχρόνως ἐμφανίζεται καὶ χάνεται μαρομένη. Φεύγει πρὶν γίνῃ κτήμας μας, εἴτε ἀναφέρῃς τὴν σωματικὴν ἡδονήν, εἴτε τὴν τῶν ἀπολαύσεων, εἴτε τὴν τῶν χρημάτων. Δὲν παύουν κάθε ἡμέραν νὰ γηρά-

19. Ψαλμ. 102, 20.

20. Ἐβρ. 4, 4.

21. Ἰωάν. 8, 17.

ακουσάει ἡδοναὶ αὐταί. Ὅταν ὁμως ὑπάρχῃ κόλασις καὶ τιμωρία, τί θά ἤμπορουσε νὰ εἶναι ἀθλιώτερον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν κακίαν;

* Ἐχόντες λοιπὸν αὐτὰ ὑπ' ὄψιν, ὡς ὑπομένωμεν τὰ πάντα χάριν τῆς ἀρετῆς, διότι ἔτσι θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐχαρίστησιν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μετὰ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΑΖ' (37)

(Ἰωάν. ε', 6 - 13)

«Λέγει εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· θέλεις νὰ γίνῃς θύγῃς; Ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν ὁ ἀσθενὴς· Ναι, Κύριε, ὅτι ἔχω ὁμοῦς ἄνθρωπον νὰ μὲ ρίψῃ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἀπὸ οὗ θάωρῃ καὶ τὸ νεφὸς»¹.

α*. Μεγάλον τὸ κέρδος ἀπὸ τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ διαρκὴς ἡ ὠφέλεια ἡ πηγάζουσα ἐξ αὐτῶν. Καὶ διὰ τὰς δειξῇ αὐτὸ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Διότι ὅσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγράφησαν, ἐγράφησαν διὰ νὰ νοσητεθῶμεν ἡμεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους κατέληξαν οἱ ἔσχατοι χρόνοι², διὰ νὰ κρατοῦμεν στερεὰ τὴν ἀλήθειαν μετὰ τὴν ὑπομονήν

1. Ἰωάν. 5, 6 - 7.

* Ἡ παρούσα ὁμιλία ἀρχίζει μετὰ τὴν διαπίστωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὅτι αἱ Ἁγίαί Γραφαὶ ἀποτελοῦν κατὰ κάποιο τρόπον φάρμακον, ἐνὸς τοῦ ὁποίου εὗρισκει καὶ καὶ τὰ φάρμακα πρὸς θεραπείαν πάσης ψυχικῆς νόσου. Εἰς τὴν συνέχειαν διευκρινίζει ὅτι ὁ ἐδῶ παραλόγος δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται μετὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἀναφερόμενον, διότι πολλὰ εἰσὶν τὰ στοιχεῖα ποὺ τοὺς ἐχωρίζουν. Ὁ Κύριος δὲν ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν ἀσθενὴ πλὴν τῆς θεραπείας, ἐπεὶ δὲ αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε καθόλου τὸν Ἰησοῦν. Μετὰ τὴν θεραπείαν ἀνεχώρησεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν μαρτυρίαν τοῦ παραλόγου ἀνύποπτον καὶ παρὰ πᾶσαν διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμὸν καὶ τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων. Τέλος συγκρίνει τὸ πάθος τοῦ φθόνου πρὸς τὰς ἄλλας κακίας καὶ ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸ εἶναι χειρότερον ὅλων καὶ δι' αὐτὸ προτρέπει τοὺς ἀκρατοὺς τοῦ νὰ ἀποβάλλουν ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν τῶν αἰτίων ἀπερὸν κακῶν φθόνον καὶ νὰ ἐμφυτεύσουν εἰς αὐτὰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον.

2. Δηλαδή οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι, μετὰ τὸ τέλος τῶν ὁποίων ἀρχίζει ἡ νέα περίοδος τοῦ Μεσσίας.

καὶ τὴν παρηγορίαν τῶν Γραφῶν³. Πραγματικὰ τὰ θεῖα λόγια εἶναι θησαυροὶ παντὸς εἴδους φαρμάκων. Ὡστε, εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ σῶσιν κάποιους τὸν ἐγλωτισμὸν ἢ νὰ κοιμίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν ἢ νὰ καταπατήσῃ τὸν ἔρωτα τῶν χρημάτων ἢ νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν λύπην ἢ νὰ μεταδώσῃ αἰσιοδοξίαν καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν ὑπομονήν, πολλὰς ἀφορμὰς θὰ ἡμποροῦσε νὰ εὕρῃ εἰς αὐτάς. Διότι ποῖος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται πρὸς τὴν μακράν πένιν ἢ θωσαυρίζονται ἀπὸ κάποιας βαρεῖαν νόσον, δὲν θὰ παρηγορηθῇ εἰς μεγάλον θαυμνόν, ὅταν ἀναγνώσῃ τὸ προκείμενον χωρίον;

Ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη παρέμεινε παράλυτος ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς καὶ, ἐνῷ κάθε ἔτος ἐβλεπεν ἄλλους ἀσθενεῖς νὰ θεραπεύωνται καὶ ὁ ἴδιος κατείχετο ἀπὸ τὴν νόσον, ἐν τούτοις δὲν παρητήθη ἀπὸ τὴν προσπάθειάν του οὔτε τὸν κατέλαθεν ἀπελπισία. Μολοντί θεθεῖα ὅχι μόνον ἡ λύπη διὰ τὰ περασμένα ἔτη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλπίς ἐλπίδος διὰ τὰ μελλοντικά ἦτο ικανὴ νὰ τὸν ἐξουθενώσῃ.

Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει καὶ μάθε τὸ μέγεθος τῆς τραγωδίας. Ὅταν θηλασθῇ τὸν ἠρώτησεν ὁ Χριστός, «Θέλεις νὰ γίνῃς υγιής;». «Ναί, Κύριε», ἀπεκρίθη, «δὲν ἔχω ὅμως ἀνθρώπον νὰ με ρίψῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἀμέσως ὅταν ταραχθῇ τὸ νερό». Τί εἶναι περισσότερο λυπηρὸν ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς; Ποῖον ἀπὸ τὰ πράγματα εἶναι περιπαθέστερον αὐτοῦ; Εἶδες καρδίαν συντετριμμένην ἀπὸ τὴν μακράν ἀσθένειαν; Εἶδες κάθε θυμὸν κατεσταλμένον; Διότι δὲν εἶπε τίποτε τὸ θλάσφιμον, ὅπως ἀκούομεν ἀπὸ πολλοὺς ποὺ εὕρισκονται εἰς δυσκολίαν, οὔτε κατηράσθη τὴν ἡμέραν ποὺ ἐγενήθη, οὔτε ἐθύμωσε διὰ τὴν ἐρώτησιν, οὔτε εἶπεν· Ὁ Θεὸς νὰ μὰς περιπαίξῃ καὶ νὰ μὰς διακωμωδήσῃ καὶ ἐρωτῇ,

3. Συμφύρονται ἐδῶ δύο χωρία, Ρωμ. 15, 4. Α' Κορ. 10, 11.

ἐάν θέλω νὰ γίνω υγιής, ἀλλὰ μὲ πραότητα καὶ σεβασμὸν μεγάλον ἀπαντᾷ, «Ναί, Κύριε».

Βέβαια δὲν ἐγνώριζεν ποῖος ἦτο τέλος πάντων αὐτός, ὁ ὁποῖος τοῦ ὠμίλουσεν, οὔτε ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τὸν θεραπεύσῃ, καὶ ὅμως μὲ σεβασμὸν τοῦ θιγέται τὰ πάντα, χωρὶς νὰ ἀπαντῇ τίποτε περισσώτερον, ὥς νὰ ἀπηυθύνετο πρὸς ἱατρὸν καὶ ἤθελε νὰ τοῦ γνωρίσῃ τὴν νόσον μόνον. Πιθανὸν νὰ ἤλπισεν ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ τοῦ ἐχρησίμευεν εἰς αὐτό, νὰ τὸν ρίξῃ θηλασθῇ εἰς τὸ νερό, καὶ θέλει νὰ τὸν συγκινήσῃ μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς.

Καὶ τί κάνει λοιπὸν ὁ Χριστός; Δεικνύων ὅτι μὲ τὸν λόγον δύναται νὰ πράττῃ τὰ πάντα, «Σῆκω ἐπάνω», λέγει, «πάρε τὸ κρεβάτι σου εἰς τὸν ὄμον σου καὶ περιπατεῖ»⁴.

Μερικοὶ νομίζουν ὅτι ὁ παραλυτικὸς αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἀναφέρει ὁ Ματθαῖος⁵. Ἀλλὰ δὲν εἶναι. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις. Καὶ κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν τῶν προστατῶν. (Ἐκεῖνος ὅμως εἶχε πολλοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν ἐφρόντιζαν καὶ τὸν μετέφεραν, ἐνῷ αὐτὸς ἐδῶ δὲν εἶχε κανένα. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν· «Ἀνθρώπον οὐκ ἔχω»). Ἐπειτα διακρίνονται καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν. (Διότι ὁ ἕνας δὲν λέγει τίποτε, ἐνῷ ὁ παρὼν διηγείται κάθε τι ποὺ σχετίζεται μὲ αὐτόν). Τρίτον, ἐκχωρίζουν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν ἡμέραν. Διότι ὁ ἐδῶ ἐθεραπεύθη κατὰ τὴν ἑορτὴν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ἐνῷ ἐκεῖνος εἰς ἄλλην ἡμέραν. Ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας τοῦ καθενὸς ἦτο διαφορετικὸς, διότι ὁ ἕνας θεραπεύεται μέσα εἰς τὸ σπίτι, ἐνῷ ὁ ἄλλος πλησίον τῆς κολυμβήθρας. Ἐπίσης ὁ τρόπος τῆς θεραπείας διαφέ-

4. Ἰωάν. 5, 8.

5. Πρὸς Ματθ. 9, 2 ἐξ. Καλὸν εἶναι νὰ μελετῇ καὶ τὸ πραγματικὸν αὐτὸ πρὸς πληρετέραν κατανόησιν τῆς συγκρίσεως τῶν δύο αὐτῶν ἰάσεων.

ρει. Πραγματικά εκεί μὲν λέγει, «Παιδί μου, σοῦ ἔχουν συγχωρηθῇ αἱ ἁμαρτίαι σου»⁶, ἐνῶ εἶδὼ τὸ σῶμα αὐσφίγγει πρῶτον καὶ ὕστερα φροντίζει διὰ τὴν ψυχὴν. Καὶ ἐκεῖ συγχώρησις, («διότι σοῦ ἔχουν συγχωρηθῇ αἱ ἁμαρτίαι σου», λέγει), εἶδὼ δὲ συμφορὰ καὶ ἀπειλή, ἢ ὅποια τὸν ἐξησφάλιζε διὰ τὸ μέλλον· «Νὰ μὴ ἁμαρτήσης πλέον», λέγει, «διὰ νὰ μὴ σοῦ συμβῇ τίποτε χειρότερον»⁷. Ἀλλὰ καὶ αἱ κατηγορίαι, τὰς ὁποίας διατυπώνουν οἱ Ἰουδαῖοι, εἶναι διαφορετικά. Διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν προβάλλουν τὴν ἐργασίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ἐνῶ ἐκεῖ τὸν κατηγοροῦν διὰ θλασφημίας.

Σὺ ὅμως πρόσεξε, σὲ παρκαλῶ, τὸ μέγεθος τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν τὸν ἐθεράπευαν ἀμέσως, ἀλλὰ τοῦ δημιουργεῖ ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης μετὰ τὴν ἐρώτησιν ποῦ τοῦ ὑποβάλλει, διὰ νὰ τὸν προετοιμάσῃ διὰ τὴν μέλλουσαν πίστιν, καὶ δὲν τὸν καθιστᾷ ἱκανὸν νὰ σταθῇ μόνον, ἀλλὰ τοῦ δίδει ἐντολὴν νὰ σηκώσῃ καὶ τὸ κρεβάτι του, ὥστε καὶ τὸ πραγματοποιηθὲν θαῦμα νὰ διαβεβαιώσῃ καὶ κανεὶς νὰ μὴ θεωρήσῃ ὅτι πρόκειται διὰ φαντασίαν ἢ ὑποκρισίαν. Διαφορετικά, ἂν τὰ μέλη δὲν εἶχαν στερεωθῇ πραγματικά καὶ σταθερά, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ μεταφέρῃ τὸ κρεβάτι. Καὶ αὐτὸ τὸ πράττει πολλές φορές ὁ Χριστὸς διὰ νὰ ἀποστομώσῃ ὀλοκληρωτικὰ ὅσους θὰ ἠθέλαν νὰ διατυπώσουν ἀνασχόντους ἀμφιβολίας. Πραγματικά καὶ εἰς τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων, διὰ νὰ μὴ ὑποστηρίξῃ κανεὶς ὅτι ἀπλῶς ἐχόρτασαν καὶ ὅτι τὸ περιστατικὸν ἦτο φανταστικόν, προνοεῖ νὰ περισσεύσουν πολλὰ ὑπόλοιπα ἀπὸ τοὺς ἄρτους. Ἐπίσης καὶ εἰς τὸν θεραπευ-

6. Ματθ. 9, 2.

7. Ἰωάν. 9, 14.

θέντα λεπτὸν λέγει· «Πήγαυε καὶ δεῖξε τὸν ἐαυτὸν σου εἰς τὸν ἱερέαν»⁸ καὶ ἔτσι, ἀφ' ἑνὸς μὲν παρέχει ἀκριβεστάτην ἀπόδειξιν τοῦ καθαρισμοῦ τῆς λέπρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμφράσσει τὰ ἀνασχύντα στόματα ἐκείνων, ποὺ ὑπεστήριζαν ὅτι νομοθετεῖ ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ εἰς τὸ θαῦμα τοῦ οἴνου τὸ ἴδιον ἐπραξεν. Δηλαδὴ ὅχι μόνον εἶδειεν ἀπλῶς τὸν οἶνον, ἀλλὰ ἐφρόντισε νὰ προσαχθῇ εἰς τὸν ἀρχιεπίκλινον, ὥστε αὐτός, ποῦ παρεδέχθη ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε ἀπὸ τὰ συμβῆντα, νὰ τοῦ παράσχω μαρτυρίαν τοῦ θαύματος ἐστερημένην ὑποψίας. Δι' αὐτὸ ἐθέσαια καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπεν ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ἀπὸ ποῦ προήρχετο ὁ οἶνος, τονίζων κυρίως τὸ ἀνυποψίαστον τῆς μαρτυρίας. Καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ὅταν ἀνέστησε νεκρόν, λέγει· Δώσατέ του νὰ φάγῃ⁹, παρέχων ἀκριβῆ ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως μετ' αὐτό, καὶ μετὰ αὐτὰ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνοήτους ὅτι δὲν εἶναι ἀπατεῶν οὔτε φαντασιολόγος, ἀλλ' ἦλθε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς κοινῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

8'. Διὰ ποῖον λόγον ὅμως δὲν ζητεῖ πίστιν ἀπὸ αὐτὸν ὁ Χριστὸς, ὅπως ἔκανε εἰς τοὺς τυφλοὺς, ὅταν ἔλεγεν· «Πιστεύετε, ὅτι ἔχω τὴν δύναμιν νὰ κάνω αὐτὸ ποῦ ζητεῖτε;»¹⁰. Διότι ὁ παραλυτικὸς δὲν ἐγνώριζε καλὰ ποῖος εἶναι ὁ Ἰησοῦς. Ὁ δὲ Κύριος φαίνεται ὅτι ζητεῖ τὴν πίστιν ὅχι πρὸ ἀλλὰ μετὰ τὰ θαύματα. Πραγματικά, ὅσοι εἶχαν ἰδῇ τὴν δύναμιν του νὰ θαυματουργῇ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, δικαιολογημένα ἤκουον τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν, ἀπὸ ἐκείνους ὅμως ποῦ δὲν τὸν εἶχαν γνωρίσει εἰσέτι, ἀλλ' ἐπρόκειτο ἀπὸ τὰ θαύματα νὰ τὸν γνωρίσουν, ζητεῖ τὴν πίστιν ὕστερα ἀπὸ τὰ θαύματα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ματθαῖος δὲν παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦν

8. Ματθ. 8, 4.

9. Πρὸς Λουκ. 8, 55.

10. Ματθ. 9, 28.

νά υποβάλλη τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς θαυματουργικῆς τοῦ δράσεως, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐθεράπευσε πολλούς, τὸ κάνει μόνον εἰς τοὺς δύο τυφλοὺς.

Σὺ ὁμῶς καὶ ἔτσι πρόσεξε τὴν πίστιν τοῦ παροῦντος. Διότι, ὅταν ἤκουσεν, «Πάρε τὸ κρεθθάτ. σου εἰς τὸν ὁμὸν σου καὶ περιπάτε.», δὲν ἐγέλασεν οὔτε εἶπεν· Τί σημαίνουν οἱ λόγοι αὐτοὶ τέλους πάντων, Ἐδῶ καταβαίνει ἄγγελος καὶ ταράσσει, τὸ νερὸ καὶ ἕνα μόνον θεραπεύει, καὶ σὺ ἕνας ἀνθρώπος κοινός, πιστεύεις, ὅτι, θα ἐπιτύχῃς μεγαλύτερα ἀπὸ τὸν ἄγγελον μὲ ἕνα ἀπλὸ πρόσταγμα. Αὐτὰ εἶναι, ἐγωϊσμός καὶ ἀλαζονεία καὶ ἀξία γέλωτος. Δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ὁμῶς, οὔτε τὰ ἐσκέφθη, ἀλλὰ, μόλις τὰ ἤκουσε, ἐσηκώθη. Καὶ ἀφοῦ ἐθεραπεύθη, δὲν παρήκουσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν πο. του. ε. λεγεν «Σηκώ ἔπαυκα, πάρε τὸ κρεθθάτ σου εἰς τὸν ὁμὸν σου καὶ περιπάτε.»,

Ἡ ὑπακοὴ αὐτῇ εἶναι θέουσα θαυμαστή, ἀλλὰ τὰ ἐν συνεχείᾳ εἶναι, πολλὸ περισσότερον ἀξία θαυμασμοῦ. Μάλλον ὁμῶς ἢ ἀρχικῇ τοῦ παρόντος ὑπακοῇ, ὅταν κανεὶς δὲν τὸν ἠμπούζε νὰ ὑπακούσῃ, δὲν εἶναι, τόσοι ἀξιοθαυμαστος, ἐνῶ ἢ ὅσπερ ἀπὸ αὐτὰ στάσις τοῦ, ὅταν οἱ ὁυδαῖοι, ἐμάνοντο καὶ τὸν ἠτελοῦν πο. κίλο-τρόπως καὶ τὸν ἐκατηγόρουν καὶ τὸν ἐπολύδρουν καὶ τοῦ ἔλεγον· «Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ σηκώσῃς καὶ νὰ μεταφέρῃς τὸ κρεθθάτ. σου»· τὸ γεγονός, ὅτι ὅχι μόνον οὐκ ἐμετώπιζε, με ἀδιαφοροῦσιν τὴν μανίαν των, ἀλλὰ καὶ μὲ μεγάλο θάρρος διακηρύσσει τὸν εὐεργέτην τοῦ ἐνώπιον τῶν πάντων καὶ καταπαύει τὴν ἀνασχύν-τον γλώσσάν των, νομίζω ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὅτι, εἶναι ἀπόδειξις μεγάλῃς γενναότητος.

Πραγματικὰ ὅταν τὸν περιεκύκλωσαν οἱ Ἰουδαῖοι

καὶ τοῦ ἔλεγον ἐπιτιμητικὰ καὶ μὲ αὐθάδειαν, «Σημε-ρα εἶναι, Σάββατον, δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ σηκώσῃς καὶ νὰ μεταφέρῃς τὸ κρεθθάτ σου»· ἀκούσε τί ἀπαντᾷ; «Ἐ, κείνος ποῦ μὲ ἔκανε ὄγχι, ἐκεῖνος μοῦ εἶπεν Πάρε τὸ κρεθθάτ. σου καὶ περιπάτε»¹², ὡς νὰ τοὺς ἔλεγε κατὰ κάποιον τρόπον τὰ ἀκόλουθα φλογαρεῖτε καὶ παρὰφέ-ρεσθε, ὅταν μὲ προτρέπετε νὰ μὴ θεωρῶ ὁδασκαλῶν ἐ-κείνων, ποῦ μὲ ἐθεράπευσεν ἀπὸ μίαν τόσοι μακροχρό-νιον καὶ, θαρεῖαν ἀσθένειαν καὶ νὰ μὴ ὑπακούω ἀπολύ-τως εἰς ὅσα διατάσσῃ.

Καὶ ὁμῶς, ἐὰν ἤθελε νὰ κατηγορήσῃ ἡμποροῦσε καὶ ὁσφορεῖ καὶ νὰ ἀπαντήσῃ (ὅπως ἐπὶ παραδείγματι. Δὲν τὸ κάνει μὲ τὴν θέλησίν μου αὐτό, ἀλλὰ κατὰ διαταγὴν ἄλλου. Ἐὰν αὐτὸ ἀποτελεῖ παράθεσιν, νὰ κατηγορήσῃτε αὐτὸν ποῦ μὲ διέταξε καὶ θὰ ἀποθέσω τὸ κρεθθάτ.), ἐπίσης ἡδυνάτω νὰ ἀποκρίνῃ καὶ τὴν θαρπεῖαν. Διότι ἐγνώριζε πολὺ καλὰ ὅτι, οἱ Ἰουδαῖοι, δὲν ἐστενοχωροῦντο τόσοι, ὅς τὴν κατόλουσιν τῆς ἀρ-γας τοῦ Σαββάτου, ὅσοι διὰ τὴν θαρπεῖαν τῆς ἀσθε-νείας Ἰαλλ' οὔτε τοῦτο ἔκρυπεν, οὔτε ἐκεῖνο εἶπεν, οὔτε συγγνώμην ἐζήτησεν, παρὰ μὲ, σχυρὰν φωνὴν ὁμολο-γεῖ καὶ ἀνακηρύσσει, τὸν εὐεργέτην.

Καὶ ὁ μὲν παρόντος ἔτσι, συμπεριφερέθη ἐνῶ ἐ-κείνο, πρόσεξε μὲ πόση κακότητι ἐνεργοῦν. Διότι, διὲν τοῦ εἶπαι, Ποῖος εἶναι, αὐτός ποῦ σὲ ἐθεράπευσεν; ἀλ-λὰ αὐτὸ το ἀπεσώπτησιν καὶ προσβάλλουν ἐντονα πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τὴν κατὰ τὴν γνώμην των παρὰθε-σιν τῆς ἀργας τοῦ Σαββάτου.

«Ποῖος εἶναι, ὁ ἀνθρώπος αὐτός, ὁ ὁποῖος σοῦ εἶπεν Πάρε τὸ κρεθθάτ. σου καὶ περιπάτε.», Ὁ θεραπευθεὶς ὁμῶς παρόντος δὲν ἔξερε ποῖος εἶναι, Διότι, ὁ Ἰησοῦς

ἀπεμακρύνθη, δεδομένου ὅτι ὁπῆρχε πολὺς κόσμος καὶ ἦτο εὐκόλῳ αὐτοῦ¹³. Καί, διὰτὶ ἀπέκρυψε τὸν ἑαυτὸν τοῦ δ' ἡσοῦς. Κατὰ πρῶτον διὰ τὸ εἶναι, ἡ μαρτυρία τοῦ παραλύτου χωρὶς ὑπομίσαι, ἐφ' ὅσον ὁ Ἰησοῦς θά ἦτο ἀπὸν (Ἐκεῖνος φέσθαι καὶ ἐγνώρισε τὴν ὕψαια ἦτο ἀξιόπιστος, μάρτυς τῆς εὐεργεσίας). Ἐπειτα, διὰ τὸ μὴ προκαλέσθαι ὀργισμὸν τοῦ θυμοῦ τῶν Ἰουδαίων, (διότι ἐγνώριζε ὅλλωστε ὅτι καὶ ἡ βία μόνον τοῦ φθονομένου δὲν ἀνάπτει μικρὰν φωστὴν εἰς τοὺς φθονοῦντας) Δ' αὐτὸ ἀνεχώρησε καὶ ἄφησε τὸ ἔργον τοῦ μόνου τοῦ νὰ ἀγωνίζεται πρὸς αὐτοὺς, ὥστε νὰ μὴ λέγῃ τίποτε ὁ ὢσις διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ οἱ θεραπευθέντες νὰ ὁμιλοῦν δι' αὐτὸν καὶ μαζὶ μετ' αὐτοὺς καὶ οἱ κατήγοροί τοῦ. Διότι πραγματικὰ καὶ αὐτοὶ τότε μαρτυροῦν τὸ θαῦμα. Δὲν εἶπαν δηλαδὴ, διὰτὶ ἔδωσες ἐντολήν νὰ γίνουσι αὐτὰ τὸ Σάββατον; ἀλλὰ, διὰτὶ πράττεας αὐτὰ τὸ Σάββατον. ἐπεὶ δὲ ἐστενοχωροῦντο οὐχὶ διὰ τὴν παράθεσιν τῆς ἀργίας ἀλλὰ ἐφθονοῦσαν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ παραλύτου.

Βέβαια μέσα εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἀνθρωπίνου ἔργου, αὐτὸ, τὸ ὅποῖον ἔκανεν ὁ παράλυτος¹⁴, εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἔργον, ἐνῶ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν εἶναι λόγον ἀπλῶς. Εἰς τὴν προκειμένην λοιπὸν περίπτωσιν κατ' ἄλλων τρόπων διατάσσει, νὰ καταλυθῇ ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου, ἐνῶ ἄλλοτε τὸ κάνει, ὁ ὢσις ἀναμειγνύων πηλὸν καὶ ἄλειφον τοὺς ὀφθαλμοὺς. Καὶ τὰ πράττει αὐτὰ οὐχὶ παρὰ θαίνων τὸν νόμον, ἀλλ' ὑπερβαίνων αὐτόν. Καὶ διὰ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ἀσχοληθῶμεν ἀργότερον, διότι δὲν ἀπολογεῖται ὁμοιοτρόπως διὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Σαββάτου καθὲς φορὰ πού κατηγορεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

13 Ἰωάν. 5, 12 13

14 Τὸ ὅτι ἐσθῆκας τὸ κρεβάτι τοῦ

καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσωμεν μετ' ἀκριθείας

γ'. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὡς ὄψομεν πόσον μεγάλον κακὸν εἶναι ὁ φθόνος καὶ πῶς τυφλῶνει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς εἰς θάρος τῆς σωτηρίας ἐκεῖνου πού ἔχει κυριευθῇ ὑπὸ τοῦ πάθους αὐτοῦ. Διότι ὅπως ἀκριβῶς οἱ τρεῖς πολλὰς φορὰς ὠθοῦν τὸ ξίφος εἰς τὸ ἰδ.κόν των σώμα καὶ ὅμοιον τρόπον καὶ οἱ φθονοῦντες, ἔχοντες ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν τῶν πρὸς ἓνα μόνον, τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν φθορὰν τοῦ φθονομένου, δηλαδὴ, φέρονται παράλογα εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν σωτηρίαν των. Αὐτοὶ εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ τὰ θηρία. Διότι ἐκεῖνα, ἡ δασκίς πεινοῦν ἢ δασκίς προκληθοῦν ἀπὸ ἡμᾶς, ἐπιτίθενται ἐναντίον μας, ἐνῶ αὐτοὶ πολλὰς φορὰς καὶ δταν εὐεργετηθῶν, συμπεριφέρονται πρὸς τοὺς εὐεργέτας ὡς νὰ εἶχαν ἀδικηθῇ ὑπ' αὐτῶν.

Εἶναι λοιπὸν οἱ φθονεῖς χειρότεροι ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἴσοι πρὸς τοὺς δαίμονας, ἴσως ὅμως καὶ ἀπὸ αὐτοὺς χειρότεροι. Διότι οἱ μὲν δαίμονες ἔχουν ἀπονοῶν ἐχθρὰς πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ δὲν βλέπουν τοὺς ἄλλους ὁμογενεῖς δαίμονας, (δ. αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἀπεστῆμην τοὺς Ἰουδαίους μετ' ἐπ.χειρῆμα αὐτῶν, ὅταν ὑπεστήριζαν ὅτι θγάζει τὰ δαιμόνια μετ' τὴν δύναμιν τοῦ Βεελζεβοῦλ), αὐτοὶ, ὅμως δὲν ἐσεβάσθησαν οὐτε τὴν κοινὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, οὐτε καὶ τὴν ἑαυτῶν τῶν ἐπιδροσάτευσαν. Διότι πρὶν ἀπὸ τοὺς φθονομένους τιμωροῦν τὰς ψυχὰς των, ἐπεὶ δὲ τὰς γεμίζουσιν ματαίῳ καὶ ἀσκόπως μετ' ἐλπίδος θορύβου καὶ ἀγωνίας.

Διὰτὶ λοιπὸν λυπεῖσαι, ἀνθρωπῆ μου, διὰ τὰς ἀγασθὰς τοῦ πηλῆαιον σου, ταυριάζει, βέβαια νὰ λυπούμεθα πραγματικὰ διὰ τὰ κακὰ πού ὀφθαλμοὺς καὶ ὄχι, ἐπεὶ δὲ βλέπομεν τοὺς ἄλλους νὰ εὐδοκίμοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἁμάρτημα αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν δικαιολογίαν. Ὁ πῶρος ἡμπορεῖ νὰ προβάλλῃ ὡς δικαιολογίαν τὴν ἐπιθυ-

μύαν, ὁ κλέπτης τὴν πενίαν, ὁ φονεὺς τὸν θυμὸν, ὁ κακο-
λογίας ψυχρὰς καὶ παραλόγους θέβαια, ἔχουν ὅμως νὰ
ἀναφέρουν μερικὰς προφάσεις διὰ τὴν ἀμαρτίαν τῶν

Σὺ ὅμως, εἰπέ μου, ποῖαν αἰτίαν θὰ ἐπικαλεσθῇς,
καμμία ἀπὸ πούθενά δὲν ἔχεις, παρὰ μόνον ἐπιθυμή-
σῃν πονηρίαν. Διότι, ἐάν προτιπώμεθα νὰ ἀγαπῶμεν
καὶ τοὺς ἐχθρούς, ὅταν μισοῦμεν καὶ τοὺς ἀγαπώντας,
ἡμᾶς, ποῖαν τιμωρίαν θὰ ὀποσιῶμεν, καὶ ἐάν ἐκεῖνος,
ποῦ ἀγαπᾷ δούλους τὸν ἀγαπῶν, δὲν θὰ εἶναι καθόλου
καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ὅποιος ἐχθρεύεται ἐκεῖ-
νους ποῦ δὲν ἠδίκησαν εἰς τίποτε ποῖα συγχώρησιν θὰ
ἔχη; Ποῖαν κατηγορίαν, "Ἄκουσε τὸν Παῦλον τι λέγει.
"Καὶ ἐάν παραδώσω τὸ σῶμά μου διὰ νὰ καὶ, δὲν ἔχω
ὅμως ἀγάπην, δὲν ὠφελοῦμαι τίποτε".

Διὰ τὸ ὅτι θέβαια δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος διὰ
τὴν ἀγάπην ἐκεῖ ὅπου κυριαρχεῖ ὁ φόβος καὶ ἡ ζηλο-
τυπία, εἶναι, ναμίζω φανερόν εἰς τὸν καθένα. Αὐτὸ τὸ
πάθος εἶναι, χειρότερον καὶ ἀπὸ τὴν πορνείαν καὶ τὴν
μοιχείαν. Διότι, αἱ συνέπειαι αὐτῶν περιορίζονται εἰς
τὸν δράστην αὐτῶν ἐνῷ ἡ τιμωρία τοῦ φόβου ἀνέτρε-
ψεν Ἐκκλησίας ὁλοκλήρους καὶ τὴν οἰκουμένην ἀπα-
σαν ἐφθειρεν. Ὁ φόβος εἶναι ἡ μητέρα τοῦ φόβου. Ἀ-
πὸ φόβου ἐφόνευσεν ὁ Κῆρ τὸν ἀδελφόν του, ὁ Ησαΐ
κατεδίωξε τὸν Ἰακώβ, τὸν ὡσὲν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ καὶ
ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁ δ' ἄσολος.

Σὺ θέβαια δὲν φονεύεις τώρα, ἀλλὰ κάνεις πολλὰ
χειρότερα τοῦ φόβου, ἀκού εὐχεσθαι νὰ ἀσχημονῇ ὁ συν-
άνθρωπός σου, τοῦ στήνεις συνεχῶς παγίδα, τοῦ πα-
ρεμβάλλεις ἐμπόδια εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας
του καὶ λυπεῖσαι, ἐπειδὴ εἶναι ἀρεστὸς εἰς τὸν Κύριον
τῆς οἰκουμένης. Κατὰ συνέπειαν δὲν καταπολεμεῖς ἐ-
κείνον ἀλλὰ τὸν δὲ μέσου ἐκείνου προσκυνοῦμενον,

13. Α Κορινθ 13, 3

αὐτὸν προσβάλλεις, ὅταν προτάσῃς τὴν ἰδικὴν σου τι-
μὴν ἀπὸ τὴν τιμὴν ἐκείνου.

Καὶ τὸ χειρότερον εἶναι, ὅτι τὸ ἀμάρτημα αὐτὸ θεω-
ρεῖται ἀδιάφορον, μολονότ' εἶναι τὸ χειρότερον ὅλων.
Διότι εἴτε ἐλεῖς εἴτε φθονῇς εἴτε νηστεύῃς, εἶσαι ὁ
ἀμαρτωλοτέρος ὅλων, ἐφ' ὅσον φθονεῖς τὸν ἀδελφόν
σου. Καὶ αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον. Ἐπεσε κά-
ποτε κάποιος ἀπὸ τοὺς Κορινθίους εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς
πορνείας, ἀλλὰ τοῦ ἐγένεν ὁ ἀνάλογος ἐλεγχος καὶ με-
τενόησεν ἀμέσως. Ἐφθόνησε καὶ ὁ Κῆρ τὸν "Ἀβελ, ἀλ-
λά δὲν μετενόησεν. Ἀντίθετα, ἐνῷ ὁ Θεὸς τοῦ ὑπενωμί-
ζε συνεχῶς τὸ πάθος, αὐτὸς ἐξωργίζετο καὶ ἡγρίευσεν
περισσότεροι καὶ πρὸς τὸν φόνον ἐφέρετο τυχέως. Τό-
σοι πολὺ χειρότερον εἶναι τὸ πάθος τοῦ φόβου ἀπὸ το
πάθος τῆς πορνείας καὶ δὲν ὑποχωρεῖ εὐκόλῃ εἰς τὴν
θεραπεσίαν, ἐστὶ δὲν προσέχωμεν.

"Ὡς ξεροζώσωμεν λοιπὸν τελείως τὸν φόβον, σκε-
πτόμενοι ὅτι ὅπως ἐρχόμεθα εἰς συγκρούσιν μετὰ τὸν Θε-
όν, ὅταν λυπούμεθα διὰ τὰ κατὰ τῶν ἄλλων, ἔτσι προ-
σευόμεν εἰς τὴν ἀρετὴν, ὅταν χαίρωμεθα μαζί με αὐτοὺς
καὶ καθιστῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μετόχους τῶν καλῶν
ποῦ φυλλάσσονται διὰ τὸν ἐνάρετον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ
Παῦλος συμβουλεύει: «Χαίρετε μαζί με ἐκείνους ποῦ
χαίρουσι καὶ κλαίετε μαζί με ἐκείνους ποῦ κλαίουσιν»^ο
διὰ νὰ ἔχωμεν μέγα κέρδος καὶ ἀπὸ τὰ δυο.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀντελήφθημεν ὅτι, καὶ ὅταν δὲν ἀγα-
νίζομεθα διὰ τὴν ἀρετὴν, ἐὰν συγκαίρωμεν μαζί με ἐ-
κείνον ποῦ ἀγωνίζεται γινόμεθα μέτοχοι τῶν στεφά-
νων ἐκείνου, ὅς ἐκβάλλωμεν κάθε μορφὴν φόβου ἀπὸ
τὰς ψυχὰς μας καὶ ὅς φυτεύσωμεν εἰς αὐτάς τὴν ἀγά-
πην, ὥστε συγκαίροντες μετὰ τοὺς ἐναρέτους ἀδελφοὺς

16. Ρωμ. 12, 15.

μας, νά ἀποκτήσωμεν καί τὰ παρόντα καί τὰ μελλοντ.
κά ἀγαθά, μέ τήν χάριν καί τήν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καί μαζί μέ
τόν ὁποῖον εἰς τόν Πατέρα ἀνήκει, ἡ δόξα καί εἰς τό Ἅ-
γιον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καί πάντοτε καί εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΔΗ' (38)

(Ἰωάν. ε', 14-21)

«Ἵναρκα ἀπὸ αὐτῶν ἐκέρχην κούτων ἐ Ἰησοῦς εἰς τὸ
εὐρόν² κα' πρὶ εἶπεν Ἰδοὺ τὴρα ἔχεις γίνε ὕγιή³· Νά ἡ
ἀκέρχλη⁴ πλέον δὲ νά μή σοῦ συμβῇ τίποτα χειρότερον⁵.

α'·* Φοβερόν πρᾶγμα ἡ ἁμαρτία, φοβερόν καί θ-
λαστρος τῆς ψυχῆς. Πολλὰς δὲ φορές τὸ κακὸν ὑπερπελά-
νασε καὶ ἔθλαψε καὶ τὰ σώματα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὥς ἐ-
πι τὸ πλεῖστον, ὅταν ἀσθενῇ ἡ ψυχὴ μας, δὲν ἔχομεν τὴν

1 Ἡ συνάντησις αὕτη ἐγένετο ἱκανὸν χρόνον μετὰ τὴν θερα-
πείαν, ὅταν πλέον εἶχε παύσει ἡ ἐντοπισμὸς τοῦ θαυματοῦ καὶ
εἶχε καταγύσει ὁ θυμὸς τῶν Ἰουδαίων.

2 Ὁ παράλυτος μετὰ τὴν θεραπείαν τοῦ συγχράζει εἰς τὸν
ναὸν ἕνθα προσέχετο καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν.

3 Ὁ Κύριος χωρὶς κανένα κομποσπὸν ἀπειθύνεται πρὸς
τόν παραλυτὸν καὶ δὲν προβάλλει καθόλου τὸν ἑαυτοῦ του.

4 Πολλὰ ἀσθενεῖα καὶ νόσοι εἶναι συνέπειαι ἁμαρτιῶν.
Απὸ τοῦ θιβλίου τοῦ Ιωθ. δὲ, ὡς φαίνεται, ὅτι δὲν ὀφείλονται εἰς ἁ-
μαρτίας πάσαι ἀσθενεῖαι. Τὸ ἴδιον προκύπτει καὶ ἀπὸ τοῦς
λόγους τοῦ Κυρίου ἐν Ἰωάν. 9, 3.

5 Ἰωάν. 5, 14.

* Εἰς τὴν ἀρκούντως μακρὰν ὁμιλίαν αὐτὴν θιγόντα καὶ ἐ-
ξετάζοντα τὰ ἀκολουθεῖ θέματα. Ἐν πρώτῳ εἰς διασαφήνιζατα δ-
ε, πολλὰς εἰς μίαν σωματικὴν ἀσθένειαν προερχομένη ἐξ ἁμαρτιῶν
ἀποβλέπει, εἰς τὴν διώρθωσιν τῆς ψυχῆς. Ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πρὸς
τόν παράλυτον· α' Ἴδε ὁ γινόμενος, ἀρκέτ' ἁμάρτανε, ἵνα μὴ
χίρὸν εἶ σο γίνῃται μὲς διδάσκει 1) ἡ παράλυσις ὀφείλετο
εἰς τὰς ἁμαρτίας σου, 2) ὑπάρχει κόλασις αἰώνιος καὶ 3) ἡ ὑπο-
τροπὴ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀνεπαύετα, μεγαλύτερον τιμωρίαν. Ἐ-
πίσης διευκρινίζεται ὅτι αἱ πλεῖστα τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν
προέρχονται ἐξ ἁμαρτιῶν καὶ μερικαὶ ἐκ τῆς ἰσικῆς μας ραθυμίας
καὶ ἀφροσύνης.

εὐαισθησάναι νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν, ἐνθ' ὅταν τὸ σῶμά μας πιάθῃ καὶ τὴν παροσμικρὸν θλάθῃ, καταβάλλομεν μεγάλας φροντίδας διὰ τὴν ἀσθένειαν, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς πολλάκις τιμωρεῖ αὐτὸ ἐξ αἰτίας τῶν πλημμελημάτων τῆς ψυχῆς, ὥστε μὲ τὴν δοκμασίαν τοῦ κατατέρου στο χεῖρον τοῦ ἀνθρώπου νὰ εὕρῃ κάποιαν θεραπείαν καὶ τὸ ἐνώτερον

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Παῦλος διώρθωσε τὸν πορνεύσαντα εἰς τὴν Κόρινθον, δηλαδὴ μὲ τὴν τιμωρίαν τῆς σαρκὸς συνεκράτησε τὸ νόσημα τῆς ψυχῆς⁶. Πραγματικὰ ἐνεργήσας τὴν τομὴν εἰς τὸ σῶμα κατέστειλεν ἔτσι τὸ κακόν, ὥς νὰ ἦτο κανεὶς ἀριστος ἰατρός, ὁ ὁποῖος ὅταν δὲν ὑποχωρῇ ἡ ὑδροπικρία ἢ ἡ ἀσθένεια εἰς σπλήνας, μὲ τὴν χρησιμοποίησιν ἐσωτερικῶν φαρμάκων, τὰ κατακαίει ἐξωτερικῶς. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ παραλύτου. Καὶ πρῶτον πῶς ὠμίλησεν ὁ Κύριος διὰ νὰ δηλώσῃ αὐτῷ ὅτι ἐώρας ἔχεις γίνῃ ὡς ἡ. Νὰ μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον διὰ νὰ μὴ σου συμβῇ τίποτε χειρότερον»

Τὶ διδασκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοῦ, Κατὰ πρῶτον ὅτι ἡ ἀσθένεια προήλθεν ἀπὸ τὰς ἀμαρτί-

⁶ Εἰς τὴν συνέχειαν ἐρευνᾶται καὶ ἐρμηνεύεται ἡ φράσις, «ὁ Πατήρ μου ὥς ὅτε ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζεται», ἡ ὅτι αὐτὸς ὁ ἑνὸς μὲν φανερώνει τὴν διαρκὴ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν κόσμον, ὁ ἑτέρου δὲ ἐκφράζει τὴν ἰσότητά τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα

⁷ Ἀκόμη καθίσταται σαφές ὅτι ἡ φράσις, «ὁ Θεὸς νὰ εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ οὐθεὺς» δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Υἱὸς εὐρίσκεται εἰς ὑποδεστέραν ἔναντι τοῦ Πατρὸς θέσιν, ἀλλ' ὅτι δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἔξωθεν ἀντίθετον πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Πατρὸς.

Τίλος ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος προσέθηκε τοὺς ἀρσενάδας τοῦ νὰ ἀποφεύγουν τὴν κενωδοξίαν καὶ νὰ ἐπιδιώκουν τὸν παρά τοῦ Θεοῦ ἔπαινον.

6 Πρὸς Α' Κορινθ. 5, 1-5

ας εἰς τὸν παρωλυτικόν. Δεύτερον διὰ ὁ λόγος διὰ τὴν γέννησιν εἶναι ἀξιοπρεπὸς καὶ τὸν ὅτι ἡ τιμωρία εἶναι μακρὰ καὶ ἄπερος. Ποῦ εἶναι συνεπῶς ἐκείνοι τοῦ διαμαρτύρονται λέγοντες: Εἰς μίαν ὥραν ἐφόνευσαν καὶ εἰς ἐλάχιστον χρόνον διάστημα ἐμοίχευσαν καὶ τιμωροῦμαι αἰώνως. Διότι ἰδοὺ καὶ ὁ παρὰλυτος δὲν ἡμάρτη σεν ἐπὶ τόσα ἔτη δ' ὅσα καὶ ἐτιμωρεῖτο, καὶ ὅμως μίαν ἡλόκληρον ζωὴν ἀνθρώπου ἐπέρασεν εὐρασκόμενος εἰς τὴν μακρὰν τιμωρίαν. Διότι τὰ ἀμαρτήματα δὲν κρίνουνται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ διαρκεῖν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν παραβάσεων

Μαζὶ μὲ αὐτὰ καὶ τὸ ἐξῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν, ὅτι δηλαδὴ καὶ ἐν τιμωρηθῶμεν θεάρεως δὲ τὰ προηγούμενα ἀμαρτήματά μας, ἔτσι θὰ περιπέσωμεν πάλιν εἰς τὰ ἴδια θὰ πάθωμεν ἐκ νέου πολὺ χειρότερα. Καὶ πολὺ ὁ κοιολογούμενος Διὸς ἐκεῖνος, ποῦ δὲν ἔγινε καλύτερος, μὲ τὴν τιμωρίαν, ὁδηγεῖται εἰς μεγαλύτεραν κόλασιν ὥς ἀναίσθητος πλέον καὶ ἀδιάφορος. Βεβαίως ἡ τιμωρία ἦτο ἀρκετὴ μὴν τῆς νὰ διορθώσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ σωφρονέστερον τὸν ἀπαιετὸς ἀμαρτήσαντα. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐσωφρονίσθη μὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑπέστη, ἀποτολμᾷ πάλιν τὰ ἴδια καὶ εἶναι φυσικόν νὰ ἐπιβληθῇ κάποιαν τιμωρίαν εἰς τὸν ἀνθρώπον αὐτοῦ τοῦ εἴδους, τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς προκαλεῖ εἰς τὸν ἑαυτοῦ τοῦ. Ἐάν λοπὸν, ὅταν τιμωρηθῶμεν ἐβδ, ὑφιστάμεθα μεγαλυτέραν κόλασιν, καθὲς φορά τοῦ θὰ ὑποπέσωμεν εἰς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα καὶ ἀκόμη ὅταν ὀπισθεύμεθα εἰς τιμωρίαν, ἔστω καὶ ἐν δὲν ἔχωμεν καθόλου ἀμαρτήσῃ, κατὰ τὸν λογικὴν δὲν πρέπει νὰ φοβοῦμεθα καὶ νὰ τρέμωμεν περισσότερο τὴν ὑποτροπὴν εἰς τὴν ἀμαρτίαν, ὅταν πρόκειται νὰ ὀπισθεύμεν καὶ ἀθεράπευται;

Καὶ διὰ τοῖς λόγοις, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν τιμωροῦνται οἱ οἱ ὁμοιοτρόπως. Διότι ἐλέησεν πολλοὺς φαύλους νὰ εὕρισκονται εἰς σωματικὴν ἀκμὴν καὶ σφρίγγος

καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν μεγάλην εὐημερίαν. Ἀλλὰ μὴ παύσασθαι θάρρος ἀπὸ αὐτοῦς, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς νὰ τοὺς λυπούμεθα περισσότερον. Διότι τὸ γεγονός ἐστὶ δὲν ὀφισσάντα. ἔδω καμμίαν τιμωρίαν γίνεται αἰτία μεγαλύτερας τιμωρίας εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ νὰ δηλώσῃ αὐτὸ ἔλεγεν· «Τώρα δὲ εἶται κατακρινόμεθα ἀπὸ τὸν Κύριον τιμωρούμεθα παιδαγωγικῶς, διὰ τὰ μὴ κατακρινόμεθα μετὰ τὸν κόσμον»⁷. Διότι ἡ ἔδω τιμωρία ἔχει τὸν χαρακτήρα νουθεσίας, ἐνῶ ἐκεῖ εἶναι πραγματικὴ τιμωρία.

Τι λοιπόν, «Ὅλα αἱ ἀσθένειαι προέρχονται ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, ἀπορεῖ κάποιος. Ὁχι. ὅλαι θέσται, ἀλλὰ αἱ περισσότεραι. Μερικαὶ προκαλοῦνται ἀπὸ ραθυμίαν. Πραγματικὰ ἡ γαστριμαργία, ἡ μέθη καὶ ἡ ὀκνηρία προκαλοῦν τὰς ἀσθενείας αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Πρέπει δὲ μὴ εἰς κάθε περίπτωσιν εἶναι μόνον νὰ προσέχωμεν, πῶς δηλαδὴ θὰ ὑπομένωμεν μὲ εὐχαρίστησιν κάθε πλὴγην. Αἱ ἀσθένειαι προκαλοῦνται καὶ δι' ἀποφυγὴν ἁμαρτημάτων, ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ θείλια τῶν Βασιλειῶν κάποιον ποῦ κατελήφθη ἀπὸ πόνου τῶν ποδῶν δι' αὐτὴν τὸν σκοπόν⁸, ἀλλὰ προκαλοῦνται καὶ διὰ πρόσδον εἰς τὴν ἀρετήν, ὅπως λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰωβ «Μὴ νομίσῃς ὅτι δι' ἄλλον σκοπὸν σε ἔδοκίμασα, παρὰ διὰ νὰ ἀναδείχῃς δίκαιος»⁹.

Ἀλλὰ ὅταν τέλος πάντων ἔφερει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ μέσον τὰς ἁμαρτίας εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν παρὰ αὐτῶν, διότι καὶ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἀναφέρει, ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει· «Ἔχε θάρρος, παῖδι μου, σοὺ ἔχουσιν συγχωρηθῇ αἱ ἁμαρτίαι σου»¹⁰ καὶ εἰς

7 Α' Κορινθ. 11, 32

8 Πρὸς Γ' Βασίλ. 15, 23.

9 Ἰωβ 40, 3.

10 Ματθ. 9, 2.

αὐτὸν ἔδω· «Ἴδου τώρα ἔχεις γίνε, υἱό γῆς. Νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς πλέον».

Γνωρίζω θέσται ὅτι μερικοὶ διαβάλλουν τὸν παρὰ αὐτὸν καὶ λέγουσιν ὅτι κατηγορῆσαι τὸν Χριστὸν καὶ δι' αὐτὸ ἤκουσεν αὐτοὺς τοὺς λόγους. Τί θὰ εἴπωμεν ὁμῶς δι' ἐκεῖνοι τὸν παρὰ αὐτοῦ τοῦ Ματθαίου, ὁ ὅποιος ἤκουσε σχεδὸν τὰ ἴδια, ὅτι καὶ εἰς ἐκεῖνον εἶπεν· «Σοὺ ἔχουσιν συγχωρηθῇ αἱ ἁμαρτίαι σου». Συνεπῶς εἶναι φανερόν ὅτι ὁ ἔδω παρὰ αὐτοῦ δὲν ἤκουσεν αὐτὰ ἐξ αἰτίας κάποιας κατηγορίας εἰς θάρρος τοῦ Κυρίου.

Καὶ αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἀντιληφθῇμεν καθαρώτερον ἀπὸ τὴν συνέχειαν· «Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ, λέγει· «εὐρήκεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν», πρῶγμα ποῦ ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν μεγάλῃς αὐλοθείας. Διότι, δὲν ἐπῆγεν ὁ παρὰ αὐτοῦ εἰς ἀγοράς καὶ περιπάτους, οὔτε παρεδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν τρυφήν καὶ τὴν ἀπολαυσιν, ἀλλὰ εὐχνοῦτο εἰς τὸν ναόν, μολοντός ἐπρόκειτο νὰ ἀντιμετώπισῃ τὴν μεγάλην ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ ἐκδικηθῇ ἀπὸ δούλους ἀπὸ ἐκεῖ. Τίποτε ὁμῶς ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν ἔπεισε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ ναοῦ. Ὅταν λοιπὸν τὸν εὐρήκεν ἐκεῖ ὁ Χριστὸς ἀφοῦ πᾶσι τοῖς παρὰ αὐτοῦ εἶχε συζητήσει μετὰ τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἔκανε κανένα ὑπανιγμὸν αὐτοῦ τοῦ εἰδοῦς. Διότι, ἔαν ἤθελε νὰ τὸν κατηγορήσῃ δι' αὐτὸ, θὰ ἔλεγεν· Πάλιν τὰ ἴδια ἐπιχειρεῖς καὶ οὔτε μετὰ τὴν θέραν περὶ ἐγὼ γίνεις καλῶτερος. Ἀλλὰ δὲν τοῦ εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτό, παρὰ μόνον τὸν ἀσφαλίζει διὰ τὸ μέλλον.

Ὁ Διὰ τὴν ὁμῶς, καὶ εἶταν ἐθερότευσε χωλοὺς καὶ ἄλλους ἀναπήρους, δὲν ἐπέφερεν εἰς καμμίαν περπίωσιν αὐτὰ. Ἐγὼ νομίζω δὲ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀσθένεια προήρχετο ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ἐνῶ εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὸ τὸ πάθος ὡφείλετο εἰς φυσικὴν αἰτίαν. Διαφορετικὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θὰ ἔλεγε τὰ ἴδια ποῦ εἶπε· εἰς τοὺς πα-

ρολύτους. Διότι, ἔπε δὴ ἡ ἀσθένεια αὐτῇ εἶναι χειρότερα ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας, διὰ μέσου τοῦ μεγαλύτερου δορθῶνε καὶ τὰ ἐλαφρότερα δηλαδὴ, ὅπως, ὅταν ἐθεράπευσε κάποιον ἄλλον, τοῦ ἔλεγε νὰ δοῦσῃ τὸν Θεόν, δὲν συνεβούλευεν ἐκεῖνοι μόνον ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτοῦ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς αὐτοὺς μὲ ὅσα λέγει νοθετεῖ καὶ συμβουλεύει, ὅλους τοὺς ἄλλους τὰ ἴδια ἀκριβῶς, τοῦ εἶπεν εἰς τοὺς παρὰ αὐτοὺς.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω καὶ τὸ ἀκόλουθον διδάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι, διέγνωσε μεγάλην καρτερίαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παρὰ αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸν συμβουλεύει μὲ τὴν προσπόθεσιν ὅτι εἶναι εἰς θέαν νὰ δεχθῇ τὸ παρὰ γέλωμα καὶ ἔτσι, τὸν κρατεῖ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ φόβου τῶν μελλόντων κακῶν.

Καὶ πρόσεξε τὴν ἔλλειψιν κάθε ὑπερηφανείας ἀπὸ τὸν Κύριον, διότι δὲν τοῦ εἶπεν κῆτι αὖτις, ἀλλὰ «ἔχεις γινε, ὕγιής, νὰ μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον». Ἐπίσης δὲν τοῦ εἶπεν διὰ νὰ μὴ σὲ τιμωρήσω ἀλλὰ εἰς νὰ μὴ σοῦ συμβῇ τίποτε χειρότερον». Καὶ τὰ ὅσα ἐξέφρασεν ἀπροσώπως καὶ τοῦ φανερωσε, ὅτι ἡ ὑγεία ἦτο μᾶλλον ἀποτέλεσμα χάριτος παρὰ ἀξίας. Διότι δὲν εἶπεν ὅτι ἔδωκε τὴν ἀξίαν καὶ ἀπηλλαγὴν ἀπὸ τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἔδεν ὅτι ἐσώζετο διὰ τῆς φιλανθρωπίας. Πραγματικὰ, ἐάν δὲ συνέβαινεν αὐτό, ὅτι τοῦ ἔλεγε νὰ ἴδω ἔτι μωρήθης ἀρκετὰ διὰ τὰ ἀμαρτήματά σου. Εἶσαι πλέον ἀσφαλὴς Ἰωρα ὅμως δὲν τοῦ ἀμίλησεν ἔπει, ἀλλὰ πῶς, «ἴδω ἔχεις γινε ὕγιής. Νὰ μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον». Ἐάν ὅμως δὲν τιμωρούμεθα μολονότι ἐπιμένοντες εἰς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα, ἐπαναλαμβάνω

11 Ἡ παρὰ αὐτοῦ

συνεχῶς τοὺς ἀκόλουθον ἀποστολικὸν λόγον «Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ μᾶς δὴγεῖ εἰς μετάνοιαν. Σύμφωνα δὲ μὴ μετὰ τὴν σκληρότητά μας καὶ τὴν ἀμετανόητον καρδίαν μας μαζεύομεν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀποθέματα ὀργῆς»¹²

Ὅχι μόνον μὲ τὴν στερέωσιν τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλοι ἐδίδεν εἰς τὸν παρὰ αὐτοῦ μεγάλην ἀποδοξίαν τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου. Διότι ὅταν τοῦ εἶπεν «Νὰ μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον», τοῦ ἀπεκάλυψεν ὅτι ἐγνώριζεν ὅλα τὰ προηγουμένα ἀμαρτήματά του. Ὅθεν ἐπρόκειτο καὶ δὲ τὰ μελλόντων καὶ νὰ γίνῃ πιστευτός.

«Ἐφυγε τότε ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνηγγέειν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι αὐτὸς ποὺ τὸν ἔκρινεν ὕγιῃ εἶναι ὁ Ἰησοῦς»¹³. Πρόσεξε ὅτι, ὁ παρὰ αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ εἰς τὴν ἴδιαν εὐσεβείαν. Διότι δὲν εἶπεν, ὅτι αὐτὸς εἶσα, ποὺ μοῦ εἶπεν «Σήκωσε τὸ κρεβάτι σου», ἔπειδὴ δηλαδὴ ἐκεῖνο, προσβολῶν συνεχῶς τὸ θεωροῦμεν ἀμάρτημα, αὐτὸς πάντοτε ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπολογία καὶ ἔτσι ἀποκαλύπτει τὸν ἱσχυρὸν καὶ προσκοθεῖ νὰ προσελκύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς κἀν ὁπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ. Διότι, δὲν ἦτο τόσοσιν ἐναίσθητος, ὥστε ἀπὸ τὴν μεγάλην εὐεργεσίαν καὶ σπουδαίαν συμβουλὴν νὰ προδώσῃ τὸν εὐεργέτην καὶ νὰ εἴπῃ αὐτὸ μὲ κακὴν διάνοιαν. Πραγματικὰ, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο θηρίον ἢ κάποιος ἀκάνθρινος καὶ σκληρὸς ὡς ἡ πέτρα, ἢ εὐεργεσία καὶ ὁ φόβος ἦσαν ἀρκετὰ νὰ τὸν συγκρατήσουν. Διότι, εἰς τὰ αὐτὰ τοῦ ἠχοῦσεν ἡ ἀπελὴ καὶ θὰ ἐφοβείτο μήπως πάθῃ κάτι χειρότερον ἢ ὅσον εἶχε μεγάλως ἀποδεχθεῖς τῆς δυνάμεως τοῦ ἱσχυροῦ. Ἀλλ' ὥστε, ἐάν ἤθελε νὰ διαβάλλῃ τὸν Χριστόν, θὰ ἤμπο

12 Ρωμ. 2. 4 Ὁ γὰρ Θεὸς εἶναι ἐλαφρῶς παρηλαγόμενος ἐκ τοῦ πρώτου προσώπου εἰς τὸ πρῶτον πληθυντικόν.

13 Ἰωάν. 5. 15

ροῦσε νὰ ἀποσιωπήσῃ τὴν θεραπείαν καὶ νὰ ἀναφέρῃ τὴν παράθεσιν τοῦ νόμου καὶ ἔτσι θὰ διετύπωνε τὴν κατηγορίαν.

Δὲν συνέβη ὅμως αὐτό, ὅπωςδήποτε δὲ συνέβη Ἀντιθέτα οἱ λόγοι τοῦ φανεράνουν μεγάλην παρηγορίαν καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ ἐπαινεῖ τὸν εὐεργέτην ὅχι ὀλιγώτεροι τοῦ τυφλοῦ. Διότι τί εἶπεν ἐκεῖνος, «Ἐκανε πλὴν καὶ μοῦ ἔλειψε τὰ μάτια»¹⁴. Τὸ ἴδιον καὶ αὐτός· «Αὐτὸς ποῦ με ἔκανε νύκτι εἶναι ὁ Ἰησοῦς».

«Οἱ Ἰουδαῖοι καταδίδωκαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐζήτουν νὰ τὸν φονεύσουν, διότι ἔκανε τὰς θεραπείας αὐτὰς κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου»¹⁵. Καὶ τί ἀπήντησεν ὁ Ἰησοῦς λοιπόν, «Ὁ Πατὴρ ἐργάζεται»¹⁶. Ἔως τώρα καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι! «Ὅταν λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τοὺς μαθητάς του, ἀνέφερε τὸν δόξαν αὐτῶν Δαυὶδ καὶ εἶπεν «Δὲν ἀλεγνύσατε τι ἔκανε ὁ Δαυὶδ, ὅταν ἐπέινασεν αὐτὸς»¹⁷. «Ὅταν ὅμως ἔπρεπε νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, κατέφυγε πρὸς τὸν Πατέρα καὶ δεῖκνυει τὸ ὁμότιμον ἑκατέρωθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἐπεκαλώσθη τὸν Πατέρα ἰδιαιζόντως, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι πράττει τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνον. Καὶ διατι δὲν εἶπε τὰ γενόμενα ἐς τὴν ἱερῶν. Ἦθελε νὰ τοὺς ἀνιμώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν, ὥστε νὰ μὴ τὸν θεωροῦν πλεονὸς ὡς ἄνθρωπον. Ἀλλὰ ὡς Θεὸν ποῦ ἔπρεπε νὰ νομοθετῇ.

Ἐὰν ὅμως δὲν ἦτο γνήσιος υἱὸς καὶ τῆς ἰδίας οὐσίας μετὰ τὸν Πατέρα, τότε ἡ δικαιολογία τῆς καταργή-

14. Ἰωάν. 9, 11.

15. Ἰωάν. 5, 16.

16. Ὁ Πατὴρ ὅχι μόνον ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν κυβερνεῖ καὶ προνοεῖ δι' αὐτόν. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν αὐτὴν νοεῖται ἡ ἐργασία τοῦ Θεοῦ Πατρός.

17. Ἰωάν. 5, 17.

18. Ματθ. 12, 3.

σεως τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου εἶναι μεγαλύτερα κατηγορία. (Πραγματικὰ, εἰς κάποιον ὑπαρχος κατέλυεν ἓνα βασιλικὸν νόμον καὶ κατηγορεῖτο δι' αὐτὸ καὶ ἀπελογεῖτο καὶ ἔλεγεν, ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς κατέλυσεν αὐτόν. ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐφεύγῃ με αὐτά, ἀλλὰ θὰ καθιστοῦσε μεγαλύτεραν τὴν κατηγορίαν). Ἐδῶ ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ἀξία εἶναι ἴση, δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀπολογία ἔχει ἀπαρτισθῇ με κάθε θεσιαιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Διότι ἀπὸ ἐκείνης τῆς κατηγορίας ποῦ ἀπολλάσσετε καὶ ἀκοντάς νὰ τοὺς πείσῃ νὰ τοῦ συγχωροῦν τὰ ἑμέ. Δι' αὐτὸ ἐπρόφθασε καὶ εἶπεν, «ὁ Πατὴρ μου», ὥστε καὶ ἀκοντάς νὰ τοὺς πείσῃ νὰ τοῦ συγχωροῦν τὰ ἑὰ σεβόμενοι τὴν ἀκριθεῖ γνησιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα.

Ἐὰν κάποιος ὅμως ἐρωτᾷ καὶ λέγῃ· Καὶ ποῦ ἐργάζεται ὁ Πατὴρ, ἀφοῦ κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν κατέπαυσεν ὅλα τὰ ἔργα του, ὅς μάλιστα τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐργάζεται. Ποῖος εἶναι λοιπὸν ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας; Προνοεῖ καὶ συγκροτεῖ πᾶσαν τὴν δημιουργίαν. Ὅταν δηλαδὴ ἐλέησεν τὸν ἥλιον νὰ ἀνατέλλῃ, τὴν σελήνην νὰ τρέχῃ, τὰς λίμνας, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμούς, τὰς βροχὰς καὶ τὴν ποσὶν τῆς φύσεως, ὅπως φαίνεται εἰς τοὺς σπόρους καὶ τὰ σώματα τὰ ἰδικὰ μας καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, διὰ τῶν δυνάμεων ἀπαρτίσθηκεν ἡ δημιουργία εἰς τὸ σύνολόν της νὰ παίρῃς ἐννοεῖν τῆς συνεχοῦς ἐργασίας τοῦ Πατρός. «Διότι ἀνατέλλει», λέγει, «τὸν ἥλιον ἀδιακρίτως εἰς πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ θρέχει εἰς δικαίους καὶ ἀδίκους»¹⁹. Καὶ πάλιν «Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς τόσο μεγάλω-
πρεπῶς ἐνδύῃ τὰ ἀγρὰ ὀχόρτα που σήμερον ὑπάρχουν καὶ αὔριον ρίπτονται εἰς τὸ πῦρ»²⁰. Καὶ ὁμολῶν δὲ αὐτὰ

19. Ματθ. 5, 45.

20. Ματθ. 6, 30.

πετε νά τοῦ οὐρανοῦ ἐπίσης λέγει· Ὁ Πατήρ σας ὁ οὐράνιος τὰ τρέφει.²¹

γ. Ἐδῶ λοιπὸν διὰ τοῦ λόγου ἐπράξε τὸ πᾶν κατὰ τὸ Σαθθάτον καὶ δὲν προσέθεσε τίποτε περισσότερον, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν καιρὸν καὶ ἀπὸ τὰς πράττουσι οἱ Ἰδοι. ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰς κατηγορίας²² Ὅπου ἄλλως ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ κάποιο ἔργον κατὰ τὸ Σαθθάτον, ὅπως παραδείγματος χάριν νὰ σηκώσῃ τὸ κρεβάτι, τὸ ὁποῖον ἔργον δὲν ἔπαιξε κανένα ρόλον εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ θαύματος, παρὰ εἰς ἕνα μόνον συνετέλει εἰς τὸ νὰ δείξῃ καθαρά τὴν κατὰ τὸν τοῦ Σαθθάτου, εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἀνάγει τὸν λόγον εἰς τὸ σπουδαιότερον, ἐπειδὴ θέλει νὰ τοὺς καταπλήξῃ μὲ τὴν ἀξίαν τοῦ Πατρὸς καὶ νὰ τοὺς οδηγήσῃ ὑψηλότερον.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, ὅταν ὁμιλῇ διὰ τὸ Σαθθάτον, δὲν ἀπολογεῖται μόνον ὡς ἀνθρώπος, οὔτε ὡς Θεὸς μόνον, ἀλλ' ἄλλοτε ὡς ἀνθρώπος καὶ ἄλλοτε ὡς Θεός. Διότι ἤθελε καὶ τὰ δύο νὰ γίνωνται πιστευτά, δηλαδὴ καὶ ἡ συγκατάθεσις τῆς σαρκώσεως καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος. Αἱ αὐτὲ καὶ εἰς τὴν παρῶσαν περίπτωσιν ἀπολογεῖται ὡς Θεός. Διότι ἐὰν ἐσκόπευε νὰ τοὺς ὁμιλῇ πάντοτε μὲ θέσιν τὰ ἀνθρώπινα δεδομένα, θὰ παρέμεναν συνεχῶς εἰς τὴν ἰδίαν ταπεινὴν ἀντίληψιν. Διὰ νὰ μὴ συμβῇ λοιπὸν αὐτὸ φέρει τὸν Πατέρα εἰς τὸ μέσον.

Μολοντί καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐργάζεται κατὰ τὸ Σαθθάτον, (διότι καὶ ὁ ἥλιος τρέχει καὶ οἱ ποταμοὶ τρέχουν καὶ αἱ πηγαὶ ἀναβλύζουν καὶ αἱ γυναῖκες γεννοῦν), ἀλλὰ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ δὲν εἶναι τῆς κτίσεως, δὲν εἶπεν· Ναι, ἐργάζομαι, ὅτι καὶ

21 Ματθ. 6, 26

22 Πρόλ. Ματθ 12, 1 ἐξ

ἡ κτίσις ἐργάζεται· ἀλλὰ τί εἶπεν· Ναι, ἐργάζομαι, διότι καὶ ὁ Πατήρ μου ἐργάζεται.

«Δι' αὐτό²³ ἐζητοῦν ἀκόμη περισσότερον οἱ Ἰουδαῖοι»· λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐνὰ τὸν φωνεῖσσαν, ἐπειδὴ οὐ μόνον κατέλυε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαθθάτου, ἀλλὰ καὶ ἔλεγε ὅτι ἔχει Πατέρα τοῦ τὸν Θεόν καὶ ἔκανε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἴσου πρὸς τὸν Θεόν.²⁴

Καὶ θμως δὲν ἐφαίνετο μόνον αὐτὸ. Διότι δὲν τὸ ἀπεδείκνυε μὲ μόνους τοὺς λόγους, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον εἰς τὰ ἔργα. Τότε, τί συμβαίνει καὶ φέρονται. Ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι, διότι οἱ λόγοι τοὺς ἔδιδαν τὴν δυνατότητα νὰ τοῦ ἐπιτίθενται καὶ νὰ τὸν κατηγοροῦν δι' ἀλαζονείαν, ἐνῶ ὅταν ἐβλεπαν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων νὰ ἀποκαλύπτεται καὶ εἰς τὰ ἔργα νὰ ἀνακηρύσσεται ἡ δυναμὶς τοῦ, δὲν ἤμποροῦσαν πλέον νὰ προσάλουν καμμίαν ἀντιρρῆσιν.

Ὅσοι ἄλλως δὲν θέλουν νὰ δεχθοῦν αὐτὰ μὲ εὐσεβεῖ διόθεσιν ὑποστηρίζουν ὅτι δὲν ἔκανεν ὁ Χριστὸς τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἴσου πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν τὴν ὑποψίαν αὐτῆν.

Δι' αὐτὸ ὅς ἐξετάσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὰ λεχθέντα. Εἰπέ μοι λοιπὸν Κατεδίδωκαν ἢ δὲν κατεδίδωκαν τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, εἶνα φανερόν, νομίζω, εἰς τὸν καιρὸν ὅτι τὸν κατεδίδωκαν καὶ τὸν κατεδίδωκαν δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἢ διὰ κάποαν ἄλλην. Καὶ αὐτὸ εἶναι παραδεκτόν ὅτι δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν τὸν κατεδίδωκαν. Κατέλυε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαθθάτου ἢ δὲν τὴν κατέλυεν. Οὐτε καὶ εἰς αὐτὸ ἢμπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχῃ ἀντίρρησην. Ὡ-

23 Ἐξηγείται μὲ ὅσα λέγονται παρακάτω εἰς τὸν στίχον. Διηλοθὴ δὲ τὴν κατὰ τὸν τοῦ Σαθθάτου καὶ τὴν ἐπιλησίαν τοῦ Θεοῦ ὡς Πατρός.

24 Ἰωάν 5, 18

νομάζει τὸν Θεὸν Πατέρα του ἢ δὲν τὸν ἀνόμεζει. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀληθές.

Κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ ἀκόλουθα ἔχουν τὴν ἴδιαν λογικὴν σειράν. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ὅτι ἀνόμεζει τὸν Θεὸν Πατέρα του καὶ τὸ ὅτι κατέλυε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαδδάτου καὶ τὸ ὅτι κατεδιώκετο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ διὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀργίας καὶ διὰ τὴν ἐπικλήσιν τοῦ Θεοῦ ὡς Πατρός δὲν ἦτο μία ἐσφαλμένη ὑποψία, ἀλλὰ γαιγονὸς πραγματικόν, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὸ ὅτι ἔκανε ὁ Ἰησοῦς τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσὺν μὲ τὸν Θεὸν ἦτο ἀποφῆς ποῦ ἐπήγαξε, ἀπὸ τὴν ἴδιαν συλλογιστὴν κτὶ. ὁ ἀδικασαν.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν προηγουμένως εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιληφθῶμεν αὐτὸ σαφέστερον. Πραγματικὰ τὸ «ὁ Πατὴρ μου ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι» ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ ὑποδεκνῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσὺν πρὸς τὸν Θεόν. Διότι δὲν ἐφανερώσκειν εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς καμμίαν διαφορὰν μεταξὺ τῶν (Δὲν εἶπε θέβαια. Ἐκεῖνος μὲν ἐργάζεται, ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ, ἀλλὰ ὅπως ἐκεῖνος ἐργάζεται, ἔτσι καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι). Δ' αὐτῶν ἀπέδειξε τὴν μεγάλην ἰσότητά.

Ἐάν ὅμως ὁ Κύριος δὲν ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ αὐτὴν τὴν ἰσότητα πρὸς τὸν Πατέρα ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν σκοποῦ τὴν ὑποψίαν αὐτῇ, ἀσφαλῶς δὲν θὰ τοὺς ἄφηκε νὰ ἔχουν τὴν ἐσφαλμένην αὐτὴν γνώμην, ἀλλὰ θὰ τοὺς ἐθνοῦζε ἀπὸ τῆς πλάνης αὐτῇ. Ὅποτε καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς θὰ τὸ ἀπεσώπει, ἀλλὰ θὰ εἴπῃ καθαρά ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν αὐτὴν τὴν ὑποψίαν, ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς δὲν ἔκανε τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσὺν πρὸς τὸν Θεόν. Ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε τὸ ἴδιον εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ὅταν εἶδεν ὅτι τὸ λεγόμενον ἔλεγετο μὲ διαφορητικὴν ἔννοιαν καὶ διαφορετικὰ τὸ ἀντελαμβάνοντο, ὅπως παραδειγματὸς χάριν. «Ἐρημυνσατε τὸν ναὸν αὐτοῦ», εἶπεν ὁ Χριστός.

«καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀναγείρω»²⁵ ἀναφερόμενος εἰς τὸ σῶμά του. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ δὲν ἀντελήφθησαν αὐτὸ, ἐνόμισαν ὅτι λέγεται διὰ τὸν Ἰησοῦν καὶ ναὸν καὶ εἶπεν «Ἐχρηιάσθησαν σαρανατὰς χρόνια διὰ νὰ κτισθῇ ὁ ναὸς αὐτὸς καὶ σὺ θὰ τὸν κτισῃς μέσα εἰς τρεῖς ἡμέρας»²⁶.

Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἄλλα εἶπεν ὁ Κύριος καὶ ἄλλο ἔκατάλασαν οἱ Ἰουδαῖοι, (διότι αὐτὸς ἀναφέρτετο εἰς τὸ σῶμά του, ἐνῶ ἐκεῖνο ἐνόμιζαν ὅτι ἐλέγχθη αὐτὸ διὰ τὸν ναὸν τῶν), διὰ νὰ ἐπιστημύνη τὴν παρανόνησιν αὐτῇ ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἢ μᾶλλον διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτὴν τὴν ὑποψίαν αὐτῶν ἐπρόσθεσεν. «Ἐκεῖνος ὅμως εἶπεν διὰ τὸν ναὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ»²⁷.

Κατὰ συνέπειαν καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, εἰαν ὁ Χριστὸς δὲν ἔκανε τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσὺν πρὸς τὸν Θεόν ἢ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐσχημάτισαν αὐτὴν τὴν ὑποψίαν, θὰ διορθώσῃ καὶ ἐδῶ τὴν ὑποψίαν αὐτῶν καὶ θὰ εἴπῃ. Οἱ Ἰουδαῖοι μὲν ἐνόμιζαν ὅτι κάνα τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσὺν πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν ὠμίλει περὶ τῆς ἰσότητος αὐτῆς.

Διότι ὅχι, μόνον αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς μόνος τοῦ εἰς τὸ ἀναφερθῆναι περιστατικόν περὶ τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἄλλοι Εὐαγγελιστὴς φαίνεται νὰ κἀν ἐκκριθῶς τῇ ἴδιαν. Ὅταν δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ λέγων. «Προσέχετε ἀπὸ τὴν ζύμην τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων»²⁸, ἐκεῖνο ἐκσυλλογίζοντο καὶ εἶπεν, ὅτι δὲν ἐπήραμεν ἄρτους²⁹. Καὶ ἄλλοι μὲν

25. Ἰωάν. 2, 19.

26. Ἰωάν. 2, 20.

27. Ἰωάν. 2, 21.

28. Ματθ. 16, 6.

29. Πρὸς Ματθ. 16, 7.

εἶπεν ὁ Κύριος, ὀνομάζων ζήτην τὴν διδασκαλίαν, ἄλλο δὲ ὑπώπτευον οἱ μαθηταί, νομίζοντες ὅτι ἀνεφέρετο εἰς τοὺς ἄρτους. Καὶ αὐτὴν τὴν παρανόησιν τὴν διορθώ- νει. ὅχι ὁ Εὐαγγελιστὴς πάλιν, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὡς ἐξῆς ὁμιλῶν «Πῶς δὲν καταλαβάνετε ὅτι δὲν σὰς εἶπα νὰ προσέχετε ἀπὸ τὸν συνήθη ὀλικὸν ἄρτον;»³⁰ Ἐ- δὼ ὅμως δὲν ἔγινε τίποτε παρόμοιον.

Καὶ ὅμως, ὑποστηρίζε, κάποιος ὁ Χριστός διὰ τὴν ἀναίρεσιν τὴν Ἰδέαν αὐτὴν ἐπρόσβλεπεν «Δὲν δύναται ὁ Υἱὸς νὰ πράττῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τίποτε»³¹. Τὸ ἀντί- θετον, ἀνθρώπε μου, ἔχει κάνει. Διότι αὐτὸ τὸ λέει ὅχι διὰ τὴν ἀναίρεσιν τὴν ἰσότητος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐνισχύ- σιν. Ἀλλὰ πρόσθε με ἀκριβέως, διότι τὸ συζητούμενον δὲν εἶναι τυχαῖον θέμα. Ἡ ἐκφράσις «ἀφ' ἑαυτοῦ» εὐρί- σκεται εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ἀναφέ- ρεται καὶ εἰς τοὺς Ἰησοῦν καὶ εἰς τὸ Ἅγ. πνεῦμα. Καὶ ἐπιβάλλεται νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς φρά- σεως διὰ νὰ μὴ περιπτεώμεν εἰς μεγάλην ἀμαρτίαν. Πραγματικὰ, ἐὰν κανεὶς τὴν ἐκλάφην αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ὥπως εἶναι, εὐκόλως νὰ τὴν ἐννοήσῃ κυττάξας εἰς πόσον μεγάλους παραλογισμὸν καταλήγωμεν. Διότι, δὲν εἶπεν, ὅτι ἄλλα μὲν δύναται, ἄλλα δὲ δὲν δύναται νὰ τὰ πράτ- τῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' εἶπεν ἐν γένει· «Δὲν δύναται ὁ Υἱὸς νὰ πράττῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τίποτε».

δ "Ἄς ἐρωτήσωμεν λοιπὸν ἐκεῖνον ποῦ φέρει ἀν- τιρρήσεις εἰς αὐτὸ. Εἰπέ μου· Δὲν ἔμπορεῖ τίποτε ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ πράττῃ ὁ Υἱὸς. Καὶ ἐὰν μᾶς ἀπαντήσῃ Τίπο- τε, θὰ τοῦ εἴπωμεν, ὅτι τὸ μέγ. στον ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τὸ ἔκανεν ἀφ' ἑαυτοῦ. Καὶ ὁ Παῦλος διακηρύσσει, καὶ λέ- γει· «Ὁ ὁποῖος Ἰησοῦς, ἂν καὶ ὑπῆρχεν ἐν μορφῇ Θεοῦ,

δὲν ἐθεώρησεν ὅτι εἶχεν ἐξ ἀρραγῆς τὴν ἰσότητά του πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐκένωσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐλαβε μορφὴν δούλου»³². Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον ὁ ἴδιος ὁ Χρι- στὸς πάλιν λέγει «Ἐγὼ ἐξουσίαν νὰ δώσω τὴν ζωὴν μου καὶ ἔχω ἐξουσίαν νὰ τὴν λάβω πάλιν. Καὶ κανεὶς δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὴν πάρῃ ἀπὸ ἐμέ, ἀλλ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μοι παραδίδω αὐτήν»³³.

Βλέπετε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου καὶ ὅτι τὸ μεγάλο ἔργον τῆς θείας οἰκονομίας διὰ τὴν σωτηρίαν μας τὸ ἐπραγματω- ποίησεν ἀφ' ἑαυτοῦ.

Καὶ διατι ὁμιλῶ διὰ τὸν Χρ. στὸν, ἡμεῖς λοιπὸν, ποῦ τίποτε δὲν ἔμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ εὐτελέστερον ἀπὸ ἡμᾶς, πολλὰ τὰ πράττομεν ἀφ' ἑαυτῶν, δηλαδὴ καὶ τὴν κακίαν ἀφ' ἑαυτῶν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀρετὴν ἀφ' ἑ- αυτῶν ἀσκοῦμεν. Διότι ἐὰν δὲν ἐνεργούσαμεν ἀφ' ἑαυ- τῶν καὶ δὲν εἴχαμεν ἐξουσίαν, οὔτε εἰς τὴν γένειαν θὰ ἐπίπταμεν ἀμαρτάνοντες, οὔτε τὴν βασιλειαν θὰ ἐπε- τυγχάνομεν ζῶντες ἐν ἀρετῇ.

Ὡστε τὸ, «ἀφ' ἑαυτοῦ δὲν ἔμπορεῖ τίποτε νὰ πράτ- τῃ» δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι, δὲν πράττει, τί- ποτε τὸ ἀντίθετον ἀπὸ τὸν Πατέρα, τίποτε τὸ ξένον τί- ποτε τὸ ἀλλότριον, πράγμα τὸ ὁποῖον φανερώνει, κατ' ἐξοχήν τὴν ἰσότητά καὶ τὴν μεγάλην συμφωνίαν Υἱοῦ καὶ Πατρός.

Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν, ὅτι, δὲν πράττει τί- ποτε τὸ ἀντίθετον ἀλλ' ὅτι «δὲν δύναται»; Διὰ τὴν διεί- ξην καὶ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς ἐκφράσεως πάλιν τὸ ἀπαράλλακτον καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἰσότητος. Διότι τὸ ρῆμα δὲν τοῦ ἀποδίδει, ἀδυναμίαν, ἀλλὰ μαρτυρεῖ

30. Ματθ. 16, 11
31. Ἰωάν. 5, 30.

32. Φιλ. 2, 6-7
33. Ἰωάν. 10, 18

ὅτι ἡ δύναμις του εἶναι μεγάλη. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Παῦλος λέγει ὁ Παῦλος διὰ τὸν Πατέρα· «Ὅτε μὲ δύο πραγμα-
τα ἀμετακλήτητα, εἰς τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ ψευσθῇ ὁ Θεός»³⁴. Καὶ πάλιν· «Ἐὰν ἡμεῖς θὰ ἀρνηθῶμεν³⁵, ἐ-
κεῖνος μένει πιστός. Δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτοῦν
του»³⁶.

Καὶ τὸ «οὐ δύναται» αὐτὸ λοιπὸν ὅχι μόνον δὲν εἶ-
ναι δηλωτικὸν ἀδυναμίας, ἀλλὰ δυναμείως, καὶ μάλ-
τὰ δυναμείως ἀπεριγράπτου. Ὅτι λέγει δηλοδῶση-
μαίνει τὸ ἔξης· Ἡ οὐσία ἐκείνη ἢ θεὸς δὲν θάχεται τίπο-
τε ἀπὸ αὐτῶ. Πραγματικῶς, ὅπως, ὅταν λέγωμεν καὶ ἡ-
μεῖς, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀμαρτήσῃ ὁ Θεός. δὲν τοῦ
ἀποδίδωμεν ἀδυναμiam, ἀλλὰ τοῦ ἀποδίδωμεν κόπωian
ἀρρητον δύναμι., ἔτσι καὶ ὁ Κύριος λοιπὸν, ὅταν λέ-
γῃ, «Δὲν δύναμαι ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ πράττω τίποτε»³⁷, οὐ
τὸ ἐννοεῖ, ὅτι, εἶναι ἀδύνατον καὶ ἀνεπίτρεπτον νὰ πρά-
ξω ἐγὼ κάτι ἀντίθετον πρὸς τὸν Πατέρα.

Καὶ δὲ νὰ καταλάβῃς ὅτι αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔ-
χει τὸ λεχθέν, ὅς ἐξετάσωμεν τὸ ἔξης καὶ ὅς ἴδωμεν μὲ
ποῖους συμφωνεῖ ὁ Χριστὸς μὲ ποῖο ἀπὸ τὰ δύο δηλα-
δὴ μὲ ὅσα εἴπομεν ἡμεῖς ἢ μὲ τὰς ἰδικὰς σας ἀπόψεις.

Σὺ λοιπὸν ὑποστηρίζεις ὅτι τὸ ρῆμα³⁸ ἀναιρεῖ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν αὐθεντίαν, τοῦ ταριάζει
εἰς αὐτὸν καὶ παρουσάζει μικρόν τὴν δύναμιν του. Ἐ-
γὼ ἀντιθέτως δεχομαι ὅτι ἀποδεκνύει τὴν ἰσότητά καὶ
τὴν ὁμοιότητα καὶ τρόπον τινὰ διὰ συμφωνίαν ἀπὸ κο-
νὴν γνώμην, ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.

34. Ἐβρ. 6, 18

35. Εἰς τὸ καίμενοι τῆς Καυλῆς Διαθήκης ἀντὶ ἀρνησόμε-
θαι· ὑπάρχει «ἀπιστοῦμεν» Πάντως ἡ ἔννοια δὲν ἀλλάσσει.

36. Β' Τ' μοθ 2, 13.

37. Ἰωάν. 5, 30

38. οὐ δύναται.

Λοιπὸν ὅς ἐρωτήσωμεν τὰν ἴδιον τὸν Χριστὸν καὶ
ὅς ἴδωμεν μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ὁσων λέγει εἰς τὴν αὐ-
νέχεον, ποῖον ἐκ τῶν δύο συμβαίνει, σύμφωνα μὲ τὴν
ἰδικὴν σου γνώμην ἐρμηνεύει. τὰ λεχθέντα ἢ σύμφωνα
μὲ τὴν ἰδικὴν μας.

Τί λέγει λοιπὸν· «Δὲν ἐκείνα ποῦ ἐνεργεῖ ὁ Πα-
τήρ, αὐτὰ πράττει καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως»³⁹. Εἶδες πῶς ἀ-
νῆρεσαν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἀποφίν σας καὶ ἐπεθέσθαι ὅσα
ἴδωμεν ἡμεῖς; Διότι ἐάν δὲν πράττει τίποτε ἀφ'
ἑαυτοῦ καὶ ὁ Πατήρ δὲν θὰ πράττει τίποτε ἀφ'
ἑαυτοῦ, ἴαν θεῶτα πράττει τὰ πάντα ὁμοίως πρὸς αὐτόν.

Δὲν δὲν συμβαίνει αὐτὸ, ἀκολουθεῖ καὶ ἄλλο
ἀποφιν συμπέρασμα. Πραγματικῶς δὲν εἶπεν, ἔτι, ὅσα
εἶδε τὸν Πατέρα νὰ πράττει, ἐπράξε· ἀλλὰ, ἐάν δὲν
ἐλάβη τὸν Πατέρα νὰ πράττει κατὰ⁴⁰ δὲν τὸ πράττει,
καὶ ἐπικρατεῖ τὸν λόγον εἰς ἀπαντα τὸν χρόνον. Καὶ
σύμφωνα μὲ τὴν ἀποφίν σας θὰ μαθαίνῃ συνεχῶς τὰ
ἴδια.

Εἶδες πῶς τὸ νόημα εἶναι ὑψηλόν, ἢ δὲ ταπεινότης
τοῦ ρήματος καὶ τοῦς πολὺ ἀνασχύντους, τοῦς ἀνασχ-
κάζει καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν των νὰ ἀποφύγουν τὴν πε-
παινήν σκέψιν, ἢ ὅποια εὑρίσκειται εἰς τέλος αὐ ἀσυμφω-
νίαν πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκείνην. Διότι, ποῖος εἶναι· τούτων
ἀλλ' ὅς καὶ ταλαίπωρος, ὥστε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι, ὁ Υἱὸς
μαθαίνει καθε ἡμέραν, ὅσα πρέπει νὰ πράττει; Ἰότε
πῶς θὰ εἶναι ἄληθινόν ἐκεῖνο τὸ, «Σὺ δὲ εἶσαι ὁ ἴδιος
πάντοτε καὶ τὰ ἔτη σου θὰ εἶναι ἀτελείωτα»⁴¹, καὶ τὸ
42 Ὅλα τὰ δημιουργήματα ἔγινον δι' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ αὐ-
τοῦ δὲν ἔγινον οὐτὶς τὸ παραμικρόν»⁴², ἐάν θεῶτα ὅλα.

39. Ἰωάν. 5, 19

40. Ἰωάν. 5, 19

41. Ψαλμ. 101, 28 Ἐβρ. 1, 12

42. Ἰωάν. 1, 3

λα μὲν ποιεῖ ὁ Πατήρ, ἄλλα δὲ ὁ Υἱὸς θλέπων τὰ μιμεῖται.

Βλέπεις ὅτι ἐξ ὧν ἐλέγχθησαν ἀνωτέρω καὶ ἀπὸ ὧν ἠκολούθησαν φανερώμεται ἡ ἀπόδειξις τῆς αὐθεντίας τοῦ Ἰησοῦ. Ἐάν τις μερικὰ ρήματα τὰ προβάλλῃ κατὰ τρόπον ταπεινότερον, μὴ παραξενεύεσθαι. Διότι ἐπεὶ τὸν κατεδίδωκεν ὅταν ἦκουσαι τὰ ὁμιλᾶ καὶ τὸν ἐνόμιζαν ἀντίθεον ἀφοῦ κατεβίβασε τὸν τόνον διὰ τῶν ρημάτων μόνον, πάλιν ὁδηγεῖ τὸν λόγον ὑψηλότερα καὶ ἐπειτα πάλιν εἰς τὰ ταπεινά, διὰ τὰ ποικίλην τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε νὰ γίνῃ εὐκόλως παραδεκτὴ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνύμνου.

Πρόσεξε λοιπὸν. Ὅταν εἶπεν ὁ Πατήρ μου ἔργα ζετα συνεχῶς, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι, καὶ ἀπέδειξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἴσου πρὸς τὸν Θεόν, λέγει πάλιν «Δὲν δύναται ὁ Υἱὸς νὰ πράττῃ τιποτὴ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐάν δὲν θλέπῃ τὸν Πατέρα νὰ πράττῃ καὶ τὸ παραμικρόν». Εἰς τὴν συνέχειαν πάλιν πρὸς τὸ ὑψηλότερον ἀνάγει τὸν λόγον «Διότι ἐκεῖνα ποῦ ἐνεργεῖ ὁ Πατήρ, αὐτὰ πράττει καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως» καὶ ὑστερα πάλιν χαμηλότερον ὁ Πατήρ ἀναπᾶ τὸν Υἱὸν καὶ ὅλα τὰ φανερώει εἰς αὐτόν, ὅσα πράττει αὐτός. Καὶ μεγαλότερα ἔργα θὰ δείξῃ εἰς αὐτόν.⁴³

Εἶδες πόσον ταπεινὰ ὁμιλεῖ πάλιν, ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ἐπρόφθασα καὶ εἶπα καὶ δὲν θὰ πούσω νὰ ἐπαναλαμβάνω. τὸ ἴδιον θὰ εἰπῶ καὶ τώρα. Ὅτι δηλαδὴ κάθε φορά ποῦ λέγε κατὰ τὸ χαμηλόν καὶ τὸ ταπεινόν τὸ λέγει μὲ ὑπερβολὴν, ὥστε ἡ ταπεινότης τῶν λέξεων νὰ πείσῃ καὶ τοὺς ἀνυμνοῦντας νὰ δεχθοῦν μὲ εὐσεβεῖ διανοήματα.

Διότι, ἐάν δὲν συμβαίη αὐτό, συλλογίσου πόσον

43. ὡς 5, 20.

παράλογον εἶναι τὸ λεχθέν, ἐξετάζον αὐτοὺς τοὺς ἰδίους τοὺς λόγους. Πραγματικὰ, ὅταν λέγῃ «Καὶ μεγαλότερα ἔργα θὰ δείξῃ εἰς αὐτόν», θὰ εὐρεθῇ ὁ Υἱὸς νὰ μὴ ἔχῃ μάθει ἀκόμα πολλά ἔργα, πρῶγμα τὸ ὅποιον οὐτε διὰ τοὺς ἀποστόλους δὲν εἶναι. Ὑνατόν νὰ λεχθῇ. Διότι ἐφ' ὧν ἐλαβαν ἀπ' αὐτοῦ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀμέσως ἐγνώρισαν τὰ πάντα καὶ εἶχαν τὴν δυναμὴν νὰ πράξουν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔπρεπε καὶ νὰ γνωρίζουν καὶ ἠμποροῦν νὰ ἐνεργοῦν αὐτοί. Ἐνῶ ὁ Χριστὸς θὰ εὐρεθῇ νὰ μὴ ἔχῃ μάθει ἀκόμη πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἔπρεπε νὰ γνωρίσῃ. Καὶ τί ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ περισσότερον παράδοξον αὐτοῦ.

Ποιαν σημασίαν ἔχει λοιπὸν τὸ λεχθέν, ὅτι ἐπεὶ ἐστερέωσε τὰ μέλη τοῦ παρόλτου καὶ σκοπεῖ νὰ ἀναστήσῃ τὸν νεκρόν, δι' αὐτὸ ὠμίλησεν ἔτσι. ὥς νὰ τοὺς ἔλεγεν θαυμάζετε ἐπεὶ θ' ἐθεράπευσαι τὸν παρόλτον, θὰ ἴδῃτε μεγαλότερα θαύματα ἀπὸ αὐτά. Ἀλλὰ δὲν τοὺς ὠμίλησε μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, παρὰ χρησιμεύει ταπεινότερον λόγοι διὰ τὰ κατενόησιν τὴν μονίαν αὐτῶν.

Καὶ διὰ τὰ καταλάβειν ὅτι τὸ «θαίξω» δὲν ἐλέγχῃ κατὰ κυριολογίαν, ἀκούσε τὰ ὅσα λέγε. πάλιν εἰς τὴν συνέχειαν «Διότι καθὼς ὁ Πατήρ ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς καὶ δίδει ζωὴν εἰς αὐτούς», λέγει, «ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς δίδει ζωὴν εἰς ὅποιον θέλει»⁴⁴ Βέβαιον τὸ εἶναι δύνανται νὰ πράττῃ τιποτὴ ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι ἀντίθετον ἀπὸ τὸ «ὅποιον θέλει» διότι ἐάν ζωοποιῇ ὅποιον θέλει, τότε δύνανται νὰ πράττῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, (ἐπεὶ τὸ θέλω εἶναι ἀπόδειξις ἐξουσίας) ἐάν ὅμως δὲν δύνανται ἀφ' ἑαυτοῦ, τότε δὲν ζωοποιεῖ πλέον ὅποιον θέλει. Διότι, τὸ μὲν «καθὼς ὁ Πατήρ ἀνασταίνει» ἀποδεικνύει τῆς

44. ἰωάν. 5, 21.

δυνάμεως τὴν ἀπαρραλᾶσθαι, τὸ δὲ «ὅπου οὖς θέλει» τὴν ὁσέτητα τῆς ἐξουσίας.

Βλέπετε ὅτι τὸ «δὲν θύναται, νὰ πράττῃ ἄφ' ἑαυτοῦ» ὅμως ἀνταρθεῖ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ εἶναι λόγος τοῦ θεῖου κινεῖ, τὸ ἀπαρράλλακτον τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ θελήματος.

Ἔτσι, νὰ ἐννοήσῃς καὶ τὸ «θὰ δεῖξῃ εἰς αὐτόν», Διότι καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει· «Ἐγὼ θὰ ἀναστήσω αὐτὸν κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν»⁴⁵ Καὶ πάλιν, διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι δὲν πράττει δεχόμενος ἐνέργειαν, λέγει· «Ἐγὼ εἴμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή»⁴⁶

Εἰς τὴν συνέχειαν διὰ νὰ μὴ λέγῃς ὅτι ἀπὸ τοὺς νεκρῶν ἀνάσταται, καὶ ζωοποιεῖ ὅπου οὖς θέλει, τὰ δὲ ἄλλα δὲν τὰ πράττει, ἔτσι, ἐπρόλαβε καὶ ἀπέκλεσε πᾶσαν παρομοίαν ἀντιλογίαν, ὅταν εἶπεν· «Διότι, ὅτι ἐνεργεῖ ὁ Πατήρ, αὐτὰ πράττει καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως», δεκνύων ὅτι, καὶ ἄλλα ὅσα ὁ Πατήρ ποιεῖ, καὶ ὁ Υἱός, ὅπως ἐκεῖνος τὰ πράττει. Εἴτε ἀνάστασιν νεκρῶν εἴπῃς εἴτε θεραπεῖαν σωμάτων, εἴτε συγχώρησιν ἁμαρτημάτων, ἔτσι ὁ τ. δὴ ποτε ἄλλο, τὸ πράττει, ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν γεννήσαντα Πατέρα.

εἰ Ἄλλα εἰς κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν προσέχουν ὅσοι ἀδ' ἀφοροῦν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἀγάπη τῶν πρωτείων. Αὐτὴ ἐγέννησε τὰς αἰρέσεις, αὐτὴ ἐβεβαίωσε τὴν ἀσεβείαν τῶν εἰδωλολατρῶν. Διότι ὁ Θεὸς ἤθελε τὰ ἀόρατα αὐτοῦ νὰ γίνουσι καταννοητὰ διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, τούτου. Ἐκεῖνός, ὅμως ἀφῆσαν αὐτὰ καὶ δὲν κατεδέχθησαν νὰ ἀκολουθήσων τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῇ καὶ ἐχάραξαν ἰδικὸν τῶν δρόμων. Δ' αὐτὸ ἔχασαι καὶ τὸν ὑπάρχον-

45. Ἰωάν. 6, 39

46. Ἰωάν. 1, 25

τα Δ' αὐτὸ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, δὲν ἐπίστευσαν, ἐπειδὴ ἐπεδιώκαν τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν καὶ δὲν ἐζητοῦσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ⁴⁷

Ἡμεῖς ὅμως ἀγαπήτο, μου, ὅς ἀποφεύγωμεν τὴν ψυχικὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, μὲ κάθε ὅπερ βολὴν καὶ προθυμίαν. Δ' ὅτι καὶ ἂν ἔχωμεν ἀμέτρητα καλὰ, τὰ κακὸν τῆς κενοδοξίας εἶναι. Ἰκανὸν νὰ διαλύσῃ τὰ πάντα. Ἐάν λο πὸν ἐπ' θυμοῦμεν τοὺς ἐπαίνους, ἄς ζητοῦμεν τοὺς ἁμαρτωίους τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ ἔπαινος τῶν ἀνθρώπων, ὁ ποιοῦσθ' ὅτε καὶ ἂν εἶναι, μάλισ φανή, χάνεται. Καὶ ἂν ἂν κατὰ, δὲν μᾶς φέρε, κανένα κέρδος καὶ πάλλας φώρας προέρχεται, ἀπὸ ἐσφαλμένην κρίσιν. (Πραγματικὰ νὶ ἀξιοὶ θαυμασμοῦ ἔχει, ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων τὴν ὁποῖαν ἀπολαμβάνουν καὶ οἱ χορευταὶ νέοι καὶ αἱ διεφθαρμένα, γυναικες καὶ οἱ πλεονέκται καὶ οἱ κλέπται,) Ἀντιθετὰ ἐκεῖνος, τοῦ τὸν θαυμάζει ὁ Θεός, δὲν θαυμάζεται, μαζί με αὐτούς, ἀλλὰ μαζί με τοὺς ἀγίους ἐκεῖνους ἐννοῶ τοὺς προφήτας, τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς ἀγγελικὸν θίον.

Ἐάν ὅμως ἐξετάσωμεν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀσκούμεν γοητεῖαν εἰς τὰ πλῆθη καὶ νὰ εἰμεθα περίθλεπτοι θὰ εἴρωμεν ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτε. Γενικῶς λοιπὸν, ἐὰν ποθῇς τὰ πλῆθη, νὰ προσελκύσῃς τὸν δῆμον τῶν ἀγγέλων καὶ νὰ καταστής φοβερός εἰς τοὺς δαίμονας, χωρὶς νὰ διδῇς καμμίαν σημασίαν εἰς τὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ νὰ καταπατήσῃς ὅλα τὰ λαμπρά ὅς νὰ ἦσαν θόρυβος καὶ πληθὸς καὶ τότε θὰ ἴδῃς καθαρά ὅτι, εἴποτε δὲν κάνει τὴν ψυχὴν νὰ ἀσχημονῇ τόσο, ὅσον ὁ ἔρως τῆς δόξης. Διότι, δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως οὐδὲν δὲν εἶναι δυνατόν ἐκεῖνος ποῦ ποθεῖ αὐτὴν νὰ μὴ ζήσῃ θίον ἐσταυρωμένος, ὅπως πάλιν δὲν εἶναι δυνατόν ἐκεῖνος ποῦ περὶ φρόνησεν αὐτὴν νὰ μὴ καταπατήσῃ τὰ

47. Πρὸς Ἰωάν. 5, 44

περισσότερα από τὰ πάθη. Πραγματικά ὅποιος κατα-
νικήσει τὴν κοσμικὴν δόξαν θὰ καθυποτάξῃ καὶ τὸν
φθόνον καὶ τὴν φιλοχρημασίαν καὶ ὅλα τὰ φοβερά πά-
θη τῆς ψυχῆς.

Καὶ μὲ ποῖον τρόπον θὰ ὑπερνικήσωμεν αὐτὴν ἐ-
ραυτὰ κάποιος. Ἄν ἀποβλέπωμεν πρὸς τὴν ἄλλην δό-
ξαν, τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τῆς ὁποίας προσπαθεῖ νὰ
μᾶς ἀπομακρύνῃ ἡ κοσμικὴ δόξα. Διότι ἡ οὐρανία δό-
ξα καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν μᾶς καθιστᾷ ἐνδόξους καὶ πρὸς
τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἀποδίδει μᾶζι μᾶς καὶ μᾶς ἀπαλ-
λάσσει ἀπὸ κάθε σαρκικῆς δουλείας, εἰς τὴν ὁποίαν δου-
λεύομεν τώρα μὲ κάθε ἀθλότητα παροδίδοντες ἐς ὅλο-
κλήροι τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ πράγμα-
τα αὐτῆς. Πραγματικά εἴτε μεταθῆς εἰς τὴν ἀγορὰν εἴ-
τε εἰσεέλθῃς εἰς κάποιο σπῆτι, εἴτε εὐρίσκεσαι εἰς τὸν θρό-
νον, εἴτε εἰς τοὺς σταθμούς, εἴτε εἰς τὰ καταγώγια, εἴτε
εἰς τὰ πανδοχεῖα, εἴτε εἰς ἕνα πλοῖον, εἴτε εἰς κάποιο νη-
σί, εἴτε εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως, εἴτε εἰς τὰ δικα-
στήρια, εἴτε εἰς τὰ θουλευτήρια, παντοῦ θὰ ἴδῃς τὴν
φροντίδα διὰ τὰ παρόντα καὶ τὰ θοιὰκά πράγματα καὶ
τὸν καθένα νὰ αγωνιᾷ καὶ νὰ κοπιᾷ δι' αὐτά, καὶ οἱ
ἀπόντες καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες καὶ οἱ ἀποδημοῦντες καὶ
οἱ παραμένοντες καὶ οἱ ταξιδεύοντες διὰ θαλάσσης καὶ
οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου καὶ οἱ κάτο-
ικοι τῶν πόλεων καὶ ὅλοι γενικῶς οἱ ἄνθρωποι.

Ποῖα ἔστις σωτηρία, μᾶς ἀπομένει λοιπὸν, ὅταν
κατοικοῦντες τὴν γῆν τοῦ Θεοῦ, δὲν φρονῶμεν τὰ τοῦ
Θεοῦ, ἀλλὰ, ἐνῶ ἐλάβομεν ἐντολὴν νὰ εἰμεθα ἔξω πρὸς
τὰ ἐγκόσμια πράγματα, ἡμεῖς εἰμεθα ἔξω πρὸς τὸν
οὐρανὸν καὶ πολ'ταί τῆς γῆς; Τί ἡμπορεῖ νὰ γινῇ χει-
ρότεροι ἀπὸ τὴν ἀνασθησίαν αὐτὴν, ὅταν, ἐνῶ καθη-
μερινῶς ἀκούομεν διὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν θασυλείαν τοῦ
Θεοῦ, ἡμεῖς μισούμεθα τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐπιχθίς τοῦ

Νῦν καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Σοδόμων καὶ περμιένωμεν
νὰ μάθωμεν τὰ πάντα διὰ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων.
Καὶ ὅμως ὅλα ἐκεῖνα δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἔχουν γρα-
φῇ, ὥστε, ἐάν κανεὶς ἀπιστῇ εἰς τὰ μέλλοντα, νὰ λάβῃ
καθαρὰν ἀπόδειξιν διὰ τὰ μέλλοντα γεγονότα ἀπὸ
ὅσα ἔχουν γίνε. ἤδη.

Αὐτὰ λοιπὸν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μᾶς, καὶ τὰ παρελ-
θόντα καὶ τὰ μέλλοντα, ὡς ἀνασπεύσωμεν ὀλίγον ἀπὸ
τὴν φοβερὰν αὐτὴν δουλείαν καὶ ὡς ἐνδοφερόμεν κά-
πως καὶ διὰ τὴν ψυχὴν μᾶς, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ
τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν
φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς
τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

«Ο Πατήρ μου δέν δικάζει»¹ λονόμα², αλλά τήν εξουσίαν ἔχει νά δικάζη - ἤν ἔχει θέσει, εἰς τόν Πάτερ, διὰ νά τιμῶν ὁλο τόν Υἱόν, καθὼς τιμῶν τόν Πατέρα³.

α * Ἀγαπητοί μου, πρέπει νά ἔχωμεν μεγάλην προσομίαν καί προσσχῆν εἰς ὅλα, δ ὅτι θά δώσωμεν λόγον καί θά μᾶς ζητηθοῦν εὐθύναι. λεπτομερώς καί διὰ τούς λόγους καί διὰ τὰ ἔργα μας. διότι θ.π. σχετίζεται μὲ ἡμᾶς δὲν περιορίζεται εἰς τόν παρόντα ἐπίγειον βίον.

¹ Ἐχε ἡν ἐννοίαν τοῦ ἀσκέῖν τὸ ἔργον τοῦ ὑπερέτατο κριτοῦ τῶν πάντων.

² Δὲν ἐξέθελε τὸν Πατέρα ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ κρνεῖν, ἀλλὰ ὁ Υἱὸς κρνεῖ μὲ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς καί τὴν συνέργειαν τοῦ Αγίου Πνεύματος.

³ * ὁαν. 5, 22 23

¹ Ἡ παρούσα μακρὰ ὁμολογία ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ θεμα τῆς διὰ τοῦ Κυρίου κρισεως τοῦ κόσμου καί περὶ τὰς ἀποδείξει τῆς ἰσότητος τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὸν Πατέρα, περὶ τὰς θρηωποποιεῖς ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας χρησιμοῦν ὁ Χριστὸς ὡς κεκριμένως. αὗ φράσεις ἐδέωκεν ὁ Πατήρ τῷ Υἱῷ πᾶσαν τὴν κρίσιν καὶ ἐβόκα τῷ Υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ σημαίνει ὅτι ὁ Υἱὸς ἐλάθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα τὴν ἐξουσίαν διὰ νά κρίνη ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀκόμη διὰ ἐλαθε τὴν ζωὴν κοινωνῶς τῷ Πατρί. Τὸ δὲ ὁ ἱεροῦς εἶπεν διὰ ἀπεσταλὴν εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν Πατέρα. Δὲν φανερώνει βε εἶναι κατώτερος αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ εἶπεν αὐτὸ δ ὡς νά μὴ σκανδαλίσῃ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠθύναντο νά ἀκούσουν ὑψηλοτέρων διδασκαλιῶν περὶ αὐτοῦ. Οὐκίως ἐξηγεῖται καὶ ἡ φράσις «ἐγὼ οὐ δύναμαι παλεῖν σὺ ἑμαυτοῖς οὐδέν» καὶ τὸ αὐτὸ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με». Τέλος ὁ Χρυσόστομος προτρέπε τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νά μὴ μνησκιακοῦν, ἀλλά νά συγχωροῦν τοὺς συνανθρώπους τῶν διὰ νά τοὺς συγχώρη καὶ αὐτοὺς ὁ Θεός.

ἀλλά θά μᾶς δεχθῇ καὶ κάτω. α ἄλλη κατάστασις ζωῆς καὶ θά παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον φανεροῦ δικαστηρίου. «Δ ὅτι ὅλοι μας πρέπει νά παρουσιασθῶμεν ἐμπρὸς εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Χριστοῦ», λέγει ὁ Παῦλος, «διὰ νά ἀπολαύσῃ ὁ καθένας μας ἐκεῖνα ποῦ ἔκανε μὲ τὸ αὐμά του. εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν εἶναι τὸ σύνολον τῶν πράξεων του»⁴.

Αὐτῷ λο πῶν τὸ δικαστήριον ὡς ἔχωμεν διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν μας καὶ ἔτσι θά κατορθώσωμεν νά ζῶμεν εἰς τὴν ἀρετὴν καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς μας. Δ ὅτι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει σῆσαι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην τῆς κρισεως, φέρεται κατὰ κρημονοῦ, ὡς ἵππος ποῦ ἔσπασε τὸν χαλινόν, («διότι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ», λέγει, «θεωλοῦνται συνεχῶς»⁵, δι' αὐτὸ προσέθεσε δεικνύων καὶ τὴν αἰτίαν «Αἱ ἐντολαὶ σου διαγράφονται. ἀπὸ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ»⁶), καθ' ὅμοιοι τρόπον ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει συνεχῶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, θά ζήσῃ μὲ σωφροσύνην, (Δ ὅτι λέγει: «Μὰ ἐνθυμῶμαι τὸ τέλος σου καὶ δὲν θά ἀμαρτήσῃς εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν»⁷). Διότι ἐκεῖνος ποῦ τώρα μᾶς συνεχώρησε τὰ ἀμαρτήματα, αὐτὸς θά καθίσῃ νά δικάζῃ τότε. Ἐκεῖνος ποῦ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, αὐτὸς θά ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν δ.ά νά κρίνῃ τὴν οἰκουμένην ὁλοκλήρως. Δ ὅτι λέγει: «Θά φανῇ δὲ διὰ δευτέραν φοράν χωρὶς νά θαστάζῃ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἄλλων, εἰς ἐκεῖνους τοῦ τὸν περιμένουν διὰ νά τοὺς σώσῃ»⁸.

Δ' αὐτὸ καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἔλεγειν ὁ Πατήρ μου δὲν δικάζει κανένα, ἀλλὰ τὴν ἐ

⁴ Β Κορινθ 5, 10.

⁵ Ψαλμ. 9, 26.

⁶ Ψαλμ. 9, 20.

⁷ Σοφ Σειφ 7, 36.

⁸ Εβρ 9, 28.

ξουσίαν ἄλλην τοῦ νὰ δικάζῃ τὴν ἔχει δώσει εἰς τὸν Υἱόν, διὰ τὰ τμούν ὅλο, τὸν Υἱόν, καθὼς τμούν τὸν Πατέρα».

Λο πόν, θὰ ὀνομάσωμεν τὸν Υἱόν καὶ Πατέρα ἔρωτᾷ κάποιος. Ἄπαγε Δ' αὐτὸ θέθεται εἶπεν «τὸν Υἱόν», ὥστε νὰ παραμείνῃ Υἱὸς καὶ νὰ τὸν τιμῶμεν, ὅπως τιμῶμεν τὸν Πατέρα. Ὅποιος ὅμως ὀνομάζει τὸν Υἱόν Πατέρα, δὲν ἐτίμησε πλεόν τὸν Υἱόν ὡς Πατέρα, ἀλλὰ ἔκανε σύγχυσιν εἰς ὅλα. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι δὲν προσελκύονται τόσον εὐκόλῃ, ὅταν εὐεργετοῦνται, παρά ὅταν τιμωροῦνται, δι' αὐτὸ ὥμιλησε τόσον φοβερα, ὥστε, ἔστω καὶ διὰ τοῦ φόβου, νὰ ἐπιστάσῃ τὴν τιμὴν πρὸς τὸν ἑαυτὸν του.

Ὅταν λέγῃ «πᾶσαν» τὸ ἔξης ἔννοει, ὅτι, ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ τιμωρῇ καὶ νὰ τιμᾷ, καὶ ἀκόμη ὅτι πράττει καὶ τὰ δύο αὐτὰ κατὰ τὴν θέλησίν του.

Τὸ δὲ «δεδώκεν» τὸ εἶπε διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι ἀγέννητος ὁ Υἱός, οὐτα νὰ θεωρήσῃς ὅτι ὑπάρχουν δύο Πατέρες. Διότι ὅλα, ὅσα εἶναι ὁ Πατήρ, τὰ ἴδια εἶναι καὶ ὁ Υἱός, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη καὶ παραμένει εἰς τὴν θέσιν τοῦ Υἱοῦ. Καὶ δὲ νὰ καταλάβῃς ὅτι, τὸ «δεδώκεν» Ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἐγέννησεν. ἄκουσε ποῦ δηλοῦται αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπὸ ἄλλο σημεῖον. «Διότι καθὼς ὁ Πατήρ ἔχει ζωὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του», λέγει «ὣτως ἔδωσε καὶ εἰς τὸν Υἱόν του νὰ ἔχῃ ζωὴν μέσα του»⁹. Τί λοιπὸν πρῶτα τὸν ἐγέννησε καὶ ὕστερα τοῦ ἔδωσε τὴν ζωὴν; Διότι, ὅποιος δίδει, εἶδε, εἰς κάποιον ποῦ ὑπάρχει. Λοιπὸν, ὅταν ἐγεννήθῃ δὲν εἶχε ζωὴν, Ἀλλ' αὐτὸ οὐτα οἱ δαίμονες δὲν θὰ τὸ ἐφαντάζοντο. Διότι, ἐκτός τῆς ἀσεβείας εἶναι καὶ πολὺ ἀνόητον.

⁹ Αἱ λέξεις προέρχονται ἐκ τοῦ Ἰωάν. 5, 22 καὶ 26.

¹⁰ Ἰωάν. 5, 26.

Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν τὸ «ἔδωσε ζωὴν» σημαίνει, ἐγέννησεν αὐτὸν ζωὴν, ἔτω καὶ τὸ «δεδώκεν κρίσιν»¹⁰ Ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἐγέννησεν αὐτὸν κριτὴν. Δηλαδή, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι θὰ ἀκουσῃς ὅτι αἰτίος αὐτῶν εἶναι ὁ Πατήρ, ὅτι, ὑπάρχει, παραλλαγὴ οὐσίας Υἱοῦ καὶ Πατρός καὶ ἐλαττώσεως τῆς τιμῆς τοῦ Υἱοῦ, ἔρχεται νὰ σὲ κρίνῃ ὁ Υἱός, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπάμειψς αὐτῆς φανερώνῃ τὴν ἰσότητά. Διότι, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἐξουσίαν νὰ τιμωρῇ καὶ νὰ τιμᾷ ὅποιους θέλει, ἔχει τὴν ἰδίαν δύναμιν μὲ τὸν Πατέρα. Ἐπειδὴ, ἐὰν δὲν συμβαίνει αὐτὸ, ἀλλὰ μετὰ τὴν γέννησιν του ἔλαθε τὴν τιμὴν ὁ Υἱός, τί συνέβη. ὥστε νὰ τιμῇ αὐτὸς ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἀπὸ ποίαν κατὰστασιν ἐφθάσεν εἰς τὴν πρόθεσιν αὐτὴν ὥστε νὰ λάβῃ τὴν ἀξίαν αὐτὴν καὶ νὰ χειροτονηθῇ εἰς τὸ ἀξίωμα, Δὲν ἐντρέπεσθε τὰ ἀνθρώπινα καὶ εὐτελῆ αὐτὰ νοήματα νὰ τα εἰσάγετε ἔτσι ἀνασχύντως εἰς τὴν ἀμύλυντον φύσιν, ἢ ὅποια δὲν ἔχει τίποτε ποῦ νὰ εἰσέλθῃ ἐκ τῶν ὑστέρων.

Τότε διὰ ποῖον λόγον χρησιμοποίησ' το αὐτὰς ἐκφράσεις ἐρωτᾷ κάποιος. Διὰ νὰ γίνουν δεκτὰ εὐκολώτερα τὰ λεγόμενα καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὸν δρόμον διὰ τὴν ὕψηλὴν διδασκαλίαν. Δ' αὐτὸ καὶ ἀναμειγνύει αὐτὰ μὲ ἑκείνα καὶ ἐκεῖνα μὲ αὐτά. Καὶ πρόσθε μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ ἀναμειγξις αὐτῇ. (Διότι εἶναι, κολλῶν νὰ γνωρίζωμεν αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἀρχήν.) Εἶπεν ὁ Ἰησοῦς «Ὁ Πατήρ μου ἐργάζεται, συνεχῶς, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι»¹¹, καὶ μὲ αὐτὰ δεικνύει τὴν ἰσότητά καὶ τὸ ὁμοίωμα πρὸς τὸν Πατέρα. «Καὶ ἐζήτησαν νὰ τὸν φοινέσουσι»¹².

⁹ Α. Αἱ λέξεις προέρχονται ἐκ τοῦ Ἰωάν. 5, 22 καὶ 26.

¹¹ Ἀναμειγνύει ἐπὶ τὴν ὕψηλὴν περὶ τῆς θεότητος τοῦ διδασκαλίον μὲ τῆς ἐκφράσεως, ποῦ τὸν παρουσιάζουν ὡς ἀπλοῦν ἄνθρωπον καὶ ταπεινόν.

¹² Ἰωάν. 5, 17.

¹³ Ἰωάν. 5, 18.

Τι κάνει λοιπόν, "Όσον αφορά τὰς λέξεις χρησιμοποιοῦ χαμηλότερον τόνον, ἀλλὰ βίδει τὰ ἴδια νοήματα ὁμιλῶν ὡς ἐξῆς: «Δὲν δύναται ὁ Υἱὸς νὰ πράττῃ τίποτε ἀφ' ἑαυτοῦ»¹⁴. Εἰς τὴν συνέχειαν ὁμῶς πάλιν πρὸς τὰ ὕψηλότερα δὴναι τὸν λόγον «Διότι, ἐκεῖνα ποὺ ἐνεργεῖ ὁ Πατὴρ, αὐτὰ πράττει καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως»¹⁵, λέγει, "Υστερα πάλιν καταβιβάζει τὸ ὅμιος: «Διότι, ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν καὶ φανερῶναι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, ὅσα αὐτὸς πράττει. Καὶ μεγαλύτερα θαύματα θὰ δείξῃ εἰς αὐτόν»¹⁶. "Ἐπειτα πάλιν ἀναβαίνει ὑψηλότερον εἰδὼς ὡς καὶ ὁ Πατὴρ ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς καὶ βίδει ζῶντων εἰς αὐτοὺς, ἔτι καὶ ὁ Υἱὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ βίβῃ ζῶντων εἰς ὅπου οὖς θέλει»¹⁷. Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ πάλιν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον καὶ ὑψηλότερον συγχρόνως: «Διότι, ὁ Πατὴρ μοι δὲν δικάζει κανένα, ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν δὴναι τοῦ νὰ δικάζῃ τὴν ἔχει δώσει εἰς τὸν Υἱόν»¹⁸, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ ὕψηλόν: «Διὰ νὰ τιμῶν ὅλον τὸν Υἱόν, καὶ θὼς τιμῶν τὸν Πατέρα»¹⁹.

Εἶδες πῶς πο κίλλει τὸν λόγον, συμπλέκων αὐτὸν μὲ ρήματα καὶ δυνάμεις, τὰ ὅποια ἐκφράζουσι ὕψηλά καὶ χαμηλά νοήματα, ὥστε καὶ ἀπὸ τούτων τότε ἀνθρώπων νὰ γίνουσι εὐκόλως παραδεκτὰ καὶ οἱ μεταγενέστεροι νὰ μὴ ὀπισθοῦν καμμίαν πνευματικὴν ζημίαν, σχηματίζοντες τὴν ἀριόξουν περὶ τοῦ Χριστοῦ ἰδέαν καὶ διὰ τὰ ἄλλα μὲ θέσιν τὰ ὕψηλά περὶ αὐτοῦ νοήματα, διότι ἐάν δὲν συμβαίνει αὐτὸ καὶ δὲν ἐλέγχοντο, ὅσα ἔχουν εἰπωθῇ, ἀπὸ συγκατάθεσιν, τότε διὰ ποῖαν αἰτίαν ἔχουν

14. Ἰωάν. 5, 19

15. Ἰωάν. 5, 19

16. Ἰωάν. 5, 20

17. Ἰωάν. 5, 21

18. Ἰωάν. 5, 22

19. Ἰωάν. 5, 23

τεθῇ πλησίον αὐτῶν τὰ ὕψηλά νοήματα, Πραγματικὰ ἐκεῖνος ποὺ πρέπει νὰ εἴπῃ διὰ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὕψηλά καὶ μεγάλα, ὅταν ἀναφέρῃ κατὰ τὸ μικρόν καὶ ταπεινόν, ἔχει εὐσχημον δικαιολογίαν ὅτι, τὸ κάνει αὐτὸ διὰ κάποιαν οἰκονομίαν ἐνῷ ἐκεῖνος ποὺ ὀφείλει νὰ λέγῃ ἐν τελεῇ διὰ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ, ἐάν εἴπῃ κατὰ τὸ ὕψηλόν, διὰ ποῖον λόγον λέγει, τὰ ὑπερβαίνοντα τὴν φύσιν αὐτοῦ, Διότι αὐτὸ δὲν εἶναι πλέον ἀπόδειξις κάποιας οἰκονομίας, ἀλλ' ἐσχάτης ἀσθελείας.

θ. "Ὡστε ἡμεῖς μὲν ἔχομεν νὰ εἰπωμεν δικαίαν καὶ πρέπουσαν εἰς τὸν Θεόν αἰτίαν διὰ τὰ ταπεινά ρήματα, τὴν συγκατάθεσιν καὶ ὅτι, μᾶς διδάσκει νὰ εἰμεθα μετράφοροι καὶ ἀκόμη ὅτι, δι' αὐτῆς οἰκονομεῖται ἡ σωτηρία μας, (πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἰδὸς φανερῶναι ἄλλου, ὅταν λέγῃ «Τὰ λέγω δὲ αὐτά, διὰ νὰ σωθῇτε ἐσéis»²⁰). Ἐπειδὴ δηλαδὴ κατέφυγεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ὁσάννου καὶ ἀφῆκε τὴν ἰδίαν κήν του, (τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ἀξίον τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ), διὰ νὰ δώσῃ τὴν αἰτίαν τῆς τόσης εὐτελείας τῶν λέξεων, εἶπε ὅτι «Τὰ λέγω αὐτά διὰ νὰ σωθῇτε ἐσείς». Ἐσείς ὁμῶς, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζεσθε ὅτι δὲν ἔχε, ὁ Υἱὸς τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν πρὸς τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Πατέρα, τί θὰ ἀπαντήσετε, ὅταν ἀκούσετε αὐτοὶ νὰ λέγῃ ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύει ὅτι ἔχε ἴσιν πρὸς τὸν Πατέρα τὴν δύναμιν, τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δόξαν.

Ἀλλὰ καὶ διὰ ποῖον λόγον ἀπαιτεῖ τὴν ἰδίαν μὲ τὸν Πατέρα τιμὴν ἀφοῦ εἶναι πολὺ κατώτερος αὐτοῦ, ὅπως ὑποστηρίζετε, Καὶ δὲν σταματᾷ ἐδῶ, ἀφοῦ ὁμιλήσεν ἡτοι, ἀλλὰ καὶ προσθέτει λέγων: «Ἐκεῖνος, ποὺ δὲν τιμᾷ τὸν Υἱόν, δὲν τιμᾷ οὐτε τὸν Πατέρα ὁ ὁποῖος ἀπέσταλκεν αὐτόν»²¹. Βλέπετε πῶς συμπλέκεται ἡ τιμὴ τοῦ

20. Ἰωάν. 5, 34

21. Ἰωάν. 5, 23

Υιού πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ Πατρὸς. Καὶ τ. σημασία ἔχει αὐτὸ, λέγει κάποιος. Διότι, τὸ ἴδιον ἡμποροῦμεν νὰ τὸ ἴδωμε καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους· «Δὲν ἔπαινος δέχεται ἐσὶς», λέγει, «δέχεται δὲ»²². Ἀλλ' ἐκεῖ ὠμίλησεν ἔτσι, ἐπεὶ δὲ θεωρεῖ ὡς ἰδικὰ τοῦ τὰ τῶν δούλων του, ἐνῶ ἐδῶ, ὠμίλει ἔτσι, ἐπεὶ δὲ μία εἶναι ἡ οὐσία καὶ ἡ δοξα μὲ τὸν Πατέρα. Ἀλλωστε καὶ διὰ τοὺς ἀποστόλους δὲν ἔχει λεχθῇ νὰ τοὺς τιμοῦν.

Σωστά λοιπὸν εἶπεν· «Ὅποιος δὲν τιμᾷ τὸν Υἱὸν δὲν τιμᾷ οὐτε τὸν Πατέρα». Πραγματικά, ἐὰν ὑπῆρχαν δύο θεοὶ καὶ ὁ ἕνας, τότε θεορίζεται μαζὶ καὶ ὁ ἄλλος, καὶ μάλιστα, εἴταν ὁ θεορίζομενος εἶναι ὁ υἱὸς ὕψιζεται θεῶτα καὶ ὅταν κάποιος ὑπὸ λήθης προσέληθῇ ὅχι ὅμως ὁμοίως, ἀλλὰ ὡς διὰ κάποιου μεσίτου. Ἐδῶ ὁμοῦ δὲν εἶναι τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ἡ προσβολὴ εἶναι ὡς νὰ γίνεται εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Δ' αὐτὸ ἐπρόφθασε καὶ εἶπεν· «Δὲν αὐτὸν τιμοῦν τὸν Υἱὸν καθὼς τιμοῦν τὸν Πατέρα», ὥστε, ὅταν εἴπῃ, «ὅποιος δὲν τιμᾷ τὸν Υἱόν, δὲν τιμᾷ καὶ τὸν Πατέρα» νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἰδίαν τιμὴν. Ὅχι ἀπλῶς «ὅποιος δὲν τιμᾷ», ἀλλ' «ὅποιος δὲν τιμᾷ», ἔτσι, ὅπως εἶπα, λέγει, «δὲν τιμᾷ τὸν Πατέρα».

Καὶ πῶς ἐρωτᾷ κάποιος, εἶναι τῆς ἰδίας οὐσίας καὶ ὁ πέμπτων καὶ ὁ πεμπόμενος, πάλιν εἰς τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καταβιβάζεις τὸν λόγον καὶ δὲν ἀνταναμιθῆναι. Ἦν, ὅλα αὐτὰ δὲν ἐλέγχθησαν διὰ κανένα ἄλλον σκοπὸν, παρὰ διὰ νὰ γνωρισώμεν καὶ τὸν αὐτὸν αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ νὰ μὴ περιπέσωμεν εἰς τὴν ἀφρέσιν τοῦ Σεβελλίου²³ καὶ ἡ παρανόησις τῶν Ἰουδαίων νὰ θεοραπεύ-

²² Ματθ 10, 40.

²³ Σεβέλιος Ἀρετικός τοῦ γ' αἰῶνος κατηγορούμενος ἐκ τῆς Πενταπόλεως τῆς Λυβύης διδάσκει δὲ ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τρεῖς τρόποι, ἐμφανίσεως τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ.

θῇ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ τὸν θεωρήσουν ὅτι εἶναι μετὰ τοῦ ἀντιθέτου. Διότι. Ἐλεγον· «Αὐτὸς δὲν ἔχει σταλῇ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς δὲν ἔχει. Ἐλθε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ»²⁴. Πρὸς ἄρσιν τῆς ὑποψίας αὐτῆς δὲν συνετέλει τὸσον τὰ ὀμηλά, ὅσον τὰ ταπεινά. Δι' αὐτὸ καὶ συνεχῶς ἔλεγεν πρὸς πᾶσαν κατὰ θύσιν ὅτι ἀπεστάλη, ὅχι διὰ νὰ οὐχηματίσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι, τὸ ρῆμα αὐτὸ φανερώνει καὶ πο.αι μείωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐμφράξῃ τὰ στόματα ἐκείνων. Δι' αὐτὸ καταφεύγει συνεχῶς πρὸς τὸν Πατέρα καὶ παρουσιάζει ἐνδ' αἰέσεως καὶ τὴν δικήν του αὐθεντίαν. Διότι, ἐὰν ἔλεγεν τὰ πάντα σύμφωνα μὲ τὴν ἀξίαν του, δὲν θὰ ἀδέχοντο ἐκεῖνοι τὰ λεγόμενα, ὅταν θεῶτα καὶ ἐξ αἰτίας ὁμοίων παρομοίων λόγων τὸν καταδίδωσαν καὶ πολλὰς φορές τὸν ἐλιθοβολήσαν, ἐνῶ ἔαν πάλιν ἔλεγε τὰ πάντα ταπεινὰ ἀποβλέπων εἰς αὐτούς, ἀργότερα πολλοὶ θὰ ἐβλάπτοντο²⁵.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀναμειγνύει καὶ μετρίαζε, τὴν διδασκαλίαν καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ταπεινά, ὅπως εἶπα, ἐμφράττει τὰ στόματα ἐκείνων. ἐνῶ μὲ τὰ λεχθέντα σύμφωνα πρὸς τὴν θεϊκὴν του ἀξίαν διασκεδάζε, τὴν εὐτελήν. ἔννο.αν τῶν λεχθέντων εἰς ὅσους ἔχουν νοῦν καὶ δεκνύει ὅτι καθόλου δὲν ταιριάζει, εἰς αὐτὸν ἡ ἔννοια αὐτῆς. Διότι ἡ ἀποστολὴ σημαίνει τὴν μετάθεσιν, ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι πανταχού.

Τότε διαπύ λέγει ὅτι ἀπεστάλη· Ὅμιλε περισσό-τερον παραστατικά, διὰ νὰ δείξῃ τὴν ὁμόνοιαν πρὸς τὸν Πατέρα. Ἔτσι, λοιπὸν σχηματίζει καὶ τὰς ἀκολουθους ἐκφράσεις, ἐπεὶ αὐτὸ θέλει, νὰ παρουσιάσῃ· «Ἀληθῶς, ἀληθῶς, σὰς λέγω», λέγει, «ὅτι ἐκεῖνος ποῦ ἀκούει, τὴν διδασκαλίαν μου καὶ πιστεῖ, εἰς ἐκεῖνον ποῦ

²⁴ Ἰωάν. 9, 16. Τὸ χωρίον εἶναι ἐλαφρῶς ἡλλαγμένον.

²⁵ Ἐπεὶ δὲ θὰ σχηματίζαν ἐμφανισμένην νίκην διὰ τὰς Κύριον.

μέ ἀπέστειλεν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον»²⁶. Βλέπεις δι. συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει τὸ ἴδιον, διὰ νὰ ἀπαλεῖψῃ τὴν ὑποψίαν ἐκείνην, καὶ ἐδῶ καὶ πορακάτω, μέ τὸν ἐκφοβισμόν καὶ μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς σωτηρίας προσπαθεῖ νὰ κατασιγάσῃ τὴν ἐναντία τοι ἀντιθεράσιν καὶ ἔτσι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν συγκαταθαίνει πάλιν διὰ τῶν ὁσίων λέγει, Διότι δὲν εἶπεν Ὅποιος ἀκούει τοὺς λόγους μου καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἐπειδὴ πραγματικὰ θὰ ἐνθιμίζῃ τὸ πρᾶγμα καθαρὸν ἐνωσίσμον καὶ περὶ τῶν κομπαισῶν διὰ τῶν λόγων. Διότι, ἐάν ὕστερα ἀπὸ τόσων χρόνων καὶ τόσα πάλλα θαύματα εἶχαν αὐτὴν τὴν ὑποψίαν, ἀσφαλῶς θὰ τὴν εἶχαν πολὺ περισσότερον τότε, ἐάν τοὺς ὠμίλει. ἔτσι Δι. αὐτὸ καὶ τοῦ ἔλεγον «Ὁ Ἀβραάμ καθὼς καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον, καὶ πῶς σὺ λέγεις ἐάν κανεῖς τηρήσῃ τὸν λόγον μου δὲν θὰ ἀποθάνῃ ποτέ»²⁷

Συνεπῶς διὰ νὰ μὴ ἐξαγρωθοῦν καὶ ἐδῶ, κύτταξε τί λέγει «Εἰς ἐκεῖνον ποῦ μέ ἀπέστειλεν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον». Αὐτὸ θέλει εἰπεῖν ὅτι ἐκείνους εἰς τὸ νὰ γίνῃ εὐκόλως παραδεκτός ὁ λόγος τοι, ἐννοῶ τὴν διαθεσάσιν ὅτι, ὅσοι ἀκούουν τὴν διδασκαλίαν τοι πιστεύουσιν εἰς τὸν Πατέρα. Διότι, ἐάν ἐδεχοντο αὐτὸ μέ προθυμίαν, ἐπρόκειτο νὰ δεχθοῦν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εὐκολώτερα. Ὡστε καὶ ὅταν λέγῃ κατὰ τὸ ταπεινόν, θοηθεῖ τὰ ὑψηλὰ νοήματα καὶ προσηγορεύει τὸν δρόμον δι' αὐτά.

Ἀφοῦ εἶπεν «ἔχει ζωὴν αἰώνιον», προσθέτει «Καὶ δὲν θὰ ὑποβληθῇ εἰς κρίσιν, ἀλλ' ἔχει μετὰ τὴν ἀπό τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν»²⁸. Ἔτσι, καθιστᾷ εὐπρόσδεκτον τὴν διδασκαλίαν τοι ἀπὸ δυο ἀπόψεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν

26. Ἰωάν. 5, 24.

27. Ἰωάν. 5, 32.

28. Ἰωάν. 5, 24.

ὅτι ἐκήρυξε τὴν πίστιν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Πατρὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ πιστὸς θὰ ἀπολαύσῃ πᾶ πολλὰ ἀγαθὰ. Τὸ «δὲν θὰ ὑποβληθῇ εἰς κρίσιν» αὐτὸ σημαίνει, δὲν καλᾶζεται δηλαδὴ Διότι θάνατον δὲν ὀνομάζει. τὸν ἐδῶ, ἀλλὰ τὸν αἰώνιον ὅπως πάλιν καὶ ζωὴν ὀνομάζει. ἐκείνην τὴν ἀθάνατον.

Ἀληθῶς ἀληθῶς οὕτως λέγω δι. ἔρχεται ὥρα, καὶ ἡ ὥρα αὐτὴ ἦλθε τώρα ὅποτε οἱ νεκροὶ θὰ ἀκούσων τὴν φωνὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅσοι θὰ τὴν ἀκούσων μέ προθυμίαν ψυχικῇ, θὰ ζήσουν αἰωνίως»²⁹.

Ἀφοῦ ὠμίλησε θεωρητικῶς, ἀναφέρει καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἀπὸ τὰ ἔργα. Ἐπειδὴ ἔλεγε δηλαδὴ «καθὼς ὁ Πατὴρ ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς καὶ δίδει ζωὴν εἰς αὐτοὺς ἔτσι, καὶ ὁ Υἱὸς ἔχει ἐξουσίαν νὰ δίδῃ ζωὴν εἰς ὅποιους θέλει», διὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν τὰ λεγόμενα ἀπλῶς κομπαιστικοὶ λόγοι καὶ ἐνωσίσμος παρέχει καὶ τὴν ἀπόδειξιν διὰ μέσων τῶν ἔργων καὶ λέγει. «Ἐρχεται ὥρα» Ἐπειτα ὅμως διὰ νὰ μὴ νομισθῇ δι. πρόκειται διὰ μακρὸν χρόνον, προσθέτει. «Καὶ ἡ ὥρα αὐτὴ ἦλθε τώρα, ὅποτε οἱ νεκροὶ θὰ ἀκούσων τὴν φωνὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅσοι θὰ τὴν ἀκούσων μέ προθυμίαν ψυχικῇ θὰ ζήσουν αἰωνίως».

Εἶδες αὐθεντία καὶ ἐξουσίαν ἀνέκφραστον ἐν προκειμένῳ. Ὅπως ἀκριβῶς κατὰ τὴν καθολικὴν ἀνάστασιν, ἔτσι καὶ τώρα θὰ σιμῶν, λέγει Διότι καὶ τότε ὅταν θὰ ἀκούσων τὴν φωνὴν νὰ μᾶς διατάσῃ ἐγειρόμεθα. Πραγματ. κά, λέγει. «Μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ θὰ ἀναστήθων οἱ νεκροί»³⁰.

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἀποβεκνυεται ἴσως θὰ ἐρωτησῇ καὶ πῶς, δι. τὰ λεχθέντα δὲν ἦσαν καθαρὸς κομπαισμός.

29. Ἰωάν. 9, 25.

30. Α. Θεολ. 4, 16.

Μά, από ποια ἐπρόσθεσεν, ὅτι δηλαδὴ «ὡς ζῶσα αὐτὴ ἦλθε τώρα» Διότι ἐὰν εἶδεν ὑποσχέσεις ἀναφερομένας εἰς τὸ μέλλον μόνον, ἀσφαλδῶς ὁ λόγος τοῦ θὰ ἐφαίνετο ὑποπίτος εἰς αὐτούς. Τώρα ὅμως δίδει καὶ τὴν ἀπόδειξιν. Διότι καθ' ὃν χρόνον θὰ εἶμαι μαζί σας, λέγει, θὰ πραγματοποιηθῇ αὐτό. Πραγματικὰ, ἐάν δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον, δὲν θὰ ὑπέσχετο, διὰ νὰ μὴ ἐκτεθῇ τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν ἀνεδαφικὴν ἐκελετὴν ὑπόσχεσιν. Εἰς τὴν συνεχεῶς προσθέτει καὶ συλλογισμὸν ἀποδεικτικόν τῶν βῶν εἶπεν, λέγων «Διότι καθὼς ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν μέσα του, ἔτσι ἔδωκε καὶ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ νὰ ἔχῃ ζωὴν μέσα του»³¹

γ'. Βλέπεις πῶς τὸ ἀπαράλλακτον μεταξύ Πατρός καὶ Υἱοῦ παρῶς ἄξει εἰς ἓνα μόνον σημεῖον τὴν διαφορὰν, εἰς τὸ ὅτι ὁ ἕνας εἶναι Πατὴρ καὶ ὁ ἄλλος Υἱός· Διότι ἡ λέξις «ἔδωκε» αὐτὴν τὴν διακρίσιν εἰσάγει, μόνον, τὰ δὲ ἄλλα τὰ ἀποδεικνύει ἴσα καὶ ἀπαράλλακτα.

Κατὰ συνέπειαν εἶναι φανερόν ὅτι πράττει τὰ πάντα μὲ τὴν μεγάλην ἐξουσίαν καὶ δύναμιν μὲ ὅσην καὶ ὁ Πατὴρ, χωρὶς νὰ ἀντλή τὴν δύναμιν τοῦ ἀπὸ ἄλλης πηγῆς. Διότι ἔχει ζωὴν ὅπως καὶ ὁ Πατὴρ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπρόσθεσεν ἀμέσως καὶ τὸ ἀκόλουθον πάλιν ὥστε ἀπὸ αὐτοῦ νὰ καταλάβωμεν καὶ ἐκεῖνο. Καὶ ποῖον εἶναι αὐτό λοιπόν. Τὸ «ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐξουσίαν νὰ δικάζῃ».

Καὶ διὰ ποῖον λόγον προβάλλει πρὸς πάντας καταύθυναι τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν κρίσιν, «Διότι καθὼς ὁ Πατὴρ ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς καὶ δίδει ζωὴν εἰς αὐτούς, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς δίδει ζωὴν εἰς ὅποιους θέλει». Καὶ πάλιν «Ὁ Πατὴρ δὲν δικάζει κανένα, ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν ὅλην τοῦ νὰ δικάζῃ τὴν ἔχει, δώσε εἰς τὸν Υἱόν» Ἐπίσης «Διότι καθὼς ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν μέσα του, ἔτσι ἔδωκε καὶ

εἰς τὸν Υἱόν τοῦ νὰ ἔχῃ ζωὴν μέσα του» Ἀκόμη «Ὅσοι ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, θὰ ζήσουν» καὶ ἔδωκε πάλιν «Ἐδωκεν εἰς αὐτὸν ἐξουσίαν νὰ δικάζῃ».

Πρὸς ποῖον σκοπὸν λοιπὸν στρέφεται γύρω ἀπὸ αὐτὰ, ἐννοῶ τὴν κρίσιν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάστασιν; Διότι αὐτὰ πρὸ πάντων εἶναι τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ προσελκύσουν καὶ τὸν πλέον δύσκολον ἀκροατὴν. Πραγματικὰ ὅποιος πιστέψῃ ὅτι θὰ ἀναστῇ καὶ ὅτι, εἰς τὸν Ἰησοῦν θὰ δώσῃ λόγον διὰ τὰ πλημμελήματά του, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶδε κανένα ἄλλο θαῦμα, ἀπαξ καὶ ἐδεχθῇ αὐτό, θὰ προστρέξῃ ὅπως δῆποτε, διὰ νὰ καταστήσῃ ἡμερον τὸν δικαστὴν διὰ τὸν ἑαυτοῦ του.

«Διότι εἶναι Υἱὸς ἀνθρώπου. Μὴ ἐκπλήττεσθε δι' αὐτό»³² Ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς³³ ὅμως δὲν λέγει αὐτό. Ἀλλὰ τί, Ἐδωκεν εἰς αὐτὸν ἐξουσίαν νὰ δικάζῃ, ὅ ὅτι εἶναι Υἱὸς ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἐὰν λεχθῇ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τὸ χωρίον, δὲν ἔχει καμμία λογικὴν ἀκολουθίαν. Διότι δὲν ἔλαθε τὴν ἐξουσίαν νὰ δικάζῃ, ἔπει· δὴ εἶναι Υἱὸς ἀνθρώπου, (ὅσοι τότε τί θὰ ἐμπόδιζεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι δικασταί;) ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς τῆς ἀρχῆς ἐκείνης οὐσίας δι' αὐτὸ εἶναι κρατὴς.

Συνεπῶς ἔτσι, πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ «Διότι, εἶναι.

32. Ἰωάν. 5, 27-28. Τὸ χωρίον εἰς ἑρμηνευτὴν κτὴν παράφρασιν ἔχει ὡς ἑξῆς «Διότι εἶναι ὁ Μεσσίας, τοῦ ἐννοεῖν ἄνθρωπος καὶ ἐξουσίαν πρὸς ἐκείνους, τῶν ὁποίων εἶναι Κρατὴς. Μὴ ἐκπλήττεσθε δι' αὐτὰ τοῦ ὅτι εἶπεν».

33. Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς Ἐπισκοπὸς Ἀντιοχείας, ἀνέπτυξε καὶ διεμόρφωσε τὸν υἱοθετισμὸν Ἐδέχετο τὸν Θεὸν ὡς ἑνὸς προσώπου καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς ἀπῶς ἀπρόσωπος δυνάμεις. Καθιερώθηκε κατεδικασθῇ ὡς αἰρετικὸς.

Νίος ἀνθρώπου μὴ ἐκπλήττεσθε δι' αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λαβὴ τὸ λεγόμενον ἔδωκε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐδυσκόλευε τοὺς ἀκροατάς νὰ καταλάβουν καὶ δὲν ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι τιποτέ περισσότερον παρὰ ἑνὸς ἀπλοῦς ἀνθρώπου, ἐνῶ τὰ λεγόμενα ὑπερέβαιναν τὴν ἀνθρώπινην δυνατότητα, ἡ μὲλλον καὶ τὴν δυνατότητα ἀγγέλου καὶ ἡρμολογῶν μόνον εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ λύσῃ τὴν ἀντίθεσιν αὐτῇ, ἐπρόσθεσεν. «Μὴ ἐκπλήττεσθε, ὅ ὅτι εἶναι Νίος ἀνθρώπου. Δὲν ἔρχεται ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ εὐδυσκώμενοι εἰς τὰ μυστήματα θὰ ἀκούσουν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ὅσοι ἔπραξαν κατὰ τὸν ἐπιγεῖναι θύοι τοὺς ἀγαθὰ, θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ ἀπολαύσουν ζωὴν αἰώνιον, ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔπραξαν τὰ κακὰ θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ κατακριθῶν.»³⁴

Καὶ διατὶ δὲν εἶπεν. Μὴ ἐκπλήττεσθε, διότι εἶναι Νίος ἀνθρώπου, διότι εἶναι καὶ τοῦ Θεοῦ Νίος, ἀλλ' ἀνέφερε τὴν ἀνάστασιν. Αὐτὸ τὸ εἶπε παραπάνω. ὅταν εἴπῃ. «Θὰ ἀκούσουν τὴν φωνὴν τοῦ Νίου τοῦ Θεοῦ», καὶ ἐὰν τὸ ἀπεσιωπήσῃν ἐδῶ μὴ ἐκπλήττεσται. Διότι, ἐφ' ὅσον ἀνέφερε τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Θεοῦ, διδὼν εἰς τοὺς ἀκροατάς του τὴν ἐγκαιρίαν νὰ συλλογῶσθουν πλέον ὅτι καὶ Θεὸς εἶναι καὶ Νίος τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ὅμως τὸ εἴπῃ συνεχῶς ὁ Ἰησοῦς, ἀσφαλῶς θὰ προσέκρουεν τότε εἰς αὐτούς, ἐνῶ ἐὰν ἀπὸ τοῦ κινετο συλλογῶσθαι ὡς ἀπὸ τὰ θαύματα, καθιστοῦσε τὴν διδασκαλίαν περισσότερον παραβεκτική. Πράγματι, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ φτε ἀχνοῦν τοὺς συλλογισμοὺς δὲν παρατάξουν τὰ μέρη τοῦ συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξουν περίττονα τὸ ζητούμενον, πολλὰς φορές δὲν ἐξάγουν οἱ ἴδιοι τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ, ἀφοῦ καταστήσουν τὸν ἀκροατὴν προσεκτικώτερον καὶ διεξῶν τὴν νίκην,

34 * ἰωάν. 5, 28 - 29

λαμπρότερον προετοιμάζον τὸν ἴδιον τὸν ἀντιλέγοντα νὰ ἐξαγάγῃ τὴν ἀπόφασιν, ὥστε νὰ συμφωνήσουν περισσότερον μὲ αὐτοὺς οἱ παρόντες ἐκ τῶν ἀντιδίκων, λαμβάνοντες ἀπόφασιν σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην αὐτῶν.

Ὅταν λοιπὸν ἔκανε λόγον διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, δὲν ὤμειλε διὰ τὴν κρίσιν, (διότι ὁ Λαζάρος δὲν ἀνεστήθη δι' αὐτὸ) ὅταν ὅμως ἀνέφερε τὴν καθολικὴν ἀνάστασιν, προσέθεσε καὶ αὐτό. ὅτι «ὅσοι ἔπραξαν κατὰ τὸν ἐπίγειον θύοι τοὺς ἀγαθὰ, θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ ἀπολαύσουν ζωὴν αἰώνιον, ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔπραξαν τὰ κακὰ θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ κατακριθῶν. Καθ' ὅσον τὸν τρόπον προσεῖλικε καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος τὸν ἀκροατὴν, μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ τὴν κρίσιν καὶ ὅτι «ἐκεῖνος ποὺ δέξεται πιστεῦσαι εἰς τὸν Νίον, δὲν θὰ ἴδῃ ποτὲ τὴν μακαρίαν ζωὴν καὶ ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ μένει διαπαντός ἐπάνω του.»³⁵ Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ὁ Κύριος μὲ τὸν Νικοδήμου. «Ὅποιος πιστεῦσαι εἰς τὸν Νίον τοῦ Θεοῦ, δὲν κατακριθεῖται. Ὅποιος ὅμως δὲν πιστεύει, ἔχει ἤδη κατακριθῆ.»³⁶

Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐδῶ ἔκανε λόγον διὰ τὸ δικαστήριον καὶ τὴν κόλασιν διὰ τὰς πονηρὰς πράξεις. Ἐπειδὴ ἡ λαβὴ εἶπε παραπάνω ὅτι «ἐκεῖνος ποὺ ἀκούει τὴν διδασκαλίαν μου καὶ πιστεύει εἰς τὸν Πατέρα, ὁ ὅποιος μὲ ἀπέστειλε, δὲν ὑποβάλλεται εἰς κρίσιν», διὰ νὰ μὴ νομισθῇ κανεὶς ὅτι αὐτὸ μόνον εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν σωτηρίαν, ἐπρόσθεσε καὶ τὰς πράξεις τοῦ θύοι, ὅταν εἶπεν ὅτι «ὅσοι μὲν ἔπραξαν κατὰ τὸν ἐπίγειον θύοι τοὺς ἀγαθὰ θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ ἀπολαύσουν ζωὴν αἰώνιον, ἐκεῖνοι ὅμως ποὺ ἔπραξαν τὰ κακὰ θὰ ἀναστήθουν διὰ νὰ κατακριθῶν.»

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶπεν ὅτι ὁλοκλήρως ἡ οἰκουμένη

35 * ἰωάν. 5, 38

36 ἰωάν. 3, 18

θά λογοδοτήσῃ εἰς αὐτόν καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναστῇσιν ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ κήρυγμα θεθεία νέον καὶ παράδοξον τὸ ὅποιον καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν γίνετα· πιστευτὸν ἀπὸ τοὺς θεωρουμένους πιστοὺς καὶ οὐτε καὶ τότε ἀκαλῶς ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐπιστεύετα ἀκούσε πῶς προετοιμάζει αὐτὸ συγκαταβαίνων πρὸς τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀκραστῶν τοι.

«Δὲν δύναμαι ἐγὼ νὰ πράττω τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου. Καθὼς ἀκούω κρίνω καὶ ἡ κρίσις μου εἶναι δίκαια, ὅτι δὲν ζητῶ νὰ ἐπιβάλω τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου. ὁ ὅποιος μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον»³⁷

Μολοντί πρὸς ὀλίγους δὲν εἶχε δώσει, μ.κράν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως νὰ ἀνασταίνῃ μετὰ τὴν σύσφιγξιν τοῦ σώματος τοῦ παραλύτου Δ. αὐτὸ καὶ προσηγουμένως δὲν εἶχε κάνει λόγον διὰ τὴν ἀνάστασιν, μέχρις ὅτου ἐπραγματοποίησε τὸ θαῦμα αὐτό, τὸ ὅποιον δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κρίσιν τότε, μετὰ τὴν θεραπείαν τοῦ παραλύτου, ἔκρινεν ὁκαίνυμὸν, ὅταν εἶπεν· «Ἰδοὺ τῶρα ἔχεις γίνε· υἱός. Νὰ μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον δὲ νὰ μὴ συμθῇ τίποτε χειρότερον»³⁸

Ἐπ' οὗτος προλέγει καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς οἰκουμένης διολκλήρου. Καὶ ἐπειδὴ προεῖπε δύο ἀναστάσεις, τοῦ Λαζάρου δηλαδὴ ἡ ὁποία θὰ ἐγίνετο πολὺ σύντομα καὶ τῆς οἰκουμένης, ἡ ὁποία θὰ πραγματοποιηθῇ ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς χρόνους, διαθεσάωνει τὴν πρώτῃν μετὰ τὴν θεραπείαν τοῦ παραλύτου καὶ τὴν ἐγγυτητα τοῦ καιροῦ, ὅταν λέγῃ, «ἔρχεται ὥρα καὶ ἡ ὥρα αὐτὴ ἤλθε τώρα», τὴν δὲ ἀνάστασιν τῆς οἰκουμέ-

37. Ιωάν. 5, 30.

38. Ιωάν. 5, 14.

νης τὴν διαθεσάωνει μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου καὶ ἔτο διὰ τῶν πραγματοποιουμένων θαυμάτων καθυστῇ ἀντιληπτὰ τὰ ὅσα δὲν συνέβησαν ἀκόμη. Καὶ αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἴδωμεν νὰ πράττῃ σὲ κάθε περίπτωση ὁ Κύριος, ὅταν κἀνὴ δύο ἢ καὶ τρεῖς προρρήσεις καὶ διαθεσάωνει τὰ μέλλοντα καὶ γεγονότα ἀπὸ γενόμενα.

δ. Ἀλλ' ὅμως, ἀφοῦ εἶπε καὶ ἔπροξε τόσα πολλά, ἐπειδὴ ἀκόμη οἱ ἀκούοντες ἦσαν ἀδύνατοι πνευματικῶς δὲν ἀρκεῖται εἰς αὐτὰ, παρὰ μὲ ὅσα προσθέτε κατασινάξει τὴν ἀντίδρασιν αὐτῶν, μετὰ τὸ νὰ τοὺς εἴπῃ· «Δὲν δύναμαι ἐγὼ νὰ πράττω τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου. Καθὼς ἀκούω κρίνω καὶ ἡ κρίσις μου εἶναι δίκαια, ὅτι δὲν ζητῶ νὰ ἐπιβάλω τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ὁ ὅποιος μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον».

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐφαίνετο νὰ λέγῃ πράγματα πρωτόκουστα καὶ διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τῶν προφητῶν, (διότι ἐκεῖνοι ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πού κρίνει τὴν γῆν διολκλήρον, δηλαδὴ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ διὰ τὴν διακηρύξιν αὐτὸ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἔλεγεν ὁ Δαυὶδ· «Θὰ κρίνῃ λαοὺς μετὰ εὐθύτητος»³⁹ καὶ ὅτι «ὁ Θεὸς εἶναι κριτὴς δικαίως, ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος»⁴⁰ τὸ ἴδιον δὲ λέγουσιν καὶ ὅλοι, οἱ προφῆται καὶ ὁ Μωυσῆς· «Ὁ Χριστὸς ὅμως ἔλεγεν»· «Ὁ Πατὴρ δὲν δικάζει κανένα, ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν ἔχει τοῦ νὰ δικάσῃ τὴν ἔχει δώσει, εἰς τοὺς υἱόν» καὶ αὐτὸ ἦτο ἰκαίον νὰ θεωρηθῇ τὸν τότε Ἰουδαῖον ἀκραστὴν καὶ νὰ τὸν κἀνὴ νὰ θεωρῇ τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀντίθετον), εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πολὺ συγκαταβαίνει, μετὰ ὅσα λέγει καὶ μάλιστα τόσον, ὅσον ἐχρειάζεται ἡ πνευματικὴ ἀδυναμία αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀφαιρέσῃ καθολοκλήρῃ τὴν διθερίαν αὐτὴν ὁποῖαν καὶ λέγει· «Δὲν δύναμαι ἐγὼ νὰ πράττω τίποτε ἀπὸ τὸν

39. Ψαλμ. 95, 10.

40. Ψαλμ. 7, 12.

ἐαυτὸν μου. Δηλαδή δὲν θὰ ἴδετε νὰ γίνεται ἡ δὲν θὰ ἀκούσετε νὰ λέγεται ἀπὸ ἐμὲ τίποτε τὸ ξένον οὔτε τὸ παρηλλαγμένον οὔτε καὶ τοῦ δὲν θέλει ὁ Πατήρ.

Καὶ ἀνωτέρω, ὅταν εἶπεν ὅτι εἶναι Υἱὸς ἀνθρώπου ἐδειξεν ὅτι μέχρι τῶρα τὸν ἐνόμιζαν ὡς ἀνθρώπον. Τὸ ἴδιον προσθέτει καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Ὅπως λοιπὸν εἶπε προηγουμένως, «ἐκεῖνο ποὺ ἤκουσαμεν», αὐτὸ λέγομεν καὶ περὶ ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἴδε, μαρτυρούμεν»⁴², καὶ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, «καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἴδε καὶ ἤκουσε, αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ δὲν τὴν πιστεύει κανεὶς»⁴³, (καὶ αὐτὸ αὐτὰς ῥήσεις ἐλεγχθοῦσι βέβαια διὰ τὰ δεῖξαι τὴν ἀκριβῆσιν τῆς γνώσεως καὶ δὲν ἀναφέρονται ἀπλῶς εἰς τὴν ἀκοήν καὶ τὴν ὁρασίν), ἔτσι καὶ ἐδῶ, ὅταν εἶπεν ἀκοὴν τίποτε ἄλλο δὲν φανερώσει, παρὰ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ θελήσῃ καὶ ἄλλο αὐτὸς ἀπὸ ὅ,τι θέλει ὁ Πατήρ. Δεῖν τὸ εἶπεν ὁμοῦς τῶσον καθαρά, (διότι δὲν θὰ τὸ ἐδέχοντο ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τὸ ἀκούσῃ τῶσον ἀπώτερμα αὐτό) ἀλλὰ πῶς τὸ εἶπεν. Μὲ τρόπον συγκαταβατικὸν καὶ πολὺ ἀνθρωπινον.

«Καθὼς ἀκούω κρινῶ». Καὶ ἐδῶ πάλιν δὲν ἐννοεῖ τὴν διδασκαλίαν, (διότι δὲν εἶπεν καθὼς διδάσκονκα, ἀλλὰ, «καθὼς ἀκούω»), οὔτε τὰ λέγει, αὐτὰ ἐπειδὴ εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἀκούσῃ καὶ δὲν ἔα τὸ μῶθη (διότι, ὅχι μόνον δὲν ἔχρει ἀζετο τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ ἦτο ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τῆς ἀνάγκης νὰ ἀκούῃ καὶ διὰ τὴν ἀπόλητον συμφωνίαν τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα. Ὅ,τι λέγει δηλαδή ἔχει τὴν ἀκολουθοῦν σημασίαν. Κρίνω ἔτσι ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Πατήρ ὁ κρίνων.

41 Ἄντ' αὐτοῦ εἰς τὸ κείμενον τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὑπάρχει, «οἰσόμενος».

42 Ἰωάν. 3, 11.

43 Ἰωάν. 3, 32.

Ἐπειτα προσθέτει. «Καὶ ἡ κρίσις μου εἶναι δίκαια διότι, δὲν ζητῶ νὰ ἐπιδῶλῃ τὸ θέλημα μου, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ὃ ὁποῖος μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον». Τί λέγεις. Ἐχεις λοιπὸν θέλημα διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Καὶ ὁμοῦς εἰς ἄλλο σπείρεις εἰπείς. «Καθὼς ἐγὼ καὶ οὐ εἴμεθα ἕνα»⁴⁴ καὶ πάλιν ἀναφερόμενος εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὴν ὁμολοσίαν λέγεις. «Διὰ νὰ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἕνα διὰ μέσου ἡμῶν»⁴⁵ δηλαδή μὲ τὴν πίστιν πρὸς ἡμᾶς.

Βλέπεις ὅτι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα φαίνονται περισσύτερον ταπεινὰ αὐτὰ εἶναι τοῦ περιέχοντος κρυμμένον τὸ ὑψηλὸν νόημα, Πραγματικὰ, ἐκεῖνο ποὺ ὑποαγίσσεται ἐδῶ εἶναι τὸ ἐξῆς. Δεῖν εἶναι ἄλλο τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς καὶ ἄλλο τὸ θέλημα τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ' ὅπως ἀπὸ ἑνὸς μὲν λὸ ἕνα θέλημα ὑπάρχει, ἔτσι καὶ ἀπὸ ἑμὲ καὶ ἀπὸ τὸν Πατέρα.

Καὶ μὴ ἀπορίης, ἐπεὶ δὴ ἔθεσε τῶσον μεγάλην συνάφειαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, διότι καὶ ὁ Παῦλος τὸ ἴδιον παράδειγμα χρησιμοποιοῖ εἰς τὰ «Ἁγίων Πνεύμας ὅταν λέγῃ. «Διότι, ποῖος ἄλλος ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπων γνωρίζει τὰ ἰδιαιτέρα τοῦ ἀνθρώπου παρὰ μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶναι, μέσα του». Ἔτσι καὶ, τὰ ἰδιαιτέρα τοῦ Θεοῦ κανεὶς ἄλλος δὲν τὰ γνωρίζει παρὰ μόνον τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ»⁴⁶. Δεῖν ἐννοεῖται ὅτι τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι, δὲν ἔχω ἄλλο θέλημα ἐγὼ καὶ ἰδιαιτερον ὁ Πατήρ μου, ἀλλ' ἐάν θέλῃ καὶ ἐκεῖνος, αὐτὸ θέλω καὶ ἐγὼ καὶ ἐάν θέλῃ καὶ ἐγὼ, τὸ ἴδιον θέλει καὶ ἐκεῖνος. Συνεπῶς, ὅπως δὲν ἡμπορεῖ νὰ καθορήσῃ κανεὶς τὸν Πατέρα, ὅταν κρίνῃ τὸ ἴδιον οὔτε

44. Ἰωάν. 17, 11. 22. Τὸ χωρίον εἶναι ἐλαφρῶς παραλλαγόμενον λεκτικῶς, ἀλλὰ ἐννοιασικῶς παραμένει ἀμετάβλητον.

45. Ἰωάν. 17, 21.

46. Α. Κορινθ. 2, 11.

καὶ ἐμὲ ἤμπορεῖ, διότι κάθε μία ἀπόφασις προσέρχεται ἀπὸ τὴν ἰδίαν γνώμην.

Ἐάν τις ταύτην λέγῃ ὁ Κύριος κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ταυριάζει περισσότερο εἰς τὰ ἀνθρώπινα μέτρα, νὰ μὴ ἐκπλήττεται διότι ἐνόμιζαν ἀκόμη εἶναι ἀπλοῦς ἄνθρωπος. Δι' αὐτὸ κυρώως πρέπει εἰς τὰς παρομοίας ἐκφράσεις νὰ μὴ ἐξαπατάμεν τὰ λεγόμενα μόνον, ἀλλὰ νὰ λαμβανώμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν διάνοιν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἔτσι νὰ ἀκροώμεθα τὰ λεγόμενα, ὥς νὰ λέγονται ὡς νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν ἀντιληψὶν αὐτῶν τῶν ἀκροατῶν. Διότι διαφορετικὰ θὰ καταλήξωμεν εἰς πολλὰ παράλογα συμπεράσματα.

Πρόσεξε θηλαδὴ. Εἶπεν· «δὲν ζητῶ νὰ ἐπιβάλω τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν μου». Λογὸν ἄλλο εἶναι τὸ ἰδικόν τοῦ θέλημα καὶ πολὺ κατώτερον. Καὶ ὅχι μόνον ἀπλῶς κατώτερον, ἀλλὰ καὶ καθόλου ἀφέλιμον. Διότι ἐάν εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ σώζῃ καὶ συνεφώνει μὲ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, τότε διὰ ποίαν αἰτίαν δὲν ζητεῖ νὰ τὸ ἐπιβάλλῃς; Οἱ ἄνθρωποι θέθια εἶναι δικαιολογημένον νὰ τὸ εἰποῦν αὐτό, ἐπειδὴ ἔχουν πολλὰς θελήσεις, ἀντιθέτους πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, ἐνῶ οὐ, ποὺ ὁμοιάσεις τελείως πρὸς τὸν Πατέρα, διατι. τὸ λέγεις αὐτό, διότι αὐτὰ ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανείς, δὲν εἶναι λόγοι τοῦ ταυριάζουν εἰς συνετὸν καὶ ἐσταυρωμένον ἄνθρωπον. Πραγματικὰ, ἐάν ὁ Παῖς τοσόν ποτὶ διεπότισε τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ λέγῃ «δὲν ζῶ πλέον ἐγὼ, ἀλλὰ ζῇ μέσα μου ὁ Χριστός», πῶς ὁ Κύριος τῶν πάντων εἶπεν δι' αὐτὸν, «δὲν ζητῶ νὰ ἐπιβάλω τὸ ἰδικόν μου θέλημα, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ποὺ μὲ ἀπεστείλεν εἰς τὸν κόσμον», ὥς νὰ εἶναι διαφορετικόν ἐκεῖνα;

Τ. σημαίνει, λο πὸν αὐτὸ ποὺ λέγει, Προσαρμόζει τὸν λόγον εἰς τὰ μέτρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁμιλεῖ σύμφωνα μὲ τὴν διάνοιν τῶν ἀκροατῶν του. Ἐπειδὴ δὲ λαθεὶ ἀπέδειξε τὰ λεγόμενα μὲ ὅσα προηγήθησαν, ἀλλοτε ὁμιλήσας ὅπως ἀρμόζει εἰς τὸν Θεόν καὶ ἄλλοτε ὅπως εἰς ἄνθρωπον, πάλιν ὡς ἄνθρωπος τὰ παρουσιάζει καὶ λέγει δι' αὐτοῦ, «ὡς κρίσις ἡ ἰδική μου εἶναι δικαία». Καὶ πῶς ἀποδεικνύεται αὐτό, «διότι, δὲν ζητῶ νὰ ἐπιβάλω τὸ ἰδικόν μου θέλημα, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ποὺ μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον».

Ὅπως ὁ ἄνθρωπος θηλαδὴ, ποὺ εἶναι ἀπληραγμένος ἀπὸ τὴν φιλαυτίαν, δὲν ἤμπορεῖ δικαιολογημένον νὰ κατηγορηθῇ ὅτι τάχα ἐδίκασε παρὰ τὸ δίκαιον, ἔτσι δὲν θὰ ἤμπορέσεται καὶ σὺς τώρα νὰ μὲ κατηγορήσεται. Διότι ὅπως θέλει, νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἰδικόν τοῦ θέλημα, τὸς ἐξ αἰτίας αὐτοῦ νὰ καταστῇ ὑποπτος εἰς τοὺς περισσότερους ἄνθρώπους δι' αὐτοῦ. τὸ δίκαιον, ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἰδικὴν του προβολήν, ποῖον πρῶτα ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ διὰ νὰ μὴ κρίνῃ δίκαια.

Τὸν ἴδιον λοιπὸν συλλογισμόν νὰ ἐφαρμόσετε καὶ εἰς ἐμέ. Ἐάν θηλαδὴ εἶπεν δι' αὐτὸν ἀπεστείλῃ ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου, καὶ δὲν ἀνέφερε εἰς ἐκεῖνον τὴν ὅσον τῶν γνωμένων, ἴσως κάποιος ἀπὸ σῶς νὰ ἐσκεπτετο ὅτι, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ δοξάσω τὸν ἑαυτὸν μου, δὲν λέγω τὴν πραγματικότητά, ἐάν ὅμως θεωρούμαι ἀπεσταλμένος ὅλλου καὶ εἰς αὐτὸν ἀποδίδω τὰ γεγονότα, διὰ ποῖαν αἰτίαν ἢ ἀπὸ τοῦ θά σῶς δοθῇ ἀφορμὴ νὰ ὑποπτεύσῃ τὰ λεγόμενα.

Βλέπετε λοιπὸν πῶς κατεβίβασε καὶ ἔκανε κατανοητὸν τὸν λόγον καὶ μὲ ποῖαν σκέψιν ὅπως ἐπείρεν ὅτι ἡ κρίσις ἡ ἰδική του εἶναι δικαία, ὅπως θὰ εἶλεγε καὶ κάποιος ἀπὸ τοὺς σινηθισμένους ἄνθρώπους; Βλέπετε πῶς

ἀποδεικνύεται περιτρώως ἐκεῖνο, που πολλές φορές ἔχω ἀναφέρει.

Καί τι εἶναι αὐτό, που εἶπα, ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ ἀπλότης καὶ ταπεινότης τῶν λέξεων, αὐτὴ πρὸ πάντων πεθε τοὺς νοουχοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ κατέρχωνται πνευματικῶς, ἐπεὶ οἱ δέχονται, εὐκόλα τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ τοὺς προετοιμάζει μᾶλλον νὰ ἀνέλθουν πρὸς τὸ ὕψος τῶν νοημάτων. Αὐτὴ ἡ ἀπλότης ἀνυψώνει, ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μὲ μεγάλην εὐκολίαν ἐκείνους που τότε εὐύρουντο εἰς τὴν γῆν.

Αὐτὰ λοιπὸν ὅλα ἔχοντες ὑπ' ἡμῖν, σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ παρατρέχωμεν ἀπλῶς τὰ λεχθέντα, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζωμεν τὰ πάντα μὲ ἀκριβείαν καὶ εἰς κάθε περιπτῶσιν νὰ εὐρίσκωμεν τὴν αἰτίαν τῶν λεγόμενων καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν τὴν ἰδέαν ὅτι, μᾶς εἶναι ἀρκετὴ πρὸς διακαλογίαν ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀπλότης, διότι δὲν ἐζήτησε νὰ εἰμεθα ἀκέραιοι, μόνον ἀλλὰ καὶ φρόνιμοι⁴⁸. Ἄς ἀσκῶμεν λοιπὸν μαζὶ μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν σύνεσιν τόσον εἰς τὰ δογματα ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς ζωῆς. Ἐπίσης ἂς καταδικάζωμεν ἐδῶ τοὺς ἑαυτοὺς μας, διὰ νὰ μὴ καταδὲ κασθῶμεν τότε μαζὶ μὲ τὸν κόσμον καὶ ὡς συμπεριφερόμεθα ἔτι πρὸς τοὺς δοῦλους, ὅπως θέλωμεν νὰ μᾶς συμπεριφερῇ ὁ Κύριός μας, ὡς, συγχωρησέ μας τὰς ἀμαρτίας μας, καθὼς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τοὺς ὅδε κοῦντας ἡμᾶς⁴⁹. Γνωρίζω θέθεαι ὅτι, μία ψυχὴ που προσβάλλεται δὲν ὑπομένει, μὲ πραότητα τὴν προσβολήν, ἀλλὰ, ἐὰν σκεφθῶμεν ὅτι, δὲν χαρίζομεθα εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖός μας προσέβαλεν, ἀλλὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, γρήγορα θὰ ἀφήσωμεν τὸ δηλητήριον τῆς ὀργῆς. Διότι, ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἔχασε τὰ ἑκατὸν δηνάρια εἰς τὸν ὄφελόν του, δὲν ἠδίκησε τὸν διόλου.

48. Πρὸς Ματθ. 6, 16

49. Ματθ. 6, 12

τὸν του, ἀλλὰ κατέστησε τὸν ἑαυτὸν του ὑπεύθυνον διὰ τὰς δέκα χιλιάδας τάλαντα, τὰ ὅποια προηγουμένως τοῦ εἶχαν χαρισθῆ⁵⁰. Ὅταν λοιπὸν δὲν συγχωρῶμεν τοὺς ἄλλους, τοὺς ἑαυτοὺς μας δὲν συγχωρῶμεν.

Κατὰ συνέπειαν νὰ μὴ λέγωμεν μόνον εἰς τὸν Θεόν· Νὰ μὴ λάθῃς ὑπ' ὅψιν σου τὰ ἀμαρτήματά μας, ἀλλὰ καὶ (πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας ὁ καθένας ἑαυτοῦ), νὰ μὴ ἐνθυμούμεθα τὰ ἀμαρτήματα τῶν συνανθρώπων μας, που ἔχουν διαστρέξει, εἰς θάρος μας, διότι σὺ προηγουμένως δικάζεις τὰς πράξεις σου καὶ τότε ἀκολουθεῖ ὁ Θεός. Σὺ γράφεις τὸν νόμον διὰ τὴν ἀφῆσιν καὶ τὴν τιμωρίαν καὶ παίρνεις τὴν ἀπόφασιν διὰ τὰ θέματα αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Συνεπῶς καὶ τὸ νὰ λάθῃς ἢ νὰ μὴ λάθῃς ὑπ' ὅψιν τοι τὰς ἀμαρτίας σου ὁ Θεὸς ἀνέκει εἰς τὴν δικήν σου κυρτότητα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος μᾶς προτρέπει νὰ συγχωρῶμεν, ἐὰν κανεὶς ἔχη κάποιο παράπονον κατὰ τοῦ ἄλλου⁵¹. Καὶ ὅχι μόνον ἀπλῶς νὰ συγχωρῶμεν, ἀλλὰ νὰ μὴ παραμένῃ οὔτε τὸ ἐλάχιστον καὶ τάλαντον εἰς τὴν ψυχὴν μας. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς ὅχι, μόνον δὲν ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὰ ἀμαρτήματά μας, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτήσαντας δὲν τὰ ὀνειδίσεν οὔτε εἶπεν, διέπραξες αὐτὰς καὶ αὐτὰς τὰς ἀμαρτίας, ἀλλὰ καὶ μᾶς συγχώρησε καὶ ἐξηγράνισε τὸ χρεωστικὸν γραμματίον καὶ οὔτε ἐσκέφθη καθόλου τὰς ἀμαρτίας μας, ὅπως τὸ ἐδήλωσε καὶ ὁ Παῦλος⁵².

Τὸ ἴδιον λοιπὸν ἂς κάνωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἂς διαγράφωμεν τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ μυαλοῦ μας. Καὶ ἐὰν μὲν μᾶς ἔχη κάνει κάποιο καλὸν αὐτός, ποῦ μᾶς ἐστενοχώρησεν, αὐτὸ νὰ ἐνθυμούμεθα μόνον, ἐὰν δὲ κάτι, τὸ λυπηρὸν καὶ το ἐπαχθές, νὰ τὸ ξεχνῶμεν καὶ νὰ τὸ διαγράψωμεν.

50. Πρὸς Ματθ. 8, 23 ἐξ.

51. Κόλ. 3, 13

52. Πρὸς Κόλ. 2, 14

φωμεν τελείως, ὥστε οὔτε ἴχνος νὰ μὴ μένῃ ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐάν ὅμως δὲν μᾶς ἔχη κανεὶ κανεὶα καλὸν αὐτός, πάλιν ὁ μισθὸς μᾶς εἶναι, μεγαλύτερος, ὅταν συγχωροῦμεν καὶ ἡ πρόοδος μᾶς εἰς τὴν ἀρετὴν περισσότερα. Ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ ἐξαλείψουν τὰ ἁμαρτήματα μὲ ἀγρυπνίας, μὲ σκληραγωγίαν καὶ πολλὰς ταλαιπωρίας, ἐνῶ εἰς σὲ προσφέρεται ἡ εὐκολωτέρα ὁδός, ἐννοῶ το νὰ μὴ μνησικαχῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἔχεις τὴν δυνατότητα νὰ ἐξαφονίσῃς ὅλα τὰ πλημμελήματά σου.

Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν σπρώχνεις τὸ εἶδος κατὰ τοῦ ἰδίου σώματός σου, ὅπως κάνουν οἱ μαινόμενοι καὶ οἱ παρὰφρονες, καὶ θυγάζεις τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἐνῶ πρέπει νὰ πραττῇς τὸ κάθε τι διὰ νὰ ἀποκτήσῃς αὐτήν; Διότι ἐὰν ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι τόσον ποθητὴ, τί θὰ ἤμπορούσε νὰ εἰπῇ κανεὶς δ' ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀποσιδιάζει, κάθε δδύνη, λύπη καὶ στεναγμός; Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει περίπτωσις νὰ φοβηθῇς τὸν θάνατον, οὔτε νὰ ὑποπτεύῃς ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα θὰ τελειώσουν ποτέ. Μακάριοι καὶ τρισμάριοι καὶ πολλὰς φορές μακάριοι, ὅσοι ἀπολαμβάνουν τὴν μακαρίαν ἐκείνην κληρονομίαν. Ὅπως πάλιν ἄλλοι καὶ τρισάθλιοι καὶ πολλὰς φορές ἄθλιοι ὅσοι ἐθγοῦνται τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ τὴν μακαριότητα ἐκείνην.

Καὶ τι εἶναι τέλος πάντως αὐτό, ποῦ μᾶς καθιστᾷ καταλλήλους νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ζωὴν ἐκείνην, ἐρωτᾷ κάποιος. Ἀκούσε τὸν ἴδιον τὸν κριτὴν, ποῦ συζητεῖ τὸ θέμα αὐτό μὲ ἕνα νέον. Ὅταν δηλαδὴ ἠρώτησεν ἐκεῖνος, «τί νὰ κάνω διὰ νὰ κληρονομήσω ζωὴν αἰώνιον»⁵³ ἀφοῦ τοῦ ἀνέφερεν ὁ Χριστὸς τὰς ἄλλας ἐντολάς, κατέληξεν, εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ ἴσως κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τὰ σχετικά μὲ τὸν

⁵³ Λουκ 18, 18.

πλησίον ἐκεῖνον θὰ εἰπῇ. Καὶ ἡμεῖς ἀτηρήσαμεν τὰς ἐντολάς αὐτάς, διότι οὔτε ἐκλείψαμεν οὔτε ἐφρονέυσσαμεν, οὔτε ἐμοιχεύσαμεν. Ἀλλ' ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἤμπορέσῃς νὰ ἰσχυρὸς θῇς καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἠγάπησες καὶ τὸν πλησίον, ὅπως ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπήσῃς. Διότι ἐὰν κάποιος ἐφθόνει τὸν πλησίον ἢ τοῦ ἔκανε κάποιο κακὸν ἢ δὲν τὸν ὑπερήσπισεν, ὅταν ὑφίστατο κάποιοι ἀδικίαν, ἢ δὲν τοῦ προσέφερε τὰ ἀγαθὰ του, τότε δὲν τὸν ἠγάπησεν.

Τώρα ὅμως ὁ Χριστὸς δὲν δέταξεν αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλο. Καὶ ποῖον εἶναι αὐτό, «Πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔλα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς»⁵⁴. Ἀκολουθήσιν ὀνομάζει τὴν μέμνησιν αὐτοῦ διὰ τῶν ἔργων.

Τι διδασκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ αὐτά; Κατὰ πρῶτον ὅτι ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχε, ὅλας τὰς ἀρετάς δὲν δύναται νὰ ἐπιτυχῇ τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν κληρονομίαν ἐκείνην. Διότι, ὅταν ὁ νέος εἶπεν, ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπραξα, ὁ Κύριος ὡς νὰ ἔλεπεν ἀπὸ τὸν νέον κατὰ τὸ σπουδαῖον διὰ τὴν πνευματικὴν τελείωσιν, τοῦ λέγε «Ἐάν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος, πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔλα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς»⁵⁵. Αὐτὸ ἠμποροῦμεν νὰ μάθωμεν πρῶτον. Δεύτερον ὅτι καὶ τὸν ἴδιον τὸν νέον τὸν ἡλεγξε ἐπειδὴ ἐκόμπαζεν ἀπερισκέπτως. Διότι αὐτὸς ποῦ ἔζη μέσα εἰς τὴν μεγάλην περιουσίαν καὶ τὸν διέκρινεν ἀδιαφορία διὰ τοὺς ζώντας εἰς πενίαν, πῶς ἠγάπησε τὸν πλησίον; Συνεπῶς οὔτε ἐκεῖνο εἶπεν ἀληθινόν. Ἡμεῖς ὅμως καὶ ἐκεῖνο καὶ αὐτὰ πράττωμεν, καὶ ἐπιδιώκωμεν νὰ ἐξοδευώμεν τὰ ἰδικὰ μας καὶ νὰ ἀγοράσωμεν τὸν οὐρανόν. Διότι ἐὰν

⁵⁴ Ματθ 19, 21.

⁵⁵ Ματθ 19, 21.

καινεις δια κάποιον κοσμικόν ἀξίωμα πολλές φορές ἔδωκε τὴν περιουσίαν του, δι' ἑνα ἀξίωμα πού μένε εἰς τὴν γῆν καὶ δὲν δ' ἀρκεῖ πολὺν χρόνον, (διότι πολλοὶ ἀνθρώποι πολὺ πρὶν ἀποθάνουν ἀπώλεσαν τὸ ἀξίωμα αὐτό, ἐνῶ ἄλλοι, πολλάκις ἔχασαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, ἀλλὰ μολοντί, γνωρίζουν αὐτὰ προσφέρουν τὰ πάντα χάριν αὐτοῦ), ἐὰν λοιπὸν τόσα πολὺὰ πράττουν διὰ τὸ κοσμικόν ἀξίωμα, τί ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἀθλῶτερον ἀπὸ ἡμᾶς, ὅταν διὰ τὴν σταθεράν καὶ ἀναφαρτεῖον ἐκείνην δόξαι δὲν θυσιάζωμεν οὔτε ἐλάχιστα, οὔτε προσφέρωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐδῶ εὐρυσκόμενο, μετ' ὀλίγοι θὰ ἐγκαταλείψωμεν. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι μανίας αἱ ἐνέργειαι αὐταί, ὅταν, ἐκεῖνα που χωρὶς τὴν θέλησίν μας χάνομεν, δὲν θελωμεν νὰ τὰ προσφέρωμεν ἐνῶ ἔχομεν τὴν δύναμιν τότετα νὰ τὰ δώσωμεν ἐκούσιως καὶ νὰ τὰ πάρωμεν μαζὶ μας,

Ἄλλ' ἐὰν κάποιος ὡδηγεῖτο εἰς τὸν θάνατον καὶ τοῦ ἐδόθετο ἡ εὐκαιρία νὰ προσφέρῃ ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του καὶ νὰ σωθῇ, θὰ ἐνομιζόμεν ἀσφαλῶς ὅτι τοῦ ἔγινε καὶ χάρις. Τώρα θμως ποι εὐρυσκόμεθα εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν γεένναν καὶ ἡμπορούμεν νὰ σωθῶμεν προσφέροντες τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ μας, προτιμῶμεν νὰ τιμωρούμεθα καὶ νὰ κατέχωμεν ματαίως, ὅτι δὲν μᾶς ἀνήκει, ὥστε νὰ χάνωμεν καὶ τὰ ἰδικά μας.

Ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχομεν λοιπὸν, Παῖαν συγγνώμην, ὅταν, ἐνῶ ἔχομεν χαρσαγμένην τόσον εὐκόλον ὁδὸν πρὸς τὴν ζωὴν, φερώμεθα κατὰ κρημνῶν καὶ θαλῶν ζώμεν τὸν ἀκαρπὸν δρόμον καὶ ἀποστεροῦμεν τοὺς ἐαυτούς μας καὶ ἀπὸ τὰ ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὰ ἐκεῖ ἀγαθὰ, ἂν καὶ δυνάμεθα ἐλευθερεῖν νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ δύο,

Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἐγινεν αὐτὸ προηγουμένως, ὡς συνέλθομεν ἔστω καὶ τώρα καὶ, ἀφοῦ γινώμεν κύριο τοῦ ἑαυτοῦ μας ὡς προσφέρωμεν τὰ ἐδῶ ὑπάρχοντά

ιας ὅπου καὶ ὅπως πρέπει διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ τὰ μελλόντα καὶ ἀγαθὰ εὐκόλως, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μετὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόως εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Μ' (40)
(Ίωάν. 1', 31-38)

«Ἐάν ἐγὼ μόνο, ὁ δὲ μαρτυρίαν διὰ τὸν ἑαυτὸν μου,
ἢ μαρτυρία μου δὲν εἶναι ἀξιόπιστος. Ἄλλος² ὅμως ἔχει
μαρτυρίαν ἔ.' ἥτις καὶ γνωρίζου³ καλῶς ὅτι ἡ μαρτυρία του
εἶναι ἀληθής»⁴

α' * Ἐάν κόποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀνακαυφῇ μίαν
τοποθεσίαν μεταλλοφόρον, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν τέ-
χνην τοῦ μεταλλωρύχου. ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν θὰ θγάλλῃ
χρυσόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ὑποστῇ κόπον ἀνώφελη καὶ

1. Ἡ φράσις αὕτη καὶ τὸ ἐπακολουθεῖν ἐπιχειρήμα ἀναφέ-
ρονται εἰς κρατοῦσαν συνήθειαν τῶν Ἰουδαίων, σύμφωνα πρὸς
τὴν ὅποιαν ὁ διερμῆς δὲν λονίζεται ἀξιώματος μαρτυρῶν περὶ
τοῦ ἑαυτοῦ του. Τὴν ἀποψιν ταύτην ἐπέσχεον ἡ ἀρχὴ τοῦ νόμου,
καθ' ἣν ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθίζεται πᾶν ρήμα (Πρῶτ.
Δευτ. 19, 15. Β. Κορινθ. 13, 1 Α. Τιμῶθ. 3, 19)

2. Ὁ Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι λέγοντα ὅτι ἐδῶ ὑπονοεῖται
ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Ὁ Κυρίλλος ὅμως ὑπονοεῖ τὸν Πατέ-
ρα Θεόν. Οἱ περισσότεροι τῶν ἐρμηνευτῶν κλίνουν πρὸς τὴν
δευτέραν ἀποψιν.

3. Κανεὶς ἄλλος δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὸ ἀληθές καὶ ὅ-
θεν τῆς τοιαύτης μαρτυρίας, ὅσον ὁ Κύριος.

4. Ἰωάν. 3, 31-32

* Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ὁρθὴν κατανόησιν τῶν
Ἀγίων Γραφῶν, τανύζει ὁ ἱερός Χρυσόστομος εἰς τὴν περὶ οὗτοι
ὁμιλίαν, εἶναι ἡ συνεξέτασις δυνάμει τῶν περιστάσεων που σχετί-
ζονται, μὲ τὸ ὑπὸ μελέτην τμήμα, δηλαδὴ ποῖος ὁ ὁμιλῶν ποῖο
οἱ ἀκροαταὶ καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς καὶ τὸ πνεῦμα τῶν λεγόμενων.
Ἔτσι ἡ φράσις τοῦ Ἰησοῦ, ἐάν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἢ
μαρτυρία μου οὐκ ἐστὶν ἀληθής φαίνεται ὅτι ἀναφέρεται εἰς
τὴν ἀντίληψιν τῶν Ἰουδαίων Ἐπίσης ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου
περὶ τοῦ Χριστοῦ ἔγινε κατὰ συγκυρίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ

ἐπιβλεπῇ, ἐπειδὴ θὰ ἀναμειγνύῃ τὰ πάντα χωρὶς σκο-
πῶν. Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὅσοι δὲν γνωρίζουν τὴν συ-
νέχειαν τῶν θείων Γραφῶν καὶ δὲν ἐρευνοῦν τὰ ἱσώμα-
τα καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, ἀλλὰ διεξέρχονται, τὰ πάν-
τα χωρὶς σκοπὸν καὶ μὲ τὴν ἰδίαν μέθοδον, ἀναμειγνύ-
οντες χρυσὸν καὶ χῶμα, δὲν θὰ ἀνακαλύψουν ποτὲ τὸν
εἰς αὐτὰς ὑπάρχοντα κρυμμένον θησαυρόν.

Εἶπα τὰ ἀνωτέρω τώρα, διότι, τὸ χωρίον ποῦ ἐρμη-
νεύομεν ἔχει μὲν πολὺν χρυσόν, δὲν φαίνεται ὅμως εὐκό-
λα ἀλλὰ εἶναι συγκεκαλυμμένος ἀπὸ ἐπάνω μὲ μεγά-
λην ἀσάφειαν. Δ' αὐτὸ πρέπει νὰ σκάπτωμεν καὶ νὰ
καθαρίζωμεν διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ γνήσια νοήματα.

Πραγματικὰ ποῖος δὲν θὰ θεωρηθῇ, ὅταν ἀκούσῃ
τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ «Ἐάν ἐγὼ μόνος δίδω μαρτυρί-
αν διὰ τὸν ἑαυτοῦ μου, ἡ μαρτυρία μου δὲν εἶναι ἀξιό-
πιστος» Ἀλλωστὴ εἰς πολλὰς περιπτώσεις φαίνεται
ὅτι, ἐμαρτύρησε διὰ τὸν ἑαυτοῦ του, Ἔτσι, ὅταν συνω-
μαίει μὲ τὴν Σαμαρείτιδα ἔλεγεν «Ἐγὼ τοῦ σοῦ ὁμι-
λῶ εἰμὶ ὁ Μεσσίας»⁵ Καὶ εἰς τὸν τυφλὸν ὁμοίως «Ἄν-
τὸς τοῦ σοῦ ὁμιλεῖ ἐκεῖνος εἶναι, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁶.
Καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διὰ νὰ τοὺς ἐπιτιμήσῃ, ἔλε-
γεν «Σεῖς λέγετε ὅτι θλασφαιεῖς, ἐπειδὴ εἶπα, ὅτι εἰ-
μὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁷. Ἐπίσης καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη
κάνει τὸ ἴδιον.

πιστεύουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐνῶ ὁ Κύριος ὡς λέγει, «τὴν μαρτυρίαν
παρὰ τοῦ ἀνθρώπου οὐ λαμβάνω» δὲν τὰ ἔργα τοῦ ἀπειταλοῦ
μαρτυρίαν μερίζονα τῆς τοῦ Ἰωάννου. Ἡ ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων
εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς καθιστῇ ἀνικάνους νὰ ἐνοήσωσι τὰς Γρα-
φάς, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν περὶ αὐτοῦ Τέλος ὁ ἕως πατὴρ παρῶ-
θεὶ τοὺς ἀκροατὰς του νὰ ἀποβάλουν τὸ πάθος τῆς φιλαργυ-
ρίας διὰ νὰ ἀποφύγουν καὶ τὰς ἐδῶ ταλαιπωρίας καὶ τὰς ἐκεῖ
κολάσεις καὶ τιμωρίας

5. Ἰωάν. 4, 26

6. Ἰωάν. 9, 37

7. Ἰωάν. 10, 36

Ἄν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ εἰς τὸ σύνολόν των εἶναι ψεύδη, ποῖον ἐλπίδα σωτηρίας ἔχομεν;

Πῶς θὰ εὐρώμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅταν αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἡ ἀλήθεια λέγει ὅτι, «ἡ μαρτυρία μου δὲν εἶναι ἀληθής»; Καὶ δὲ ὑπάρχει μόνον αὐτὴ ἡ ἀντίφασις, ἀλλὰ καὶ ἄλλη ὅχι μικρότερα αὐτῆς. Διότι παρακάτω λέγει: «Καὶ ἐάν ἐγὼ δίδω μαρτυρίαν διὰ τὸν ἑαυτοῦ μου, ἡ μαρτυρία μου εἶναι ἀληθής»⁹

Εἰπέ μοι λοιπὸν ποῖοι θὰ δεχθῶ ποῖον θὰ θεωρήσω ὡς ψεύδος.

Πραγματικά, ἐάν ἐκλάβωμεν αὐτὰ ἀπλῶς ὅπως ἐλεχθῶσαν χωρὶς νὰ εξετάσωμεν τὸ πρόσωπον, τὴν αἰτίαν καὶ καίνα ἀπὸ τὰ παρόμοια πράγματα τότε καὶ τὰ δύο θὰ εἶναι ψεύδη. Διότι ἐάν ἡ μαρτυρία του δὲν εἶναι ἀληθής οὔτε καὶ αὐτὸ εἶναι ἀληθινόν. Ὅχι μόνον τὸ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ προσηγομένον δὲν εἶναι ἀληθινόν.

Ποῖα ἡ σημασία τοῦ χωρίου αὐτοῦ λοιπὸν. Κρίαζετα μεγάλη ἀγρυπνία καὶ προσοχή, μάλλον δὲ χρεάζομεθα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ μείνωμεν προσκολλημένοι εἰς τὰς λέξεις μόνον. Διότι ἔτσι, καὶ οἱ αἵρεσι καὶ πλανῶντες, ἔπειθ' ἂν ἐξετάζουσιν οὔτε τὸν σκοπὸν τοῦ ὁμιλοῦντος οὔτε τὴν διάθεσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἱκανότητα τῶν ἀκροατῶν. Ἄν λοιπὸν δὲν λάβωμεν ἴπ' ὅψ' ἡμᾶς τὰ ἀνωτέρω καὶ ἄλλα ὅπως εἶναι ἡ χρῆσις καὶ σιγμῇ, ὁ τόπος καὶ ἡ διάθεσις τοῦ ἀκροατοῦ, θὰ προκύψουν πολλὰ ἄτοπα.

Τι σημαίνει λοιπὸν τὸ λεχθέν; Οἱ οὐδαῖσι ἐπρόκειτο νὰ τοῦ ἀντεῖπον ὅτι, ἐάν σὺ μαρτυρῇς διὰ τὸν ἑαυτοῦ σου, ἡ μαρτυρία σου δὲν εἶναι ἀληθινή, καὶ διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἀντίρρησην αὐτὴν εἶπεν αὐτὰ ὡς νὰ τοὺς ἔλεγει: Ὅπωςδήποτε θὰ μοῦ εἰπῇτε ὅτι δὲν π.

⁹ Ἰωάν. 8, 14

πτεύομεν εἰς σέ, διότι κανεὶς δὲν εἶναι ἀξιόπιστος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ὁ ἴδιος μαρτυρῇ διὰ τὸν ἑαυτοῦ του.

Συνεπῶς τὸ «δὲν εἶναι ἀληθής» δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ τοῦ σθεάσωμεν, ἀλλὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν ἐν σχέσει μετ' τὴν διάθεσιν ἐκείνων, δηλαδὴ ὅτι ἀπὸ σᾶς δὲν θεωρεῖται ἀληθής. Διότι δὲν ὁμολοῦσεν σύμφωνα μετ' τὴν ἰδικὴν του ἀξίαν, ἀλλὰ σύμφωνα μετ' τὴν διάθεσιν ἐκείνων. Καὶ ὅταν λέγῃ, «ἡ μαρτυρία μου δὲν εἶναι ἀληθής», ἐλέγχει τὴν γνώμην ἐκείνων καὶ τὴν ἀντίρρησην τοῦ ἐσκόπευαν νὰ τοῦ προσβάλουν, ἐνῶ ὅταν λέγῃ, «Καὶ ἐάν ἐγὼ δίδω μαρτυρίαν διὰ τὸν ἑαυτοῦ μου, ἡ μαρτυρία μου εἶναι ἀληθής», φανερώνει αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ὅτι δηλαδὴ ὡς Θεὸν ἔπρεπε νὰ τὸν θεωροῦν ἀληθῆ καὶ ὅταν ὁμιλοῦσεν καὶ διὰ τὸν ἑαυτοῦ του.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁμίλησε διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν κρίσιν καὶ εἶπεν ὅτι ὅπως πιστεύει εἰς αὐτὸν δὲν κρίνεται, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀκόμη ὅτι θὰ καθίσῃ εἰς τὸ θῆμα τοῦ κριτοῦ καὶ θὰ ζητήσῃ εὐθύναν ἀπὸ ὅλους καὶ βί. ἔχει τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν μετ' τὸν Πατέρα, σκοπεύων ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ στηρίξῃ πάλιν κατ' ἄλλον τρόπον κατ' ἀνάγκην ὅς ἐφερε τὴν πρώτην ἀντίρρησην τῶν οὐδαίων.

Σὰς εἰπας λέγει, ὅτι, καθὼς ὁ Πατὴρ ἀνασταίνει τοὺς νεκροὺς καὶ δίδει ζωὴν εἰς αὐτούς, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς δίδει ζωὴν εἰς ὅσους θέλει⁹. Εἶπα ἀκόμη ὅτι «ὁ Πατὴρ δὲν δικάζει κανεὶς, ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν ὅλην τοῦ νὰ δικάζῃ τὴν ἔχει δώσει εἰς τὸν Υἱόν»¹⁰. Ἐπίσης εἶπα ὅτι, πρέπε «νὰ τιμῶν τὸν Υἱόν, ὅπως τιμῶν τὸν Πατέρα»¹¹. Ἀκόμη εἶπα ὅτι «ἐκεῖνος, ποὺ ἀκούει τὴν διδασκαλίαν

⁹ Ἰωάν. 5, 21

¹⁰ Ἰωάν. 5, 22

¹¹ Ἰωάν. 5, 23

μου και πιστεύει δὲν θά ἀποθάνῃ, ἀλλ' ἔχει μεταβῆ ἀπὸ τῶν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν.¹² καὶ δεῖ, ἡ φωνὴ μου θά ἀναστήσῃ τοὺς νεκροὺς, ἀλλοὺς μὲν τώρα, ἀλλοὺς δὲ τότε, καὶ δεῖ, θά ἀποκτήσω εὐθύναις ἀπὸ βίλους διὰ τὰ ἁμαρτήματά των,¹³ καὶ δεῖ, ἡ κρίσις μου θά εἶναι δίκαια καὶ θά ἀφεῖ τοὺς ἁναρέτους!¹⁴

Ἐπειδὴ ὁμως ὅλα αὐτὰ ἦσαν λόγια καὶ τὰ ὅσα ἐλεγχθῆσαν ἦσαν σπουδαῖαι, ἀλλὰ δὲν εἶχει ἀναφερθῇ ἀκόμη καμμία καθαρά ἀπόδειξις δι' αὐτὰ, παρὰ μόνον ἀμυδροῦς δι' αὐτὰ ἀναφέρει προηγουμένως τὴν ἀντιρροσιν ἐκεῖνων, σκοπεύων νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῶν λεχθέντων καὶ τοὺς ὁμιλεῖ ἔτσι, περίπου, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ χρησιμοποιῇ τὰς ἰδίας λέξεις. Ἀλλ' ἴσως θά εἰπῇτε Ὅλα αὐτὰ τὰ λέγεις ἐσὺ, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖσαι ἀξιόπιστος μάρτυς, ὅταν διδῇς μαρτυρίαν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου.

Μέ ὅσα εἶχε κατασιγάζει τὰς ἀντιρροσεις τῶν σπουδαίων κατὰ πρῶτον, διότι ἐξέθεσεν δὲ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ προσέλλουν ὡς ἐπιχειρήματα ἐναντίον του καὶ τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι γνωρίζει τὰς ἀποκρύφους σκέψεις των καὶ τοὺς ἔδωσεν ἔτσι τὴν πρώτην ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως του. Εἰς τὴν συνέχειαν, μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀντιρροσεως των, δίδει καὶ ἄλλας ἀποδείξεις σαφεῖς καὶ ἀναντιρροήτους, ἐπικαλοῦμενοι τρεῖς μάρτυρας πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λεγομένων, τὰ ἔργα τοῦ ἔπραξεν ὁ ἴδιος, τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ προτάσσει τὴν κατωτέραν, τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου. δηλαδὴ Πραγματικὰ, ὁφοῦ εἶπει ὅτι ἄλλος

¹² Ἰωάν. 5, 24.

¹³ Πρῶτ. ἰωάν. 5, 28-29.

¹⁴ Πρῶτ. ἰωάν. 5, 30.

δίδει μαρτυρίαν δι' ἐμέ καὶ γνωρίζω καλῶς ὅτι, ἡ μαρτυρία τοῦ εἶναι ἀληθὴς, ἐπρόθεσεν. Ἐσεῖς ἔχετε στελλε, ἀπεσταλμένους πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ ἐκεῖνος ἔχει δώσει μαρτυρίαν διὰ τὴν ἀλήθειαν.¹⁵ Ἐάν ὁμως δὲν εἶναι ἀληθὴς ἡ μαρτυρία σου, πῶς λέγεις ὅτι γνωρίζω καλὰ ὅτι, ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἀληθὴς καὶ ὅτι ἔχει δώσει μαρτυρίαν διὰ τὴν ἀλήθειαν; Ἐλέπες ὅτι ἀπὸ τῶν λεχθέντων ἀνωτέρω γίνεται φανερόν ὅτι ἡ φράσις ἡ μαρτυρία μου δὲν εἶναι ἀληθὴς ἐλεγχθῇ ἐν σχέσει πρὸς τὴν διαθεσιν τῶν Ἰουδαίων,

δ. Τι λοιπὸν ἔάν ὁ Ἰωάννης ἔδωκε χαριστικὴν μαρτυρίαν, λέγει κάποιος. Διὰ νὰ μὴ ἰσχυρίζονται αὐτὸ, πρόσθετε πῶς ἐξηλεψε καὶ τὴν ὁποῖαν αὐτὴν. Διότι δὲν εἶπεν, ὁ Ἰωάννης ἔδωκε μαρτυρίαν δι' ἐμέ, ἀλλὰ, πρῶτον «εἰσεῖς ἔχετε στελλε, ἀπεσταλμένους πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀσφαλῶς δὲν θά εἴχατε στελλεῖ ἔάν δὲν τὸν ἐθεωροῦσατε ἀξιόπιστον. Καὶ τὸ σπουδαιότερον εἶπεν, ὅτι δὲν ἔστειλαν εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ νὰ ἐρωτήσουν αὐτὸν διὰ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ αὐτὸν ποῦ ἔκριναν ἀξιόπιστον διὰ νὰ διδῇ μαρτυρίαν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, θά τὸν ἐνομιζαν περισσότερον ἀξιόπιστον, ὅταν θά ἐμαρτύρει δὲ ἄλλο πρόσωπον. Διότι θλαὶ οἱ ἄνθρωποι, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἔχομεν ἐκ φύσεως τὴν ἰδιότητα νὰ μὴ πιστεύωμεν τόσον εἰς ὅσους περιαιτολογοῦν, ὅσον εἰς ὅσους ὁμιλοῦν διὰ τοὺς ἄλλους. Τὸν Ἰωάννην ὁμως ἐθεώρησαν τόσον πολὺ ἀξιόπιστον, ὥστε καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του νὰ μὴ χρεασθοῦν ἄλλην μαρτυρίαν. Πραγματικὰ οἱ ἀπεσταλμένοι δὲν εἶπαν, τί λέγεις διὰ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ, «οὐ ποῖος εἶσαι, τί λέγεις διὰ τὸν ἑαυτὸν σου;»¹⁶ Τόσον πολὺ ἐθαύμαζαν τὸν ἄνδρα.

¹⁵ Ἰωάν. 5, 33.

¹⁶ Ἰωάν. 1, 22.

Αὐτὸ λοιπὸν ὅλον ἤθελε νὰ ὑποδηλώσῃ, ὅταν εἶπεν «ἐσεῖς ἔχετε σκελετοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς τὸν Ἰωάννην». Δ' αὐτὸ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶπε μόνον ὅτι ἀπέστειλαν, ἀλλὰ βίβει λεπτομερείας καὶ διὰ τοῦ ἀπεσταλμένου καὶ καθορίζει ὅτι ἦσαν ἱερεῖς καὶ ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων ἔχοντες, τυχεῖς καὶ ἀσήμενοι, οὐτε ἀπὸ ἐκείνων ποῦ ἤμποροῦσαν νὰ ἀφθάρουν καὶ νὰ παρασυρθοῦν, ἀλλ' ἦσαν καιροὶ νὰ καταλάβουν με ἀκρίθειαν τὰ ὅσα ἔλεγεν ἐκεῖνος.

Ἐγὼ ὅμως δὲν θαοίζομαι εἰς τὴν μαρτυρίαν ἢ ὅποια δίδεται ἀπὸ ἀνθρώπων»¹⁷.

Διὰ τοῦ λοιπὸν ἐπεκαλέσθη τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου. Ἄν καὶ ἡ μαρτυρία αὐτοῦ δὲν ἦτο μαρτυρία ἀνθρώπου. Διὸ λέγει «Ἐκεῖνος ποῦ με ἔστειλε νὰ θαπτίζω με νερόν, ἐκεῖνος μοῦ εἶπεν»¹⁸. Ὡστε καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ἦτο μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, διότι ὅσα ἔλεγεν, τὰ ἐβιδάχθη ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἔρωτοῦν, πῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ ἐβιδάχθη ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἀπασχολοῦντα ὑπερβολικὰ μετὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ τοὺς ἀποστομῶνε, ἀπὸ τὰ παρόντα πειστικὰ καὶ ὁμιλεῖ σύμφωνα μετὰ τὴν διάθεσίν των. Διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὰ γινώσκουν πολλοὶ αὐτά, ἀλλὰ ἐπρόσκειν τὴν δδασκαλίαν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου νομίζοντες ὅτι ὁμιλεῖ ἐξ ἰδίων. Δι' αὐτὸ λέγει. «Ἐγὼ ὅμως δὲν θαοίζομαι εἰς τὴν μαρτυρίαν ἢ ὅποια δίδεται ἀπὸ ἀνθρώπων».

Καὶ ἐὰν δὲν ἐσκόπευες νὰ ἐπικαλεσθῇς τὴν μαρτυρίαν ἀνθρώπου καὶ εἰς αὐτὴν νὰ στηριχθῇς, τότε διὰ τί ἔφερες εἰς τὸ μέσον τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου;

Διὰ νὰ μὴ προβάλλουν τὰς ἀπορίας αὐτάς οἱ Ἰου-

¹⁷ Ἰωάν. 5, 34.

¹⁸ Ἰωάν. 1, 33.

δαῖοι, ἀκούσε πῶς δώρησας καὶ τὴν ἀντίθεσιν αὐτὴν μετὰ ἐπρόσθεσιν. Ἀφοῦ ἐηλασθὲν εἶπεν, «ἐγὼ δὲν θαοίζομαι εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἢ ὅποια δίδεται ἀπὸ ἀνθρώπων», ἐπρόσθεσεν. «Ἀλλὰ τὰ λέγω αὐτά, διὰ νὰ σωθῇτε ἐσεῖς»¹⁹. Αὐτὸ ποῦ λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Ἐγὼ, ἐπειδὴ εἰμαι Θεός, δὲν ἐχρησιζοῦμαι τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, ποῦ εἶναι μαρτυρία ἀνθρωπίνῃ, ἐπειδὴ ὅμως ἐπρόσχευτε περισσότερον τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν ἐθεωροῦσατε ἀξιοπιοτέρους ἀπὸ ὅλους καὶ πρὸς ἐκεῖνους ἐτρέχατε μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι προφήτης, (διότι πραγματικὰ ἢ πόλιν ἐτρέξε πρὸς τὸν Ἰορδάνην)²⁰, ἐνῶ εἰς ἐμὲ δὲν ἐπιστευσατε παρὰ τὰ θαύματά μου, δι' αὐτὸ καὶ σὺς ὑπενθυμίζω τὴν μαρτυρίαν ἐκείνου.

Ἐκεῖνος ἦτο ὁ λύχνος ποῦ ἔκαιε καὶ ἐφώτιζεν, ἀλλ' ἐσεῖς ἠθελήσατε νὰ χαρῆτε μετὰ τὸ φῶς τοῦ δι' ὅλου, οὐ μὲν καὶ ἰδόντες²¹.

Διὰ νὰ μὴ λέγουν οἱ Ἰουδαῖοι. Τί λοιπὸν, ἐὰν ἐκεῖνος εἶπε καὶ ἡμεῖς δὲν τὰ ἐδέχθημεν; ἀποδεικνύει, ὅτι ἐδέχθησαν καὶ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, διότι δὲν ἐστεῖλαν τυχεῖς πρόσωπα, ἀλλὰ ἱερεῖς καὶ Φαρισαίους. Τόσον πολὺ ἐθαύμαζον τὸν ἄνδρα καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ προβάλλουν τότε ἀντιρρήσιν εἰς δι', εἶπεν. Ἦ φράσις «πρὸς ὧραν» φανερώσει τὴν εὐκαλίαν ποῦ ἐδέχθησαν τὰ λεχθέντα ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ καὶ ὅτι γρήγορα ἀπεμακρύνθησαν ἀπ' αὐτόν.

¹⁹ Ἰωάν. 5, 34.

²⁰ Ὅπου ἐκήρυσε καὶ ἐθαπτεν ὁ ἰωάννης ὁ Προδρόμος.

²¹ Ἰωάν. 5, 35. Τα χαρῶν εἰς ἐμπνευστικὴν μετάφρασιν ἔχει ὡς ἐξῆς. Ἐκεῖνος δὲν ἦτο, ὅπως ἐγώ, ὁ ἡλῖος τῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' ἦτο ὁ λύχνος, ποῦ δὲν εἶχεν ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ φῶς, ἀλλ' ἠνάμην αὐτὸν τὸ «Ἄν οὐ Γινέσθαι καὶ δι' αὐτὸ ἐφώτιζε, σὺς δὲ ἠθελήσατε νὰ χαρῆτε μετὰ τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας του, ἀλλὰ εὐστοχῶς δι' ὅλον χρόνον».

«Εγώ όμως έχω μαρτυρίαν ἡ ὅποια εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου»²²

Πραγματικά ἐάν ἠθέλατε νὰ πιστεύετε σύμφωνα μὲ τὴν λογικὴν ἀκολουθίαν τῶν πραγμάτων, θὰ σὰς προσεβόλυν περισσότερον μὲ τὰ ἔργα μου, ἐπειδὴ ὅμως δὲν θέλετε, σὰς κατευθύνω πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅχι ὅτι χρειάζομαι τὴν μαρτυρίαν ἐκείνου, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πάντα τὰ πράττω διὰ νὰ σωθῇτε. «Ἐχω» θέβαια «μαρτυρίαν, ἡ ὅποια εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου» τὴν μαρτυρίαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἔργα μου δηλαδὴ ἀλλὰ δὲν ἐπιδιώκω αὐτὸ μόνον, τὸ πῶς θὰ γίνω εὐπρόσδεκτος ἀπὸ σὰς μὲ θέσιν τὰ ἀξιόπιστα δεδομένα ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ πιστεύετε μὲ θέσιν τὰ γνώριμα εἰς σὰς στοιχεῖα καὶ τὰ θαυμαζόμενα ἀπὸ σὰς πρόσωπα.

Ἔτο ἀφοῦ τοὺς ἤλεγξε μὲ τὸ ὅτι τοὺς εἶπεν ὅτι, «ἐσεῖς ἠδελήσατε νὰ χαρῇτε μὲ τὸ φῶς τοῦ δι' ὀλίγον χρόνον» καὶ ἀκόμη τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ζῆλος τῶν ἦτο πρόσκαιρος καὶ ὠνόμασε τὸν λύχνον ἀθέβαιον καὶ ἐφανερώσεν ὅτι δὲν εἶχε τὸ φῶς ἀπὸ ἰδικὴν του δύναμιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Βέβαια πρὸς ἀντιδιαστολὴν αὐτοῦ δὲν ἔθεσε ἀκόμη ἐκεῖνο, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς εἶναι ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκανε ὑπαινικμὸν μόνον, τοὺς ἤλεγξε ὅμως σκληρὰ καὶ τοὺς ἔδειξεν ὅτι ἡ ἰδία δόξασις, ἡ ὅποια τοὺς ὠδήγησε νὰ περιφρονήσουν τὸν Ἰωάννην, αὐτὴ δὲν τοὺς ἄφησε οὔτε εἰς τὸν Χριστὸν νὰ πιστεύσουν. Πραγματικά, ἐκεῖνον ποὺ θαυμάζον, τὸν ἐθαύμασαν δι' ὀλίγον μόνον χρόνον. Διότι, ἐάν δὲν εἶχαν βεβεῖ, αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰν, ταχέως θὰ τοὺς ὠδηγοῦσε πρὸς τὸν Χριστόν.

²² ὡς 3, 36

Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι ἦσαν ἀνάξιοι συγνώμης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἐπρόσθεσε καὶ εἶπεν· «Εγώ όμως έχω μαρτυρίαν, ἡ ὅποια εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου». Καὶ ποῖα εἶναι αὕτη λοιπόν, εἶναι ἡ μαρτυρία τῶν ἔργων. Διότι λέγει· «Τὰ ἔργα ποὺ μοῦ ἀνέθεσεν ὁ Πατὴρ διὰ νὰ φέρω εἰς πέρας, αὐτὰ τὰ ἔργα μαρτυροῦν δι' ἐμέ, ὅτι ὁ Πατὴρ μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον»²³.

Με βὰς λέγει· ἐδῶ ὑπενθύμισεν τὸν παράλυτον καὶ τὴν θεραπεῖαν του καὶ ἄλλα πολλὰ θαύματα. Πιστὸν κάποιος ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐλεγει ὅτι οἱ λόγοι ἦσαν ἀπλοῦς ἐγωϊσμός καὶ ἐπήγασαν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἰωάννου νὰ χαρισθῇ εἰς τὸν Χριστόν, (ὅτι καὶ οὔτε αὐτὸ ἠμποροῦσαν αὐτοὶ νὰ εἰποῦν διὰ τὸν Ἰωάννην, ἀνδρὰ ὁ ὅποιος ἤξερε νὰ εἶναι εὐσεβὴς μὲ ἀκριβείαν καὶ τόσον ἐθαυμάσθη ἀπὸ αὐτούς), ἐνῶ τὰ γεγονότα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσουν παρομοίαν ὀποψίαν παρὰ μόνον εἰς τοὺς τελείως τρελλοὺς. Δι' αὐτὸ καὶ ἐπρόσθεσε καὶ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐκ τῶν ἔργων μαρτυρίαν, ὅταν εἶπεν· «Τὰ ἔργα ποὺ μοῦ ἀνέθεσεν ὁ Πατὴρ διὰ νὰ φέρω εἰς πέρας, αὐτὰ τὰ ἔργα, τὰ ὅποια ἐπιτελῶ, μαρτυροῦν δι' ἐμέ, ὅτι ὁ Πατὴρ μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον».

Ἐδῶ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν διὰ τὴν κατέλυσιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαθεδαίου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐκεῖνο, ἔλεγαν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐχῇ σταλῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀφοῦ δὲν τηρῇ τὸ Σάθεδατόν; δι' αὐτὸ εἶπεν, «τὰ ὅποια μοῦ ἔδωκεν ὁ Πατὴρ». Βέβαια τὰ ἔργα τὰ ἐπρόγραμμα τοποίει μὲ τὴν ἰδικὴν του δύναμιν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τινεσὶ ἀπολύτως δὲν κάνε ἀντίθετον πρὸς τὸν Πατέρα, δι' αὐτὸ καὶ ὁμολογεῖ κατὰ τρόπον ποὺ φαινομενικῶς τὸν παρουσιάζει εἰς χαμηλωτέραν θέσιν.

²³ Ἰωάν. 3, 36.

γ. Καὶ δια ποῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν εἶπεν ὅτι, τὰ ἔργα, ποῦ μοῦ ἀνέθεσεν ὁ Πατήρ, μαρτυροῦν ὅτι εἰμαι ἴσος μὲ τὸν Πατέρα; Διότι, καὶ τὰ δύο ἦτο δυνατόν νὰ τὰ διδοῦσθαι ἀπὸ τὰ ἔργα, ὅτι δηλαδὴ δὲν πράττει τίποτε ἀντίθετον πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ὅτι εἶναι ἴσος πρὸς τὸν γεννησάντα Πατέρα. Διὰ νὰ δεῖξη αὐτὸ ἀκριβῶς, ἔλεγεν εἰς ἄλλην περίπτωσιν. «Καὶ ἐάν δὲν πιστεύετε εἰς τοὺς λόγους μου, πιστεύσατε εἰς τὰ ἔργα μου διὰ νὰ μάθετε καὶ νὰ πιστεύσατε ὅτι ἐγὼ εἰμαι, καὶ μένω μέσα εἰς τὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατήρ εἶναι, καὶ μένει μέσα μου»²⁴. Καὶ τὰ δύο λοιπὸν ἐμαρτύρει μὲ αὐτὸ, ὅτι ἦτο ἴσος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ὅτι δὲν ἐπραττε τίποτε ἀντίθετον πρὸς ἐκεῖνον.

Διὰτὶ ὁμοῦ δὲν ὠμίλησεν μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν, ἀλλὰ ἀφησε τὸ σπουδαιότερον καὶ ἀνέφερε τὸ δευτερεῦον; Διότι δι' αὐτὸ ἐφρόντιζε καὶ ἐνδιεφέρετο κατὰ πρῶτον Μολονότι. Θέσθαι ἦτο πολὺ κατώτερον τὸ νὰ πιστευθῇ ὅτι ἔχει ἀποσταλῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς σύγκρισιν πρὸς τὴν πίστιν ὅτι εἶναι Θεὸς ἴσος πρὸς τὸν Πατέρα, ἰδίῳ τὸ πρῶτον τα εἶπαι καὶ οἱ προφῆται. ἐνῶ τὸ δεῦτερον δὲν ἐλέγχθη ἀκόμη, ἐν τούτοις ὁ Κύριος ἐνδιεφέρεται περισσότερον διὰ τὸ κατώτερον, ἐπειδὴ γνωρίζει καλὰ ὅτι ἐάν γίνῃ αὐτὸ ἀποδεκτόν, θὰ καταστή καὶ τὸ ἄλλο εὐκολώτερον δεκτόν πλέον. Καὶ χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ καθόλου τὴν σπουδαιότεραν μαρτυρίαν, παρουσιάζει τὸ κατώτερον ἀπὸ αὐτὴν ἔργον, ὥστε διὰ μέσου αὐτοῦ νὰ δεχθῶν καὶ ἐκεῖνο.

Ἀφοῦ προετοίμασεν αὐτό, προσθέτει πάλιν· «Ὁ Πατήρ, ποῦ μὲ ἀπέστειλεν, αὐτὸς ἔχει δώσει μαρτυρίαν δι' ἐμέ»²⁵. Καὶ τοῦ ἔδωκε μαρτυρίαν διὰ τὸν Ἰησοῦν. Εἰς

24. Ἰωάν. 10, 38

25. Ἰωάν. 5, 37

τὸν Ἰορδάνην, ὅταν εἶπεν· «Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός. Νὰ ὑπακούετε εἰς αὐτόν»²⁶.

Ἀλλὰ καὶ ἡ μαρτυρία αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ἀποδειχθῇ. Βέβαια ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ἦτο φανερά, (διότι οἱ ἴδιοι εἶχαν ἀποστείλει τοὺς ἀνθρώπους των καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀρνηθῶν τὰ λεγθέντα ἀπὸ αὐτόν), καὶ ἡ μαρτυρία ἐπίσης ἀπὸ τὰ θαύματα ἦτο ὁμοία (διότι εἶδαν τὰ συμβάντα καὶ ἤκουσαν καὶ τὸν θεραπευθέντα καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτό, δι' αὐτὸ καὶ τὸν κατηγόρου), ὑπελείπετο λοιπὸν νὰ ἀποδείξῃ τὰ σχετικά μὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς.

Εἰς τὴν συνέχειαν, ἐπειδὴ σκοπεῖ νὰ ἀποδείξῃ αὐτό, ἐπρόσθεσεν· «Ὅτε τὴν φωνὴν τοῦ ἔχετε ἀκούσει ποτὲ ἕως τώρα»²⁷. Τότε πῶς λέγει ὁ Μωϋσῆς, ὁ Μωϋσῆς ὠμλοῦσε καὶ ὁ Θεὸς ἀπεκρίνετο»²⁸. Ἐπίσης πῶς λέγει ὁ Δαυὶδ, «γλώσσαν, ποῦ δὲν ἐγνώριζεν ἤκουσιν»²⁹. Καὶ πάλιν ὁ Μωϋσῆς, «ἐάν ὑπάρχη ἔθνος τοιοῦτον τὸ ὅποιον ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ»³⁰.

«Ὅτε ἔχετε ἴδε τὴν μορφήν του»³¹, ἂν καὶ λέγεται ὅτι ἔχουν ἴδῃ τὸν Θεὸν ὁ Ἰσαΐας ὁ ἁρεμίας, ὁ Ἰεζεκιὴλ καὶ ἄλλοι πολλοί.

Τί σημαίνει λοιπὸν αὐτὸ που λέγει τώρα ὁ Χριστός, «Τοὺς εἰσάγει εἰς μίαν ὕψηλὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀποδεικνύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅτι διὰ τὸν Θεὸν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κάνωμεν λόγον οὔτε διὰ φωνὴν οὔτε διὰ μορφήν, ἀλλ' εἶναι ἀνώτερος σχηματῶν καὶ παρομοίων ἐκφράσεων. Δηλαδὴ ὅτως ἔστιν εἶπεν,

26. Ματθ. 3, 17 7, 9

27. Ἰωάν. 5, 37

28. Ἐξέδ. 19, 19

29. Ψαλμ. 80, 6

30. Δευτερ. 4, 33 τὸ ἐδάφιον ἐλαφρῶς παρηλλαγμένον.

31. Ἰωάν. 5, 37

«οὔτε τὴν φωνὴν τοῦ ἔχετε ἀκούσει», δὲν ἐννοοῦσεν αὐτό, ὅτι, ἔχει φωνήν, ἀλλὰ δὲν εἶναι δικατὸν νὰ ἀκούσῃ, καθ' ὁμοίον τρόπον, ὅταν εἶπεν, «οὔτε ἔχετε ἴδε τὴν μορφὴν τοῦ», δὲν ἐννοεῖ αὐτό, ὅτι ἔχει μὲν μορφὴν, ἀλλὰ δὲν εἶναι θεοτή, παρὰ ὅτι τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἰσχύει διὰ τὸν Θεόν.

Διὰ τὰ μὴ λέγουν λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι. Μάταια κομπάζεις εἰς τὸν Μωυσῆ μόνον ὠμίλησεν ὁ Θεός, (ἀλλώστε τό ἔλεγαν καὶ αὐτόν· «Ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεός ἔχει ὁμίλησαι εἰς τὸν Μωυσῆ, αὐτὸς ὁμῶς μᾶς εἶναι, ἀγνωστος καὶ δὲν ἠξεύρομεν ἀπὸ ποῦ εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ ἐστάλη»³²), δι' αὐτὸ ὠμίλησε μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν διὰ τὰ τοὺς δείξῃ ὅτι εἰς τὸν Θεὸν οὔτε φωνὴν οὔτε μορφὴν ἠμικορροῦμεν νὰ ἀποδίδωμεν.

Καὶ διατί λέγων αὐτά; λέγει ὁ Κύριος. «Ὅχι, μόνον τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχετε ἀκούσει, καὶ δὲν ἔχετε ἴδει οὔτε τὴν μορφὴν τοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα, διὰ τὸ ὅπως οὐδὲν πάντων καυχᾶσθε καὶ διὰ τὸ ὅπως εἶδοτε περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλα θέσασι, ὅτι δηλαδὴ ἐδέχθητε καὶ κατέχετε τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, οὔτε καὶ αὐτὸ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὸ ἰσχυρισθῆτε. Διὰ τὰ τοὺς δείξῃ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπροσθεσάν· «Ὅτε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἔχετε ἐγκαλοῦσθαι, ὥστε νὰ κατοική μεσὰ σας»³³, δηλαδὴ τὰς ἐντολάς, τὰ προσταγμάτα, τὸν νόμον, τοὺς προφῆτας Πραγματικά, ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ἔχη διατάξει ὁ Θεός, ἐν τούτοις δὲν τὰ ἔχετε ἐσεῖς, ἐπειδὴ δὲν πιστεύετε εἰς ἐμέ. Διότι, ἐνῶ αἱ Γραφαὶ φωνάζουν πρὸς πάντας κατεύθυναν αὐτό, ὅτι, δηλαδὴ πρέπει νὰ πιστεύετε εἰς ἐμέ, ἐσεῖς ὁμῶς δὲν πιστεύετε καὶ κατα συνέπειαν εἶναι φανερόν ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ φύγει ἀπὸ κοντὰ σας. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσε πάλιν· «Διότι, εἰς αὐτὸν τὸν ὁποῖον

32. Ἰωάν. 5, 29

33. Ἰωάν. 5, 38.

ἐκεῖνος ἀπέστειλεν, δὲν πιστεύετε σεῖς»³⁴.

Εἰς τὴν συνέχειαν διὰ τὰ μὴ λέγουν πῶς λοιπὸν ἔδωκε μαρτυρίαν δι' ἐσέ, ἀφοῦ ἡμεῖς δὲν ἠκούσαμεν τὴν φωνὴν τοῦ, λέγει. «Ἐρευνάτε τὰς γραφάς, διότι ἐκεῖ ναι εἶναι τοῦ μαρτυροῦν δι' ἐμέ»³⁵. Ἔτσι ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Θεός διὰ μέσου τῶν Γραφῶν ἔδωκε μαρτυρίαν δι' αὐτόν. Βεβαία ἐμαρτύρησε καὶ εἰς τὸν Ἰερὸν καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος³⁶, ἀλλὰ δὲν ἐπικαλεῖται τὴν φωνὴν ἀκείνῃ, ὅτι, ἴσως νὰ μὴ ἐγίνετο πιστευτός, ἐπειδὴ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ὄρος δὲν τὴν ἠκούσαν οἱ Ἰουδαῖοι, τὴν δὲ φωνὴν εἰς τὸν Ἰερὸν τὴν ἠκούσαν μὲν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπροσεξάν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοὺς παραπέμπει εἰς τὰς Γραφάς, δεικνύων ὅτι καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς ὑπάρχει, εἰς αὐτάς, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς ἀφῆρεσε τὰς παλαιὰς ἐκείνας ἀντιλήψεις, διὰ τὰς ὁποίας καὶ ἐκαυχῶντο, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἔχουν ἴδει τὸν Θεόν ἢ ὅτι ἠκούσαν τὴν φωνὴν τοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ πιστεύσασιν τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ εἰναι προσκεκολλημένοι εἰς τὰ γεγονότα καὶ τὸν νόμον τοῦ Σ νὰ διορθῶνε, κατὰ πρῶτον τὴν πίστιν τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἐκεῖ συμβάντα ἦτο ἕνας τρόπος συγκαταθέσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ὕστερα τοὺς παραπέμπει εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν Γραφῶν.

δ. Καὶ ἡμεῖς ἀλλώστε, ὅταν ἀγωνίζωμεθα ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν ἀπὸ τὰς Γραφάς ὡς ἐξοπλιζώμεθα καὶ ἀπὸ αὐτὰς ὡς ἀνελῶμεν τὰ ἐπιχειρήματά μας διότι λέγει. «Ὁλη ἡ Γραφή εἶναι θεόπνευστος καὶ ἀφελιμος διὰ διδασκαλίαν, δ' ἔλεγχον, διὰ διόρθωσιν, διὰ ὁ ἀπαιδαγωγῶσιν εἰς τὴν καθόλου ἀρετὴν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι τέλειος, κατηρητισμένος εἰς

34. Ἰωάν. 5, 38

35. Ἰωάν. 5, 39

36. Κατὰ τὴν μεταφράσιν.

κάθε ἀγαθὸν ἔργον.³⁷ Ὅχι, ἄλλας μὲν ἀρετὰς νὰ τὰς ἔχῃ, ἄλλας δὲ ὅχι, (διότι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀρετὸς εἰς τὴν ἀρετὴν) Διότι εἰπέ μου, σὲ παρακαλῶ, ποία ἡ ὠφέλεια, ὅταν προσεύχεται συνεχῶς, ἀλλὰ δὲν δίδει ἐλεημοσύνην μὲ φόβον; Ἡ, ὅταν ἔλεῃ μὲ φόβον, ἀλλὰ κατέχευται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας καὶ δακρύει θίαν εἰς τοὺς συνανθρώπους τοῦ. Ἡ, ὅταν δὲν εἶναι πλεονέκτης καὶ δὲν χρησιμοποιοῖ θίαν, ἀλλὰ τὸ κάνει πρὸς ἐπίδειξιν καὶ διὰ νὰ δοξασθῇ ἀπὸ ὅσους τὸν βλέπουν. Ἡ, ὅταν ἔλεῃ μὲ προσοχὴν καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καυχᾶται καὶ μεγαλοφρονεῖ διὰ τὴν πράξιν τοῦ, Ἡ ὅταν εἶναι ταπεινὸς καὶ τηρῇ τὰς νηστείας, ἀλλὰ κατέχεται ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὸ κέρδος καὶ εἶναι προσκεκολλημένος εἰς τὴν γῆν καὶ εἰσάγει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τὴν μητέρα τῶν κακῶν. Ἐδοὶ τὴν ρίζαν ὅλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία.³⁸

Ἄς νοιώσωμεν φρίκην λοιπὸν διὰ τὸ πάθος αὐτό, ὅς ἀποφύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν. Αὐτὸ τὸ κακὸν ἀνεστάτωσε τὴν οἰκουμένην· αὐτὸ ἔφερε σύγχυσιν τῶν πάντων, αὐτὸ μᾶς ἀπαμακρυνεῖ ἀπὸ τὴν μακαρίαν δουλειαν εἰς τὸν Χριστόν. ὅς ὅτι, δὲν εἶναι δυνατόν, λέγει, «νὰ δουλεύωμεν εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὸν μαμωνά». Αὐτὸς μᾶς δίδει ἐντολὰς ἀντιθέτους πρὸς τὰ προστάγματα τοῦ Χριστοῦ. Πραγματικὰ, ὁ Χριστὸς λέγει, νὰ διδῇς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην, ἐνῶ δὲ μαμωνάς νὰ ἀρπάζῃς τὰ ἀγαθὰ τῶν πτωχῶν. Ἐπίσης ὁ Χριστὸς λέγει, νὰ συγχωρῇς τοὺς ἐχθρούς σου καὶ ὅσους σὲ ἀδικοῦν. ἐνῶ αὐτὸς ἀντιθέτως, νὰ στήνῃς παιδίαν καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ δὲν σὲ ἀδικοῦν εἰς τίποτε. Ὁ Χριστὸς λέγει, νὰ εἶσαι φιλόανθρωπος καὶ ἡμέρος, ἐνῶ αὐτὸς τὸ

ἀντιθέτει νὰ εἶσαι ὁμός καὶ σκληρός καὶ νὰ μὴ ὑπολογίῃς καθόλου τὰ δάκρυα τῶν πτωχῶν, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐστηρὸν τὸν κριτὴν. Ὁ ἡμᾶς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ὅτι τότε ὅλα τὰ πεπραγμένα θὰ παρουσιασθῶν ἐνώπιόν μας, καὶ ὅσοι ἠδικήσαν καὶ ὅσοι ἐνυμνωθῶσαν ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ θὰ ἀποκτενοῦν κάθε εἴδους ἀπολογίαν μας. Πραγματικὰ, ἐάν ὁ Ἀδάμ ποὺ δὲν ὑπέστη καμμίαν ἀδικίαν ἀπὸ τὸν πλούσιον, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπῆλυσεν τὰ ἀγαθὰ ἐκείνου, ἐστάθηκε τότε πικρὸς κατηγορὸς καὶ δὲν τὸν ἔφησε νὰ εἶδῃ καμμίαν συγγνώμην, εἰπέ μου, ποίαν ἀπολογίαν θὰ ἔχουν ὅσοι πέσαν τοῦ ὅτι δὲν κάνουν ἐλεημοσύνην, ἀρπάζουν τὰ ἐξ ἐν ἀγαθῇ καὶ ἀνατρέπουν τὰ σπῆτα τῶν ὁρφανῶν; Ἐάν αὐτοὶ ποὺ δὲν ἔθρεψαν τὸν Χριστόν, ὅταν ἐπεινοῦσε, προσεβλήκυσαν τὸσον πῦρ εἰς τὸ κεφάλαιόν, ποίαν παρηγορίαν θὰ ἀπαλάσσουν ὅσο ἀρπάζουν, ὅτι δὲν τοὺς ἀνέκει καὶ προκαλοῦν πολλὰς διολίας θίκας καὶ ἀποκτεῖν τὰ ἀγαθὰ τῶν ἄλλων μὲ τρόπον ἄδικον.

Ἄς ἀποβάλωμεν λοιπὸν τὸν ἔρωτα αὐτὸν τῆς φιλαργυρίας καὶ θὰ τὸν ἀποβάλωμεν, ἐάν σκεφθῶμεν ἐκείνους ποὺ πρὶν ἐπὶ ἡμᾶς ἡβήσαν καὶ ἐφέρθησαν μὲ πλεονεξίαν καὶ ἀπέθαναν πλεον. Μήπως τὰ μὲν χρήματα καὶ τοὺς κόπους τῶν δὲν τὰ ἀπολαμβάνουσι ἄλλοι, ἐνῶ αὐτοὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν κόλπον καὶ τὴν τιμωρίαν καὶ ὀφίστανται τὰ χειρότερα κακά. Κατὰ ποίαν λογικὴν λοιπὸν δὲν εἶναι ἀπόδειξις ἐσχάτης ἀνοησίας αὐτὰ, νὰ ἀγωνίζομεθα καὶ νὰ ταλαιπωροῦμεθα, ὥστε καὶ ζῶντες νὰ βασανίζομεθα μὲ τοὺς κόπους, καὶ ὅταν ἀποθάνωμεν νὰ υπομένωμε τὰς ἀφορήτους κολάσεις καὶ τιμωρίας, ἐνῶ πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ ἀπολαμβάνωμεν, (καὶ πραγματικὰ τίποτε δὲν προκαλεῖ μεγαλύτεραν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν καθαρὰν συνειδήσιν) καὶ, ὅταν θὰ μεταβῶμεν ἐκεῖ, νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ ὅλα τὰ κακά καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ἄπειρα ἀ-

37. Β. Τιμ. 3, 16-17.

38. Α. Τιμ. 6, 10.

39. Ματθ. 6, 24.

γαθά, Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἡ κακία καὶ πρὸ τῆς γενέ-
νης συνήθως τιμωρεῖ καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ὅσους τὴν
χρησιμοποιοῦν, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ πρὸ
τῆς βασιλείας, ὅσους ἀκολουθοῦν αὐτήν, καὶ ἐδῶ εἰς
τὴν γῆν τοὺς παρέχει. ἀπόλουσιν, ἐπειδὴ τοὺς κάνει νὰ
ζοῦν μὲ χρηστὰς ἐλπίδας καὶ συνεχῆ ἡδονήν.

Συνεπῶς διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν συνεχῆ ἀπόλουσιν
καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ὡς πρῶτῳ μεν
ἀγαθὰ ἔργα διότι ἔτο. θὰ ἀποκτήσωμεν καὶ τοὺς μελ-
λοντικούς στεφάνους, τοὺς ὁποίους εἶθε ὁλο. μας νὰ λά-
βωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μαζὶ μὲ τὸν ὁ-
ποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον
Πνεῦμα συγχρονῶς τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

ΟΜΙΛΙΑ ΜΑ' (41)

Ἰωάν. ε', 89-47

Ἐρωταῖς - εἰς Γραφάς, διότι κομίζετε διὰ δι' αὐτῶν θὰ
ἔχετε ζωὴν αἰώνιον. Καὶ ἐπεὶ εἶναι πρὸς μαρτυροῦν δι' ἐ-
μὲ ἵνα εἴπω, δὲν θέλετε νὰ εἰδῆτε πρὸς διὰ διὰ καὶ ἔχετε
ζωὴν αἰώνιον!

α * Ἄς ἀσχολούμεθα ἀγαπητοί μου, μὲ ἰδιαίτε-
ρον ἐνδιαφέρον μὲ τὰ πνευματικὰ θέματα καὶ ὡς μὴ ἔ-
χωμεν τὴν γνώμην ὅτι, μᾶς εἶναι ἀρκετὸν πρὸς σωτηρί-
αν τὸ δι. ἐνδιαφερόμεθα ὀλίγον μὲ αὐτά. Διότι ἐάν δὲν
θὰ κατορθώσῃς νὰ ἐπιτύχῃς τίποτε εἰς τὰ ἐπιγεια πρά-
γματα, ὅταν ἀπασχολῇσαι μὲ αὐτά, κατέργως καὶ ἐ-
σκόπως, πολὺ περισσότερον θὰ συμβῇ τὸ ἴδιον εἰς τὰ
πνευματικά, ἐπειδὴ αὐτὰ ἀπαιτοῦν μεγαλύτερον ἐνδια-
φέρον καὶ φροντίδα.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστός, ὅταν παρέπεμπε τοὺς Ἰου-
δαίους εἰς τὰς Γραφάς, δὲν τοὺς παρέπεμπε διὰ μίαν
ἀπλῆν ἀνάγκωσιν, ἀλλὰ δι' ἔρειναν ἀκριβῆ καὶ συνεθε-

1 Ἰωάν. 5, 39-40

* Εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδόσιν ὁ ἱερός Χρυσόστομος συνιστᾷ
κατ' ἀρχὰς προσεκτικὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐν συνε-
χείᾳ ἐρμηνεύει τὰ ἐδάφια ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῇ ἀνάγκῃ. τῷ
ἴδιῳ, ἐκείνῳ λήψασθε, λέγει δι. ὁ Κύριος διὰ τῶν λόγων αὐ-
τῶν ἐδήλωσε τὸν ἀντίχριστον, ὁ ὁποῖος θὰ ἔλθῃ καὶ δὲν θὰ ἀναγνω-
ρίζῃ τὸν Θεόν ἀνώτερον ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ, ἀλλὰ θὰ ἀπετε-
ρίζεται τὴν δόξαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ἔχουν κα-
τήγορον τοῦ ἴδιου τῶν Μαθητῶν διότι δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰη-
σοῦν. Τέλος ὁ Χρυσόστομος προτρέπει τοὺς ἀκροατάς του νὰ ἀ-
ποφύγουν τὴν κακίαν, ἣ ὁποία ἀπομαρτάνει τοὺς κακοὺς, καὶ νὰ
ἀσπασθῶν τὴν ἀρετὴν, ἣ ὁποία συνετίζει καὶ ὁδηγεῖ κοινὰ
εἰς τὸν Θεόν.

τήν Πραγματικά δὲν εἶπεν, ἀναγινώσκετε τὰς Γραφάς ἀλλ' ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς»

Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα ἔπρεπε νὰ ἐρευνηθοῦν μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, (διότι εἶχαν ληχθῇ κατ' ἀρχάς συνεσκιασμένα πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τότε ἀνθρώπων), δι' αὐτὸ καὶ τώρα τοὺς προτρέπει νὰ σκάπτουν μὲ προσοχήν, ὥστε νὰ ἡμπορέσουν νὰ ἀνέωρουν τὰ κρυπτόμενα εἰς τὸ θάθος. Διότι δὲν ἐλέγχθησαν ἐπιτολαιῶς, οὔτε ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ ὡς νὰ ἦσαν θησαυροὶ εὗρισκοντο κρυμμένα εἰς μεγάλο θάθος. Καὶ ὅποιος ἀναζητεῖ τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ θάθος, δὲν θά ἡμπορέσῃ ποτὲ νὰ ἀνεύρῃ τὸ ζητούμενον, ἀνὴ δὲν τὸ ἀναζητῇ μὲ ἐπιμέλειαν καὶ κόπον.

Δι' αὐτὸ ἀκριθῶς ἀφοῦ εἶπεν, «ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς», ἐπρόσθεσεν, «διότι νομίζετε ὅτι δι' αὐτῶν θά ἔχετε ζωὴν αἰώνιον». Δὲν εἶπεν, ἔχετε, ἀλλὰ νομίζετε, διὰ νὰ τοὺς ὑποδείξῃ ὅτι δὲν ἀπεκόμζαν κανένα μεγάλο καὶ σπουδαῖον ὄφελος, ἐλπίζοντες ὅτι θά σωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην μόνον αὐτῶν, ἐὰν δὲν εἶχαν καθόλου πιστεῖν.

Αὐτὸ πού τοὺς λέγει σημαίνει, τὸ ἐξῆς περίπου· Δὲν θαυμάζετε τὰς Γραφάς; Δὲν νομίζετε ὅτι αὐταὶ εἶναι ἡ αἰτία κάθε ζωῆς; Ἀπὸ αὐτὰς λοιπὸν ἀντλῶ καὶ ἐγὼ τὰ ἐπιχειρήματά μου, διότι αὐταὶ εἶναι πού μαρτυροῦν δι' ἐμὲ καὶ δι' τοῦτοις δὲν θέλετε νὰ ἐλθετε πρὸς ἐμὲ ὅ αὐτὰ ἔχετε ζωὴν αἰώνιον. Δικαιολογημένα συνεπὶς τοὺς ἔλεγεν, «νομίζετε», ἐπειδὴ δὲν ἠθέλουν νὰ πιστεύουσιν, ἀλλὰ νὰ καυχῶνται μόνον διὰ τὴν ἀπλήν ἀνάγκην τῶν Γραφῶν.

Εἰς τὴν συνέχειαν, ὅ αὐτὰ νὰ μὴ τοὺς γεννήσῃ τὴν ὑποψίαν ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν ἐνδιαφερόν. ὅτι, κινεῖται ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ ἐπεὶ δὲν ἠθέλε νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ πιστεύουσιν ὅτι ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἑαυτόν του, (ἀλλ' ὥστε ὑπεικύνουσιν τὴν φωνὴν τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν μαρτυ-

ρίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἱδικά του καὶ ἔλεγε τὰ πάντα ὅ αὐτὰ τοὺς προσελκύσῃ καὶ τοὺς ὑποσχέσῃ ζωὴν αἰώνιον), καὶ ἐπειδὴ ἦτο φυσικὸν λοιπὸν νὰ ὀκπετευθοῦν πολλοὶ ὅτι, τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ἀπὸ μεγάλης φιλοδοξίας (ἔκουσε τι προσθέτει· «δὲν ἐπιβόωκα νὰ λάθω δοξάν ἀπὸ ἀνθρώπων»² δηλαδὴ δὲν τὴν χρεώζομαι τὴν δόξαν αὐτὴν. Δὲν εἶνα, λέγει, ἡ ἰδική μου φύσις τοιαύτη ὥστε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων. Διότι ἐὰν ὁ ἥλιος δὲν ἡμπορῇ νὰ γίνῃ λαμπρότερος, ἔστιν προστεθῇ εἰς αὐτὸν τὸ φῶς τοῦ λύχνου τοῦ περισσεύοντος θά ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ χρεασθῶ τὴν ἀνθρώπων κίνησιν δόξαν.

Καὶ διὰ τοῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, ἐὰν δὲν χρεώζεσθαι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, τί λέγεις αὐτὰ «διὰ νὰ σωθῇτε ἐσεῖς»³ Ἄλλ' αὐτὸ τὸ εἶπεν ἀνωτέρω, τὸ ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ ἐδῶ, ὅταν εἶπεν «διὰ νὰ ἔχετε ζωὴν αἰώνιον»⁴.

Ἀναφέρει, ὁμοῦ καὶ ἄλλην οἰτίαν. Ποία εἶναι αὐτὴ λοιπὸν, «Ἀλλὰ σὰς ἔχω μόθε, ὅτι δὲν ἔχετε μέσα σας τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν»⁵. Ἐπειδὴ πολλὰς φορές, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι, διῆθεν ἀγαποῦν τὸν Θεόν, κατεβόσκον αὐτόν, ὅ αὐτοὶ ἔκανε τὸν ἑαυτόν ἴσον μὲ τὸν Θεόν, καὶ ἀκόμη ἤξερε καλὰ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐρωτῇ κανεὶς, ὅ αὐτὸν λοιπὸν τὰ λέγεις αὐτὰ, εἶπεν αὐτό. Διὰ νὰ σὰς ἐλέγξω, λέγει, διότι δὲν μὲ διώκετε διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς διδοὶ μαρτυρίαν δι' ἐμὲ καὶ διὰ τῶν ἔργων καὶ διὰ τῶν Γραφῶν. Συνεπῶς, ὅπως πρὶν ἀπὸ αὐτὸ μὲ κατεβόσκετε, ἐπειδὴ μὲ ἐνομιζατε ὡς ἀντίθεον, ἔστι τῶν

2 Ἰωάν. 5, 41

3 Ἰωάν. 5, 34

4 Ἰωάν. 5, 40.

5 Ἰωάν. 5, 42

ρα έπρεπε να απευσετε κοντά μου έφ' όσον σάς απέδει-
ξα αυτά, έάν θέθαια αγαπάτε τόν Θεόν, 'Αλλά δέν τόν
αγαπάτε Δι' αυτό άκριβώς σάς είπα αυτά, διά να σάς
άποδείξω ότι έχετε περιττόν έγωισμόν και κομπάζετε
άνόητα και άκόμην ότι προσπαθείτε να αυσκιάσετε την
ξηλοφθονίαν σας.

Δέν αποδεικνύει όμως αυτά με τά άνωτέρω λεχθέν-
τα, αλλά και από τά μέλλοντα να συμβούν. 'Εγώ ήλ-
θα έξ δούματος του πατρός μου και δέν με δέχεσθε.
Εάν άλλος έλθη, που θά έπιβώκη την δόξαν του όνό-
ματός μου, εκείνον θά τόν αποδεχθήτε⁶. Βλέπετε ότι
πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν διακηρύσσει ότι άπεστολή έξ
δύματος του Πατρός και ότι από αυτόν έλαθε τό ά-
ξίωμα του κριτοῦ και ότι τίποτε δέν ήμπορεί να πράξη
άφ' έαυτοῦ διά να τούς άποκόψη κάθε πρόφασιν άγνω-
μοσύνης.

Και ποίον λέγε, ότι θα έλθη και θά έπιβώκη την
δόξαν του ίδιου του δνόματος; 'Εδώ όπαινίσσεται τόν
άντίχριστον και παρέχει διάμφο σήητητον απόδειξιν
της άγνωμοσύνης αὐτῶν. Πραγματικά, εάν, λέγε, με
κατάβώκετε, έπειδή αγαπάτε τόχα τόν Θεόν, πολύ πε-
ρ σούπερον έπρεπε να συμβή αυτό με τόν άντίχριστον.
Αυτό εκείνος δέν θά είπῃ τίποτε παρόμοιον, ήγλαθή,
ούτε ότι άπεστολή από τόν Πατέρα ούτε ότι έχει έλθει
διά να εκτελέση τό θέλημα εκείνου, αλλά όλος άντιθέ-
τως θά άρπάξῃ διαίως δ τ δέν του ανήκει και θα δια-
κηρύσσει ότι αυτός είναι ο Θεός του σύμπαντος, (κα-
θώς λέγε, και ο Παύλος: «Παραπάνω από κάθε άλλον
που λέγεται Θεός ή λατρεύεται, διά να αποδείξῃ τόν
έαυτόν του ότι αυτός είναι Θεός»⁷). Δότι αυτό σημαί-
νει ότι θά έπιβώξῃ την δόξαν του ίδιου του δνόματος

⁶ Ιωάν 5, 43

⁷ Β' Θεσ 2, 4

Εγω όμως δέν ήλθα με τόν τρόπον αὐτόν, αλλά έξ δνό-
ματος του Πατρός μου.

Ήτο θέθαια και αυτό άρκετόν διά να αποδείξῃ
ότι αὐτοί δέν αγαποῦν τόν Θεόν, τό ότι δηλαδή δέν έ-
δέχοντο εκείνον που έλεγεν ότι έχει σταλή από εκείνον
τωρα όμως και εκ του άντιθέτου αποδεικνύει την άνα-
σχυρίαν αὐτῶν εκ του ότι δηλαδή έπρόκειτο να δε-
χθύν τόν άντίχριστον. Πραγματικά, όταν δέν δέχων-
τα εκείνον που λέγε ότι άπεστολή από τόν Θεόν, ένώ
πρόκειται να προσκυνήσουν εκείνον που άγωνεί τόν Θε-
όν και κομπάζει, και λέγε ότι ο ίδιος είναι ο Θεός του
σύμπαντος, είναι πλέον εύδηλον ότι ή καταδωξίς του
Ίησοῦ προέρχεται από φθόνον και από τά γεγονόσ ότι
οι 'Ιουδαίοι μισούν τόν Θεόν.

Δι' αὐτόν λοιπόν τόν λόγον θέτει δυο αίτίας τῶν
λεγόμενων. Καί κατά πρώτον αναφέρει την καλήν αί-
τιαν, όταν λέγῃ «Διά να σωθήτε»⁸ και εδιά να έχετε
ζωήν αιώνιον»⁹. Έπει δὴ όμως έπρόκειτο να τόν χλευά-
σουν, αναφέρει και την αίτιαν που παρέχει έλεγχον, διά
να δείξῃ ότι, και όταν δέν ύπακούουν αί άκραταί, ο
Θεός συνηθίζει πάντοτε να φέρῃ εἰς πέρας τό θέλημά
του.

6 'Ο Παύλος λοιπόν όμολῶ, διά τόν άντίχριστον
είπε προφητικῶς, ότι «ο Θεός θά στείλῃ εἰς αὐτούς έν-
έργειαν παραπλάνησις, διά να κατοκρηθοῦν όλα. Ο-
σο δέν έπιστεωσαν εἰς τήν αλήθειαν, αλλά ήσπασθησαν
με εύχαρίστησιν τήν αδικίαν»¹⁰. 'Ο Χριστός όμως δέν
είπεν ότι θα έλθῃ, αλλά «έάν έλθῃ», έπειδή έφρόντιζε
και ένδ εφέρετο διά τούς άκούοντας, 'Επειδή ή άγνω-

⁸ Ιωάν 5, 34

⁹ Ιωάν 5, 40

¹⁰ Β' Θεσ 2 11 12

μωσύνη καὶ ἀπιστίας τῶν Ἰουδαίων ἦτο τόσο μεγάλη, δι' αὐτὸ ὁ Κύριος δὲν ἀνέφερε τὴν αἰτίαν τῆς παρουσίας τοῦ ἀντ'χρίστου, ἐνῶ ὁ Παῦλος τὴν ἀφῆκε νὰ ἐνυσηθῇ τεχνηέντως εἰς ἐκείνους ποὺ εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ τὴν ἀντ'ληφθοῦν (Διότι ἐκεῖνος εἶναι τοῦ τούτου ἀφῆρε σε κάθε δικαιολογίαν).

Εἰς τὴν συνέχῃ, ἂν ὁ ἡσαῦς ἐκθέτει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπιστίας τῶν ἰουδαίων καὶ προσθέτει: «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσετε, οἷς, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκετε νὰ λαμβάνετε δόξαν ὁ ἑναὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ δὲν ζητεῖτε τὴν ἀλήθειαν, ἣ ὅποια πηγάζει ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ μόνον Θεόν;»¹² Δι' αὐτῶν ἀποδεικνύει πάλιν ὅτι δὲν ἐνδιέφερον διὰ τὰ ἀφορῶντα τὸν Θεὸν ζητήματα, ἀλλὰ μὲ πρόσχημα τὸ ψευδὲς ἐνδιέφερον τὸν διὰ τὸν Θεόν, ἢ ὅτι νὰ ικανοποιήσουσι τὸ ἰδικόν των πάθος. Διότι πραγματικὰ εὐρίσκοντο τόσο πολὺ μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ προσβαίνουν εἰς τὰς ἐναντίας τοῦ Ἰησοῦ ἐνεργείας των χάριν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ὅσοι ἔκριναν προτιμότεραν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον παρὰ τὴν δόξαν ἐκείνου. Κατὰ τοιαύτην λογικὴν λογικὴν ἐπρόκειτο νὰ δείξουν τὴν ἐχθρότητα χάριν αὐτῆς τῆς δόξης τὴν ὅποιαν τόσοι κατεφρόνουν, ὥστε ἀντ' αὐτῆς νὰ προτιμοῦν τὴν ἀνθρωπίνην.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς εἶπεν, ὅτι δὲν ἀγαποῦν τὸν Θεόν καὶ τὸ ἀπέδειξεν αὐτὸ μὲ δύο ἐπιχειρήματα, δηλαδή, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῶν ὧν πράττουσιν ἐναντίον τοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῶν ὧν θὰ συμβοῦν μὲ τὸν ἀντίχριστον, καὶ ἀκόμη ἀφοῦ τοὺς ἀπέδειξε καθαρὰ ὅτι δὲν δικαιοῦνται κανενὸς εἶδους συγγνώμης, τόσο πολὺ ἀναιρέπει τοὺς ἰσχυρισμούς των, ὥστε τοὺς παρουσιάζει ὡς κατηγοροὺν καὶ τοὺς ἰδίους τοῦ Μωϋσῆ καὶ λέγει

¹² Ἰωάν. 5, 44

«Μὴ φαντάζεσθε ὅτι ἐγὼ θὰ σᾶς κατηγορήσω πρὸς τὸν Πατέρα. Ὑπάρχει ἄλλος ποὺ σᾶς κατηγορεῖ, ὁ Μωϋσῆς, εἰς τὸν ὅποιον σᾶς ἔχετε στηρίξει. τὰς ἐλπίδας σας. Διότι ἐὰν ἐπιστεύατε εἰς τὸν Μωϋσῆν, θὰ ἐπιστεύατε καὶ εἰς ἐμέ, διότι περὶ ἐμοῦ ἔγραψεν ἐκεῖνος. Ἐὰν ὁμοῦς δὲν πιστεύετε εἰς ὅσα ἔχει γράψει ἐκεῖνος, πῶς θὰ πιστεύετε εἰς τοὺς ἰδοὺς μου λόγους;»¹³ Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν: Πρὶν ἀπὸ ἐμὲ ἐκεῖνος εἶναι ποὺ ἔχει ὑποστῇ τὴν προσβολὴν καὶ τὴν περιφρόνησιν μὲ ὅσα πράττετε εἰς θάρρος μου, διότι εἰς τὸν Μωϋσῆν μᾶλλον ἐδείξατε ἀπιστίαν παρὰ εἰς ἐμέ; (Βλέπετε μὲ ποῖοι τρόπον τοὺς ἀπεγύμνωσε τελείως ὁ ἡσαῦς δικαιολογίαν).

Ἐλέγατε, λέγε, ὅτι ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν, ὥστε νὰ δικαιολογήσετε τὴν ἰδικὴν μου καταδίωξιν. Σᾶς ἀπέδειξα ὅτι ἀπὸ μίσους πρὸς αὐτὸν τὸ ἐκάνατε αὐτὸ. Ἐλέγατε ὅτι καταλύω ἐγὼ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου καὶ ὅτι συντελῶ εἰς τὴν ἀνομίαν τοῦ νόμου. Ἀπετίναξα ἐξ ὁλοκλήρου καὶ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. Ὑποστηρίξατε ὅτι πιστεύετε εἰς τὸν Μωϋσῆν, δι' ὅσα ἀποτολμώσατε εἰς θάρρος μου. Σᾶς ἀποδεικνύω πάλιν, ὅτι αὐτὴ ἡ συμπεριφορά σας εἶναι ἡ μεγίστη ἀπόδειξις τῆς ἀπιστίας σας εἰς τὸν Μωϋσῆν.

Συνεπῶς τόσο πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχω ἐλθῇ ὡς ἀντίπαλος τοῦ νόμου, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶναι κανεὶς ἄλλος ποὺ θὰ σᾶς κατηγορήσῃ παρὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ὁποῖος σᾶς ἔχει δώσει τὸν νόμον.

Ὅπως ἀκριβῶς λαπὸν ἔλεγε διὰ τὰς Γραφάς, «διότι νομίζετε ὅτι δι' αὐτῶν θὰ ἔχετε ζωὴν αἰώνιον»³, καθ' ἑμοῖς τρόπον ὁμιλεῖ καὶ περὶ τοῦ Μωϋσέως: «Εἰς τὸν

¹² Ἰωάν. 9, 45 47

¹³ Ἰωάν. 5, 39.

ὁποῖον ἔχετε στηρίξει τὰς ἐλπίδας σας»⁴, καὶ ἔτσι τοὺς ἀφοπλίζει μὲ θάσι τὰς ἰδίας τῶν πεποιθήσεως.

Καὶ πῶς ἀποδεικνύεται, ἐρωτᾷ κάποιος, ὅτι θὰ μᾶς κατηγορήσῃ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὅτι δὲν ἀποτελοῦν οἱ λόγοι ἀπλῶς κομπαισμός; Τί κοινόν ἔχεις οὐ καὶ ὁ Μωϋσῆς, Κατέλυσε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαθθάου, τὴν ὁποῖαν κατέρωσεν ἐκεῖνος νὰ τηροῦμεν, πῶς λοιπὸν θὰ μᾶς κατηγορήσῃ ἐκεῖνος, Ἐπίσης πῶς εἶναι φανερόν ὅτι θὰ πιστεῦσώμεν εἰς κάποιον ἄλλον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιδιώκῃ τὴν δόξαν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ὀνόματος, "Ὅλ' αὐτὰ τὰ λέγεις ὡς εἶπες καὶ ἔχεις μαρτυρίαν περὶ αὐτῶν.

Καὶ ὁμῶς ὅλα αὐτὰ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὰ προηγηθέντα ἔχουν τὴν ἀπόδεδ. Ἄρα εἶναι γινῆ παραδεκτὸν ὅτι ἔχω ἀποστολὴ ἀπὸ τὸν Θεόν ὅπως φανερῶνουν τὰ ἔργα μου καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Μωϋσῆς θὰ τοὺς κατηγορήσῃ διότι τι εἶπεν ἐκεῖνος. Δὲν εἶπεν ὅρα γε ὅτι, εἰς ἔλθῃ κάποιος, πῶς θὰ κἀνὴ θαύματα καὶ θὰ καταθύνη τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν Θεόν καὶ θὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα μὲ ἀλήθειαν, εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ὑπακούετε μὲ κάθε προσοχὴν.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν μήπως δὲν ἔχει πραγματωσά ἤ-σε, ὅλα αὐτὰ. Δὲν εἶναι πραγματικά καὶ θαύματα ἀληθινὰ ἔκαστα καὶ πρὸς τὸν Θεόν προσεβόλυνε ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰς προφητείας ἐπρόσθεσε τὴν πραγμασίαν τῶν

Ἄλλα ἀπὸ ποῦ ἀποδεικνύεται ὅτι θὰ πιστεύουν εἰς κάποιον ἄλλον; Ἀπὸ τὰ γεγονότα ὅτι μισοῦν τὸν Χρ. στὴν Ἄρα αὐτοὶ πῶς ἀποστρέφονται ἐκεῖνον πῶς ἐρχεται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ θεχθῶν τὸν ἀντιθεόν.

4. ἰωάν. 3, 45

Ἐάν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν προσάλλῃ τὸν Μωϋσῆν, (μολονότι εἶπεν «ἐγὼ δὲν βασίζομαι εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἢ ὅποια εἴθεται ἀπὸ ἀνθρώπων»⁵), μὴ παραξενεύεσθαι, διότι δὲν τοὺς παραπέμπε, εἰς τὰ γράμματα τοῦ Μωϋσέως, ἀλλ' εἰς τὰ γράμματα τοῦ Θεοῦ ἔπειθ' ὁμῶς αἱ Γραφαὶ τοὺς ἐφορῶντας ὀλιγώτερον, φέρει τὸν λόγον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτὸ καὶ τοὺς παροῦσας, τὸν ἴδιον τὸν νομοθέτην ὡς κατηγοροῦν καὶ ἔτσι καθ' ὅσον φησὶ κτερόν τὸν φόβον τῶν καὶ ἐλέγχει τὸ κά-θε τι ποὺ λέγουσιν αὐτοὶ.

Πρόσεξε λοιπὸν. Ἐλεγον ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καταδιώκουν αὐτόν, ἀλλὰ τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κάνουν αὐτὸ ἀπὸ μίσους πρὸς τὸν Θεόν. Ἐχρηρίζοντο ὅτι, παραμένουν πιστοὶ καὶ ἀκολουθοῦν τὸν Μωϋσῆν, τοὺς ἀποδεικνύει ὁμῶς ὅτι πράττουν αὐτὰ, ἔπειθ' ὅτι δὲν πιστεύουν εἰς αὐτόν, διότι εἰς τὴν εἶχον ἐνδιαφέρει διὰ τὸν νόμον. Ἐπρεπε νὰ θεχθῶν ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἐφήρμοζεν ἔάν ἀγαποῦσαν τὸν Θεόν, ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν εἰς ἐκεῖνον ποὺ προσεβόλυνε πρὸς αὐτόν, ἔάν ἐπιστεῦναι εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἔπρεπε νὰ προσκυνήσουν τὸν προφητευθέντα ὑπ' αὐτοῦ. Ἐάν ὁμῶς πρὶν ἀπὸ ἐμὲ δὲν πιστεύετε εἰς αὐτόν, δὲν εἶναι καθόλου παράδοξον καὶ ἐγὼ, ποὺ ἐπροφητεύθην ἀπὸ αὐτόν, νὰ καταδιώκωμαι ἀπὸ σᾶς.

Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν καὶ εἶναι ἰσχυρίζοντο ὅτι ἐθαύμαζον τὸν Ἰωάννην, τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι περιφρονοῦσαν τὸν Ἰωάννην μὲ ὅσα ἐπράττον εἰς θάρος τοῦ, καθ' ὅμοιον τρόπον τοὺς ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν πιστεύουν εἰς τὸν Μωϋσῆν, παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἀντιθέτου διαβεβαιώσεως καὶ συνεχῶς στρέφει, εἰς θάρος τῶν ὅλα τὰ ἐπιχερήματα, τὰ ὅποια προσέβαλλον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅ-

5. ἰωάν. 5, 34

τι είναι ὑπὲρ αὐτῶν. Πραγματικά, τόσον πολὺ ἀπέχω, λέγεις ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ νὰ σὰς ἀπομακρύνω ἀπὸ τὸν νόμον, ὅσον ἐπικαλοῦμαι ὡς κατηγορόν σας τὸν Ἰωὺν τὸν νομοθέτην.

Τὰ διτιθέσθαι μαρτυροῦν αἱ Γραφαὶ περὶ αὐτοῦ, τὸ εἶπεν. Δὲν ἐπρόσθεσεν ἕμως ἀκόμη τὸ ποῦ μαρτυροῦν ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς φοβίσῃ περισσότερο καὶ νὰ τοὺς παρωθήσῃ εἰς ἔρευνα καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐρωτήσουν. Διότι ἐάν τοὺς τὰ διδίδεν ἔτοιμα, χωρὶς νὰ ἐρωτῶν οἱ Ἰωὺς, θὰ ἐλησημονοῦσαν τὴν μαρτυρίαν. Ἰωὺς ἕμως, ἐάν ἐπρόσεχαν εἰς τὰ λεγόμενα, ἔπρεπε νὰ ἐρωτῶν καὶ τὰ ἄλλα, αὐτὸ νὰ ἐρωτήσουν καὶ νὰ μάθουν ἀπὸ τὸν Κύριον δι' αὐτὸ ὅχι μόνον εἰς τὰς ἀποδείξεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ἀπειλάς, ἐπανέρχεται συχνά, μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς προσελκύσῃ ἔστω καὶ ἔτσι, δηλαδή ἀπὸ τὸν φόβον τῶν λεγομένων. Αὐτοὶ ἕμως καὶ ὑπὸ τὰς ἀποδείξεων αὐτὰς σιωποῦν. Διότι ἡ πονηρία εἶναι τὰς μεγάλαις κακίαις. Ὅσα καὶ ἐν λέγει καὶ πράττει κανεὶς, δὲν ἐξεγείρεται, ἀλλὰ περιμένει καὶ διαφυλάσσει τὸ δηλητήριόν της.

γ. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρέπει, ἀφοῦ ἀποβάλλωμεν κάθε κακίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας, νὰ μὴ πηλέκωμεν κανένα δόλον εἰς καμμίαν περιπτῶσιν. «Διότι εἰς τοὺς πονηροὺς ὁ Θεὸς παρέχει πονηροὺς δρομοὺς»¹⁶, λέγει. Ἐπίσης, «Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θὰ ἀποφύγῃ τὸν δόλον τῆς σοφίας καὶ θὰ ὑπερνικήσῃ τοὺς ἀσυνέτους συλλογισμοὺς». Διότι τίποτε δὲν ὁδηγεῖ εἰς μεγαλυτέραν μωρίαν, ὅσον ἡ πονηρία. Πραγματικά, ὅταν κανεὶς εἶναι ὑπουργός, ὅταν εἶναι ἀγωνιστὴς καὶ ἀγαθός, (αὐτὰ εἶναι τὰ εἶδη τῆς πονηρίας), ὅταν λυπῇ τοὺς συνανθρώπους του χωρὶς νὰ τὸν ἔχουν ἀδικήσῃ, ὅταν πλέκῃ δο-

¹⁶ Παροιμ. 21, 8

¹⁷ Σοφ. Σολ. 1, 5

λους, πῶς δὲν θὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι τελείως ἀνόητος.

Ἀντιθετα, τίποτε δὲν μᾶς καθ' ὅτ' ὅσον φρονιμοὺς, ὅσον ἡ ἀρετὴ. Πραγματικά αὐτὴ μᾶς κάνει εὐχαρίστους καὶ εὐγνώμονας, φιλανθρωποὺς, ἡμέρους, πρῶτους, ἱππικεῖς. Καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αὐτὴ τὰ γεννᾷ συνήθως. Ποῖος λοιπὸν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι συνετώτερος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἔχει τὰ γνωρίσματα αὐτά.

Ὡστε ἀληθινὰ ἡ ἀρετὴ εἶναι πηγὴ καὶ ρίζα τῆς φρονήσεως, ὅπως καὶ καθε εἶδος πονηρίας προέρχεται ἀπὸ ἀνοησίαν. Ἀλλωστε καὶ ὁ ἐγνώστης καὶ ὁ ὀξύθυμος κυριεύονται ἀπὸ τὰ πάθη αὐτά, διότι τοὺς λείπει ἡ φρόνησις. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης ἔλεγεν «Δὲν ὑπάρχει θεορατεῖα διὰ τὸ σῶμά μου. Ἐκπέμπουν ἀσχημον δομήν καὶ ἐσάπισαν αἱ πληγαὶ μου ἐξ αἰτίας τῆς ἀφροσύνης μου»¹⁸, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι κάθε ἁμαρτία πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀφροσύνην. Ἀντιθετα ὁ ἐνάρετος καὶ θεοφοβούμενος ἄνθρωπος εἶναι ὁ συνετώτερος, ὅλων δι' αὐτὸ καὶ κάποιος σοφὸς λέγει· «Ἀρχὴ σοφίας, φόβος Κυρίου»¹⁹.

Ἐάν λοιπὸν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποδείξις σοφίας, ὁ δὲ πονηρὸς δὲν ἔχει τὸν φόβον αὐτόν, τότε ἔχει στέρησιν τὴν πραγματικὴν σοφίαν. Καὶ ἀφοῦ ἐστερηθῇ τὴν πραγματικὴν σοφίαν, εἶναι ὁ περισσότερο ἀνόητος ὅλων.

Βέβαια, πολλοὶ ἄνθρωποι θαυμάζουν τοὺς πονηροὺς, ἐπειδὴ ἔχουσι τὴν κακότητα νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ θλάπτουν, καὶ δὲν γνωρίζουν ὅτι δι' αὐτὰ ἀκριβῶς πρὸ πάντων πρέπει νὰ τοὺς ταλανίζουσι διότι ἐνῶ τομίζουσι ὅτι θλάπτουν τοὺς ἄλλους, σπρώχνουν τὸ εἶδος κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς μεγαλυτέρας ἀνοησίας, τὸ νὰ κτυπᾷ δηλαδή κάποιος τὸν ἑαυτόν του καὶ μὴ τὸ ἀντιλαμβάνεται καθόλου, ἀλλὰ νὰ

¹⁸ Ψαλμ. 97, 4, 8

¹⁹ Παροιμ. 1, 7

ἔχη τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀδικεῖ ἄλλον ἄνθρωπον, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα κατασφύττει τὸν ἑαυτὸν τούτον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος, ἐπειδὴ ἐγνώριζε καλὰ ὅτι, ὅταν κτυπῶμεν τοὺς ἄλλους, φθείρομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἐλεγεν «Διὰ τὴν δὲν προτιμᾷτε νὰ ἀδικήσῃτε, διὰ τὴν δὲν προτιμᾷτε νὰ δικαιώσεσθε;»²⁰. Διότι πραγματικὰ ὅσα νὰ μὴ ἀδικήσῃτε, ὅθεν πρέπει νὰ ἀδικήτε. Ὅπως πάλιν διὰ νὰ μὴ κακοποιήσῃτε δὲν πρέπει νὰ κακοποιηθῇτε. Ἀυτὰ θέματα φαίνονται ἀληθινὰ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τὴν διάθεσιν νὰ φιλοσοφήσουν μὲ εὐσέβειαν.

Ἐχόντες λοιπὸν ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω, ἅς μὴ τἀλαινίζωμεν καὶ ἅς μὴ κλαίωμεν τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς πᾶσχοντας, ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ προφασίζονται εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτάς, διότι αὐτοὶ εἶναι ποὺ ὑφίστανται τὴν μεγαλύτεραν ἀδικίαν. Ὅσοι καθίστανται τὸν Θεὸν ἐχθρόν των καὶ ἀνθίσουν τὰ στόματα πολλῶν κατηγορίων καὶ ἀποκτενῶν τὴν φήμην τῶν ποιητῶν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ προκαλοῦν μεγάλην κόλασιν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ἀντίθετα, ὅσοι ἀδικοῦνται καὶ ὑποφέρουν τὰ πάντα μὲ γενναιότητα καὶ τὸν Θεὸν ἔχουν ὡς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι συμπάσχουν μὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπανοῦν καὶ ἐπιδοκιμάζουν τὴν συμπεριφορὰν των. Οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ καὶ εἰς τὸν παρόντα βίον θὰ ἔχουν πολὺ καλὴν φήμην, διότι παρέχουν μεγάλην ἀπόδειξιν θεοσεβείας καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ συμμετάσχουν εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶθε ὅλοι μας νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει, ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγ.ον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

²⁰ Α' Κορινθ. 6, 7

ΟΜΙΛΙΑ ΜΒ' (42)

(Ἰωάν. στ. 1-18)

«Μετά ταῦτα ἀναχώρησαν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἀπέκρυπτον μέρος τῆς βασιλείας τῆς Γαλιλαίας εἰς τὰ ἔρημα τῆς Τιβεριάδος. Καὶ τὸν ἠκολούθησαν πολλοὶ λαοί, διότι ἴδοντες τὰ θαύματα τοῦ, ποῦ ἦσαν εἰς τοὺς ἄβυσσους. Ἀνέβηκε δὲ εἰς τὸ βῆρος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐκάθιστο ἐκεῖ μὲτ' αὐτοὺς μαθητάς του. Ἐπληρώθη δὲ τὸ Πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων»¹

α'. Ἀγαπητοί, ἅς μὴ συγκρουώμεθα μὲ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζωμεν τὰ πράγματα καὶ ὅταν ἡ κακία των δὲν θλάττη καθόλου τὴν ἰδικήν μας ἀρετήν, νὰ δίδωμεν τόπον εἰς τὰ πονηρὰ των σχέδια, διότι ἔτσι, καταπαύει κάθε κακία. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀκόντια, ὅταν προσκρούσουν εἰς κάτι τεταμένον καὶ σκληρὸν καὶ ἀπώθητικόν, ἐξοκοντίζονται πάλιν μὲ μεγάλῃ ὀρμῇ πρὸς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἐρρίζαν, ἐνῶ ὅταν ἡ δύναμις τῆς ῥίψεως δὲν συναντήσῃ κάτι τὸ ἀνθίσταμενον γρήγορα παραλύει, καὶ σταματᾷ καθ' ὅμοιον

¹ Ἰωάν. 6, 1-4.

* Ὁ ἱερός Χρυσόστομος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μετὰ χάριτος ἀμιλλας τοῦ λέγει ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης δὲν ἀναγράφει κατ' εἶδος ὅλα τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀκτινωμένης τοῦ ἀπερῶντος εἰς τὴν ἐξιστάμεν τῶν λόγων αὐτοῦ. Ἐν συνεχείᾳ σχολιάζων τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακ. σκληρῶν ἔργων ὁ ἀπὸ τῆς ἱστορίας τοῦ Φίλιππου, ποῦ ἡ ἔννοια τοῦ ἐπειράζειν καὶ διατρίβειν εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ θεοτάσων τὰ δάδεκα κοσμίαι τῶν περισσευμάτων. Τόπος τοῦτο εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ Κυρίου διὰ τὴν κοσμίαν ἐδέξαν καὶ προτρέπει τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νὰ ἐπιδοκῶν τὸν ἑσπέρων τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ καταφρονέων τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων.

τρόπον καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν συγκρουώμεθα μαζί των, εξαγριωνοῦνται· περισσότερον ἐνῶ ὅταν ὀπαχωρῶμεν καὶ τοὺς ἀφῆνῶμεν πεδίοι ἀνοκτόν, εὐκολα τοὺς κἀναμέν νά ἐκτονώσουσι κάθε μακίαν των.

Δι' αὐτῶν τὸν λόγον καὶ ὁ Χριστός, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ὁ Ἰησοῦς κἀνε καὶ θαυμάζει περισσοτέρους μαθητὰς παρὰ ὁ Ἰωάννης ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, διὰ νά σθέσῃ τὸν φόβον καὶ τὸν θυμὸν αὐτῶν, τοῦ ὅπως ἦτο φυσικόν, ἐγέννηθησαν ἀπὸ τὴν πληροφορίαν αὐτῆν. Μὲ τὴν ἀναχώρησιν βίμως φέρει τὴν καταπράνσιν.²

Ἐπίσης, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν δὲν μετᾶβαινε, εἰς τοὺς ἰδίους τόπους. Πραγματικὰ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Κανὰ,³ ἀλλὰ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς θαλάσσης. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἠκολούθουν πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπειδὴ ἐβλεπον τὰ θαύματα ποῦ ἔκανε.

Ποῖα θαύματα, Διὰ τὸ δὲν ἀναφέρει, τὸ καθένα χωριστὰ ὁ Εὐαγγελιστής.

Διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ Εὐαγγελίστης αὐτὸς ἐφρονεσε νά τὸ καλύψῃ μὲ λόγους καὶ ὁμολογίας τοῦ Ἰησοῦ. Κῆτιάζει λοιπὸν ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνός ἔτους, μᾶλλον δὲ καὶ τώρα κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα⁴ τιποτέ περισσότερον δὲν μᾶς ἐδίδασκε χάριν τῶν θαυμάτων παρὰ μόνον ὅτι ἐθεράπευσε τὸν παράλυτον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ αὐλικοῦ. Διότι δὲν ἐνδιεφέρετο δι' αὐτὸ, ὥστε νά συμπεριλάβῃ τὰ πάντα εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ δηλαδὴ, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἦτο καὶ δυνατόν, ἀλλὰ νά ἀναφέρῃ ὅλως ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα γεγονότα.

² Πρὸλ. * σὺν 4 1 3

³ Δύο φορές εἶχεν ἦδη μεταβῇ εἰς αὐτὴν. Πρὸλ. * σὺν 2 1 ἐξ. 4, 46.

⁴ Ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγουμένα κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ 16 α. τερὰ εἰς τὸ κεφάλαιον 5.

«Καὶ τὸν ἠκολούθει» λέγει. «πολὺς λαός, διότι ἐβλεπον τὰ θαύματα ποῦ ἔκανε.»

Τὸ γεγονὸς ὅτι τὸν ἠκολούθουν δὲν εἶναι καὶ ἀπὸδείξις σταθερὰς ἀποφάσεως. Διότι ἐνῶ ἀπελάμβανον τὸσον σπουδαίαν διδασκαλίαν ἐν τούτοις προσελεύοντο περισσότερον ἀπὸ τὰ θαύματα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι γνώρισμα διανοίας στερουμένης πνευματικότητος. «Διότι τὰ θαύματα», λέγει, «εἶναι διὰ τοὺς ἀπίστους καὶ ὅχι διὰ τοὺς πιστοὺς»⁵. Ὁ λαὸς ὅμως ποῦ ἀναφέρει ὁ Ματθαῖος δὲν ἦτο ὁμοίως μὲ αὐτὸν ἐδῶ, ἀλλὰ εἶχε διαφορετικὴν διάθεσιν.⁶ «Ὅλοι ἔμειναν κατὰπληκτοί», λέγει, «ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ. διότι τοὺς ἐδίδασκεν ὡς νά εἶχεν ἐξουσίαν»⁷.

Διὰ τοιούτων τώρα ἀναβαίνει εἰς τὸ ὅρος καὶ κάθετα, ἐκεῖ μὲ τοὺς μαθητὰς του.

Διὰ τὸ θαῦμα ποῦ ἐπρόκειτο νά γῇ. Τὸ ὅτι δὲ ἐβέβαιον μόνον οἱ μαθηταὶ ἀποτελεῖ κατηγορίαν διὰ τὸ πλῆθος ἐπειδὴ δὲν ἠκολούθησε τὸν Ἰησοῦν.

Δὲν ἀναβαίνει ὁμοίως εἰς τὸ ὅρος διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νά μᾶς διδάξῃ νά ἐπιδιώκωμεν πάντοτε τὴν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τοῦ θόρυβου καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ κόσμου. Διότι ἡ ἐρημία εἶναι κατὰλληλος διὰ φιλοσοφίαν καὶ πνευματικὴν ἐνίσχυσιν. Ἀλλῶστε καὶ ὁ Ἰδιος μόνος τοῦ πολλὰς φορές ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος⁸ καὶ ἐκεῖ διανοικτερεύει καὶ προσεύχεται, διὰ νά μᾶς διδάξῃ ὅτι ἐκεῖνος ποῦ θέλει νά πληρώσῃ περισσότερον τὸν Θεόν, πρέπει νά ἀπαλλαγῇ ἀπὸ κάθε ταραχῆς καὶ νά ἀναστῇ καρὸν καὶ τὸπον ἀπηλλαγμένον θορύβου.

⁵ Α' Κορινθ. 14, 22.

⁶ Ματθ. 7, 28, 29.

⁷ Πρὸλ. Ματθ. 14, 23, 15, 29. Μάρκ. 6, 46. Λουκ. 9, 12.

«Ἐπλησίασε τὸ Πασχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων».

Διὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐρωτᾷ κάποιος, ἀλλ' ἐνῷ ὅλοι σπεύδουσιν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς ἔρχεται εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ὄχι μόνος του, ἀλλὰ φέρει καὶ τοὺς μαθητάς του καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μεταβαίνει εἰς τὴν Καπερναοὺμ. Σιγά-σιγά λοιπὸν κατέλυσεν τὸν νόμον, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν πονηρίαν τῶν Ἰουδαίων.

«Καὶ ἐσήκωσεν ὁ Ἰησοῦς τὰ μάτια του καὶ εἶδε πολλὸν κόσμον»¹.

Ἐδῶ μᾶς φανερώνει ὅτι κατὰ τὴν ἐκδήλητον ἀσκοπὰ μὲ τοὺς μαθητάς του, ἀλλὰ ἴσως τοὺς ἔβλεπε κάποιαν ἀπορίαν καὶ τοὺς ἐδίδασκε καὶ τοὺς συνέδεε περισσύτερον μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ μάλιστα θυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ταπεινότητα καὶ τὴν συγκρατηθεῖσιν του πρὸς αὐτοὺς. Ἐκάθηντο λοιπὸν μαζὶ του, ἴσως κυττάζοντες ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἐπειτα, ἀσήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶδε κόσμον νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτόν.

Οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ λέγουσιν ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐκλήσασαν τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν καὶ τὸν παρεκάλουν, ὥστε νὰ μὴ ἀπολύσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἡσυχούς², ἐνῷ ὁ Ἰωάννης παρουσιάζει ὅτι ὁ Φίλιππος ἠρωτήθη ἀπὸ τὸν Χριστόν. Κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ τὰ δύο εἶναι ἀληθινὰ, δὲν συνέθεσαν ὁμοῦ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θαύματος τῶν ἄρτων, ἀλλὰ τὸ περιστατικὸν τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν προηγῆθαι τοῦ παρόντος. Συνεπῶς ἄλλη ἡ περίπτωσις τῶν ἄλλων, ἄλλη ἡ τοῦ Ἰωάννου.

Διὰ τὸ λοιπὸν ἐρωτᾷ τὸν Φίλιππον, Ἐγνώριζε ποῖοι ἀπὸ τοὺς μαθητὰς εἶχαν ἀνάγκην μεγαλυτέρας διδασ-

8. Ἰωάν. 6, 5

9. Γρηγόριος, Ματθ. 14, 15. Μάρκ. 6, 35-36. Λουκ. 9, 12.

καλίας. Ἀλλωστε ὁ Φίλιππος εἶναι τοῦ ἀργότερα λέγειν: «Δεῖξέ μοι τὸν Πατέρα καὶ μὴ εἶναι ἀρκετὸν αὐτός»¹⁰. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸν ἐδίδασκέν ἐξ ἀρχῆς. Πραγματικά, ἐὰν ἐγίνετο ἀπλῶς μόνον τὸ θαῦμα, δὲν θὰ ἐφαίνετο πολὺ. Τώρα ὁμοῦ ἀναγκάζει αὐτόν νὰ ὁμολογήσῃ προηγουμένως τὴν ὑπάρχουσαν μεγάλην ἐν-λειψίαν εἰς τροφήν, ὥστε, ὅταν καταλάβῃ εἰς ποῖαν κατὰστασιν εὐρίσκεται, νὰ κατανοήσῃ καλύτερα τὸ μέγεθος τοῦ μελλοντικοῦ θαύματος¹¹.

Καὶ πρόσθετε τί λέγει ὁ Φίλιππος: Ἀπὸ τοῦ θὰ εὐρωμεν τόσους ἄρτους, διὰ νὰ φάγουν αὐτοί,

Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὸν Μωϋσῆν εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Δηλαδή δὲν ἐπραγματοποίησε προηγουμένως τὸ θαῦμα μέχρις ὅτου τὸν ἠρώτησεν: «Τί κρατεῖς εἰς τὸ χεῖρ σου»,¹² Πραγματικά, ἐπειδὴ τὰ παραδοξὰ καὶ ἐξαφνικὰ γεγονότα μᾶς κάνουν συνήθως νὰ ἐχχνώμεν τὰ προηγηθέντα περιστατικά, τὸν ἐδέσμευσεν μὲ τὴν παρούσαν ἀμολογίαν, ὥστε, ὅταν θὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐκπληξίν, νὰ μὴ ἠμπορέσῃ πλέον νὰ λησμονήσῃ τὰ ὅσα παρεδέχθη. Ἐπίσης ἔτσι, μὲ τὴν σύγκρισιν θὰ καταλάβῃ τὸ μέγεθος τοῦ θαύματος. Τὸ ἴδιον λοιπὸν γίνεται καὶ ἐδῶ.

Καὶ ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν ἐρώτησιν ἀπάντησε καὶ εἶπεν: «Ψωμιά ἀξιῶς δ' αὐκοῦν δυνάμειν δὲν φθάνουν

10. Ἰωάν. 14, 8.

11. Ὑπόθεσις καὶ ἄλλαι ἐρμηνευτικαὶ ἀπόψεις διὰ τὸν λόγον τοῦ ὁ Κύριος ἐπευθύνεται πρὸς Φίλιππον. Ὅμως, ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἡτο ἐρμηνευτικὸς καὶ φιλομαθής, ἀλλὰ δὲν εἶχεν τὴν ἀποστολικήν οὐκείαν δὲ τὴν κατανόησιν τῶν θεῶν ἐνεργειῶν. Ἄλλοι πάλιν ὅτι ὁ Φίλιππος κατήγετο ἀπὸ τὰ γειτονικά πρὸς τὴν τοποθεσίαν ἐκείνην μέρος (Ἰωάν. 12, 21) καὶ θὰ ἐπερμαίνεν ὁ καθένας ὅτι οὕτως γνωρίζον καλῶς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ πληροφόρησιν τοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρουν τροφάς.

12. Ἐξέσ. 4, 2.

εἰς αὐτοὺς δ' ἂν νὰ πάρῃ ὁ καθένας τῶν ἑνα μικρὸ κομμάτι. Ὁ Κύριος ἠρώτησε τὸν Φίλιππον πειράζων αὐτόν. Διότι ὁ Ἰδ.ος ἐγνώριζε τί ἔμελλε νὰ κάμῃ»³. Τί σημαίνει ἡ φράσις «πειράζων αὐτόν», Ἐὰν γὰρ δὲν ἐγνώριζε τί θὰ ἔλεγε, ὁ Φίλιππος, Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ αὐτό.

6 Ἀλλὰ ποία εἶναι τέλος πάντων ἡ σημασία τῆς λέξεως, Ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην εἶναι δυνατόν νὰ μάθωμεν τὴν σημασίαν τῆς, διότι καὶ ἐκεῖ λέγει. «Καὶ ὕστερα ἀπὸ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἐπείραξεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν. Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷς ὑπερβολικῶς, τὸν Ἰσαάκ»⁴. Οὔτε ἐδῶ θεόθεν φαίνεται, νὰ λέγῃ αὐτὸ μὲ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐπεριμένε τὴν ἐκθῆσιν τῶν γεγονότων διὰ νὰ ἴδῃ τὸ τέλος, ἐὰν δηλαδὴ θὰ ὑπακούσῃ ἢ ὅχι ὁ Ἀβραάμ, (διότι πῶς εἶναι νοητὸν αὐτὸ διὰ τὸν Θεόν ὁ ὁποῖος γνωρίζει, τὰ πάντα πρὸ τῆς νὰ συμβῶν), ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ἔχουν λεχθῇ σύμφωνα μὲ τὰ ἀνθρώπινα δεδομένα. Δηλαδὴ ὅπως ἀκριβὲς ἔστιν λέγει, «ἐρευνᾷ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων», δὲν φανερώνει, ἔρευνα, τοῦ προέρχεσθαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀκριβὲς γνώσιν, καθ' ὅμοιον τρόπον λοιπὸν καὶ ὅταν λέγῃ, «ἐπείρασε», τίποτε ἄλλο δὲν λέγει, παρὰ ὅτι ἐγνώριζεν ἀκριβῶς τι θὰ συνέβαινεν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλο εἶναι δυνατόν νὰ εἰπωμεν, ὅτι τοι καθίσταται καλύτερον. Ὅπως δηλαδὴ τότε τὸν Ἀβραάμ, ἔπει, καὶ αὐτὸν μὲ τὴν ἐρώτησιν τὸν ὁδηγεῖ τώρα εἰς τὴν ἀκριβῆ γνώσιν τοῦ θαύματος.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ νὰ μὴ σκεφθῇ τίποτε τὸ ἄτοπον διὰ τὰ λεχθέντα προσκαλλώμενος εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς λέξεως, ἐπρόσθεσεν «Διότι ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζε τί ἔμελλε νὰ κάμῃ».

3. Ἰωάν. 6, 7, 6
14 Γεν. 22, 2

Πέραν αὐτῶν ἐκεῖνο εἶναι ἀνάγκη νὰ παρατηρῶμεν, ὅτι, καθὲς φορά που εἶναι πονηρὰ ἡ ὑποψία, ἀμέσως μὲ μεγάλῃν φροντίδᾳ τὴν διορθώνει, ὁ Εὐαγγελιστὴς. Ὅπως ἐδῶ δηλαδὴ, διὰ νὰ μὴ σχηματίσῃ οἱ ἀκούοντες τὴν ὑποψίαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐγνώριζε, τὴν ἐξελίξιν τοῦ γεγονότος, ἐπρόσθεσε τὴν διορθώσιν, καὶ εἶπεν «Διότι αὐτὸς ἐγνώριζε τί ἔμελλε νὰ κάμῃ», καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς ἄλλα σημείον, ὅταν ἔλεγε, ὅτι κατεδίωκαν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι, «ὅχι, μόνον διότι κατέλυε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαθεότου, ἀλλὰ καὶ διότι, ἔλεγε, ὅτι ἔχει Πατέρα τοῦ τὸν Θεόν, καὶ ἔκρινε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἴσου μὲ τὸν Θεόν»⁵. ἐὰν αὐτὴ δὲν ἦτο καὶ ἡ γνώμη τοῦ Ἰησοῦ, ποῦ ἐθεδοκίμοιο μὲ τὰ ἔργα του, ἀσφαλῶς θὰ προσέθετε καὶ ἐκεῖ τὴν ἀνάλογον διορθώσιν. Διότι, ἐάν, εἰς δσα λέγει ὁ Ἰδ.ος ὁ Ἰησοῦς, φοβῆται ὁ Εὐαγγελιστὴς μήπως κανεὶς ὑποπτευθῇ κατὰ ἄτοπον, πολὺ περισσότερο θὰ ἐφοβεῖτο, ἐὰν ἔβλεπε νὰ μὴ ἐπικρατῇ ἡ ἀρμόζουσα δι' αὐτὸν ἀντιληψίς, εἰς δσα φλεγαν οἱ ἄλλοι διὰ τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκανε. Διότι ἐγνώριζε καλῶς ὅτι αὐτὸ ἦτο γνώμη καὶ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἀμετακλήτως. Δι' αὐτὸ, ὅταν εἶπεν, «ἔκρινε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἴσου μὲ τὸν Θεόν», δὲν ἐχρησιμοποίησε καμμίαν παρομοίαν διορθώσιν. Διότι τὸ λεγόμενον δὲν ἦτο ἐσφαλμένη ὑπόψια τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὁ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἐπ' ἐθεοποιήσιν μὲ τὰ ἔργα του.

Ὅταν λοιπὸν ἠρωτήθῃ ὁ Φίλιππος, «λέγει ὁ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σίμωνος Πέτρου Ὑπάρχει, ἐδῶ κάποιος νέος, ποῦ ἔχει πέντε ψωμιά κρίβινα καὶ δύο ὑδρία. Ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὰ τὰ ὀλίγα, δ' ἂν τόσον πολλὴν κόσμον;»⁶. Ὁ Ἀνδρέας εὕρισκετο εἰς ὑψηλότεραν πνευματικότητα ἀπὸ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔφθασεν

15 ὡς 5, 18
16 ὡς 6, 8 9.

εἰς τὸ τέλος. Νομίζω ὅμως ὅτι οὐτε αὐτὸ τὸ εἶπε πυχαῖα, ἀλλὰ ἐπεὶ εἶχεν ἀκούσει τὰ θαύματα τῶν προφητῶν καὶ πῶς ὁ Ἑλισσαῖος ἐπραγματοποίησε τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων¹⁷. Δι' αὐτὸ ὁ Ἀνδρέας ἀνέστηκεν εἰς κάποιον ὄψος, δὲν ἠμπόρεσεν ὅμως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφήν.

Ἄς μάθωμεν, ὅσοι προσέχωμεν τὰς ἀπολαύσεις, μὲ τί ἐτρέφοντο οἱ θαυμαστοὶ καὶ μεγάλο, ἐκείνοι ἄνδρες καὶ ἂς ἴδωμεν τὴν λιτότητα τῆς τροφῆς τῶν ἀποτὴν ποσότητα καὶ τὴν ποσότητα τῆς προσφερομένης τροφῆς καὶ ὅς τοὺς μιμηθῶμεν.

Ἡ συνέχεια τῶν λόγων τοῦ Ἀνδρέου παρουσιάζει μεγάλην ἀδυναμίαν, διότι ἀφοῦ εἶπεν «ἔχει πέντε ψωμιά κρυθινά», ἐπρόσθεσεν· «Ἀλλὰ τί εἶναι, αὐτὰ τὰ ὀλίγα διὰ τόσων πολλῶν κόσμων;». Διότι ἐνόμιζεν ὅτι ὁ θαυματουργὸς ἐπρόκειτο νὰ δημαιοργήσῃ ἀπὸ τὰ ὀλίγα ὀλίγα καὶ ἀπὸ τὰ πολλὰ πολλὰ. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἰσχύει. Διότι διὰ τὸν Κύριον ἦτο ἐξ Ἰσοῦ εὐκόλον καὶ ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὀλίγα νὰ ἐπιτύχῃ νὰ πηγάσῃ β-φθονον ψωμί. Δὲν ἐχρειάζετο θέσσαι τὴν ἀπαιτουμένην ὕλην, παρὰ μόνον διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ δημιοργία εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἰδικήν του σοφίαν, (ὅπως ἔλεγον οἱ μεταγενέστεροι, τοῦ ἠκολούθησαν τὴν πλάτην τοῦ Μαρκίου, διαστρέφοντες τὴν ὁρθὴν διδασκαλίαν) ὁ αὐτὸ χρησιμοποιοῖ τὰ ἴδια τὰ δημουργήματα ὡς θέαν τῶν θαυμάτων του.

Ὅταν λοιπὸν ἀπηλπίσθησαν καὶ οἱ δύο μαθηταί, τότε πλέον θαυματουργεῖ. Διότι ἔτσι ὠφελοῦντο περισσότερον, παραδεχόμενοι κατ' ἀρχάς τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος, ὥστε, ὅταν πραγματοποιηθῇ νὰ μάθουν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.

17 Πρὸς Δ' Βασίλ. 4, 38-44

Επειδὴ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ τὸ θαῦμα, τὸ ὅποιον εἶχαν ἐπιτύχει καὶ οἱ προφῆται, ἔστω καὶ ὄχι ὁμοίον, (ἐπρόκειτο δὲ νὰ θαυματουργήσῃ, ἀφοῦ προσευχήθῃ προηγουμένως), διὰ νὰ μὴ περιπέσουν εἰς κάποιον χαμηλὴν ὑποψίαν, κύτταξε πῶς μὲ τὸν τρόπον τῆς θαυματουργίας ἐξύμωσε τὴν διάνοιαν ὁλων καὶ πῶς ἔθελε τὴν ὑπεροχὴν του. Πραγματικά, πρὶν νὰ φανοῦν ἀκόμα τὰ ψωμιά, κάνει τὸ θαῦμα διὰ νὰ μάθῃς ὅτι, τὰ μὴ ὄντα παύονται εἶναι ἐνώπιόν του ὡς ὄντα ὄντα, ὅπως λέγει καὶ ὁ Παῦλος· «Ὁ ὁμιλῶν διὰ τὰ μὴ ὄντα ὄντα, ὡς νὰ ὄντα ὄντα»¹⁸. Διότι ὡς νὰ ἦτο ἔστω καὶ στρωμένον τὸ τροπέζι, ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ καθίσουν ἀμέσως. Ἐτσι καὶ μὲ τὴν ἐνέργειάν του αὐτὴν ἐξύμωσε τὴν διάνοιαν τῶν μαθητῶν του.

Τὸ ὅτι δὲ ὠφελήθησαν ἀπὸ τῆς ἐρώτησιν ἀποδεικνύεται, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀμέσως ὑπήκουσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ δὲν ἐθουρήθησαν οὔτε εἶπαν· Τί σημαίνει, αὐτὸ τέλος πάντων, πῶς δίδει ἐντολὴν νὰ καθίσουν, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τίποτε νὰ προσφέρωμεν; Τοιοῦτο τρόπος καὶ πρὶν νὰ φανῇ τὸ θαῦμα ἤρχισαν νὰ πιστεύουν, αὐτοὶ ποῦ τόσῃν ἀπιστίαν ἐδείξαν κατ' ἀρχάς, ὥστε νὰ εἴπουν· «Ἀπὸ τοῦ θά ἀγοράσωμεν ἄρτους»¹⁹. Δι' αὐτὸ καὶ μὲ προθυμίαν ἔβαλαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ καθίσουν.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν προσέχεται, ὅταν πρόκειται νὰ θεραπεύσῃ τὸν παραλυτικόν, ὅτε δὲν ἀνασταίνει τὸν νεκρόν οὔτε δὲν χαλαναγωγή τὴν θάλασσαν ἐνῶ εἰς τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων τὸ κάνει; Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὅταν ἀρχίζωμεν νὰ τρώωμεν. Καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὁμοίως

18 Ρωμ. 4, 17

19 Ἰωάν. 6, 5.

καί εἰς μᾶλλον ἀσημαντά γεγονότα προσεύχεται, διὰ τὰ καταλάθης ὅτι δὲν τὸ κάνει ἀπὸ ἀνάγκης. Διότι ἐάν τὸ ἔκανεν ἀπὸ ἀνάγκης, ἀσφαλῶς θὰ προσήχθητο πολὺ περισσότερον εἰς τὰ σημαντὰ κώτερα γεγονότα. Ἀλλ' αὐτὸς τοῦ ἐπιδραματοποιήσεν ἐκεῖνα ὡς ἀπόλυτος κύριος, εἶναι φανερόν ὅτι κατὰ συγκυρία πρὸς βαίνειν εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτὴν.

γ' Ἀκόμη προσεύχεται, ὅ.οι. ἦσαν παρόντες πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἔπρεπε νὰ περὶ τοῦ ὅτι ἔχει. Ἐλθε, ὁ ἱησοῦς συμφωνοῦν μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ, ἔσαν πραγματοποιοῦν κάποιον θαῦμα καὶ εἶναι μόνος του, δὲν κάνει τίποτε παρόμοιον, ἐνῶ, ὅταν θαυματουργῇ ἐνώπιον πολλῶν ἄλλων ἀνθρώπων, προσεύχεται, ὥστε νὰ πιστεύσῃ αὐτοὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν οὔτε ἐνεργεῖ ἐναντίον αὐτοῦ γενήσαντα. Μετὰ τὴν προσευχὴν ἐξαφανίζει μίαν τὴν αὐτὴν ὑποψίαν.

«Καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς καθημένους καὶ ἐχόρτασαι»²⁰. Εἶδες πόσον μεγάλη εἶναι ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ δοῦλου καὶ τοῦ Κυρίου. Διότι ἐκεῖνοι²¹ ἔχοντες τὴν χάριν μετὰ τὸν Θεόν καὶ ἀνάλογα θαύματα, ἐνῶ ὁ Θεὸς θαυματουργεῖ μετὰ ἀπόλυτον δύναμιν καὶ πράττει τὰ πάντα μετὰ μεγάλην ἐνδοκίαν.

«Καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς Μαζεύσατε τὰ κομμάτια τοῦ ἔπερ σσεῖσαι. Αὐτοὶ τὰ ἐμάζευσαν καὶ ἐγένεσαν δώδεκα κοφίνια»²².

Δὲν ἦτο περιττὴ ἐπιβεβαίωσις ἡ ἐνέργεια αὐτῇ, ἀλλὰ ἐχρησίμευε νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς φαντασία τὸ γεγονός. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ δημουργεῖ ἀπὸ ὑπάρχουσας ἀποραϊτῶν ὅλων.

20. Ἰωάν. 6, 11 γ. Τὸ ἔδωκεν εἶδεται, συντεταγμένον.

21. Οἱ προφῆται.

22. Ἰωάν. 6, 12, 13.

Διὰ τὴν ὁμολογίαν δὲν ἔδωκε νὰ βαστάσῃ τὰ κοφίνια μετὰ τὰ περισσεύματα οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, παρὰ τὰ ἄφησεν εἰς τοὺς μαθητάς. Διότι πρὸ πάντων αὐτοὺς ἠθέλει νὰ διδάξῃ, τοὺς μελλοντικούς διδασκάλους τῆς οἰκουμένης. Διότι τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἐλάχιστα ἐμελλε νὰ ἀφελθῇ ἀπὸ τὰ θαύματα τότε, (ἐπειδὴ ἀμέσως τὰ ἐλησμονούσαν καὶ ἐζητοῦσαν ἄλλο θαῦμα), ἐνῶ οἱ ἀπόστολοι, δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀποκομίσουν τυχεῖαν καὶ ἀσημαντὸν ὠφέλειαν. Ἐπίσης τὸ γεγονός αὐτὸ ἀπετέλει θαρεῖαν κατασκευὴν τοῦ ὅτι οὐδὲν ὁμοίως ἐδωκεν εἰς τὸ κοφίνον.

Τὸ ὅτι θέβαια ἔγινον αὐτὰ διὰ τὰ διδασκαλιὰν τοῦ καὶ διδασκαλοῦν οἱ μαθηταὶ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ λεχθῆν ἀργότερον, ὅταν τοὺς τὸ ὑπενθύμισεν καὶ τοὺς εἶπεν «Δὲν καταλάθαίνετε ἀκόμη πόσα κοφίνια ἐπήρατε»²³. Ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι τὰ κοφίνια μετὰ τὰ περισσεύματα ἦσαν ἰσάριθμα πρὸς τοὺς μαθητάς ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδίαν αἰτίαν. Ὑστερα ὁμοίως, ἐπειδὴ ἐδιδόχα ἔχθησαν, δὲν ἐπερίσσευσαν πλεονεξία πόσα κοφίνια ἀλλὰ ἐπεί²⁴.

Εγὼ ὁμοίως δὲν θαυμάζω τὸ πλῆθος τῶν παραχθέντων ἔρτων μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πλῆθος θαυμάζω καὶ τὴν ἀκριβείαν τῶν περισσευμάτων, διότι δὲν ἔκανε νὰ περισσεύσῃ οὔτε περισσότερα οὔτε ὀλιγώτερα, ἀλλὰ τόσα, ὅσα ἠθέλει, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ἐκ τῶν προτέρων πόσα θὰ καταναλώσῃ, πρᾶγμα τοῦ εἶναι ἀπὸ δεξιᾶς ἀνεκφράστου δυνάμεως.

Τὰ περισσεύματα λοιπὸν ἐθεθαίοναι τὸ γεγονὸς καὶ ἀπεδείκνυναι καὶ τὰ δύο, ἅφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὰ γενόμενα εἶναι ἦσαν φανταστικά, ἅφ' ἑτέρου δὲ ὅτι προήργον.

23. Ματθ. 16, 9.

24. Πρὸς Ματθ. 15, 37.

το από τὰ ψωμιά ποὺ ἐτρόφησαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ψάρια εἰς τὴν παροῦσαν περιπτωσιν ἐπολλαπλασιάσθησαν ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα δύο, ἀργότερα δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀναστασιν, παρήχθησαν ἀπὸ μὴ ὑπάρχουσιν ὕλην. Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ μάθῃς ὅτι καὶ τώρα ἐχρησιμοποίησιν τὴν ὕλην ὅχι ἀπὸ ἐνδύειαν οὕτε διότι ἐχρειάζεται κάποιο ὑπόθεσθαι, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐμψρᾷς τὰ στόματα τῶν αἰρετικῶν.

«Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς εἶνα· πραγματικῶς ὁ προφήτης»²⁵

Ὡς ὑπερβολικὴ γαστριμαργία. Ἀμέτρητα θαύματα περισσότερον θαυμαστά ἀπὸ αὐτὰ ἐπραγματοποιήσε καὶ εἰς καμμίαν περιπτῶσιν δὲν ὡμολόγησαν αὐτὸ, παρὰ ὅταν ἐχώρτασαν. Συνεπῶς ἐξ αὐτοῦ εἶναι φανερόν ὅτι ἐπερμεναν κάποιον ἐξαιρετόν προφήτην. Διότι καὶ ἐκεῖνοι ἔλεγαν· «Σὺ εἶσαι ὁ προφήτης»²⁶ καὶ αὐτοὶ «Αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης».

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν, ἐπειδὴ ἀντελήφθη ὅτι σκοπεύουν νὰ ἐλθουν καὶ νὰ τὸν ἀρπάσουν διὰ νὰ τὸν κάνουν βασιλέα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος²⁷.

Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς γαστριμαργίας. Πόσον εὐκόλως μεταβάλλεται ἡ γνώμη. Δὲν ἐνδιαφέρονται πλέον διὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Σαθέθαιου, οὕτε φροντίζουν διὰ τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὰ πάντα παρημελήθησαν, ὅταν ἐγέμυσεν ἡ κοιλία των. Καὶ προφήτην τὸν θεώρουν καὶ βασιλέα ἐσκόπευσαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν. Ὁ Χριστὸς βίως φεύγει.

Διὰ τί τέλος πάντων. Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ περιφρονῶμεν τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν χρειάζεται τίποτε ἀπὸ τὰ ἐπίγεια. Πραγματικά,

25. Ἰωάν. 6, 14

26. Ἰωάν. 1, 21

27. Ἰωάν. 6, 15

αὐτὸς ποὺ ἐπροτίμησε τὰ πάντα εὐτελεῖ, μητέρα, οἰκίαν, πόλιν, ἀνατροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν, δὲν ἐσκόπευε ὅστερα νὰ ἀναδειχθῇ ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς γῆς. Διότι τὰ οὐράνια ἦσαν λαμπρὰ καὶ μεγάλα, οἱ ἄγγελοι, ὁ φστῆρ, ὁ Πατὴρ ποὺ ὠμίλει, τὸ Πνεῦμα ποὺ ἐμαρτύρει καὶ οἱ προφῆται ποὺ πρὸ πολλοῦ τὸν διεκήρυξαν, ἐνφάντως τὰ ἐπίγεια ὅλα ἦσαν ἀσήμαντα. Ὡστε ἔτσι φαίνεται μεγάλη ἡ δύναμις του.

Ἦλθε θέθαια διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ περιφρονῶμεν τὰ πράγματα τῆς γῆς καὶ ποτὲ νὰ μὴ θαυμάζωμεθα οὐτε νὰ ἐκπληττώμεθα ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ νὰ καταγελῶμεν ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ ποθῶμεν τὰ μέλλοντα. Διότι ὁποῖος θαυμάζει τὰ ἐξῆς, δὲν θά θαυμάσῃ τὰ σὺν ἑαυτῷ. Διὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα ἔλεγεν· «Ἡ βασιλεία μου δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν»²⁸, διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι χρησιμοποιοῦ ἀνθρώπων φόβον καὶ δυνάμιν διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἀκούοντας.

Τότε, πῶς εἶπεν ὁ προφήτης· «Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται πρὸς εἰς σέ καὶ καθ' σμένους ἐπὶ σὺν εἰς ὁπλῶν»²⁹, διότι ἀναφέρεται εἰς ἐκεῖνην τὴν βασιλείαν τὴν οὐράνιον καὶ ὅχι τὴν ἐπίγειον. Διὸ αὐτὸ πάλιν ἔλεγεν· «Δὲν ἐπιδιώκω νὰ λάβω δόξαν ἀπὸ ἀνθρώπων»³⁰.

δ'. Ὡς μάθωμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, νὰ περιφρονῶμεν τὴν τιμὴν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ μὴ ἐνδιαφερόμεθα δι' αὐτήν, διότι ἔχαμεν τιμηθῇ μὲ μενίστην τιμὴν, πρὸς τὴν ὅποιαν συγκρινομένη ἡ τιμὴ τῶν ἀνθρώπων ἰσχυροποιεῖ ὅπως πρὸς ὕβριν καὶ γέλωτα καὶ κωμωδίαν. Πραγματικά, ὅπως καὶ ὁ πλούσιος ὁ ἐπίγειος συγκρινόμενος πρὸς τὸν οὐράνιον εἶναι πονία

28. Ἰωάν. 18, 36.

29. Ζαχ. 9, 9. Ματθ. 21, 5.

30. Ἰωάν. 5, 41.

και η ζωή η ἐδω χωρὶς ἐκείνην εἶναι. νέκρωσις, («ἀφησέ», λέγει, «τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς των»³¹), καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡ δόξα ποὺ προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἐντροπή καὶ γέλως.

Κατὰ συνέπειαν ὅς μὴ ἐνδιαφερόμεθα δι' αὐτήν. Διότι ἐὰν ἐκεῖνοι ποὺ τὴν παρέχουν εἶναι, εὐτελέστερο, ἀπὸ τὴν σκάν καὶ τὰ θύειρα πολὺ περισσότεροι θὰ εἶναι εὐτελεστέρα ἢ δόξα αὐτή «Διότι ἡ δόξα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς τὸ ἀνθος τοῦ χρότου»³². Καὶ τί ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ εὐτελέστερον ἀπὸ τὸ ἀνθος τοῦ χρότου³³. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο μόνιμος, τί θὰ ἡμπορούσε νὰ ὠφελήσῃ τὴν ψυχὴν. Τίποτε. Ἀντίθετα μᾶς θάλαπτει ὑπερβολὰ καὶ ἐπεὶ μᾶς καθ' ἡμᾶς δούλους, δούλους κατωτέρους ἀπὸ τοὺς ἀγοραζομένους καὶ μάλιστα δούλους οἱ ὅποιοι ὑπακούουν ὄχι εἰς ἓνα κύριον ἀλλὰ εἰς δύο καὶ τρεῖς καὶ εἰς πολλοὺς, ποὺ διδοὺν διαφόρους προσταγὰς.

Πόσον καλύτερον εἶναι νὰ εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος παρὰ δοῦλος ἐλευθέρος μὲν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν ἀνθρώπων, δοῦλος δὲ εἰς τὴν δεσποτεῖαν τοῦ Θεοῦ.

Γενικῶς, ἐὰν θέλῃς νὰ ἀγαπήσῃς τὴν δόξαν ἀνάπαυ τὴν δόξαν, ἀλλὰ τὴν ἀθάνατον. Ἀὐτὴ τὸ θέλημα αὐτῆς εἶναι λαμπρότερον καὶ τὸ κέρδος μεγαλύτερον. Οἱ ἀνθρώποι θέθουσι σὲ προτρέπου νὰ δαπανᾷσαι διὰ νὰ ἀρέσκῃς εἰς αὐτοὺς, ἐνῷ ὁ Χριστὸς κάνει, τὸ τελείως ἀντίθετον. Διότι καὶ σοὺ διδὲ, ἐκατονταπλάσια ἐκείνων, ποὺ ἐσὺ προσφέρεις, καὶ προσθέτει εἰς αὐτὰ καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν καλύτερα, εἰς τὴν γῆν ἢ εἰς τὸν οὐρανόν, Νὰ θαυμάζεσαι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἢ ἀπὸ

31 Ματθ. 8, 22

32 Ἰακ. 40, 6.

33 Πρὸς Α' Πέτρ. 1, 24.

τὸν Θεόν, Ὁ θαυμασμός αὐτός νὰ εἶναι πρὸς ζημίαν σου ἢ πρὸς ὠφέλειαν σου, Νὰ στεφανώνεσαι ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἢ ἐπὶ ἀπείρους αἰῶνας.

Δώσε εἰς τὸν πτωχὸν καὶ μὴ δῶς εἰς τὸν ἡσυχῶν, διὰ νὰ καταστρέψῃς μαζὶ μὲ τὰ χρήματά σου καὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνου. Διότι, σὺ γίνεσαι αἴτιος τῆς ἀπωλείας ἐκείνου μὲ τὴν ἀκαιρὸν μεγαλοδοσίαν σου. Ἐπεὶ δὲ, ἐὰν οἱ ἀνθρώποι τοῦ θεάτρου ἐγνώριζον, ὅτι τὸ ἐπαγγελμὰ των ἐπρόκειτο νὰ μὴ τοὺς δώσῃ κέρδη, ἀσφαλῶς πρὸ πολλοῦ θὰ εἶχαν πιάσει νὰ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτό. Ὅταν δὲ μὴ θὰ ἴδουν ἐσὲ νὰ χειροκροτῇς, νὰ τρέχῃς νὰ τοὺς παρακολουθῇς, νὰ ἐξοδεύῃς καὶ νὰ δαπανᾷς, δίδο κληρὸν τὴν περιουσίαν σου, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν θέλουν νὰ ἀσκῇσιν τὴν ἐργασίαν αὐτήν, τοὺς κάνει νὰ τὴν ἀσκοῦν ἢ ἐπιθυμία τοῦ κέρδους. Ἐὰν δὲ μὴ ἤξεραν, ὅτι κανεὶς δὲν θὰ ἐπαινοῦσε τὰς παραστάσεις των, ἀμέσως θὰ ἐγκατέλειπον τὴν προσπάθειάν των ὡς ἀσύμφορον. Ὅταν δὲ μὴ εἴπωμεν, ὅτι τὰ ἔργα των θαυμάζεται ἀπὸ πολλοὺς, ὁ ἐπαινος τῶν ἄλλων γίνεται βέλεια δι' αὐτούς.

Ἄς ἀφῃσώμεν λοιπὸν τὴν ἀνωφελῆ δαπάνην. Ἄς μάθωμεν νὰ ἐξοδεύωμεν δι' ὅ,τι πρέπει καὶ ὅποτε πρέπει. Ἄς μὴ ἐξοργίζωμεν διπλᾶ τὸν Θεόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὸ νὰ συναθροίζωμεν πλοῦτη ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὸ νὰ τὰ διασκορπίζωμεν ὅπου δὲν ἀρμόζει. Διότι, ποῖος ὄργης δὲν εἶσαι ἀξίος, ὅταν δίδῃς εἰς τὴν πόριν καὶ πάραυτὸς τὸν πέννιτον; Καὶ ἂν ἀκόμη ἐδίδῃς ἀπὸ χρήματα, ποὺ εἶχαν συναχθῇ μὲ δίκαιον τρόπον, δὲν θὰ ἦτο καὶ πάλιν ἀξιοκατάκριτος ἢ πράξις σου, ὅταν προσφέρῃς μισθὸν εἰς τὴν κακίαν καὶ ἀποδοῇς τιμὴν εἰς πρᾶξις, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ τιμωρῇς. Ὅταν δὲ μὴ ἀπογυμνώσῃς τὰ ὄφθαλμα καὶ ἀδικῇς τὰς χήρας καὶ τρέφῃς τὴν ἀσελγείαν, σκέψου ποῖαν κόλασιν θὰ εὗρουν, ὅσοι τολμοῦν αὐτά. Ἀκούσε

τί λέγει. ὁ Παῦλος «ὅχι μόνον πράττουσιν αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἐπιδοκίμαζουσιν ἐκείνους ποὺ τὰ πράττουσι»³⁴.

Πιθανόν νὰ σὰς ἤλεγξα σφοδρὰ. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐγὼ δὲν σὰς ἤλεγξα, αἱ τιμωρίαι ποὺ ἐφαρμόζονται εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀμαρτάνουσιν χωρὶς νὰ μετανοοῦν, παραμένουν. Ποία ἡ ἀφέλεια λοιπὸν νὰ σὰς λέγω εὐχάριστα λόγια, ὅταν μέλλετε νὰ τιμωρηθῆτε ἐμπρόκτως.

Επιδοκίμαζεις τὸν ἡθοποιὸν καὶ τὸν ἐπαίνει καὶ τὸν θαυμάζεις, λοιπὸν ἔχεις γίνε· χειρότερος ἀπὸ αὐτόν. Διότι ἡ πενία δίδει συγγνώμην εἰς ἐκείνον, ἔστω καὶ ἂν δὲν δικαιολογῆται, ἐνῶ σὺ ἔχεις στερηθῆ καὶ αὐτὴν τὴν ἀπολογία. Καὶ ἐάν ἐρωτήσω ἐκείνον· Διὰ τί τέλος πάντων ἄφησες τὰς ἄλλας τέχνας καὶ ἐπρότιμησες αὐτὴν τὴν αἰσχρὰν καὶ μαρὰν; θὰ μοῦ ἀπαντήσῃ ὅτι ἐπεὶ δὴ κοπιᾷζει ὀλίγον καὶ κερδίζει πολλὰ. Ἐάν δ' ἔμωσ ἐρωτήσω ἐσέ· Διὰ τί λοιπὸν θαυμάζεις ἐκείνον ποὺ ζῇ μέσα εἰς τὴν ἀσέλγειαν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀπώλειαν εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους, δὲν θὰ ἡμποροῦσες νὰ προσάλλῃς τὴν διὰν πρόφασιν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην θὰ σκόψῃς τὸ κεφάλ. σου καὶ θὰ νοιώσῃς ἐντροπὴν καὶ θὰ κοκκινίσῃς.

Εάν λοιπὸν δὲν ἡμπορῇς νὰ δικαιολογηθῇς εἰς ἡμᾶς, ποῦ σοῦ ζητοῦμεν εὐθυνὰς, ὅταν θὰ σπῇ τὸ φοβερόν καὶ ὑποχρεωτικό ἐκεῖνο δικαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ δώσωμεν λόγον τῶν σκέψεων, τῶν πράξεων καὶ ὅλων τῶν ἐνεργειῶν μας, πῶς θὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν; Μὲ ποῖα μάτια θὰ ἀντικρύσωμεν τὸν κριτὴν; Τί θὰ εἰπώμεν; Τί θὰ ἀπολογηθῶμεν, Ποῖαν εὐλογον ἢ παράλογον πρόφασιν θὰ προσάλωμεν. Τὴν τῆς σπατάλης; Ἡ τὴν τῆς τέρψεως, Ἡ τὴν τῆς ἀπωλείας τῶν ἄλλων.

³⁴ Ρωμ. 1, 32.

τοὺς ὁποίους ὠδηγήσαμεν εἰς τὴν ἀπώλειαν μὲ τὴν τέχνην τοῦ ἡθοποιοῦ; Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν τίποτα, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀφιστάμεθα τιμωρίαν, ποὺ δὲν τελειώνει ποτέ, οὔτε γνωρίζε πέρας.

Συνεπῶς, διὰ νὰ μὴ συμβῇ αὐτό, ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν ὅς φυλάξωμεν ὅλας τὰς ἐντολάς, ὥστε, ἀφοῦ ἀπέλθωμεν μὲ χρηστὰς ἐλπίδας, νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ αἰώνια ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶθε ὅλοι μας νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὅπου καὶ μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει, ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ (43)

(Ιωάν 9 18 25)

«Όταν ιδραδισαί, κατένησαν οι μαθηταί τον ες την θάλασσαν. Κα' άφ' ου ανέβησαν ε'ς τὸ πλοῖον ἐπήγαγον εἰς τὸ ἄγαντον μέρος τῆς θαλάσσης εἰς τὴν Καπερναούμ. Καὶ εἶχε πλέον πέναι τὸ σκοπεῖν καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχεν εἶθε εἰς αὐτούς. Καὶ ἡ θάλασσα ἐν τῷ μεταξύ ἐσηκαύετο ἀγρυπνῶν, ἐπειδὴ ἔπλεον προχρὸς ἄνεμος».

α. 7. «Όχι, μόνον ὅταν εἶναι καρῶν σωματικῶς ὁ Κυρίου φροντίζει διὰ τὸ συμφέρον τῶν μαθητῶν του ἀλλὰ καὶ ὅταν εὐρίσκεται μακρὰν. Διότι γνωρίζει πολλοὺς τρόπους καὶ εἶναι ἐφευρετικὸς, ὥστε καὶ δ' α' μέσου τῶν ἀντιθέτων πραγμάτων ἐπιτυγχάνει τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἀποτέλεσμα.

Πρόσεξε λοιπὸν τι καὶν εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσει. Ἀφ' ἡν. τοὺς μαθητὰς καὶ ἀναβάντες εἰς τὸ ὄρος². Αὐτοί, ἀποχωρησθέντες τοῦ διδασκάλου, ὅταν ἐγένεν ἀπόγευμα κατέβησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκεῖ ἐπερίμενον τὸν Κύριον μέχρις ὅτου νύκτωρ, ἐπειδὴ ἤλπιζαν ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ κοντὰ τῶν. Ὅταν ὁμως ἐνύ-

1. Ιωάν 6, 6-18.

* Ἡ παρούσα συνταμὸς ὁμιλία ἀσχολεῖται κατὰ τὸ μέγα- λύτερον μέρος μετὰ τὸ θαῦμα τῆς καταπαύσεως τῆς θυέλλης καὶ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐπει οἱ μαθηταί εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσουν τὰς λιτήρας συνέπειας τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ ταῦσαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνάστην τῶν Ἰε. τὴν ἐπὶ προτρέπονται οἱ ἀκροαταὶ νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὰ περιστάσεις καὶ ὅλα καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια.

2. Πρὸς ἰωάν 6, 15.

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ' (ΚΕΦ. 6) 133

κωσεν, δὲν ἤμποροῦν πλέον νὰ σπεύσουν εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ. (Ὅσον μεγάλη ἀγάπη τοὺς κατεῖχεν, ὥστε δὲν εἶπαν Ὅμως εἶναι ἐσπέρα καὶ ἔπεσαν ἡ νύκτα. Ποῦ νὰ ὑπάγωμεν, Ὁ τόπος εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἡ ὥρα ἀνασφαλὴς). Ἀλλὰ φλογίζομενοι ἀπὸ τὸν πόθον ἀνεβῆσαν εἰς τὸ πλοῖον. Ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει ἀσκοπα τὴν ὥραν, ἀλλὰ τὸ κάνα. διὰ νὰ δείξῃ τὴν θερμὴν ἀγάπην αὐτῶν.

Διὰ ποῖον λόγον ὁμως ἀφήνει τοὺς μαθητὰς καὶ ἀναχωρεῖ, Ἡ μάλλον πρὸς ποῖον σκοπὸν θαδίζει μόνος ἐπὶ τῆς θαλάσσης, Μετὰ τὴν πρώτην του ἐνέργειαν τοὺς διδάσκει τι σημαίνει ἡ ἐγκατάλειψις καὶ καθιστᾷ μεγαλυτέραν τὴν ἀγάπην τῶν ἐνθ' μετὰ τὴν ἀλλήν ἀποδεικνύει τὴν δυναμὴν τοῦ Διὸς ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν διδασκαλίαν δὲν ἤκουαν τὰ πάντα μαζὶ μετὰ τὸ πλῆθος τοῦ κόσμου, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὰ θαύματα δὲν τὰ ἐδίδεπαν μαζὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἐπρεπε θέβαια αὐτοῦ, που θὰ τοὺς ἐνεπαιστεύετο τὴν προστασίαν τῆς οἰκουμένης ὁλοκλήρου, νὰ γνωρίζουν κάτι περισσότερον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ποῖα θαύματα εἶδαν μόνον τῶν; Ἐρωτᾷ κάποιος τὴν μεταμόρφωσιν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, τὸ παρὸν θαῦμα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὰ ὁποῖα ἦσαν καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα.

Ἐγὼ ὁμως σκέπτομαι καὶ ἄλλα μετὰ ἀφορμὴν τὸ περιστατικὸν αὐτό. Ἡρχοντο εἰς τὴν Καπερναοὺμ χωρὶς νὰ ἔχουν σαφὴ γνώσιν, ἀλλὰ ἤλπιζαν νὰ εὐρουν ἐκεῖ τὸν Ἰησοῦν ἢ νὰ τὸν συναντήσουν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ τῶν³. Αὐτὸ ἄλλωστε ἀφῆσε νὰ ἐννοηθῇ καὶ ὁ

3. Πιθανὸν οἱ ἀπόστολοι νὰ ἐπλεον κατ' ἀρχὰς κατὰ μὴ- κος τῆς ἀκτῆς διὰ νὰ συναντήσουν τὸν Ἰησοῦν εἰς σημειον προσδιορισθὲν ὅπ' αὐτοῦ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως, ἀλλὰ καταληφθέντες ὑπὸ τῆς τρυφῆς ἀθήθησαν πρὸς τὸ μέσον τῆς λίμνης.

Ἰωάννης, ὅταν εἶπεν «Καὶ εἶχε πλέον πέσει τὸ σκοτάδι, καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἔλθει εἰς αὐτούς. Καὶ ἡ θάλασσα ἐν τῷ μεταξύ ἐσηκώνετο ἀγριωτέρα, ἔπε δὴ ἔπνεεν σφοδρὸς ἀνεμὸς».

Τί κάνουν οἱ μαθηταὶ λοιπόν, Ταράσσονται. Πολλὰ ἦσαν θέματα ἐκεῖνα, ποὺ τοὺς ἠνάγκαζαν νὰ πάθουν αὐτὸ, καὶ ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς τοὺς ἐπιέζαν. Πραγματικά καὶ ἡ ὥρα (διότι ἦτο νύκτα), καὶ ἡ θύελλα, (διότι ἡ θάλασσα ἐσηκώνετο ἀγριωτέρα), καὶ ὁ τόπος, (διότι δὲν εὕρισκοντο πλοῖον τῆς ἑρᾶς, ἀλλ' εἶχαν προχωρήσει περὶ πρὸς εἴκοσι πέντε στάδια*) καὶ ἀπὸ τὸ τελευταῖον παράδοξον, (δ.ἴ. «εἶδαν τὸν Ἰησοῦν νὰ περικυτῇ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν»¹) ἐταράχθησαν. Πρὸς αὐτοὺς λοιπόν καὶ ἐνοιῶσαν μεγάλην ταραχὴν εἶπεν· «Ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβεῖσθε»².

Διὰ τί ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς μαθητάς λοιπόν; Διὰ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο ποῦ θὰ κατέπαυε τὴν θύελλαν. Καὶ τὸ ὑπεδήλωσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅταν εἶπεν· «Ἦθελαν νὰ τὸν κάρουν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἀμέσως τὸ πλοῖον ἐφθάσεν εἰς τὴν ἑρᾶν»³. Ὅχι μόνον ἀσφαλῆ, ἀλλὰ καὶ εὐκόλῳ τοὺς ἔκανε τὸν πλοῖον.

Εἰς τὰ πλήθη τοῦ κόσμου δὲν ἔδειξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ περιπατῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, (διότι, τὸ θαῦμα αὐτὸ ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τῶν πνευματικῶν ἀδυναμίαν). Ἀλλ' οὕτως καὶ εἰς τοὺς μαθητάς ἐφάνη νὰ τὸ κάνει ἐπὶ πολλῶν χρόνων. Ἀντίθετα, μόλις ἐνεφανίσθη, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ αὐτοὺς.

Ἐγὼ ἐπίσης ἔκω τῇ γνώμῃν διὰ τὸ θαῦμα ταῦτο

4 Ἰωάν. 6, 19. Στάδιον εἶναι ἀπόστασις 185 μέτρων.

5 Ἰωάν. 6, 19.

6 Ἰωάν. 6, 20.

7 Ἰωάν. 6, 21.

εἶναι διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ ἀνάλογον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου⁸. Καὶ ὅτι εἶναι ἄλλο θαῦμα εἶναι φανερόν ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις⁹. Πολλὰς φορὰς θεάματα ἐπραγματοποιοῖ. τὰ ἴδια θαῦματα, ὥστε νὰ προετοιμάσῃ τοὺς δρωῦντας νὰ μὴ δοκιμάζουν μόνον κατὰπλήξιν, ἀλλὰ νὰ τὰ δεχῶνται, μὲ μεγάλην πίστιν.

«Ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβεῖσθε», Μαζὶ μὲ τὸν λόγον ἔδωκε καὶ τὸν φόβον ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῶν. Εἰς τὸ ἄλλο θαῦμα δὲν ἔκανε. τὸ ἴδιον, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Πέτρος ἔλεγεν· «Κύριε, ἐάν εἶσαι, σὺ, διάταξέ με νὰ ἔλθω πρὸς σέ»¹⁰.

Διὰ ποῖον λόγον ὅμως τότε δὲν ἐδέχθησαν ἀμέσως τὸ θαῦμα, ἐνῶ τώρα τὸ ἐπίστευσαν, διότι τότε ἡ θύελλα συνεχίζετο καὶ ἐτάρασσε τὸ πλοῖον, ἐνῶ εἰς τὸ παρὸν θαῦμα μαζὶ μὲ τὴν φωνὴν ἐπεκράτησε καὶ ἡ γαλήνη. Ἦ, ἐάν δὲν συμβαίνει αὐτὸ, ἰσχύει, ἐκεῖνο τὸ προηγούμενον, ποῦ προανέφερα, ὅτι δηλαδὴ πολλὰς φορὰς μὲ τὸ νὰ πραγματοποιῇ τὰ ἴδια θαῦματα, ἔκανε περισσότερον εὐπρόσδεκτα τὰ δεύτερα ἀπὸ τὰ πρῶτα θαῦματα μὲ τὴν παράδοξον τοῦ χρόνου.

Διὰ τί ὅμως δὲν ἀνέθηκεν εἰς τὸ πλοῖον, Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δεῖξῃ μεγαλύτερον τὸ θαῦμα καὶ συγχρόνως νὰ ἀποκαλύψῃ περισσότερον τὴν θεότητα καὶ ἀκόμη καὶ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι τότε¹¹ προσηυχῆθη, ὅχι, ἐπειδὴ εἶχε ἀνάγκην καὶ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ τὸ ἔκανε ἀπὸ συγκατάθεσιν πρὸς αὐτούς.

Ὡστε, ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ ἡ θύελλα, διὰ νὰ τὸν ἐπιζητοῦν συνεχῶς. Κατέπαυσε δὲ ἀμέσως πάλιν τὴν τρικυμίαν. διὰ νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν δύναμιν τοῦ

8 Πρὸς Ματθ. 14, 22-33.

9 Καλὸν εἶναι νὰ ἀναγνωσθῶν αἱ περιγραφαὶ τοῦ Ματθαίου καὶ ἰωάννου.

10 Ματθ. 14, 28.

11 Κατὰ τὸν πολλαπλάσιον τῶν ἄρτων. Πρὸς, ἰωάν. 6, 11.

Επίσης δὲν ἀνέβηκεν εἰς τὸ πλοῖον, διὰ νὰ κάνῃ τὸ θαῦμα μεγαλύτερον.

«Τὴν ἄλλην» ἡμέραν τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐστέκοντο ἐκεῖ, ὅταν εἶδαν ὅτι δὲν ἦτο ἄλλο πλοιάριον ἐκεῖ, παρὰ μόνον ἓνα, εἰς τὸ ὅποιον εἶχαν εἰσελθεῖ οἱ μαθηταί, καὶ ὅτι δὲν εἰσῆλθε μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Ἰησοῦς.¹² ἀνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς ἄλλα πλοιάρια. τὰ ὅποια ἦλθαν ἀπὸ τῆς Τιβεριάδας.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον αἰτίαν παρέχει τόσας λεπτομερείας ὁ Ἰωάννης; Διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν· Οἱ δὲ ἄνθρωποι τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπέρασαν τὴν λίμνην καὶ ἔφυγον.

Καὶ ἄλλο θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ Πλοῖον εἶναι αὐτό, «Ὅτι καὶ εἰς τὸ πλήθος, ἔστι καὶ ὄχι τόσων φανερά, ἔδωκε ἀφορμὴν λαυβανόντως νὰ ἀντ'ληφθοῦν τὸ συμβῆναι. «Διότι εἶδαν», λέγει, «ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο πλοιάριον ἐκεῖ, παρὰ μόνον ἓνα, καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἰσῆλθε μαζί μὲ τοὺς μαθητάς του εἰς αὐτόν, δι' αὐτὸ ἀνέβηκαν εἰς τὰ πλοῖα, ποὺ ἔφθασαν ἀπὸ τῆς Τιβεριάδας»¹³ «καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Καπερναοὺμ καὶ ἐζήτουν νὰ εὑρουν τὸν Ἰησοῦν»¹⁴.

Πραγματικὰ τὸ ἄλλο ἡμποροῦσαν νὰ σκεφθοῦν, παρὰ ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν Καπερναοὺμ, θαυμάζον ἐπὶ τῆς θαλάσσης, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἴπουν ὅτι ἐπέρασε μὲ ἄλλο πλοῖον («ἐπειδὴ εἶνα μόνον ὑπῆρχεν», λέγει «εἰς τὸ ὅποιον ἀνέβηκαν οἱ μαθηταί του»). Καὶ ὁμοίως ὅταν ἦλθαν ὑστερὰ ἀπὸ ἓνα τόσον μεγάλο θαῦμα, δὲν τοὺς ἠρώτησαν πῶς διέπλευσε τὴν λίμνην, πῶς ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, οὔτε ἐζήτησαν νὰ μάθουν τὸ μεγάλο θαῦμα ἄλλα τί λέγουν, «Διδάσκαλε, πότε ἔφθασες ἐ

12. Ἰωάν. 6, 22

13. Πρὸς Ἰωάν. 6, 23

14. Ἰωάν. 6, 24

δὲν».¹⁵ Ἐκτός θεθεία, ἔαν τὸ «πότε» τὸ θεωρήσῃ κανεὶς ὅτι ἐλέγχθη ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «πῶς».

ὁ Ἰωάννης ὁμοίως καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ γεγονότα νὰ νωρίσωμεν τὴν εὐμετάβλητον γνώμην αὐτῶν. Διότι αὐτοὶ τοῦτο ἔλεγαν «Αὐτὸς εἶνα ὁ προφήτης»¹⁶, αὐτοὶ τοῦτο ἐθαύμαζον νὰ τὸν ἀρπάσῃ καὶ νὰ τὸν κάνουν βασιλέα, ὅταν τὸν ἴδωσαν, δὲν σκέπτονται τίποτε παρόμοιον, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐλησιμόνησαν τὸ θαῦμα, ὅπως νομίζω ἐγώ, δὲν θαυμάζουν πλέον διὰ τὰ προηγούμενα θαύματα. Συνεπῶς δι' ἓνα μόνον τὸν ζητοῦν, ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἀπολαύσῃ καὶ πόλιν τράπεζαι, ὅπως καὶ προηγουμένως.

Διέβησαν θεθεία τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τῆς ἀρχηγίαν τοῦ Μωυσέως, ἀλλὰ ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο γεγονότων. Διότι ὁ Μωυσὴς ἐπράττει τὰ πάντα προσευχόμενος ὡς νὰ ἦτο βούλος ἐνθ' ὃ Κύριος ἐνεργοῦσε μὲ ἀπόλυτον ἐξουσίαν. Καὶ ἐκεῖ μὲν ὑπεχώρησε τὸ νερό, ἀφοῦ ἐπνευσεν ὁ νότος διὰ νὰ περάσῃσαν θαυμάζοντες ἐπὶ τῆς ἐρηδός, ἐδῶ ὁμοίως τὸ θαῦμα ἐγένετο μεγαλύτερον. Δηλαδή ἡ θάλασσα παρέμενον εἰς τὴν φυσικὴν μορφήν καὶ ἐσῆκονε τὸν Κύριον ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἀποδείκνυσαι τὴν ρῆσιν ἐκεῖνην ποὺ ἔλεγαν «Ὁ περὶ πατέρων ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὡς νὰ εἶνα ἡ ἐρηδός»¹⁷.

Δικαιολογημένα θεθεία, ἀφοῦ ἐσκόπευε νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν σκληράν καὶ ἀπιστὴν Καπερναοὺμ, ἐπράγμα τοιοῦτον τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μαλακῇ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν ὄχι μόνον μὲ ὅσα ἐπράττειν ἐντὸς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅσα ἐθαυματοῦργει ἔξω τῆς πόλεως. Πραγματικὰ, τὸ γεγο-

15. Ἰωάν. 6, 23.

16. Ἰωάν. 6, 14.

17. Ἰωάν. 9, 8.

νός ότι έφθασε εις την πόλιν εκείνην τόσον μεγάλο πλήθος ανθρώπων, που κατεχοντο από μεγάλων ζήλων, ποίον λίθον δεν ήτο ικανόν να μαλάξη, 'Αλλ' εκείνοι δεν έδοκίμασαν κανένα παρομοιον συναίσθημα, παρά επιθυμούσαν πάλιν τροφήν σώμαστικην. Δι' αυτό και τούς δυνεσζεν ο Χρυσός

"Έχοντες λοιπόν αυτά ύπ' όφιν μας, αγαπητοί, άς ευχαριστώμεν τόν Θεον και διά τά υλικά αγαθά, άλλα τολμώ περισσότερο να τόν ευχαριστώμεν δι' ά τά πνευματικά. Διότι αυτό θέλει και ό Ίδιος και δι' αυτόν τόν λόγον διδε και τά υλικά πράγματα, διά να κατευθύνη και προπαιδεύση μέ αυτά τούς άτελεστέρους πνευματικούς, έπε δή άκόμη είναι προσκεκλημένο. εις τόν κόσμον "Όταν όμως λάβουν αυτά και προσηλώσουν τό ενδιαφέρον των εις την ύλην μόνον τότε κατηγορούνται και κατακρινονται. Διότι και κατά την θεραπεία του παραλύτου αυτό ήθελε να δώση πρώτον, αλλά οι παρόντες δεν τό ήνέχθησαν. Πραγματικά, όταν ειπέν «αυ έχουν συγχωρηθή αι άμαρτίαι σου»¹⁸, έλεγαν «Αυτός θλασφημεί»¹⁹

Λοιπόν, σάς παρακαλώ άς μη πάθωμεν και ήμείς το ίδιο, άλλ' άς διεξώμεν μεγαλύτερον ενδιαφέρον διά τά πνευματικά αγαθά

Διατ :

Δ ότι όταν έχωμεν τά πνευματικά, δεν θα ύποσώμεν καμμιαν θλάθην από την άπουσίαν των υλικών αγαθών "Όταν όμως μάς λείπουν τά πνευματικά ποία έλπίς μάς μένει πλέον Ποια παρηγορία;

Δι' τόν λόγον αυτόν πρέπει να παρακαλώμεν συνεχώς τόν Θεόν δι' αυτά και αυτά να ζητώμεν. Δ ότι

¹⁸ Ματθ. 9,2

¹⁹ Ματθ. 9,3

και ό Χριστός αυτού του είδους την προσευχήν μάς έδειξεν. Και άν έρμηνεύωμεν την προσευχήν εκείνην δεν θα εύρωμεν τίποτε τό υλικόν εις αυτήν, άλλ' όλα τά αίτήματα είναι πνευματικά. Και αυτό δέ τό μικρόν υλικόν αίτημα, καθίσταται πνευματικόν από τόν τρόπον πού διατυπώνεται. Διότι, όταν μάς προτρέπη να μη ζητώμεν τίποτε περισσότερον από τόν άρτον τόν άπουσιον²⁰, δηλαδή τόν καθημερινόν, είναι απόδειξις πνευματικής και φιλοσοφημένης διανοίας.

Πρόσεξε όμως τά δσα προηγούνται αυτού "Άς άσθής τό δυνά σου. Άς έλθη ή βασιλεία σου, άς γίνη τό θέλημά σοι και έπι τής γής, όπως γίνεται εις τόν ουρανόν»²¹. Εις την συνέχειαν, αφού παρενέβαλε τό υλικόν εκείνο αίτημα, γρηγορά απηλλάγη απ' αυτό, και ήλθεν εις την πνευματικήν διδασκαλίαν πάλιν «Και συγχώρησέ μας τά άμαρτήματά μας», λέγει, «καθώς και ήμείς συγχωρούμεν τούς όφελέτας μας»²²

Πουθενά έξουσίαν, πουθενά πλοῦτον, δοξαν, πουθενά δύναμιν, αλλά περιέλθει εις την προσευχήν δσα συντελοῦν εις την ωφέλειαν τής ψυχής. Τίποτε τό γήϊον, αλλά τά πάντα ουράνια.

Εάν λοιπόν προτρεπώμεθα να άπέχωμεν από τά υλικά και τά παρόντα αγαθά, κατά ποίαν λογικήν δεν θα είμεθα άθλοι και ταλαίπωροι. Όταν ζητώμεν αυτά από τόν Θεόν, τό όποία μάς διέταξε να τά άπαρνηθώμεν και όταν τά έχωμεν, δι' ά να μάς απαλλάξη από κάθε φροντίδα, ενώ παραλλήλως δεν έχωμεν κανένα ενδ' αφερόν. Δ' δσα μάς προέτρεψε να φροντίζωμεν, ή μάλλον ούτε τά έχωμεν ούτε τά επιθυμούμεν, Αυτό είνα ή θαυτολογία εις την προσευχήν. Δι' αυτό, άν και

²⁰ Γιωβ. 42,11

²¹ Ματθ. 6,9-10

²² Ματθ. 6,12

προσευχόμεθα, δὲν ἐπιτυχάνομεν τίποτε.

Πῶς λοιπὸν ἐρωτᾷ κάποιος, ἀποκτοῦν πλούτη οὐ πονηροί; Πῶς οἱ ἀδικοὶ καὶ οἱ μισροὶ μετὰ τὴν ἀσπαγὴν εὐημεροῦν; Δὲν τὰ διδᾷ ὁ Θεός, "Απογε. Καὶ πῶς τὰ συγχωρεῖ ὁ Θεός διότι καὶ εἰς τὸν πλούσιον τότε ἔκανε τὴν παραχώρησιν αὐτῇ, ἐπεὶ δὴ τοῦ ἐπεφύλασσε μεγαλύτεραν κόλασιν. "Ακουσε λοιπὸν τί λέγει πρὸς αὐτόν: «Παῖδ μου, ἔλασθες τὰ ἀγαθὰ σου καὶ ὁ Λάζαρος τὰ κακὰ. Τώρα ὁμοῦς ὁ Λάζαρος παρηγορεῖται σὺ δὲ πονεῖς»²²

Συνεπῶς διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν φωνὴν αὐτῆν τρυφῶντες ἀσκοπα καὶ ἀνέητα καὶ συνασπάζοντες πολλὰ ἁμαρτήματα, ὡς προτιμῶμεν τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον καὶ τὴν πραγματικὴν εὐσέθειαν, ὥστε νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ, εἰς τὰ ὅποια εἴθε ὁλο. μας νὰ συμμετάσχωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὅποιου καὶ μαζὶ μετὰ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνῆκε ἡ δοξα καὶ εἰς τὸ "Αγ. οὐ Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων "Αμήν

ΟΜΙΛΙΑ ΜΔ (44)

(Ἰωάν. 5' 26-27)

«Τοὺς ἀπεκρίθη τότε ὁ Ἰησοῦς καὶ τοὺς εἶπεν: "Ἀληθινὰ πᾶς λέγει, ὅτι ζητεῖτε νὰ με εὐρετε, διχ. διότι εἴδατε θρόνους, ἀλλὰ διότι ἐξήγαγε ἀπὸ τοὺς θρόνους καὶ ἐχόρτάσσετε. Δὲν πρέπει. ὁμοῦς νὰ ἐργάζεσθε διὰ τὴν τροφήν τὴν φθορῆν, ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν τοῦ μένου. εἰς ζωὴν αἰώνιον»

α' * Ἡ ἐπιείκε-α καὶ ἡ πραότης δὲν ὠφελοῦν εἰς κάθε περιπτώσει, ἀλλὰ μερικὰς φορὰς ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι αὐστηρότερος ὁ διδάσκαλος. Διότι ὅταν ὁ μαθητὴς εἶναι νοθερός καὶ εὐρίσκειται εἰς χαμηλὴν πνευματικὴν κατάστασιν, τότε πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμεν αἰχμηρὸν ἀντικείμενον, ὥστε νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ πλῆξωμεν τὴν μεγάλην του νοθερότητα.

Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πολλὰς φορὰς εἰς πολλὰς ἀλλὰς περιπτώσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ παρὸν περιστατικόν. Ὅταν ἐηλασθῇ ἡλθεῖν τὰ πλήθη τοῦ κό-

¹ Ἰωάν. 6,26-27

* Ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου, τονίζει ὁ ἱερός Χρυσόστομος εἰς τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν του, δὲν πρέπει νὰ φέρεται πάντοτε μετὰ πραότητα πρὸς τὸν μαθητὴν του, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃ καὶ νὰ τὸν ἐπιπλήτῃ, ὅταν αὐτὸς ἀδιαφορῇ. Ἐπίσης ὁ χριστιανὸς οφείλει νὰ μὴ κατέχεται ἀπὸ ἀκαυώδη μέρμεραν διὰ τὰ ἐπιτήμια ἀγαθὰ, ὥστε πάλιν νὰ κάθεται ἀργός, ἀλλὰ νὰ ἐργάζεται διὰ νὰ τρέφῃ καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην νὰ προσφέρῃ

Τέλος ὁ Χρυσόστομος συμβουλεῖ τοὺς ἀκρατάς του νὰ μὴ ἐπιδύκουν τῇ ἀνέσει καὶ τῇ ἀπόλαυσιν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν μέλλουσαν, θύετ ἡ ἐδῶ εἶναι πρόσκαιρος καὶ ἀνέμεκτος μετὰ πικρίας καὶ λύπην ἐνθ' ἡ ἐκεῖ εἶναι αἰώνιος καὶ πλήρης ἀνεκφράστου χαρᾶς

σμου και εὐρήκαν τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν ἐκολάκευαν καὶ τοῦ ἔλεγον «Διδάσκαλε, πότε ἤλθες ἐδῶ;»², διὰ τὰ τοὺς ἀποδείξει ὅτι, δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν τιμὴν, τοῦ προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δι' ἓνα μόνον φροντίζει διὰ τὴν σωτηρίαν των, τοὺς ἀπαντᾷ εἰς τόνον αὐστηρόν καὶ ἐλεγκτικόν, ὅχι, μόνον ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σωτηρίαν των, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν διανοίαν των καὶ νὰ φανερώσῃ εἰς ὅλους τὰς σκέψεις των διότι, τ. τ. τοὺς λέγει, «Ἀληθινὰ σὰς λέγω», (ὁ μὲν γὰρ με σφηνεῖ καὶ θεοαῶντα), «ὅτι μὲ ζητεῖτε νὰ μὲ εὕρετε, ὅχι διότι εἶδατε θαύματα³, ἀλλὰ διότι ἐφάγατε ἀπὸ τοὺς ἄρτους καὶ ἐχαρτάσαστε».

Βέβαια, μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοὺς ἐπιπλήττει καὶ τοὺς ἐλέγχει, δὲν τὸ κάνει ὁμῶς μὲ τρόπον σκληρόν καὶ ἀπότομον, ἀλλὰ σκοπεῖ τὸν ἐλεγχον αὐτὸν μετὰ μεγάλης προσοχῆς. Πραγματικά, δὲν τοὺς εἶπεν, «Ὁ λαΐμαργον καὶ κολλώδουςαι τόσα πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα ἔχω ἐπιτελέσει καὶ ποτέ δὲν μὲ ἠκολουθήσατε, οὔτε ἐδειξάτε θαυμασμὸν διὰ τὰ συμβαίνοντα. Ἄντιθετα τοὺς ὁμῶς μὲ συγκατάθεσιν καὶ κατὰ κάποιον τρόπον μὲ ἡρεμίαν «Ζητεῖτε νὰ μὲ εὕρετε, ὅχι διότι εἶδατε θαύματα, ἀλλὰ διότι, ἐφάγατε ἀπὸ τοὺς ἄρτους καὶ ἐχαρτάσαστε». Δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰ προηγούμενα θαύματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ παρὸν. Δηλαδή μὲ δὲν λέγει πρὸς αὐτοὺς τὸ ἑξῆς τοῖς. Δὲν σὰς κατέπληξε τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι ἐχαρτάσαστε.

Καὶ ὅτι τὰ λεγόμενα δὲν ἀποτελοῦν σκέψεις τοῦ

2. ἰωάν. 6,23

3. Ἡ ἀναγνώστρις τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὠφειλέτο εἰς τὸ εἶδαι θαύματα καὶ ἐπείσθῃσαν διὰ τὴν θεῖαν ἀποστολὴν αὐτοῦ καὶ τὴν σωτηριώδη ἀλήθειαν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὁλοκαύτου συμφέροντος.

Ἰησοῦ εἰς φόρος αὐτῶν τὸ ἀπέδειξαν ἀμέσως οἱ ἴδιοι. Διότι, δι' αὐτὸ ἤλθαν παλιν κοντὰ του, ἐπειδὴ ἤλπιζαν ὅτι θὰ ἀπολαύσουν τὰ ἴδια. Διὸ καὶ ἔλεγον «Οἱ πατέρες μας ἔφαγαν τὸ μᾶννα εἰς τὴν ἔρημον», ἔλκοντες τὸν Ἰησοῦν πάλιν πρὸς τὴν σαρκικὴν τροφήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἡμεγᾶλο ἔγκλημα καὶ κατηγορίαν.

Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς δὲν σταματᾷ εἰς τὸν ἐλεγχον, ἀλλὰ προσθέτει καὶ τὴν διδασκαλίαν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς λέγει, «Δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεσθε ὁμῶς διὰ τὴν τροφήν τὴν φθορτὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ποὺ μένει εἰς ζωὴν αἰώνιον, τὴν ὅποیان σὰς δίδει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅτι, αὐτὸν ὁ Πατήρ, ὁ Θεὸς δηλαδή, ἐσφράγισεν»⁴.

Ὁ, τ. λέγει, ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημάσιαν. Νὰ μὴ ἐνδιαφέρεσθε καθόλου διὰ τὴν τροφήν αὐτὴν, ἀλλὰ δι' ἐκείνην, τὴν πνευματικὴν.

Ἐπειδὴ ὁμῶς μερκοὶ, ποὺ θέλουν νὰ τρέφονται χωρὶς νὰ ἐργάζωνται, χρησιμοποιοῦν ὡς ἐπιχειρημα αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ καὶ υποστηρίζουν ὅτι, ὁ Κύριος ἀπηγόρευσε τὴν ἐργασίαν, εἶνα εὐκαιρία νὰ κίπωμεν καὶ πρὸς αὐτοὺς. Διότι δπωσδήποτε συκοφαντοῦν εἰς τὸ συνολὸν τοῦ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ προεταμαζοῦν τὸ ἔδαφος διὰ νὰ κατηγορηθῇ ὅτι κηρύσσει καὶ ὑποβάλλει τὴν ὀκνηρίαν.

Κατὰ πρῶτον εἶνα ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὸ τοῦ Παύλου. Τὶ λέγει λοιπὸν ἐκεῖνος «Νὰ ἐνθυμῆσθε τί εἶπεν ὁ Κύριος. Εἶνα, μακαριώτερον νὰ ὁ βῆ κοπιᾷς

4. ἰωάν. 6,31

5. Ἡ ἐννοία τῆς φράσεως εἶνα, ὅτι αὐτὸν ὁ Πατήρ, δι' αὐτὸς ὁ Θεός, ἀπέδειξε καὶ ἐφανερώσε διὰ τῆς σφραγίδος καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν θαυμάτων αὐτοῦ ὡς τὸν μόνον χρηγόν τῆς τροφῆς καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς.

6. ἰωάν. 6,27

παρά να παίρνη»⁷. Ἀλλὰ πῶς θὰ ἡμπορέση νὰ δίδῃ ὁ πῶς δὲν ἔχει.

Πῶς λοιπὸν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὴν Μάρθαν, «μεριμνᾷς καὶ ἀνησυχεῖς διὰ πολλὰ πράγματα, ἀλλ' ἓνα πρᾶγμα εἶναι ἀνγκαῖόν· Ἡ Μαρία ὅμως ἐδάλεξε τὴν καλὴν μερίδα»⁸. Καὶ πάλιν «Μὴ μεριμνᾶτε διὰ τὴν ἀβρίον»⁹. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ δώσωμεν λύσιν εἰς ἅλα αὐτὰ τώρα, ὅχι μόνον διὰ νὰ παύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἀργίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ δὲν εἰσάγουν καμμίαν διαμάχην.

Δὲν καὶ ὁ Παῦλος εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει. «Σὺς προτρέπομεν νὰ τὸ κάνετε αὐτὸ ἀκόμη περισσότερον νὰ φιλοδοξήτε νὰ ἔχετε ἥσυχον ζῶην, νὰ φροντίζετε διὰ τὰς ἰδικὰς σας ὑποθέσεις, διὰ νὰ συμπιφένεσθε ἀξιοπρεπῶς πρὸς τοὺς ἕξω»¹⁰. Καὶ πάλιν «Ἐκεῖνος ποὺ κλέπτει, ἂν μὴ κλέπτῃ πλέον. Ἄς κοπιᾷ δὲ περισσότερον καὶ ἂν ἐργάζεται, μὲ τὰ χέρια του, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην»¹¹. Ἐδῶ ὁ Παῦλος δὲν ἔδωκεν ἐντολὴν ἀπλῶς νὰ ἐργαζώμεθα, ἀλλὰ νὰ ἐργαζώμεθα τόσον ἐπιπόνως, ὥστε νὰ ἔχωμεν νὰ διδῶμεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος λέγει πάλιν ὁ ἴδιος «Τὰς ἀνάγκας τὰς ἰδικὰς μου καὶ τῶν συντρέφων μοι ἐξυπηρέτησαν τὰ χέρια μου αὐτά»¹². Καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους γράφων τοὺς συνεθαύλεμεν «Ποῖος εἶναι λοιπὸν ὁ μισθός μου, τὸ νὰ κάνω ἀδίδακτον τὸ Εὐαγγέ-

⁷ Πράξ. 20,38

⁸ Λουκ. 10,41-42

⁹ Ματθ. 6,34

¹⁰ Α' Θεσ. 4,10-11. - «Ἐξῶ» εἶναι ὁ ἐκτός τῆς ἑκκλησίας ὄμιλος.

¹¹ Ἐφεσ. 4,28

¹² Πράξ. 20,34

λιον, ὅταν τὸ κηρύττω»¹³. Ὅταν πάλιν ἐπὶ ἦγεν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν¹⁴, «ἔμενε κοντὰ εἰς τὸν Ἀκύλαν¹⁵ καὶ τὴν Πρῶσκυλλον¹⁶ καὶ ἐργαζέτο, διότι ἦσαν σκηνοποιοί»¹⁷.

Ἀλλὰ τὰ ἀνωτέρω ἐδάφα δεκνύουσι μεγαλύτεραν τὴν διαμάχην γιὰ τὸ λεχθέν. Εἶναι ἀνάγκη συνεπὶς νὰ δώσωμεν τὴν λύσιν.

Τι θὰ ἀπαντήσωμεν λοιπὸν πρὸς αὐτά, «Ὅτι τὸ νὰ μὴ μεριμνᾷ κανεὶς δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ νὰ μὴ ἐργάζεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ νὰ μὴ προσκολλᾶται εἰς τὰ θιστικά πράγματα. Δηλαδή νὰ μὴ φροντίζῃ κανεὶς ὑπερβολικὰ διὰ τὴν αὐριανὴν καλοπέρασιν του, ἀλλὰ νὰ τὴν θεωρῇ ὡς κάτι ἐντελῶς δευτερεύον. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἔβαν ἢ μέριμνα καὶ ἡ ἐργασία. Ὅτε θέσται ἐργάζεται, κάποιος, ἔπειθ ὑποφέρει τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸ ἔργον, ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχῃ τὴν δυνατότητα νὰ δίδῃ εἰς τὸν μὴ ἔχοντα. Καὶ τὸ λεχθέν πρὸς τὴν Μάρθαν»

¹³ Α' Κορινθ. 9,18. Τὸ χωρίον εἰς ἐρμηνευτικὴν παράφρασιν ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ποῖον λοιπὸν ἔργον μένει εἰς ἐμέ, διὰ τὸ μὴ ἀνέχεσθαι αὐτὸ μισθὸς καὶ ὁ καλῶς καὶ καυχώμενος, Μοι μένει τοῦτο: Ὅταν κηρύττω τὸ χαρμόσυνον ἠγάπημα τῆς σωτηρίας, νὰ ἐνοσθεύω ὡς πολῦτον ὁσασύνον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἀνεξέσδον».

¹⁴ Τὴν Κορινθὸν δηλαδή.

¹⁵ Ἀκύλας Ἰουδαῖος προσηλύτος κατονομαζόμενος ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Πόντου. Ὦτε σκηνοποιὸς τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὁ Παῦλος τὸν συνήτησεν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅταν ἀπὸ τῆς Ἀθήνας ἐπὶ γεινέκε. Ὁ Ἀκύλας μὲ τὴν συζύγον του Πρίσκαν εἶχαν εἰσθεύει ἀπὸ τῆς Ρώμης εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τὸν Παῦλον, ἀναδεδειγμένους ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ Θεοῦ του. Ὁ Ἀκύλας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Κόρινθον, ἔγραψεν καὶ τὴν Ρώμην, πιθανὸν δὲ καὶ εἰς Κρήτην.

¹⁶ Πρίσκαλλος. Σύζυγος τοῦ Ἀκύλα καὶ σπουδαῖον στέλεχος τῆς πρώτης ἑκκλησίας Πράξ. 18,2-3. Ρωμ. 16,3. Β' Τιμόθ. 4,19. Α' Κορινθ. 16,9.

¹⁷ Πράξ. 18,3

¹⁸ Πράξ. Λουκ. 10,41-42

δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ συγκεκριμένον ἔργον καὶ τὴν ἐργασίαν ἐν γένει ἀλλὰ εἰς τὴν ἀνάγκη τῆς διακρίσεως τῆς καταλήλου σιγῆς δι' ἑκάστων καὶ νὰ μὴ σπαταλῶμεν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως τῶν θεῶν λόγων διὰ τὰ ὑπὸ κώτερα ζητήματα. Συνεπῶς δὲν τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Ἰησοῦς διὰ νὰ τὴν προτρέψῃ εἰς ἀργίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν προσηλώσῃ εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς διδασκαλίας του.

Ἐγὼ ἔλθε, λέγει ὁ Κύριος, διὰ νὰ σὺς διδάξω τὰ δεόντα. Σὺ δὲμως ἔχεις ἀφουσιωθῇ εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ γευματος. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ μὲ ὑποδεχθῇς καὶ νὰ μοῦ ἐτοιμάσῃς πολυτελὲς τραπέζιν. Ἐτοίμασε τότε ἄλλου εἰδους φιλοξενίαν, προσφέρουσα εἰς ἐμέ τὴν μετὰ προθυμίας ἀκρόασιν τῶν λόγων μου καὶ μιμουμένη τὸν κόπον τῆς διελφεῖς σου.

Οὕτε πάλιν ἔλεγεν αὐτὰ διὰ νὰ ἀποκλείσῃ τὴν φιλοξενίαν. Μὴ σκεπτεσθε κατὰ παρόμοιον, (διότι πῶς εἶναι νοητὸν αὐτό;), ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀκροάσεως τοῦ κηρύγματος νὰ ἀσχολουμέθα μὲ τιποτε ἄλλο.

Ὅταν λοιπὸν λέγῃ «νὰ μὴ ἐργάζεσθε διὰ τὴν τροφήν τὴν φθαρτήν», δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ὑπανιχθῇ κατὰ παρόμοιον, ὥστε νὰ τὸ ἐκλάβωμεν ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἐργαζώμεθα, (διότι αὐτὸ πρὸ πάντων εἶναι ἡ τροφή ἢ φθαρτή, «ἐπεὶ δὴ ἡ ἀργία ἐδίδασκε κάθε λογῆς κακίαν»¹⁹), ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐργαζώμεθα διὰ νὰ ἐκδῶμεν εἰς τοὺς ἑνδεεῖς. Διότι αὐτὴ ἡ προσφορά εἶναι ἡ τροφή που δὲν φθείρεται πλεόν.

Ἐάν λοιπὸν κάποιος δὲν ἐργάζεται καὶ τρέφῃ τὴν κοιλίαν του καὶ φροντίζῃ κυρίως διὰ τὴν ἀπολάυσιν, αὐτὸς δουλεύει διὰ τὴν τροφήν τὴν φθαρτήν. Ὅπως πάλιν, εἰς κάποιον ἐργάζεται καὶ τρέφῃ καὶ ποτίζει

¹⁹ Σοφ. Σειρ. 33,28

καὶ ἐνδύῃ τὸν Χριστὸν, κανεὶς δὲν θὰ εἶναι τόσον ἀνασθητός καὶ ἀμαθής, ὥστε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι αὐτὸς ἐργάζεται διὰ τὴν τροφήν τὴν φθαρτήν, διὰν δι' αὐτὴν ἐχρῆ ἐπαγγελίᾳ ἡ μέλλουσα θαυσιεὶα καὶ τὰ οὐράνια ἐκείνη ἀγαθὰ. Διότι αὐτὴ ἡ τροφή παραμένει αἰωνίως.

Ἀλλ' ὥστε θέσθαι, καὶ λαμβανόμενον ὅπ' ὅσων δὲ τότε, ἐπεὶ δὴ δὲν ἐνδιεφέροντο καθόλου διὰ τὴν πίστιν οὐτε ἐφρόντιζαν νὰ μάθουν ποῖος ἦτο αὐτός, καὶ ἐπραγματοποιεῖ τὰ ἔργα αὐτά, ὅτε μὲ ποίαν δύναμιν ἐγίνοντο, εἶναι μόνον τοὺς ἀπησχόλε, τὸ πῶς νὰ χορτασθῶν τὴν κοιλίαν των χωρὶς νὰ ἐργάζωνται, δι' αὐτὸ δι-καίουσθην μὲνως ὠνόμασε τὴν τροφήν αὐτὴν φθαρτήν.

Σὰς θρεψα τὰ σώματά σας, λέγει, ὁ Κύριος, διὰ νὰ λάβετε ἀφορμὴν νὰ ζητήσετε τὴν αἰώνην τροφήν, ἡ ἑποῖα παραμένει καὶ τρέφει τὴν ψυχὴν σας, σεῖς δὲμως τρέχετε πάλιν πρὸς τὴν γῆνιν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ἠμπορεῖτε νὰ καταλάβετε ὅτι δὲν σὰς κατεύθυνω πρὸς αὐτὴν τὴν χωρὶς δυνάμεως τροφήν ἀλλὰ πρὸς ἡ κεαὴν που δὲν παρέχει πρόσκαιρον ζωὴν, ἀλλὰ αἰώνον που δὲν τρέφει τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν.

Εἰς τὴν συνέχειαν, ἐπεὶ δὴ εἶπε κατὰ τὸσον μεγάλῳ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ὑπεστηριξεν ὅτι αὐτὸς θὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀφθαρτον τροφήν, διὰ νὰ μὴ τοὺς σταθῇ ὡς ἐμποδισὸν ὁ λόγος του αὐτός, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀξίον ὅταν ἀποδίδει τὴν χορηγίαν τῆς τροφῆς εἰς τὸν Πατέρα.

Πραγματικὰ, διὰν εἶπεν, «τὴν ὅποιαν (ἀφθαρτον τροφήν) θὰ σὰς δώσῃ ὁ γίος τοῦ ἀνθρώπου», ἐπρόσθεσεν «Διότι αὐτὸν ὁ Πατὴρ, ὁ Θεὸς δηλαδὴ, ἐσφράγισεν», δηλαδὴ τὸν ἔσπειρε διὰ νὰ φέρῃ εἰς σὰς τὴν τροφήν αὐτὴν²⁰.

²⁰ Πρὸς σημειωσ. 5 τῆς παροῦσης ὁμιλίας.

Ἡ λέξις ὁμῶς «εὐφράνῃσιν» ἔχει καὶ ἄλλην ἐρμηνείαν. Διότι εἰς ἄλλοι σημεῖοι λέγει ὁ Χριστός· «Ἐκεῖνον που ἀκούετε τοὺς λόγους μου, αὐτὸν τὸν εὐφράνῃσιν ὁ Πατήρ, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής»²¹. Δηλαδή ἀπέδειξε κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀντίρρησην.

Τὴν ἀνωτέρω ἐννοίαν, νομίζω, ἔχει καὶ εἰς τὸ προκειμενον χωρίον ἡ λέξις. Διότι τὸ «εὐφράνῃσιν» ὁ Πατήρ δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ἀπεδείξε ἀπεκάλυψε διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἐφανερώσε θεοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἑαυτοῦ του, ἀλλ' ἔπειθ' ἔπευθύνεται, πρὸς τοὺς οὐδαίους φέρε εἰς τὸ μέσον τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρός.

§ Ἄς μὴ θώμεν λοιπόν, ἀγαπητοί μου, νὰ ζητῶμεν ἐκεῖνα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια εἶναι, ἀξία νὰ ζητῶμεν ἀπὸ αὐτόν. Διότι ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἐννοῶ τὰ γνήσια, ὅπως καὶ ἂν ἔλθουν, δὲν μὲς θλάττουν καθόλου. (Διότι καὶ ἂν πλουτήσωμεν ἐδῶ μόνον θὰ ἀπολούσωμεν αὐτὰ ἐὰν πάλιν καταπέσωμεν εἰς τὴν πεινᾶν δὲν θὰ πάθωμεν τίποτε κακόν. Πραγματικὰ οὔτε αἱ δόξαι, τῆς παρούσης ζωῆς οὔτε τὰ λυπηρὰ ἔχουν τὴν ἱκανότητά νὰ προκαλέσιν λύπην καὶ χαρὰν ἀλλά καὶ τὰ δυο εὐκόλως περιφρανοῦνται καὶ μὲ μεγάλην ταχύτητα καταρρέουν. Δι' αὐτὸ δικαιολογημένα ὀνομάζονται ὁδοί²² ἐπειδὴ παρέρχονται καὶ δὲν ἔχουν ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν γεννητῶν διὰ νὰ παραμένουν. Ἀντίθετα τὰ μελλοντικά πάντα παραμένειν ἀθάνατα, τόσον ἡ κόλασις, ὅσον καὶ ἡ βασιλεία.

Δι' αὐτὰ λοιπὸν ἂς ἔχωμεν ἱσχυρότερον ἐνδιαφέρον, ὥστε τὰ μὲν κακὰ νὰ ἀποφυγῶμεν, τὰ δὲ ἀγαθὰ νὰ ἀ-

²¹ Τὸ ἐδάφιον παρέχεται ἐδῶ ὀλίγον παραπομπὴν κατὰ τὴν στίξιν καὶ τοὺς περιεχόμενον. Πρὸς ἀλλόθεν 30, σελ. 87, ὑπόσημ. 11 τοῦ 72 τῆς παρούσης σειρᾶς.

²² Πρὸς Ματθ. 7, 13-14.

ποκτήσωμεν. Διότι ποῦ εἰς ἀφέλεια ἀπὸ τὴν ἐδῶ τρυφῇ. Σήμερα ὑπάρχει καὶ αὐρίον δὲν ὑπάρχει. Σήμερα εἶναι ἄνθος ἀρούριον καὶ αὐρίον μεταβάλλεται εἰς διεσκορπισμένην σκόνην. Σήμερα πῦρ φλογερὸν καὶ αὐρίον σθεμένη σταχτή.

Τὰ πνεύματα καὶ ὁμῶς ἀγαθὰ δὲν εἶναι παρόμοια, ἀλλὰ πάντοτε λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν καὶ κάθε ἡμέραν γίνονται ὁρατότερα. Ὁ πνευματικὸς πλοῦτος δὲν χάνεται ποτέ, οὔτε ἀλλάσσει κύριον οὔτε τελειώνει, οὔτε προκαλεῖ ἀνέσυχον φροντίδα καὶ φθόνον καὶ κατηγορίας, οὔτε τὸ σῶμα καταστρέφει, οὔτε τὴν ψυχὴν διαφθείρει, οὔτε ἔχει φθόνον, οὔτε ἐπισπασθεῖται ζηλοτυπίαν, τὰ ὅποια ὅλα αὐτὰ προστίθενται εἰς τὸν ὀλίγον πλοῦτον.

Ἡ δόξα ἡ πνευματικὴ δὲν ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν, δὲν καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπων ἐνερθέστον, οὔτε τελειώνει ποτέ οὔτε καὶ σκαθίζεται ἀπὸ τίποτε.

Ἐπίσης ἡ πνευματικὴ ἀνεσις καὶ ἡ τρυφή παραμένει καὶ εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ εἶναι διαρκής, διότι εἶναι ἀμετακινήτος καὶ ἀθάνατος. Δὲν εἶναι, δὲ δυνατόν νὰ εὐρὴ κανεῖς τὸ ἄκρον καὶ τὸ τέλος αὐτῆς.

Αὐτὴν τὴν ζωὴν σὰς παρακαλῶ, ὡς ποθήσωμεν, ὅτι εἰ ποθήσωμεν αὐτήν, δὲν θὰ ἐνδυσφερόμεθα καθόλου διὰ τὰ παρόντα ἐπιγεια πράγματα ἀλλὰ θὰ τὰ περιφρονήσωμεν ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ τὰ καταγέλῶσωμεν καὶ, εἰς καὶς μᾶς προτρέπη νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς βασιλικὰς οὐλὰς, δὲν θὰ τὰς προτιμήσωμεν, ὅταν ἔχωμεν τὴν ἐλπίδα μας εἰς τοὺς οὐρανούς (μολονότι τίποτε δὲν φαίνεται μακαριώτερον ἀπὸ τὴν εἰσοδὸν εἰς τὰς ἀνάκτορας). Δι' ὅσους ὁμῶς κατέχονται ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῶν οὐρανῶν καὶ αὐτὸ εἶναι, μὴ κρῖν καὶ ἀσήμενον καὶ ἀνάξιον λόγου. Διότι κάθε τι ποὺ τελειώνει κάποτε, δὲν ἄζει τὸ ἐνδιαφέρον μας. Κάθε τι, ποὺ σταματᾷ κάποτε καὶ σήμερα ὑπάρχει καὶ αὐρίον δὲν ὑπάρχει,

καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι μεγάλο φαίνεται, πολὺ μικρόν καὶ ἄξιον καταφρονήσεως.

Συνεπῶς ἄς μὴ προσκολλώμεθα εἰς τὰ φεύγοντα, οὔτε εἰς τὰ φθειρόμενα καὶ ἀπερχόμενα, ἀλλὰ εἰς τὰ παραμένοντα καὶ ἀμετακίνητα, διὰ τὰ ἡμπαρέσωμεν νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγ.ον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν!

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ' (45)

Ἰωάν. ς, 28 - 40)

Ἔλεγον λατὸν εἰς τὸν Κύριον Τ' πρέπει νὰ πράττωμεν, διὰ νὰ ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς ἀπεκρίθη Τότε εἰπαί. τί ἐργάζεσθε, ποῦ ὁ Θεὸς θέλει τὸ νὰ πιστεύετε εἰς τὸν ποῦ ἔσταλκεν³ ἐκείνος. Τότε αὖ εἶπε· Πίστην θεζῶμα⁴ καλεῖτε λατὸν, διὰ τὰ τὸ ἔκτε⁵.

1 Τὰ ἔργα δηλοῦν, τὰ ὅποια ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν, τὰ ἐκ δοκιμάζε καὶ μὲ ἐνώνουν μετὰ αὐτὸν καὶ ἀκόμη θεωροῦνται ὡς αὐτοῦ ὡς ὁρος ἀποκαταγωγῆς δὲ αὐτὴν παραχώρη τῆς τροφῆς ποῦ παραμένει εἰς τὸν αἰῶνα.

2 Ἐμφαντικῶς προτάσσει ὁ Κύριος τὸ «τοῦτο» καὶ τὸν ἐνὶ κῶν ἔργον» πρὸς ἀντιβίαστολὴν τοῦ πληθυντικοῦ «ἔργα» ἐκείνων. Ὅχι ἡ προσκολλησις εἰς τὴν λατρείαν καὶ τοὺς τυποὺς τοῦ νόμου εἶναι ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἡ πίστις εἰς τὸν Νόον αὐτοῦ.

3. Πράβ. Ἰωάν. 317

4 Τὸ ἐργάζεσθαι, ἐννοεῖται μετὰ τὸ θεῶμα τῆς διατροφῆς τῶν πεντακ. σχιζών. ζητοῦν νέον θεῶμα ἐξηγήθη ὁ ἀπόφωρος ἀπὸ τοὺς ἐρημηνευτὰς. Ὁμῶς, ἄλλοι μεταθέτουσι τὸν διάλογον αὐτῶν εἰς χρόνον ἀπέχοντα πολὺ ποῦ θεολογίας τῆς διατροφῆς, ἐνῶ δὲ Μεγ. τ. θεωρεῖ ὅτι ὁ φυσικὸς καὶ μὴ ἀναγεννηθεὶς ἄνθρωπος παρὰ αὐτὸν πάντοτε ἐκ κακοποιίας ἀπέχεται τὸν πρὸ αὐτοῦ ἐνεργουμένων θεαμάτων. Ἐτερος ἐρημηνευτὴς ἐκλαμβάνει τὴν μετατροφήν αὐτῶν οὐδαμῶς ὡς ἐκδήλωσιν δυσχερείας καὶ ἀπογοητεύσεως, πλὴν ὁποῖον ἐδοκίμασαι οἱ ἐπιμένοντες νὰ ἀνακηρύξουν τὸν ἥσαν θεολογία ἐκ τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ. Ἐπερ μένταν ἀπὸ αὐτῶν νὰ ἀρῶν τῆς ἀνακήρυξιν καὶ τὸ θεῶμα τῆς διατροφῆς νὰ ὡν ἀφετηρία νέας αἰ. ρῶς θεολογίας, διὰ τῆς ὁποίας θὰ παρασώζεται ὁ Μεσσίας τῶν ὀυδαϊκῶν προσδοκῶν. Ὁ ἥσαν ἡρνήθη, ἀλλὰ παραλληλῶς διακηρύσσει ὅτι εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Δ' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνουν τὴν ἐρώτησιν Τέλος ὀρθότερα παρουσιάζεται ἡ ἐρημνεία τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ ὀυδα. ἐξήτουν ἀπὸ τὸν ἥσαν, ὅχι ἔκτε ἀπλοῦν θεῶμα. ἀλλὰ κατὰ ἀνάλονον πρὸς τὸ τοῦ Μεσσίας, ὁ ὁποῖος

κα. να π γ' ούτοις εν ες τε Ποιον ειπα το εργον που κα
με 6.15

α * Πότες δέν είναι χειρότερον από την γαστρ.
μαργιαν, τιποτε αίσχρότερον. Αυτή καθ'αυτή ανιάσθη-
ται την θάνατον, αυτή κάνει σαρκικήν την ψυχήν, α-
υτή τυφλώνει, και δέν αφήνει να βλέπη κανείς καθαρά.
Κύτταζε λοιπόν πού και εις τους 'Ιουδαίους συμ-
βαινε. τὸ ἴδιον ἔπε δὴ δηλοῦν ἔχον ἀπορροφηθῆ ἀπὸ
τὴν γαστριμαργίαν καὶ εἶχαν στρέψῃ ὅλον των τὸ ἐν-
διαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν πρὸς τὰ ὀστικά καὶ ἐπι-
γεια πράγματα καὶ δέν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ σκεφθοῦν τι-
ποτε τὸ πνευματικόν. δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς κα-
τευθύνει μὲ πολλοὺς λόγους, οἱ ὅποιοι περιέχουν καὶ

διδόσκει τὸν ἐκ τῆς Αἰνυππου ἐξελθόντα λαόν. ὅχι ἐπὶ μὲν ἡμέ-
ραν, ἀλλὰ ἐπὶ τεσσάρων καὶ ἑπτά

5 ὡάν 6.28-30

* Ποῦ κίαι θέματα ἐξετάζοντα εἰς τὴν παρούσαν ὁμιλίαν.
Εν πρώτοις ἡ προσπάθεια τῶν Ἰουδαίων νὰ παρασυροῦν τὸν
Κύριον νὰ πραγματοποιήσῃ θαῦμα, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐτρέφον-
το σαρκικῶς καὶ ἀνάλοιον δηλαδὴ πρὸς τὸ μάννα ἐν τῇ
ἐρήμῳ. Ἐπειτα ὁ ἱερός πατὴρ διεκρινίζει ὅτι ἡ φράσις τοῦ
προσβ. εἶπα τὸν ἀναστήσει κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, σημαίνει
ὅχι τυχαίαν καὶ ἀνελ ἁποθ' ἀνάστασις, ἀλλὰ ἀνάστασις πρὸς
ἀπόλαυσιν τῶν οὐρανῶν ἀγαθῶν. Ἐπίσης, τὸ «κάθε τι ποῦ σου
δίδω» ὁ Πατὴρ θὰ εἴπῃ πρὸς ἡμᾶς, ἔστω καὶ ἐξ ὁρρανοῦ βοηθείας,
ἥτις δίδεται εἰς τὸν ἐχόντα ἀναστήσει, τραπεῖται. Ὁ Κύριος οὐν
γὰρ ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν, ὅ ἃ νὰ μὴ ἀποβαρυνώμεθα. οἱ
ἀνάστοι, ὅταν ὑποφέρουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ νὰ σκέ-
πτωνται διὰ τὴν ἀνάστασιν κατὰ τὴν κοινὴν ἀνάστα-
σιν. Τέλος, ὁ κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχη τὸ ὀφθαλμὸν τὴν
ἐκ μερῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν λογιζομένην ἐνώπιον τοῦ φεκοῦ
ἐκεῖνον ὁρατήριον, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ δ' αὐτοῦ
ἐναρέτου καὶ θεοφ. λόγους εἶναι.

ἐλεγχον καὶ φρονιδα δ' αὐτοῦ. Καὶ ὅμως οὔτε καὶ
ἐταί ἀνυφοῦνται πνευματικῶς ἀλλὰ παραμένουν ἀκόμη
προσσεκολλημένοι εἰς τὴν γῆν.

Πρόσεξε λοιπόν. Τοὺς εἶπεν. «Ζητεῖτε νὰ μὲ εὑρετε,
ὅχι ὅτι εἶδατε θαῦματα, ἀλλὰ διότι ἐφάγατε ἀπὸ τοῦς
ἄρτους καὶ ἐχορτάσασθε»⁶. Τοὺς ἐπλήξε μὲ τὸν ἐλεγχον.
Τοὺς ὑπέδειξε ποῖον τροφήν πρέπει νὰ ζητοῦν. ὅταν
τοὺς εἶπεν. «Δέν πρέπει νὰ ἐργάζεσθε διὰ τὴν φθαρτὴν
τροφὴν»⁷. Τοὺς παρουσίασε τὸ ἑπαθλον, ὅταν τοὺς εἶπεν.
«Αλλὰ ἐργάζεσθε διὰ τὴν τροφήν, ποῦ μένει εἰς ζωὴν
αἰώνιον»⁸. Ἐπειτα ἠφάνισεν ἐκεῖνον ποῦ τοὺς ἠμπαδιζε
νὰ πιστεύσουν ὅταν τοὺς ἐδήλωσεν ὅτι ἔχει ἀποσταλῆ
ἀπὸ τὸν Πατέρα.

Τ. ἔκαναν λοιπόν ἐκεῖνοι, ὡς νὰ μὴ εἶχαν ἀκούσει.
τιποτε λέγουν. «Τι πρέπει νὰ πράττωμεν ὅ ἃ νὰ ἐργα-
ζώμεθα τὰ ἔργα ποῦ θέλει ὁ Θεός».

Αὐτὰ τὰ ἔλεγον, ὅχι διὰ νὰ διαχθῶν καὶ νὰ ἐ-
φαρμόσουν εἰς τὴν πράξιν τὴν διδασκαλίαν, (καὶ αὐτὸ
τὸ ὅποδον κυρεῖ ἡ συνέχεια), ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν ὁδηγή-
σουν πάλιν εἰς τὴν χορήγησιν τροφῆς καὶ εἶπε δὴ ἡθε-
λαι νὰ τὸν κάνουν νὰ χορτάσῃ τὴν κοιλίαν των.

Καὶ ὁ Χριστὸς τι ἀπάντησεν. «Ταῦτα εἶναι τὸ ἔργον
ποῦ ὁ Θεός θέλει τὸ νὰ πιστεύετε εἰς αὐτόν ποῦ ἀπέ-
σταλεν ἐκεῖνος».

Καὶ ἐκεῖνοι ἠρώτησαν. «Ποῖον θαῦμα κάνεις, διὰ νὰ
ῥωμεν καὶ νὰ πιστεύσωμεν εἰς σέ. Οἱ πατέρες μας ἔ-
φαγον τὸ μάννα εἰς τὴν ἐρήμον»⁹.

Δέν ὑπάρχει μεγαλυτέρας ἀνασθησας ἀπὸ αὐτὸ οὐ-
τε μεγαλύτερος παραλογισμός. Ἐνῶ τὸ θαῦμα ἦτο ὅ

6 ὡάν 6.26

7 ὡάν 6.27

8 ὡάν 6.27

9 Ἰωάν 6.30-3

κόμη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῇ τι ποτε, ὠμίλουν ἔτσι. καὶ ἔλεγαν «Ποῖον θαῦμα κάνεις».

Καὶ ἀφοῦ ἔκαναν τὴν ἐρώτησιν αὐτήν, δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ἐπὶ λέξη μόνος του τὸ θαῦμα, ἀλλὰ ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι θὰ τὸν φέρουν εἰς μεγάλην δυσκολίαν διὰ τοῦ καθορίσθαι νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ κανένα ἄλλο θαῦμα, παρὰ κατ' ἀνάγκην πρὸς ἐκεῖνο τοῦ ἔγχειν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν προγόνων τῶν.

Δ' αὐτὸ καὶ ἔλεγαν «Οἱ πατέρες μας ἔφαγαν τὸ μάννα εἰς τὴν ἔρημον», διότι ἐνόμιζαν ὅτι μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς θὰ ἐρεθίσουν αὐτὸν νὰ ἐπιτελέσῃ τοιοῦτον θαῦμα, τὸ ὅποιο θὰ ἰδύνατο νὰ τοὺς θρέψῃ σαρκικῶς. Πραγματικὰ, διότι δὲν ἀνέφεραν κανένα ἄλλο ὅπῃ τὰ προηγούμενα θαύματα, (μολοντοὶ πολλὰ θαυμαστά συνέβησαν τότε καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἑρυθρὰν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν ἔρημον) παρὰ τὸ μάννα μόνον; Ἄρα γὰρ δὲν τὸ ἔκαναν, ἐπεὶ δὴ ἐπεθύμουν ὑπερβολικὰ αὐτὸ ἐξ αἰτίας τῆς τυραννικῆς τῆς κοιλίας.

Κατὰ ποῖαν λογικὴν ὅμως αἰεὶς οἱ ὅποιοι ὀνομάζονται αὐτοὶ προφήται καὶ ἐπέχεσθαι νὰ τὸν ἀνακηρύξετε βασιλέα, ὅταν εἶδατε τὸ θαῦμα τῶρα ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῇ τιποτε ἔγιναν ἀχάριστοι καὶ ἀγνώμονες καὶ ζητεῖτε ἄλλο θαῦμα καὶ ἀφήνετε νὰ ἀκουσθῶν λόγοι πού ταυρίζουν εἰς τοὺς παρασκηνιακῶς ζῶντας καὶ εἰς τοὺς πεννησμένους σκύλους. Τώρα σὺ κινεῖς τὸν θαυμασμόν τὸ μάννα ὅταν ἡ ψυχὴ σας εἶναι κατὰ ἐξήντην πνευματικῶς.

Καὶ πρόσθε τὴν εὐρωμένην δὲν τοῦ εἶπαν, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἔκανε αὐτὸ τὸ θαῦμα, σὺ τί κάνεις ἐπεὶ δὴ ἐνόμιζαν ὅτι θὰ τὸν προσβάλλουν. Ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦ ὀμιλοῦν με σεβασμόν, ἐπειδὴ ἐλπίζουν νὰ λάβουν τροφήν.

Ἐξ ἄλλου οὐτε τοῦ λέγουσιν, ὁ Θεὸς ἔκανε ἐκεῖνο τὸ θαῦμα, σὺ ποῖον θὰ κάνῃς, ὁ δὲ νὰ μὴ φανοῦν ὅτι τὸν

ἐξ σώνουν πρὸς τὸν Θεόν. Οὔτε τὸν παραβάλλουν πρὸς τὸν Μωϋσῆν διὰ νὰ μὴ θεωρηθῶν ὅτι τὸν ταπεινώνουν. ἀλλὰ τὸν τοποθετοῦν εἰς κάποια ἐνδιήμεσον θέσιν, ὅταν τοῦ λέγουσιν «Οἱ πατέρες μας ἔφαγαν τὸ μάννα εἰς τὴν ἔρημον».

Καὶ ἡμποροῦσιν, θέβαια, νὰ τοὺς ἀπαντήσῃ ὁ Ἰησοῦς ὅτι τῶρα ἐτετέλεσα θαύματα μεγαλύτερα ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, διότι οὔτε ράβδον ἐχρησάσθην, οὔτε εἶχα ἀνάγκην νὰ προσευχηθῶ, ἀλλὰ τὰ πάντα τὰ ἐπραγματοποίησα μετὰ τῆς δυνάμεός μου. Ἐάν πάλιν ἐνθυμῆσθε τὸ μάννα, ἴδου σὺς ἐδώκατε καὶ ἄρτον. Τώρα ὅμως δὲν ἦτο καὶ ρὸς διὰ παρομοίους λόγους, ἀλλὰ δι' ἓνα μόνον ἐφρόντιζεν ὁ Κύριος, διὰ τὸ πῶς θὰ τοὺς κατευθύνῃ πρὸς τὴν πνευματικὴν τροφήν.

Πρόσθε λοιπὸν τὴν ἀπειρὸν σύνεσιν. πῶς τοὺς ἀπαντᾷ «Δὲν σας ἐδώκατε ὁ Μωϋσῆς τὸν ἄρτον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ Πατὴρ μου σὺς δινε τὸν ἄρτον τὸν ἀληθινὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ»¹⁰.

Διὰ τὴν ὁμοίαν δὲν τοὺς εἶπεν δὲν σας ἐδώκεν ὁ Μωϋσῆς τὸν ἄρτον παρὰ ἐγὼ, καὶ ἔθεσεν ἀντὶ τοῦ Μωϋσέως τὸν Θεὸν καὶ ἀντὶ τοῦ μάννα τὸν ἑαυτοῦ τοῦ, διότι ἡ πνευματικὴ δύναμις αὐτοῦ ἀκροσθῶνται ἦτο μεγάλη, καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα. Πραγματικὰ, δι' αὐτὸν ὠμίλησεν ἔτσι δὲν τοὺς συνεκράτησε πάλιν μολοντοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἔλεγεν «Ζητεῖτε νὰ με εὐρετε, ὅχι ἐπειδὴ εἶδατε τὰ θαύματα ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφάγατε ἀπὸ τοὺς ἄρτους αὐτοὺς καὶ ἐχορτάσασθε»¹¹. Ἐπειδὴ λοιπὸν ζητοῦν αὐτὰ καὶ μετὰ τὰ ἐπόμενα ἠθέλησε νὰ τοὺς κατευθύνῃ σωστά, ἀλλὰ οὐτε καὶ ἔτσι παρὰ τούτους.

¹⁰ ὡάν. 6,32
ὡάν. 6,26

Ὅταν ὁμως ὑπεσχέθη εἰς τὴν Σαμαρείαν ὅτι θὰ τῆς δώσῃ τὸ ὕδωρ, δὲν ἐμνημόνευσε τὸν Πατέρα ἀλλ' εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν ἐγνώριζες πόσος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ σοῦ λέγει τώρα, Δός μου νὰ πῶ σὺ θὰ τοῦ ἐζητοῦσες καὶ θὰ σοῦ ἐδίωκε τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν»¹². Καὶ πάλιν «Τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον θὰ δώσω ἐγώ»¹³ καὶ δὲν παραπέμπει εἰς τὸν Πατέρα. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσηιν ἀναφέρει τὸν Πατέρα διὰ νὰ πληροφορηθῇς πόση ἦτο ἡ πίστις τῆς Σαμαρείας καὶ πόση ἡ πνευματικὴ ἀδυναμία τῶν Ἰουδαίων.

Τὰ μόννα ὅμως δὲν ἦτο ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο λέγεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: «Ὅπως λέγει ἡ Γραφή: «τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ»¹⁴, καὶ ἄλλοι, «καὶ ἐθρόνησεν Κύριος ἐξ οὐρανοῦ»¹⁵.

Ὀνομάζε δὲ ἄρτον ἀληθινὸν ἐκεῖνον¹⁶, οὐκ ἐπειδὴ ἦτο ψευδὲς τὸ θαῦμα τοῦ μάννα ἀλλὰ διότι αὐτὸ ἦτο πίτος καὶ οὐκ ἡ αὐτοαλήθεια.

Ὅταν πάλιν ἔκανε μνηστὴν τοῦ οὐνοῦ τοῦ Μωυσέως, δὲν ἀντιπαρέταξε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον (διότι δὲν ἐπρωτομαθῶσαν ἀκόμη αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Μωϋσῆ) ἀλλὰ ἐξηκολούθησεν νὰ ἔχουν μεγαλυτέραν ἰδέαν. δ' ἐκεῖνον δι' αὐτὸ οὕτως εἶπεν: «δὲν σας ἐδωκεν ὁ Μωϋσῆς» δὲν ἐπρόσθεσεν, ὅτι, σὰς δὲ ὡ ἐγώ, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ λέγει ὅτι, ὁ θεὸς ὁ Πατήρ.

Ἐκεῖνο, οὕτως ἦκουσαν αὐτὰ τοῦ λεγόντος πάλιν: «Δός μοι τὸν ἄρτον αὐτόν»¹⁷ νὰ τὸν φάγωμεν διότι εἶχον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, πρόκειται δι' ὁλοκὸν ἄρτον καὶ

¹² Ἰωάν. 4,10

¹³ Ἰωάν. 4,14

¹⁴ Ψαλμ. 8,9

¹⁵ Ψαλμ. 17,14

¹⁶ Πρὸς Ἰωάν. 6,32

¹⁷ Ἰωάν. 6,34

ὅτι, θὰ χορτάσουν τὴν κοιλίαν των. δι' αὐτὸ καὶ ἐπράξαν ἀμέσως κοντὰ εἰς τὸν Χρυστόν.

Τὶ κάνα, ὁμως ὁ Χρυστός;

Τοὺς ἀνυψώνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον πνευματικῶς καὶ προσθέτει: «Ὁ ἄρτος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνος ποῦ καταβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανόν καὶ δίδει ζωὴν εἰς τὸν κόσμον»¹⁸. Δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους μόνον, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν δὲν εἶπεν ἀπλῶς τροφήν ἀλλὰ ζωὴν διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι διαφορετικὸν εἶδος ζωῆς ἐπέδωκε ὅλο των γενεῶν ἥσαν νεκρωμένοι πνευματικῶς.

Αὐτοὶ ὁμως εἶναι προσηλωμένοι ἀκόμη εἰς τὰ γῆιν καὶ καὶ λέγουσιν: «Δός μοι τὸν ἄρτον αὐτόν».

Διὰ νὰ τοὺς ἐλέγξῃ λοιπὸν εἶπε δὴ ἔτιρεχον κοντὰ τοῦ ὅτιαν ἐνόμιζαν ὅτι, ἡ τράπεζα ἦτο ὀλική, ἐνῶ, οὕτως ἐπληροφορήθησαν ὅτι, πρόκειται διὰ πνευματικὴν τράπεζαν, δὲν τὸν ἀκολουθοῦν πλέον τοὺς λέγει πάλιν: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Ἐκεῖνος ποῦ ἐρχεται πρὸς ἐμέ δὲν θὰ πεινάσῃ καὶ ἐκεῖνος ποῦ πιστεύει εἰς ἐμέ δὲν θὰ διψήσῃ ποτέ. Ἀλλὰ σὰς εἶπα, ὅτι καὶ με εἰδάτε ὁμως δὲν με πιστεύετε»¹⁹.

δ' Καθ' ὅμοιον τρόπον ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἰωάννης προφητικῶς πρὸ τοῦ Ἰησοῦ: «Κηρυττε, ὅτι, εἶδε καὶ δίδει μαρτυρίαν δι' ὅτι, εἶχε ἰδεῖ. Κανείς ὁμως δὲν δέχεται τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ»²⁰. Καὶ ὁ Χριστὸς λέγει, ἐπίσης: «Ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζομεν καλῶς, αὐτὸ λέγομεν καὶ δι' ἐκεῖνο ποῦ ἔχομεν ἰδεῖ διδόμεν μαρτυρίαν. Καὶ ὁμως δὲν δέχεσθε τὴν μαρτυρίαν μας»²¹.

Καὶ αὐτὸ τὸ κάνα διὰ νὰ τοὺς προλάβῃ καὶ νὰ τοὺς

¹⁸ Ἰωάν. 6,33

¹⁹ Ἰωάν. 6,35-36

²⁰ Ἰωάν. 3,32 - τὸ χωρὸν παραθετα ἑλαφρῶς παρηλαγμένον

²¹ Ἰωάν. 3,3

ἀποδείξει ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν τὸν ταράσσει, οὔτε ἐκθυμῇ νὰ δοξασθῇ, οὔτε ἀγνοεῖ τὰ ἀπόρητα τῆς ψυχῆς τῶν τόσων τὰ παρόντα, δασιν καὶ τὰ μέλλοντα.

«Ἐγὼ εἰμαι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς»

Σκοπεῖται λοιπὸν νὰ τοὺς μῆσῃ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν μυστηρίων. Καὶ κατὰ πρῶτον κάνει λόγον διὰ τὴν θεότητα του καὶ λέγει. «Ἐγὼ εἰμαι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς». Αὐτὸ θεθεῖται δὲν ἐλέγχῃ διὰ τὸ σῶμά του, (οἷόντι περὶ αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος σχεδὸν τοὶ κεφαλαιαὶ λέγουσιν· «Καὶ ὁ ἄρτος τὸν ὅποιον ἐνὶ θάῳ δώσω, εἶναι ἡ σὰρξ μου»²²) ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναφέρεται, εἰς τὴν θεότητα του διότι καὶ ἐκεῖνη διὰ τὸν Θεὸν λόγον εἶναι ἄρτος, ὥπως πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἄρτος διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεταί ἄρτος οὐράνιος.

Εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν δὲν ἐπὶ καλεῖται, τὴν μαρτυρίαν κανενός, ὥπως ἔκανεν εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν του πρὸς τοὺς Ἰουδαίους²³, διότι εἶχεν ὡς μαρτυρίαν τῆς θεότητός του τὸ θαῦμα τῶν ἔργων καὶ τὸ γεγονός ὅτι πρὸς στιγμήν οἱ Ἰουδαῖοι ὑπεκρίνοντο ὅτι τὸν ἐπιστεύουν. Τότε ὁμοῦς ἔφεραν ἀντιρρήσεις καὶ τὸν κατηγοροῦσαν δι' αὐτὸ καὶ ἔφερεν ἐκεῖ ἀποδείξεις. Αὐτοὶ ἐδῶ, ἐπειδὴ εἶχαν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπολαύσουν ὅλην φαγητόν, περιμένουν καὶ δὲν ταράσσονται ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ Ἰησοῦ, μέχρις οὗτου εἰς τὴν συνέχειαν ἔχασαν τὴν ἐλπίδα αὐτῇ.

Πλὴν ὁμοῦς οὔτε καὶ τότε ἐσώτησεν ὁ Χρ. στός, ἀλλὰ τοὺς εἶπε πολλά καὶ ἀναστροφικά τῶν ἀπίστων τῶν Αὐτοῖς ὁμοῦς, πού τὸν ἀνόμεζαν προφήτην²⁴, τὴν σκαυδοῦνται καὶ τὸν ἀποκαλοῦν υἱὸν τοῦ τέκτονος. Δεῖ ἔκταναν ὁμοῦς τὸ ἴδιον, ὅταν ἔτρωγαν τοὺς ἄρτους, ἀλλ'

22 ὡς 6,51

23 Πρὸς Ἰουδαίους 5,31 ἔξ.

24 Πρὸς Ἰουδαίους 6,14

ἐλεγαν· «Αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης», καὶ ἤθελαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα.

Ἐδιδαν λοιπὸν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τοὺς ἐκυρίευεν ἡ ἀγανάκτησις, ἐπειδὴ ἔλεγαν ὅτι κατέθηκεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμοῦς δὲν ἦτο αὐτῇ ἡ αἰτία τῆς ἀγανάκτησώς των, ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἠλπιζαν πλέον νὰ ἀπολαύσουν ὅλην κὴν τράπεζαν. Διότι, εἰάν ἀγανακτοῦσαν πραγματικά, ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσουν καὶ νὰ διατυπώσουν ἀπορίας. Πῶς εἶναι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, πῶς κατέθηκεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, Τώρα ὁμοῦς δὲν κάνουν αὐτὰ, παρὰ γογγύζουσι μόνον.

Ἀλλ' ὅτι δὲν τοὺς ἐσκανδαλίζει αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξῃς. Ὅταν δηλαδὴ τοὺς εἶπεν, «ὁ Πατὴρ μου ὡς δίδει τὸν ἄρτον αὐτόν», δὲν τοῦ εἶπαν, παρὰ κάλεσε αὐτοὶ νὰ μᾶς τὸν δώσῃ, ἀλλὰ τὸ εἶπαν, «ἐδὲς μας τὸν ἄρτον», μολοντοὶ δὲν τοὺς εἶπεν, ὅτι ἐγὼ σὺς τὸν δίδω ἀλλ' ὅτι, «ὁ Πατὴρ μου ὡς τὸν δίδει». Αὐτοὶ ὁμοῦς ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν των διὰ τὴν τροφήν ἐνόμισαν ὅτι καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ χορηγῇ τὸν ἄρτον. Ὅσοι λοιπὸν ἐσχημάτισαν τὴν γνώμην ὅτι ὁ Κύριος ἔχει τὴν δικαιοδοσίαν νὰ δώσῃ τὸν ἄρτον, πῶς ἐπρόκειτο νὰ σκανδαλισθοῦν εἰς τὴν συνέχειαν καὶ μάλιστα ὅταν ἤκουσαν ὅτι «ὁ Πατὴρ δίδει τὸν ἄρτον».

Ποῖα εἶναι, λοιπὸν ἡ αἰτία τοῦ σκανδαλισμοῦ των.

Ὅταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνδεχόμενον νὰ φάγουν, πάλιν ἐδείξαν ἀπιστίαν καὶ προέβαλουν ὡς δικαιολογίαν ὅτι τῆς ἀπιστίας των τὸ ὅτι ὁ λόγος ἦτο ὑψηλοῦ περιεχομένου.

Δι' αὐτὸ τοὺς λέγει· «Καὶ μὲ ἔχετε ἰδεῖ ὅλλα δὲν μὲ ἐπιστεύσατε. Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὑπαινίσσεται ὅτι ἐνός μὲν τὰ θαύματα του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν μαρτυρίαν ἀπὸ τῶν Γραφῶν. «Διότι ἐκεῖνοι δίδουν μαρτυρίαν

δι' ἐμὲ»²⁵, λέγει· και ἀκόμη, «ὅτι ἦλθα ἐξ ὀνόματος τοῦ Πατρὸς μου καὶ ὅμως δὲν με δέχασθε»²⁶, καὶ, «πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσετε, οὐκ οἱ ὅποιοι ἐπιθώκετε νὰ λαμβάνετε δόξαν ὁ ἕνας ἀπὸ τῶν ἄλλων»²⁷.

«Καθεὶς τὴν ποῦ μοῦ διδὲ ὁ Πατήρ, θά ἔλθῃ εἰς ἐμέ καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἐρχεται πρὸς ἐμέ δὲν θὰ τὸν θγάλλω ἐξω»²⁸.

Κύπταζε ὅτι κάνε, τὰ πάντα διὰ τοὺς σωζομένους. Δι' αὐτὸ καὶ εἶπεν αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐξετάζει τὰς λεπτομερείας καὶ ὅτι ὁμιλεῖ ἀσκοπα.

Τὸ σημάδιον ὅμως αὐτὰ ποῦ λέγει· «Καθεὶς τὴν ποῦ μοῦ διδὲ ὁ Πατήρ, θά ἔλθῃ εἰς ἐμέ καὶ θά τὸ ἀναστήσω κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν»²⁹.

Διὰ ποῖον λόγον ἀνέφερε τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὅποιαν θὰ συμπεριληφθοῦν καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὥς ἐξαρετοὶ δῶρον τῶν ὁσων πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, διότι δὲν ἀνέφερεν ἀπλῶς τὴν ἀνάστασιν ἄλλ' εἰς κῶς τὴν ἀνάστασιν αὐτῆν³⁰. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπε προηγουμένως, «δὲν θὰ θγάλλω ἐξω αὐτὸν» καὶ «νὰ μὴ χάσω οὐδὲ ἐλάττωσιν μέρος ἐξ αὐτοῦ»³¹, τότε ὁμολογεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν. Διότι κατὰ τὴν ἀνάστασιν, ἄλλοι μὲν ἐκδιώκονται, ὁ πῶς ἔμπορῶμεν νὰ καταλάβωμεν ἀπὸ τὴν προσεγγίνῃ, «σηκώστέ τον καὶ ριψατέ τον εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον»³². Ἄλλοι δὲ γίνονται, ὅπως ἀποδεικνύεται καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ὁ ἀσεβείαν τοῦ Κυρίου, «νὰ φοβήσθε μὴ λ-

25 Ἰωάνν. 5,39

26 Ἰωάνν. 5,43

27 Ἰωάνν. 5,44

28 Ἰωάνν. 6,37

29 Ἰωάνν. 6,37, 39

30. Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς κρίσεως

31 Ἰωάνν. 6,39

32 Ματθ. 22,13

λον ἐκείνον ποῦ ἔμπορεῖ νὰ καυγ καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα νὰ χάσῃ εἰς τὴν γέενναν»³³.

Ὡστε ἡ φράσις «ζῶντι αἰῶνι οὐ διδώ»³⁴ ἔχε τὴν ἀκόλουθον σημασίαν· «Καὶ θά θγῶν ἐξω ἀπὸ τὰ μνημῆματα καὶ ὅσοι μὲν ἔπραξαν τὸ καλὸν θά ἀναστήθουν διὰ νὰ ἀπολαύσουν ζωὴν αἰώνιον, ὅσοι δὲ ἔπραξαν τὸ κακὸν θά ἀναστήθουν διὰ νὰ καταδικασθῶν»³⁵. Αὐτὴν λοιπὴν τὴν ἀνάστασιν ἀνέφερεν ἐδῶ, δηλαδὴ τὴν ἀνάστασιν διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν.

Τὶ θέλει ὅμως νὰ υποδείξῃ ὁ Κύριος ὅταν λέγῃ «Καθεὶς τὴν ποῦ μοῦ διδὲ ὁ Πατήρ θά ἔλθῃ πρὸς ἐμέ»,

Ἐλέγχε, τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ τοὺς καθ' ὅσον φανερόν ὅτι, ἐκεῖνος, ποῦ δὲν πιστεύει, εἰς αὐτόν παραβαίνει, τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Καὶ δὲν τὸ λέγει, θέσια αὐτὸ καθαρά, ἀλλὰ κάπως κεκαλυμμένως. Καὶ εἰς κάθε περίπτωση θά ἴδῃς νὰ κἀν τὸ ἴδιον ὁ Κύριος, ἐπειδὴ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι οἱ ἀπιστοῦντες δὲν παρακούουσιν εἰς αὐτὸν μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Πατέρα. Διότι ἔαν τὸ θέλημα αὐτοῦ εἶναι, αὐτὸ καὶ διὰ τοῦτο ἦλθεν, διὰ τὴν σωσὴν ὅλων τῶν κόσμων, ὅσοι δὲν πιστεύουσιν παραβαίνουν τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Πατήρ ὁδηγῇ κάποιον, λέγει, δὲν ὑπάρχει τιποτὴ ἱκανὴ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ. Τὸ ἴδιον λέγει, καὶ παρακάτω· «Κανείς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμέ ἐὰν δὲν τὸν ἐλκύσῃ ὁ Πατήρ»³⁶.

Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος εἶπεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς παραδίδει αὐτοὺς εἰς τὸν Πατέρα· «Ὅταν θὰ παραδώσῃ τὴν θασιλείαν εἰς τὸν Θεόν καὶ Πατέρα»³⁷. Ὅπως ἀκριβῶς

33 Ματθ. 10,28.

34 Ἰωάνν. 10,28.

35 Ἰωάνν. 5,29.

36 Ἰωάνν. 6,44.

37 Α. Κορινθ. 15,24.

λοιπὸν καὶ ὅταν διδῇ ὁ Πατήρ, δὲν τὸ κάνα ἀφαιρῶν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καθ' ἑμῶν τρόπον καὶ ὁ Υἱός, ὅταν παραδίδῃ τὴν θυσίαν εἰς τὸν Πατέρα, δὲν τὸ κάνα ἐκβάλλων τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Ὀνομάζεται δὲ παρέδο- σις διότι διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἤλθαμεν κοντὰ εἰς τὸν Πατέρα.

γ. Τὸ «δὲ» οὐ³⁸ ἔχει λεχθῆ καὶ διὰ τὸν Πατέρα, ὥ- πως ὅταν λέγῃ «Διὰ τοῦ ὁποίου εἰσθε καλεσμένοι. νὰ ἔχετε κοινωνίαν μετὰ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ»³⁹, (δηλαδὴ διὰ τοῦ θελήματος τοῦ Πατρὸς). Καὶ πάλιν λέγει «Μακάριος εἰσὶν, Σίμωι, υἱὲ τοῦ Ἰωάνη, διότι ἄνθρωπος δὲν σοῦ τὸ ἀπεκάλυψεν αὐτό»⁴⁰.

Ὅ,τι θέλει νὰ ὑποδηλώσῃ εἰς τὴν προκειμένην πε- ριπτώσιν εἶναι σχεδὸν τὸ ἀκόλουθον. Δὲν εἶναι τυχαῖον πρᾶγμα ἢ εἰς ἐμὲ πιστὸς, ἀλλὰ χρειάζεται τὴν ἀνωθεν βοήθειαν. Καὶ αὐτὸ τὸ προετοιμάζει μετὰ λέγει, δει- κνύων ὅτι πραγματικὰ ἢ πιστὸς αὐτῇ ἀπαντεῖ γενναίαν ψυχὴν, τὴν ποῖαν συγχρόνως προσελκύει καὶ ὁ Θεός.

Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐρωτήσῃ κάποιος Ἐάν κάθε τι, τὸ ὁποῖον διδεῖ, ὁ Πατήρ, ἐρχεται πρὸς σέ, καὶ ἐκεῖνα, τοῦ θά προσελκύσῃ ὁ Πατήρ, καὶ κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς σέ, ἔστω δὲν τοῦ ἔχῃ δοθῇ ἀνωθεν τότε ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν διδεῖ, ὁ Πατήρ, εἶναι ἀπηλλαγμέ- νοι ἀπὸ κάθε ἐνοχλήν καὶ κατηγορίαν.

Αὐτὰ εἶναι λόγια κενὰ περιεχομένου καὶ προφά- σεις. Χρειάζομεθα θέσθαι καὶ τὴν ἰδικήν μας ἀγαθὴν διαθεσιν. Διότι ἡ ἀποδοχὴ τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ πι- στις προϋποθέτουν τὴν προαρεσιν.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν λοιπὸν τίποτε ἄλ- λο δὲν διδάσκει μετὰ τὴν φράσιν, «κάθε τι ποῦ μοῦ διδεῖ,

38. Ρωμ. 5,2
39. Α. Κορινθ. 1,9
40. Ματθ. 16,17

ὁ Πατήρ», παρὰ ὅτι, δὲν εἶναι τυχαῖον πρᾶγμα ἢ εἰς ἐμὲ πιστὸς, οὔτε εἶναι προῖον ἀνθρωπίνων διανοησμάτων, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ ἐξ οὐρανοῦ ἀποκάλυψις καὶ ἡ εὐγνώμων ψυχὴ τοῦ θά δεχθῇ τὴν ἀποκάλυψιν.

Επίσης, καὶ ἡ διαθεσιμότης, «ὃ ἐρχόμενος πρὸς ἐ- μὲ θά σωθῇ» τὸ ἴδιον φανερώνετ. Δηλαδή, θά εὕρῃ με- γάλην φροντίδα, διότι χάριν αὐτῶν, λέγει ἤλθα εἰς τὴν γῆν καὶ ἐνεβύθην σάρκα καὶ ἐπῆρα τὴν μορφήν τοῦ δούλου.

Εἰς τὴν συνέχῃ ἐπρόσθεσεν «Κατήλθα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅχι διὰ νὰ κάνας τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν μου, ἀλ- λά τὸ θέλημα ἐκείνου τοῦ με ἀπέστειλεν»⁴¹.

Τι λέγεις, Ἄλλο εἶναι, τὸ ἰδικόν σου θέλημα καὶ ἄλλο ἐκεῖνο;

Διὰ νὰ μὴ ὑποπτευθῇ λό πὸν κανεῖς αὐτὸ τὸ πρᾶ- γμα διορθῶναι τὸ θέμα μετὰ τὴν προσθήκην, ὅταν λέγῃ διότι, τοῦτο εἶναι τὸ θέλημα ἐκείνου τοῦ με ἀπέστε- λεν, καθέννας τοῦ βλέπει τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύει, εἰς αὐ- τόν, νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»⁴². Αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶναι καὶ ἰδικόν σου θέλημα. Καὶ πῶς εἰς ἄλλο σημεῖον λέγεις, «ἤλθα νὰ σώσω φτωχὰ εἰς τὴν γῆν καὶ τί ἄλλο θέλω, ἔάν τώρα πλεονήσῃμι»⁴³; Ἐάν ὅμως καὶ σὺ θέλῃς τὸ ἴδιον, εἶναι φανερόν ὅτι ἕνα θέλημα ὑπάρχει. Διότι ἀλ- λοῦ λέγει «Διότι, καθὼς ὁ Πατήρ ἀναστάνει τοὺς νε- κροὺς καὶ δίδει ζωὴν εἰς αὐτούς, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς ἐκεί- νους ποὺ θέλει, τοὺς ζωοποιεῖ»⁴⁴.

Ποῖον εἶναι λοιπὸν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Μήπως δὲν εἶναι νὰ μὴ καθῇ κανεὶς ἐξ αὐτῶν, τὸ ἴδιον ὅμως θέλεις

41. Ἰωάν. 6,38
42. Ἰωάν. 6,40
43. Λουκ. 12,49
44. Ἰωάν. 5,21

καὶ αὐτὸ κατὰ συνέπειαν δὲν εἶναι ἄλλο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλο τὸ τοῦ Υἱοῦ.

Ἔτσι, καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον φαίνεται ὅτι παρουσιάζει τὴν πρὸς τὸν Πατέρα ἰσότητά ἀκόμη θεοσιώτερον, ὅταν λέγῃ «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ θεάμεθα πρὸς αὐτὸν καὶ θεὸς κατοικήσομεν μὲν ἡμῶς μαζί του»⁴⁵. Οἱ λόγοι αὗτοι ἔχουν τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Δὲν ἦλθα εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ κάνω τίποτε ἄλλο, παρὰ αὐτὸ που καὶ ὁ Πατήρ θέλει. Δὲν ἔχω βέβαια ἰδικὸν μου θέλημα ἀντιθετὸν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Πατρός, διότι ὅλα τὰ ἀντὶ κοντὰ εἰς τὸν Πατέρα εἶναι. Ἰδικὰ μοι καὶ τὰ ἰδικὰ μου εἶναι ἰδικὰ του.⁴⁶

Εάν λοιπὸν εἶναι κοινὰ τὰ πάντα μεταξὺ τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ, δικαιολογημένα λέγει, «ὅχι διὰ νὰ κάνω τὸ ἰδικόν μου θέλημα». Ἀλλ' ἐδῶ δὲν ὡμίλησε μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν παρὰ τὸ φυλάσσει νὰ τὸ εἴπῃ πρὸς τὸ τέλος. Διότι τὰ ὕψηλά νοήματα, ὅπως εἶπα, ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἐγκυρῶνται καὶ τὰ συσκολεῖ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ δείξῃ ὅτι, ἐάν ἔλεγεν ὅτι «τὸ θέλημα τὸ ἰδικόν μου εἶναι, αὐτό», θὰ τὸν παρεφρόνουν.

Τοὺς λέγει, λοιπὸν ὅτι, καὶ ἐγὼ συμφωνῶ καὶ συμπράττω μὲ τὸ θέλημα ἐκείνου, ἐπειδὴ θέλει νὰ τοὺς ἐλέγξῃ καὶ νὰ τοὺς ἐπὶ πλήρῃ περισσότερον. Δηλαδή ὡς νὰ τοὺς ἔλεγεν· Ὁ νομίζετε, μήπως ὅτι ἐξοργίζετε ἐμὲ μὲ τὴν ἀπιστίαν σας. Τὸν Πατέρα θέθατε τὸν ἰδικόν μου ἐξοργίζετε. Διότι τοῦτο εἶναι τὸ θέλημα ἐκείνου που μὲ ἀπέστελεν, νὰ μὴ χάσω τίποτε ἀπὸ ὅ,τι μοῦ ἔχει δοῦναι.⁴⁷

Ἐδῶ ἀποδεικνύει ὅτι δὲν χρειάζεται ὁ Κύριος τὴν ἰσὴν τῶν φρονιδῶν, οὔτε ἦλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ ἰδικήν

45. Ἰωάν. 14,29.

46. Πρῶτ. ὠάν. 17,10.

47. ὠάν. 8,39.

τοῦ ἀνάγκην, παρὰ διὰ τὴν ἰσὴν τῶν σωτηρίων καὶ ὅχι διὰ νὰ τιμηθῇ ὑπὲρ αὐτῶν.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐφανερώσε καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ὁμίλιον τοῦ πρὸς αὐτοὺς, ὅταν εἶπεν «Δὲν ἐπιδιώκω νὰ λάβω δόξαν ἀπὸ ἀνθρώπων»⁴⁸. Καὶ πάλιν «Τὰ λεγὼ αὐτὰ διὰ νὰ σωθῇτε σεις»⁴⁹. Πραγματικὰ μὲ καθετὸν τρόπον προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων.

Λέγει, ἔπειτα, ὅτι ἐτοιμάζει δόξαν διὰ τὸν Πατέρα, διὰ νὰ μὴ προκαλῇ ὀψοφίαν. Καὶ ὅτι ὡμίλησε σκοπίμως μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τὸ κατέστησε σαφέστερον μὲ ὅσα εἶπεν εἰς τὴν συνέχῃ. «Διότι ἐκεῖνος που ζητεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ θέλημά του», λέγει, «ζητεῖ τὴν ἰδικὴν του δόξαν. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ζητεῖ τὴν δόξαν ἐκείνου ποὺ τὸν ἀπέστειλεν, αὐτὸς εἶναι ἀληθὴς καὶ δὲν ὁπάρχει. Ὁ δὲ καὶ εἰς αὐτόν»⁵⁰.

Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Πατρός ὁ καθένας, που θέλει τὸν Υἱὸν καὶ πιστεῖ εἰς αὐτόν, νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς κρίσεως»⁵¹.

Διὰ τὸ τέλος πάντων συνεχῶς πρὸς πᾶσαι κατεύθυνσιν προβάλλει τὴν ἀνάστασιν. Διὰ νὰ μὴ κρίνουν τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ μόνον ἐπὶ τῇ θάψει, τῶν ἐπιγενομένων πραγμάτων καὶ, εἰς ἐδῶ δὲν ἀπολαμβάνουν, νὰ μὴ καταπιπτῇ περισσότερον ἡ πνευματικότης τῶν, ἀλλὰ νὰ ἔχουν τὴν ἐλπίδα τῶν εἰς τὰ μέλλοντα καὶ ἀκόμη, νὰ μὴ περιφρονῶν αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν τιμωροῦνται εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ προσδοκῶν ἄλλην ζωὴν.

6 Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο, δὲν ὠφελήθησαν καθόλου,

48. ὠάν. 8,4.

49. ὠάν. 9,34.

50. ὠάν. 7,18.

51. ὠάν. 6,40.

ἡμεῖς ὡς προσπαθήσωμεν νὰ κερδίσωμεν πνευματικῶς ἀπὸ τὸ γεγονός δι γίνεται συνεχῶς λόγος διὰ τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην. Καὶ εἶπε θελήσωμεν νὰ φερθῶμεν μὲ πλεονεκτικὰς διαθέσεις, εἴτε νὰ ἀρπάξωμεν κατ', εἴτε νὰ κάμωμεν κατὰ ἀποπνίξιν, ἀμέσως ὡς φέρωμεν εἰς τὸν νοῦν μας τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὡς φανταζόμεθα τὸ ὁ καστὴρ οὐν ἐκεῖνο, καὶ τότε ἡ σκέψις αὐτὴ θὰ συγκροτήσῃ ἰσχυρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο χαλινὸν τὴν ἀποπνίξιν ἡμῶν. Ἐπίσης, ὡς λέγωμεν συνεχῶς καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας: Ὑπάρχει ἀνάστασις καὶ μᾶς περιμένει τὸ φοβερόν δικαστήριον. Καὶ ἂν ἴδωμεν κάποιον νὰ καυχῆται καὶ νὰ ἐπαίρεται διὰ τὰ πορρὸντα ἀγαθὰ, ὡς τοῦ λέγωμεν τὸ ἴδιον, ἀποδεικνύοντες διὰ τὰ πάντα παραμένοντι ἐδῶ. Καὶ ἂν ἴδωμεν κάποιον ἄλλον νὰ ὑποφέρει καὶ νὰ ἀπογοητεύεται καὶ πρὸς αὐτὸν ὡς λέγωμεν τὸ ἴδιον, καθιστῶντες γνωστὸν διὰ αἱ στενωχωρίας θὰ τελειώσουν. Καὶ ἂν κάποιος ραθυμῇ καὶ κατέχεται ἀπὸ ἀδιαφορίαν, τὸ ἴδιον ὡς τοῦ ἑπὶ ἀναλαμβάνωμεν συνεχῶς, διὰ νὰ τοῦ δεῖξωμεν διὸ ὑποχρεωτὸν καὶ θὰ δώσῃ λόγον διὰ τὴν ραθυμίαν τοῦ.

Αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἱκαναὶ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο φάρμακον διὰ νὰ θεραπεύσουν τὴν ψυχὴν μας. Διότι, πραγματικὰ ὑπάρχει ἀνάστασις, ἀνάστασις πολλὴ κατὰ μας εὐρισκομένη καὶ οὐ μακρὰν μας καὶ σὺν ἀπώτερον μέλλονι τοποθετημένη. «Διότι γρήγορα, λέγει ὁ Παῦλος, «θὰ ἔλθῃ ὁ ἐρχόμενος καὶ δὲν θὰ θρασυῖται»⁵², καὶ πάλιν «Ὅλο μας πρέπει νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐμπρὸς εἰς τὸ ἔθνος τοῦ Χριστοῦ»⁵³. Δηλαδή καὶ οἱ πονηροὶ καὶ οἱ ἀγαθοί, ὥστε καὶ οἱ πρῶτοι, νὰ νοιώσουν τὴν αἰσχύνην ἐνώπιον ὄλων καὶ οἱ ἀγαθοὶ νὰ δοξασθοῦν ἐμπροσθεν ὄλων. Διότι ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἐπὶ τοῖς δικασταὶ τι

52. Ἐδρ. 10,37

53. Β. Κορινθ. 5,10

μωροὺν τοὺς πονηροὺς καὶ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς δημῶς, καθ' ὅμοιον τρόπον λοιπὸν γίνεται καὶ ἐκεῖ, ὥστε εἰς τοὺς μὲν νὰ καταστῇ μεγαλυτέρα ἡ αἰσχὺνὴ καὶ εἰς τοὺς δὲ λαμπροτέρα ἡ δόξα.

Αὐτὰ λοιπὸν ὡς παρουσιάζωμεν κατὰ τρόπον παραστατικόν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας κάθε ἡμέραν. Ἄν αὐτὰ σκεπτόμεθα συνεχῶς, κανένα ἀπὸ τὰ παρόντα καὶ πρόσκαιρα πράγματα δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς αἰχμαλωτίσῃ. «Διότι ἐκεῖνα τοῦ θλέπονται εἶναι, πρόσκαιρα, ἐνῶ ἐκεῖνα που δὲν θλέπονται, εἶναι αἰώνια»⁵⁴.

Συνεπῶς ὡς ἀπαναλαμβάνωμεν ἀδυσκόπως καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους: Ὑπάρχει ἀνάστασις καὶ κρίσις καὶ εὐθὺνα διὰ τὰς πράξεις μας.

Καὶ ὅσοι πιστεύουν διὸ ὑπάρχει εἰμαρμένη, ὡς λέγουν τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ γρήγορα θὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν φθορὰν τοῦ νοσήματος αὐτοῦ. Διότι, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάστασις καὶ κρίσις, δὲν ὑπάρχει εἰμαρμένη, ὅσον καὶ ἂν προσπαθοῦν καὶ ἀγωνίζονται, νὰ ὑποστηρίξουν τὰς ἀπόψεις των. Ἀλλ' ὅμως αἰσθανόμεθα ἐντροπὴν νὰ δοδάσκω τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τὴν ἀνάστασιν. Διότι, ἐκεῖνος που χρειάζεται νὰ ὁδοιπορῇ διὸ ὑπάρχει ἀνάστασις καὶ δὲν ἔχει πείσαι ἀπολυτῶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὰ πράγματα δὲν γίνοντα, ἀναγκαστικὰ καὶ ἀσκόπως καὶ τυχαίᾳ δὲν ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ Χριστιανός.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν σὰς παρακαλῶ καὶ σὰς ἱκετεύω νὰ καθαρίσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ ὅλα τὰ κακά καὶ ὡς κάνωμεν τὸ πᾶν ὥστε νὰ εὐρωμεν συγγνωμὴν καὶ ἀπολογίαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἀλλὰ πῶς ἂν κάποιος νὰ ἐρωτήσῃ. Καὶ πότε θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος; Πότε θὰ γίνῃ ἡ ἀνάστασις. Ἰδοὺ τόσα χρόνια ἐπέρασαν καὶ δὲ ἐγινε τίποτε παρόμοιον

54. Β. Κορ. 10, 4, 18

Καί, όμως θα γίνη. Νά τό πιστεύετε. Δέ οί καί οί άνθρωποι πρίν ἀπό τόν κατακλυσμόν ἔλεγαν τά ἴδια καί περιέποιζαν τόν Νῶε, ἀλλ' ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καί κατέπνιξεν ὅλους τοὺς ἀπιστοῦντας καί διέσωσε μόνον τόν πιστεύοντα. Ἐπίσης καί οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ Λωτῆ δέν ἐπερίμεναν τὴν ἐξ οὐρανοῦ καταστροφὴν ἐκείνην, μέχρις ὅτου κατέπεσεν ἡ φωτιά καί οἱ κεραυνοί, καί ἤφάνισαν τοὺς πάντας. Καί οὔτε εἰς αὐτούς οὔτε εἰς τοὺς συγχρόνους τοῦ Νῶε ὑπῆρξε κανένα προείμιον τῶν ἔσων ἐπράκτε, νά συμβοῦν, ἀλλὰ τὰ ἀφόρητα ἐκείνα κακὰ ἦλθαν, ἐνῶ αὐτοὶ ὄλο. Ἐτρώγον ἐμεθοῦσαν καί ἀπελάμβαναν τὸν αἶνα.

Καθ' ὅμοιον τρόπον θά γίνη καί ἡ ἀνάστασις χωρίς καθόλου προείμια, ἀλλὰ ἐνῶ θά εὐρισκώμεθα εἰς ἀπόλυτον εὐημερίαν. Δ' αὐτό καί ὁ Παῦλος λέγει «Ὅταν λέγουν, ἔχομεν τώρα εἰρήνην καί ἀσφάλειαν, τότε ἐπέρχεται αἰφνίδια καταστροφή κατ' αὐτῶν, καθὼς ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ εἰς τὴν ἐγκυον. Καί ἔτσι δέν θά διαφυγούν τὴν καταστροφὴν αὐτήν».⁵⁵ Καί αὐτό τό ἔτακτο ποῦ πρην ἔστο ὁ Θεός, ὥστε νά εὐρισκώμεθα εἰς διαρκῆ ἀγωνίαν καί νά μὴ παύνημεν θάρρος ἀπὸ τὴν φανταστικὴν ἀσφάλειαν.

Τί λέγετε. Δέν πιστεύετε ὅτι θά γίνη ἀνάστασις καί κρῖσις. Οἱ βαίμονες τὰ ὁμολογοῦν αὐτά καί δέν τὰ δέχονται, «Ἥλθετε», λέγουν, «ἐδῶ διὰ νά μᾶς βασιλείης προῶτως».⁵⁶ Ὅσοι, όμως λέγουν ὅτι θά ὑπάρῃ θάνατος γνωρίζουν καί κρίσιν καί εὐθύναν καί τιμωρίας.

Συνεπῶς ἄς μὴ ἐξοργίζωμεν τὸν Θεόν μὲ τὸ νά φαινώμεθα τολμηροὶ πρὸς τὸ κακόν καί νά ἀπ' στούμεν εἰς τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως. Διότι ὅπως εἰς τὰ ἄλλα ζητήματα ἔκανε τὴν ἀρχὴν ὁ Χριστός, ἔτσι καί εἰς αὐ-

⁵⁵ Α' Θεσσα. 5,3

⁵⁶ Ματθ. 8,29

τό. Ἄλλωστε δι' αὐτό λέγεται «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν».⁵⁷

Εἰς ὅμως δέν ὑπῆρχεν ἀνάστασις πῶς θά ἐγένετο πρωτότοκος, ὅταν δέν θά τὸν ἠκολούθει κανεὶς ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Εἰς δέν ὑπῆρχεν ἀνάστασις, πῶς θά διασωθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ὅταν τόσον μεγάλο πλῆθος ποιητῶν ἀνθρώπων εὐημερή ἐνῶ ἀπειράριθμοι ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, ταλαιπωροῦνται καί τελεῶνται τὴν ζωὴν των μέσα εἰς τὴν θλίψιν. Ποῦ λοιπὸν θά λάθῃ ὁ καθένας ἐξ αὐτῶν, ὅτι τοῦ ἀέ ζε, εἰς θέθα αὐδὲν ὑπάρχει ἀνάστασις.

Κανείς, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ζοῦν ἐν ἀρετῇ δέν ἀμφισβητεῖ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ καθημερινῶς προσεύχεται καί ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀγίαν ἐκείνην ρῆσιν «Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου».⁵⁸

Ποῖο λοιπὸν δέν πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάστασιν; Ὅσοι ἀκολουθοῦν ἁμαρτωλὸν δρόμον καί ἔχουν ἀκάθαρτον θίον. Ὅπως λέγει καί ὁ Προφήτης «Αἱ δόξαι αὐτοῦ θεοῦ δηλοῦνται κάθε σιγῇ. Ἡ δ' καιομένη σου ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ».⁵⁹ Διότι δέν εἶναι δυνατόν, κατ' οὐδέν λόγον εἶναι δυνατόν, ἄνθρωπος μὲ καθαρόν θίον νά μὴ πιστεύῃ εἰς τὴν ἀνάστασιν. Πραγματικὰ ἐκεῖνοι ποὺ δέν καταλογίζουν τιποτέ τὸ ποιητὸν εἰς θάρρος των καί λέγουν καὶ θέλουν καί πιστεύουν ὅτι θά λάθουν τὴν ἀνταπόδοσιν.

Δ' αὐτοὶ ἄς μὴ παροργίζωμεν τὸν Κύριον, ἀλλ' ἄς τὸν ἀκούσωμεν ποῦ λέγει «Νά φοβηθῇτε ἀπὸ τὸν ἔχοντα τὴν δύναμιν νά καταστρέψῃ καί τὴν ψυχὴν καί τὸ σῶμα εἰς τὴν γέενναν».⁶⁰ Διὰ νά γινώμεν μὲ τὸν φόβον μὴ-

⁵⁷ Κολαο. 1, 8

⁵⁸ Ματθ. 6,10

⁵⁹ Ψαλμ. 9,26

⁶⁰ Ματθ. 10,28

λου ενάρετο. κα λυτρωθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀπωλείαν αὐτῇ
κα καταστῶμεν ὡς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Αὐ-
τὴν εἶθε δλο. μας νὰ ἀποκτήσωμεν με τὴν χάριν καὶ τὴν
φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ
ὁποῦ καὶ μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνέκει ἡ
δύναμις καὶ συγχρόνως εἰς τὸ προσκυνητὸν καὶ πανάγ. σιν
καὶ ζωοποιόν αὐτοῦ Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς
τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Μ5 (46)

(Ἰωάν. 4, 41-52)

Ἐγγιζόντων λοιπὸν ἐναντίον τοῦ αἰ. Ἰουδαῖοι, διότι
εἶπε, Ἐγὼ εἶμι. ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ἀπὸ τῶν οὐρανῶν¹
καὶ λέγουσιν· Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ ὁποῦ
ἡμεῖς γινώσκουμε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα². Πῶς λοι-
πὸν λέγει· Ἐγὼ ἀπεστῆκα ἀπὸ τῶν οὐρανῶν.³

α. Ἄλλοι τοῦ ἔχοντες ὡς Θεὸν τὴν κοιλίαν τῶν καὶ

1 Ἐκείνη ἐκδηλοῦται μετὰ τῶν δυσμενῶν κρίσεως δὲ τὸν
ἡσὺν χωρὶς νὰ ἐκδηλώνωμεν.

2 Δὲν φαίνεται νὰ ἐκκαταβῇ ἀπὸ τῆς δέας τοῦ ἐξ
οὐρανοῦ καταβαίνοντος ἄρτου, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ στίχου
34, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ἀνεκρίνεται ἐν αὐτῷ τὸν ἄρτον κατα-
βάλλοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πρῶτον τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Ἰη-
σοῦς δὲν ὡμοῖαζε κατὰ τὸν τρόπον τῆς γενήσεως πρὸς τοὺς
λοιποὺς ἀνθρώπους.

3 Τὸ αὐτὸς προτάσσεται κατὰ τρόπον περιφρονῆς ἐν.

4 Πρόκειται μὲντοι διὰ Γολ. λαοῦς (Γρῆλ. Μάρκ. 6,3
Ματθ. 13,51. Λουκ. 4,22).

5 Οὗ ὡς ἀνὴρ παραθέτει τοὺς λόγους τῶν Ἰουδαίων χω-
ρὶς νὰ θεωρήσῃ ἀναγκαῖον νὰ κάνει κάποια παρατήρησιν ἐπα-
ροφωτικήν τῆς τοιαύτης ἐλάτης. Ἦτο τελευτῶν περὶ αὐτοῦ
διὰ τοὺς Χριστιανούς ἀναγκαστικὸς τοῦ Εὐαγγελίου, οὗ ὁποῦ
ἦσαν ἐπομῶς πληροφορημένοι ἐκ τοῦ προφορικοῦ κηρύγματος
τῶν ἀποστόλων.

6 Ἰωάν. 5, 41-42.

Κατὰ πρῶτον, εἰς τὴν παραῤῃσαν ὁμιλίαν ὁ ἱερός Χρυσὸς
σταμὸς ἐρμηνεύει τὴν φράσιν, «καὶ ἔροντα πάντες διδάκτοι
Θεοῦ» καὶ τὴν τοῦ ἄλλου λέγει, ὅτι τὸ ἐπὶ πάντας δὲν σημαίνει
ὅλους ναι κῶς, ἀλλὰ τοὺς πλείστους ἢ ὅλους ἔχοντες τὴν θε-

θεωροῦν δόξαν τῶν πράξεων πού φέρουν ἐντροπὴν⁷, ἐ-
λεγεν διὰ μερικούς ὁ Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς φιλιπ-
πησίους "Ὅτι δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν παρόμοιοι, ἀπο-
δεκνύεται καὶ ἀπὸ τὰ προηγούμενα γεγονότα καὶ ἀ-
κόμη καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα ἔλεγον πρὸς τὸν
Χριστόν, ὅταν ἐπῆγαι κοντά του.

Πραγματικά, ὅταν τοὺς ἔδωσαν ἄρτους καὶ ἐχώρ-
τασε τὴν κοιλίαν των, τὸν ἐνόμαζαν προφήτην καὶ ἤθε-
λαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα, "Ὅταν ὅμως τοὺς ἐ-
δίδασκε διὰ τὴν πνευματικὴν τροφήν, διὰ τὴν αἰώνιον
ζωὴν, ὅταν τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγμα-
τα, ὅταν τοὺς ἔκανε λόγοι διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τοὺς
ἐκώλυε τὸν νοῦν, ὅταν ἔπρεπε νὰ τὸν θαυμάζουν πε-
ρὶ σότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φαρὰν, τότε γογγύζουν καὶ
ἐξαγριώνονται.

Καὶ ὅμως, ἐάν εἶναι αὐτός ὁ προφήτης, ὅπως ἐπρό-
φθασαν καὶ εἶπαν. «Αὐτός εἶναι ἐκείνος διὰ τὸν ὅποιον
λέγει ὁ Μωυσῆς, ὅτι θὰ ἐγείρῃ διὰ σῶς προφήτην. Κυ-
ριος ὁ Θεός σου τοὺς ἀδελφούς σου ὅμοιοι μὲ ἐμέ. Αὐ-
τὸν νὰ ὑπακούετε»⁸. ἔπρεπε νὰ τὸν ὑπακούουν, ὅταν
τοὺς ἔλεγεν «ἔχω κατεβῆ ἀπὸ τὸν οὐρανόν»⁹.

Ἀλλὰ δὲν ἐπιστεύον, παρὰ ἐγόγγυζαν. Διότι ἐν-

«... πρὸς τοῦτο. Ἐς τὴν συνέχειαν προβάλλονται οἱ ἀπράστο-
κοὶ αἱετῆς τοῦ πιστοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ, διότι ἐν καὶ
ἡκούσαν διὰ ἔμπροσθεν νὰ φύγουν τὴν σάρκα τοῦ "πασά, δὲ νὰ
ἔχουν ζωὴν μετὰ των δὲν ἐσκάνδαλισθησαν, ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι
ἀλλ' ἐδεχθῆσαν τὸν λόγον αὐτοῦ. Τέλος γίνεται ἐκτε-
λής λόγος δὲ τὴν ἐκδήλησιν, τὴν πολυτιμότητα καὶ τὴν ὠφέ-
λειαν τῶν ἀχράντων ὑποτηνῶν καὶ προτρέπονται οἱ πιστοὶ νὰ
προσέρχονται εἰς τὴν μετάνοιαν τούτων μὲ καθαρὰν συνείδησιν
πρὸς ἀνάστυξιν καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των.

⁷ φ.α.π. 9,19.

⁸ Δευτ. 18,18. Πράξ. 3,2.

⁹ φ.α.π. 6,38.

τρέποντο ἀκόμη ἐπεὶ δὴ τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασ-
μοῦ τῶν ἄρτων ἦτο πρόσφατον. Δ' αὐτὸ δὲν ἀντέλε-
γει μὲν φανερά¹⁰ ἀπὸ τοῦ ψευθοῦς ὅμως ἐφαίνετο
ὅτι ἀγανακτοῦσαν, ἐπειδὴ δὲν τοὺς παρέθεσε τράπεζαν
τὴν ὅποια ἤθελαι πολὺ.

Γογγύζοντες λοιπὸν ἔλεγον· «Αὐτός δὲν εἶναι ὁ υἱ-
ὸς τοῦ Ἰωσήφ».

Εἶναι συνεπὲς φανερόν βε. δὲν ἐγνώριζαν ἀκόμη
τὴν θαυμαστὴν καὶ παράδοξον γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ¹¹.
Δ' αὐτὸ ἐλλώστε ἐνομάζουν αὐτὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ.
Καὶ ὁ Κύριος δὲν τοὺς ἐπ.τ.μ.β., οὔτε τοὺς λέγει, δὲν εἶ-
μα. υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, ἐγὼ ἐπεὶ δὴ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ.
ἀλλ' ἐπεὶ δὴ δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ πληροφορηθοῦν τὴν
θαυμαστὴν ἐκείνου γέννησιν. Διότι ἐφ' ὅσον δὲν ἦσαν
εἰς θέσιν νὰ μάθουν καθαρὰ τὴν σαρκικὴν γέννησιν, πο-
λὺ περισσότερον δὲν ἠμπορούσαν νὰ πληροφορηθοῦν τὴν
ἄρρητον, τὴν οὐράνιον. Ἐάν δὲν τοὺς ἀπεκάλυψε τὸ
ταπεινόν, κατὰ μείζονα λόγον δὲν τοὺς ἐνεπιστεύθη τὰ
ὕψηλά. Ἄν καὶ αὐτοὶ τοὺς ἐσκάνδαλιζε πολὺ, τὸ ὅτι
δηλαδὴ ἐνόμιζαν ὅτι κατέγεται ἀπὸ ἀσχημάντι καὶ το-
χαῖον πατέρα, ἐν τούτοις δὲν τοὺς τὸ ἀπεκάλυψεν διὰ
νὰ μὴ προκαλέσῃ ἄλλην αἰτίαν σκανδαλισμοῦ εἰς τὴν
προσποθέσιν αὐτοῦ νὰ θεραπεύσῃ ἄλλων σκανδαλισμὸν.

Τι τοὺς ἀπαντᾷ λοιποὶ ἐνθ' αὐτοὶ γογγύζουσι,

«Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ» νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ, ἐάν ὁ Πα-

¹⁰ Πρὸς σημ. τῆς παρούσης ὁμιλίας.

¹¹ φ.α.π. 6,42.

¹² Δὲν εἶναι παράδοξον ἐάν αὐτοὶ παρενοχλούνται νὰ ἀ-
νοοῦν τὴν ὑπερφυσικὴν αὐλήφιν τοῦ Κυρίου. Διότι δὲν ἐπρό-
κειτο μόνον δὲ ἐπινόςον πρὸς τὸ ἀκούει ἐπὶ τὴν σημειωθέν κατ'
Ἰωάν. ἀλλὰ καὶ περὶ μυστηρίου. τὸ ὅποιοι ἡ Παρθένος ἀπέκρυ-
πτε ἐπιμελῶς καὶ ἀπὸ τῶν Ἰδιων τὸν μνηστήρα καὶ τὸ ὅποιοι
ἀσφαλῶς δὲν διεκρινεθῇ ἐννοεῖται.

¹³ Πρὸς σημ. 5 τῆς παρούσης ὁμιλίας.

τήρ, πού με έστε λεν εις τόν κόσμον, δέν τόν προσελκύσῃ»¹⁴.

Ἀπό τας λέξεις αὐτάς ἀρπάζονται οἱ Μανχαῖοι, καί ὑποστηρίζουν ὅτι, δέν ἐξαρτᾶται τίποτε ἀπό ἡμῶν. Αὐτό πρὸ πάντων ὁμῶς πιστοποιεῖ ὅτι εἴμεθα κύριοι τῶν ἀποφάσεών μας. Λέγουν λοιπὸν ὅτι, ἐάν κανεὶς ἐρχεται μόνος τοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τότε τί χρειάζεται ἡ ἑλπίς. Καὶ αὐτὸ ὁμῶς δέν ἀναιρεῖ τὸ αὐτεξουσίον μας, ἀλλὰ ἀποδεκνέει μᾶλλον ὅτι χρὴ αἰξόμεθα τὴν βοήθειαν διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δέν παρουσιάζει νὰ ἐρχεται πρὸς τὸν Χριστὸν τὰν συνηθῆ ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐκεῖνοι πού ἀπολαμβάνει, ἀφθονοῦν τὴν συμπαραστάσιν τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν συνέχειαν φανερώνε καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον προσελκύει ὁ Θεός. Διὰ νὰ μὴ φαντασθοῦν δηλαδὴ τίποτε τὸ αἰσθητὸν διὰ τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν· «Ὅχι, ὅτι ἔχει ἴδει καὶ ἄλλος κανεὶς τὸν Πατέρα, ἐκτὸς μόνον ἐκεῖνου πού εἶναι, ἀπὸ τοῦ Θεόν, ἐκεῖνος ἔχει ἴδει τὸν Πατέρα»¹⁵.

Πῶς προσελκύει, λοιπὸν ἐρωτᾷ κάποιος. Αὐτὸ τὸ ἔδειξεν ἀπὸ παλαιὰ ὁ προφήτης, ὅταν προεκήρυξε καὶ ἔλεγεν· «καὶ ὁ δῖος, θὰ εἶναι διδασκόμενος ἀπὸ τὸν Θεόν»¹⁶.

Εἶδες τὴν ἀξίαν τῆς πίστεως καὶ ὅτι διὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε διὰ μέσου ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ δῖου τοῦ Θεοῦ προεῖπεν ὅτι πράσσεται νὰ διδασκῶν, δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ἐπιθυμῶν νὰ

14. ὡάν. 6,44.

15. Ἰωάν. 6,46.

16. Τὸ χωρίον παρατίθεται ἐλευθέρως ἀπὸ τὸν Ἰωάν. 34, 13 κατὰ τοὺς Ο. Ἡ ἰδέα ἴδεια ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλους προφῆτας. Ἰερμ. 38,33 34 ὡήλ. 2,28.

17. ὡάν. 6,45 — Πρὸς Α. Θεοσ. 4,9 φιλίπ. 3,15.

καταστήσῃ τὸν λόγον τοῦ ἀξιοπύστου, τοὺς παρέπεμψεν εἰς τοὺς προφῆτας.

Καὶ ἄφου ἔχει λεχθῆ, ἀπορε, κάποιος, ὅτι, εἴθ' εἶναι ὁλοθυσθεῖς ἀπὸ τὸν Θεόν, διατί μερικοὶ δέν πιστεύουσιν; Διότι οἱ λόγοι αὐτοὶ ἐλέγχθησαν διὰ τοὺς πολλοὺς¹⁸. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ἡ προφητικὴ ρῆσις δέν φανερώνει ὅλους γενικά, ἀλλὰ ὅλους ὅσους θέλουν. Διότι πραγματικὰ ὁ διδασκαλὸς εὐρίσκειται ἐμπροσθεν ὅλων, ἔτοιμος καὶ πρόθυμος νὰ προσφέρῃ εἰς πάντας τὰ δικά του, νὰ δώσῃ εἰς ὅλους πλουσίαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ.

«Καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς κρίσεως»¹⁹.

Δέν εἶναι μικρὸν ἐδῶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Υἱοῦ, ἐάν θεθεῖται ὁ Πατὴρ προσελκύει καὶ αὐτὸς ἀνασταίνει. Δέν ξεχωρίζει τὰ ἔργα τοῦ ἀπὸ τὸν Πατέρα, (πῶς ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ αὐτό), ἀλλὰ ἀποδεκνέει τὸ ἴσος μὲν τῆς δυνάμεως.

Ὅπως ἐκεῖ λοιπὸν, ὅταν εἶπεν, «καὶ ὁ Πατὴρ, πού με ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, αὐτὸς εἶδε, μαρτυρίαν δ' ἐμέ»²⁰, ἔπειτα τοὺς παρέπεμψεν εἰς τοὺς προφῆτας διὰ νὰ μὴ τὸν ἐρωτοῦν ἀπὸ περιέργειαν, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἐδῶ, διὰ νὰ μὴ τοὺς γεννηθῇ ἡ ἰδία ὑπόψια, τοὺς παραπέμπει εἰς τοὺς προφῆτας, ἀναφέρων καὶ προβάλλων αὐτοὺς πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, διὰ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι δέν εἶναι ἀντιθετοὶ πρὸς τὸν Πατέρα.

Καὶ τί συνέβη μὲ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀνθρώπους, (ἐρωτᾷ κάποιος). Δέν τοὺς ἐδίδαξεν ὁ Θεός, λοιπὸν; Τί τέλος πάντων τὸ ἐξαρετικὸν ὑπάρχει ἐδῶ; Διότι τότε

18. Τονίζεται διὰ τοῦ «πάντες» ἡ ἐννοία τοῦ πολλοῦ καὶ δὲ σημαίνει ὅλο ἀνεξαρτήτως.

19. ὡάν. 6,44.

20. ὡάν. 5,37.

μὲν ἐδιδασκοντο διὰ τὸν Θεὸν διὰ μέσου ἀνθρώπων, ἐκ τῶν τῶρα διδάσκονται διὰ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔπειτα προσθέτει. «Ὅχι, ὅτι, ἔχε ἴδε, ἄλλος κανεῖς τὸν Πατέρα, ἔκτος μόνον ἐκείνου ποῦ εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν» Ἐδῶ δὲν χρησιμοποιεῖ συλλογισμὸν αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ, ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν τρόπον τῆς οὐσίας. Διότι, ἂν ἔλεγεν αὐτό, ποῖον ἦτο τὸ ἑξαρετικόν καὶ διακεκριμένον τοῦ Υἱοῦ ἀφοῦ ὅλοι καταγόμεθα ἀπὸ τὸν Θεόν;

Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν τὸ εἶπε καθαρώτερα αὐτό, ἐρωτᾷ κάποιος. Ἐνεκα τῆς πνευματικῆς ἀδυναμίας αὐτῶν. Διότι, ὅταν εἶπεν, «ἐγὼ κατεβῆ ἀπὸ τὸν οὐρανόν»²¹ ἐσκαιθολογήσαν, τι δὲν θὰ ἐπαθαιναν, ἂν προσέθετε καὶ αὐτό.

Ὀνομάζει δὲ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, διότι συντηρεῖ τὴν ζωὴν μας καὶ τὴν ἐδῶ καὶ τὴν μέλλουσαν. Διότι αὐτὸ καὶ προσέθεσεν «Ὅπου ὅς θὰ φάγη ἀπὸ τὸν ἄρτον αὐτὸν θὰ ζῇ αἰωνίως»²².

Ἄρτον εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσειν ὀνομάζει τὰ σωτήρια δόγματα καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν ἢ τὸ σῶμα τοῦ διότι καὶ τὰ δύο ἐνδυναμῶναι τὴν ψυχὴν Μολυνόντι εἰς ἄλλο σημεῖον τοὺς εἶπεν, «ἰάν κανεῖς ἀκούσῃ τὸν λόγον μου, δὲν θὰ ἀποθάνῃ ποτε»²³ καὶ ἐσκαιθολογήσαν ἐδῶ δὲν ἔπαθον τίποτε παρόμοιον διότι ἴσως ἔνοωθαν κάποιον σεθασμόν δι' αὐτὸν ἀπὸ τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων.

ὁ Πρόσεξε δὲ μὲ ποῖον τρόπον δεικνύει τὴν διαφοράν πρὸς τὸ μάννα. Δηλαδή, μὲ τὸ νὰ τοὺς πληροφo-

²¹ Ἰωάν. 6,38

²² Ἰωάν. 6,51

²³ Ἰωάν. 6,52

ρήσῃ ποῖον ἦτο τὸ τέλος τῆς κόπης μᾶς τροφῆς. Πραγματικῶς δὲ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι, ἡ τροφή ἐκείνη δὲν περιεῖχε καμμίαν παρὰ τοῦτον ἰδιότητα, ἐπρόσθεσεν «Οἱ πατέρες σας ἔφαγαν τὸ μάννα εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀπέθανον»²⁴. Ἐπειτα παρυσάζει ἐκεῖνο ποῦ τοὺς πείθει, περισσότερο, διὸ δηλαδή αὐτοὶ ἀπῆλθον πολὺ ἀνωτέρω ἀπὸ τοὺς πατέρας των, ἀναφερόμενος εἰς τοὺς θαυμαστοὺς ἄνδρας τῶν χρόνων τοῦ Μωυσέως. Δι' αὐτό, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι, ἀπέθαναν ὅσοι ἔφαγαν τὸ μάννα, ἐπρόσθεσεν «Ὅπου ὅς τρώγει ἀπὸ τῶν ἄρτων αὐτῶν θὰ ζῇ αἰωνίως».

Καὶ τὴν φράσιν, «εἰς τὴν ἔρημον», δὲν τὴν εἶπε τυχαίως ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐννοηθῇ ὅτι, δὲν ὤηρκεσεν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἡ χορηγία τοῦ μάννα, οὕτως τοὺς ἡκολούθησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Ὁ ἄρτος ὁμοῦς αὐτὸς δὲν ὁμοιάζει μὲ τὸ μάννα «Καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὅποιον ἐγὼ θὰ δώσω, εἶναι τὸ σῶμα μου τὸ ὅποιον θὰ δώσω ἐγὼ διὰ νὰ ζωοποιηθῇ ὁ κόσμος»²⁵.

Δικαιολογημένα θὰ ἀναρωτηθῇ κάποιος, κατεχόμενος ἀπὸ ἀπορίαν, τί ἐχρεώοντο εἰς τὴν παραῦσαν στιγμήν οἱ λόγοι, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι δὲν οἰκοδομοῦν τίποτε, οὔτε καὶ χρῆσι μέρου. Ἀλλὰ μᾶλλον κατακρημνίζουν καὶ τοὺς οἰκοδομηθέντας. «Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ», λέγει, «πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς ἀπεχώρησαν καὶ ἔλεγον· Βαρὺς εἶναι ὁ λόγος αὐτοῦ. Ποῦς ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἀκούῃ»²⁶. Ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ παραδοθοῦν αὐτὰ μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Μάρκος, ὅτι ἰδιαιτέρως τὰ ἐξηγοῦσεν εἰς αὐτούς²⁷.

²⁴ Ἰωάν. 6,31

²⁵ Ἰωάν. 6,51

²⁶ Ἰωάν. 6,66-61

²⁷ Μάρκ. 4,34.

Ποίαν ἀπάντησιν θὰ δώσωμεν λοιπὸν εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτάς,

Ὅτι καὶ τώρα οἱ λόγοι αὐτοὶ ἦσαν καὶ πολὺ χρησιμο- καὶ δυναγαῖοι. Πραγματικά, ἐπειδὴ ἦσαν συγκεν- τρωμένοι γύρω ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐζητοῦσαν τροφήν, ἀλλὰ τροφήν σωματικὴν καὶ ὑπευθύνοντες εἰς αὐτὸν τὴν τροφήν τοῦ ἐβόηθον εἰς τοὺς προγόνους τῶν, θεωροῦν- τες τὸ μᾶννα ὡς σπουδαῖον, διὰ τὸ τοὺς ὑποδείξειν ὅτι θλα ἐκεῖνα ἦτο τύπος καὶ σκιά· ἐνθ' ἡ πραγματικὴ ἀ- ληθεῖα εἶναι τὰ παρόντα. Δι' αὐτὸ καὶ ἔκανε λόγον διὰ τὴν πνευματικὴν τροφήν.

Ἄλλ' ἔπρεπε, ὅταν λέγει κάποιος, νὰ τοὺς εἰπῇ οἱ πατέρες σας ἔφαγον τὸ μᾶννα εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐγὼ σὰς ἔδωσα ἄρτον.

Υπῆρχεν ὁμοίως μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δυο θεμάτων. Καὶ ἀκόμη θὰ ἑδίδε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ θαῦ- μα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων ἦτο κατώτερον τοῦ θαύματος τοῦ μᾶννα, διότι αὐτὸ μὲν ἔπαισεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οἱ δὲ ἄρτοι ἐπλήθυνον εἰς τὴν γῆν κάτω. Ἐ- πειδὴ λοιπὸν ἐζητοῦσαν τροφήν προερχομένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, δι' αὐτὸ τοὺς ἔλεγε συνεχῶς «Ἐγὼ κατεβῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ»²⁸

Ἐάν κανεῖς ἀπορῇ καὶ ἐξετάζῃ διὰ τί τέλος πάν- των ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὰ μυστήρια, τὸ ἐξῆς θὰ ἡμπο- ρούσαμεν νὰ τοῦ ἀπαντήσωμεν Ὅτι ὁ λόγος περὶ τῶν μυστηρίων ἦτο πάρα πολὺ ἐπίκαιρος. Διότι ἡ ἀσάφεια τῶν λεγομένων συνεχῶς κεντρίζει τὸ ἀδιαφέρον τοῦ ἀκροατοῦ καὶ τὸν καθ' ἑαυτὸν προσεκτικώτερον. Συνεπῶς δὲν ἔπρεπε νὰ σκανδαλίσθουν, ἀλλὰ μάλλον νὰ ἐρω- τοῦν διὰ τὸ νὰ τοὺς βοηθοῦν περισσότεραι ἐξηγήσεις.

Τώρα ὁμοίως ἀπομακρύνονται ἀπὸ κοντὰ τοῦ Ἑσεν

28 Ἰωάνν. 6,38

ὁμοίως ἐπιστευαὶ ὅτι εἶναι προφήτης, ἔπρεπε νὰ πιστεύ- σουν εἰς τὰ λεγόμενα ὅπ' αὐτοῦ ὥστε τὸ σκάνδαλον προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν ἐκείνων καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῶν ὁσίων ἐλέγχθησαν.

Συ λοιπὸν κύτταξε πόσον συνέδεσε τοὺς μαθητάς μαζί του. Διότι αὐτοὶ εἶναι που λεγούν' «Σὺ ἔχεις λό- γον που μεταβιβάζουν ζωὴν αἰώνιον. Πρὸς ποῖον νὰ ἀπέλ- θωμεν;»²⁹ Ἀλλ' ἐδῶ παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ διδῇ τὸν ἄρτον καὶ ὅχι τὸν Πατέρα «Ὁ ἄρτος», λέγει, «τὸν ὁποῖον θὰ σὰς δώσω ἐγὼ, εἶναι τὸ σῶμά μου». Τὰ πλῆθη τοῦ κόσμου ὁμοίως δὲν φέρονται ὅπως αἱ μαθηταί· ἀλλὰ κατὰ τρόπον τελείως ἀντίθετον. Σκληρὸς εἶναι ὁ λόγος αὐτός³⁰. Δι' αὐτὸ καὶ φεύγουν ἀπὸ κοντὰ τοῦ μολονότι ἡ διδασκαλία δὲν ἦτο ἀγνωστός καὶ ἀκατα- νόητος. Διότι ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος πρὸ πολλοῦ ἔ- κανεν ὑπαινιγμὸν περὶ αὐτοῦ, ὅταν ὠνόμασεν αὐτὸν ἁμνόν³¹.

Καὶ ἀλλὰ δὲν τὸ ἐγνώριζαν αὐτό, ἀντιλέγε, κάποι- ος. Τὸ ἔβρω καὶ ἐγὼ, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ μαθηταί. τὸ ἤξε- ραν. Διότι, ἐὰν διὰ τὴν ἀνάστασιν δὲν ἐγνώριζαν ἀκό- μη τίποτε τὸ ἀσφές, δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὴν σημασίαν τῶν λόγων «κρημνίσαι τὸν ναὸν τοῦτου καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀνεγείρω»³², πολὺ περισσότε- ρον δὲν ἐγνώριζαν τίποτε διὰ τὰ λεχθέντα τώρα. Διό- τι αὐτὰ ἦσαν ἀσαφέστερα τῶν προηγουμένων. Ἦξε- ραν βέβαια ὅτι οἱ προφῆται εἶχον ἀναστήσει νεκρούς, ἔστω καὶ εἰ δὲν τὸ ἔλεγον τόσοι σαφῶς αἱ Γραφαί, τὸ ὅτι ὁμοίως ἔφαγε κάποιος σάρκα, κανεῖς ἀπὸ ἐκείνους δὲν τὸ εἶπε ποτέ.

29 Ἰωάνν. 6,68.

30 Ἰωάνν. 6,60.

31 Πρβλ. Ἰωάνν. 1,29.

32 Ἰωάνν. 2,19.

Καὶ ὁμῶς ἐπίστευαν οἱ μαθηταὶ καὶ ἠκολούθουν τὸν Ἰησοῦν καὶ διεκήρυσσαν ὅτι ἔχε ῥήματα ζωῆς αἰωνίου. Δὲν αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ μαθητοῦ, νὰ μὴ περιεργάζεται διηλεκτὰ καὶ δοκίμια, ὁ διδάσκαλος, ἀλλὰ νὰ ὑπακούῃ καὶ νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ περιμένῃ τὸν κατάλληλον χρόνον διὰ τὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν του.

Καὶ ποια ἡ ὠφέλεια λοιπὸν τώρα πού συνέθη τὸ ἀντίθετον καὶ ἐφυγαν ἀπὸ κοντὰ του; ἔρωτᾷ κάποιος. Αὐτὸ προήλθεν ἀπὸ τὴν ἰδίαν τῶν ἀνοησιῶν, διότι, ὅταν εἰσέλθῃ ἡ ἀκαζήγησις τοῦ πῶς γίνεται κάτι, εἰσέρχεται τότε μαζί καὶ ἡ ἀπιστία. Τὴν ἰδίαν σύγχυσιν ἔπαθε καὶ ὁ Νικόδημος, ὅταν ἔλεγεν «Πῶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ πάλιν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός του;»³³ Καθ' ὅμοιον τρόπον παράσσοντα, καὶ αὐτοὶ καὶ λεγούν «Πῶς ἡμπορεῖ αὐτὸς νὰ μᾶς δώσῃ νὰ φάγωμεν τὴν σάρκα του;»³⁴.

Ἐὰν λοιπὸν ζητᾷς τὸ πῶς γίνεται αὐτό, διατι δὲν εἶπες τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὸ θαῦμα τῶν ἁγίων, πῶς τοὺς πέντε τοὺς ἔκανε τόσον πολλοὺς, διότι τότε ἤθελαν νὰ χορτάσουν μόνον καὶ ἔχ. νὰ ἴδωσι τὸ θαῦμα.

Ἀλλὰ ἡ χειροπιαστὴ πραγματικότης λέγει, κάποιος, τοὺς ἐδίδαξε τότε Ναὶ, ἀλλὰ ἡ ἐμπειρία αὐτῇ ἔπρεπε νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ παραδεχθῶν καὶ αὐτά. Διότι δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐπρόφρασε καὶ ἐπραγματοποίησε τὸ παραδόξον ἐκεῖνο θαῦμα, ὥστε, ἀφοῦ ὁδοχθεῖν ἀπ' αὐτό, νὰ μὴ δισπικοῦν πλέον εἰς τὰ λεγόμενα ἐν συνεχείᾳ.

Ἐκεῖνο, λοιπὸν δὲν ὠφελήθησαν καθόλου τότε ἀπὸ τὰ λεγόμενα. Ἡμεῖς ὁμῶς ἔχομεν ἀπολαύσει τὰς εὐεργεσίας ἀπὸ τὰ ἔα τὰ ἔργα. Δι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ μαθῶμεν τὰ θαῦμα τῶν μυστηρίων τ. εἶναι, διὰτὶ ἔ

33. Ἰωάν. 3,4

34. Ἰωάν. 6,52

δόθῃ καὶ ποία ἡ ὠφέλεια ἐξ αὐτοῦ «Ἐνὰ σῶμα» λέγει, «γ νόμεθα καὶ μέλη ἐκ τῆς σαρκὸς του καὶ ἐκ τῶν ὀστέων του»³⁵. Ὅσοι εἶναι μνημένοι εἰς τὴν πίστιν, ὡς παρακολουθήσουσι τὰ λεγόμενα.

γ' Δὲν νὰ μὴ γίνεταί λοιπὸν αὐτὸ μόνον μὲ τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ νὰ συμβαίῃ εἰς τὴν πραγματικότητάς ὡς ἀναμειχθῶμεν μὲ ἐκείνην τὴν σάρκα. Διότι αὐτὸ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν τροφήν τὴν ὁποίαν μᾶς ἐχάρισεν, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην πού ἔχει δι' ἡμᾶς. Δι' αὐτὸ ἀνέμειξε τὸν ἑαυτοῦ του μὲ ἡμᾶς καὶ ἔφερεν εἰς ἐπαφὴν τὸ σῶμά του μὲ ἡμᾶς διὰ νὰ ἀποτελέσωμεν μαζί ἕνα ὅλον, ὅπως τὸ σῶμα συνάπτεται μὲ τὸ κεφάλι. Πραγματικῶς, αὐτὸ εἶναι γινώσκμα ἐκείνων πού ἀγαποῦν πολύ.

Τὸ ἴδιον λοιπὸν υπαινίσσεται καὶ ὁ Ἰωάν. ὅταν ἔλεγεν διὰ τοὺς ὑπηρέτας του, οἱ ὅποιοι τὸν ἠγάπων ὑπερβολικὰ, ὅτι ἐπεθύμουν νὰ προσκαλληθῶν εἰς τὸ σῶμά του. Κα' ἐκεῖνοι πραγματικῶς, δεκτικόντες τὴν μεγάλην τῶν ἀγάπην δι' αὐτόν, ἔλεγαν «Ποῦς θὰ μᾶς δώσῃ νὰ χορτάσωμεν ἀπὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ;»³⁶.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν καὶ ὁ Χριστὸς ἔκανε αὐτό, διὰ νὰ μᾶς δειγνύσῃ εἰς μεγαλύτερον φιλίαν καὶ διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην τοῦ δι' ἡμᾶς. Ἐπὶ δὲν ἐπέτρεψε μόνον νὰ τὸν ἴδωσι δοκίμια, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐγγίσουν, νὰ τὸν φάγουν, νὰ θάλουν τὰ δόντια τοὺς εἰς τὴν σάρκα του, νὰ συμπλακοῦν μαζί του καὶ νὰ χορτάσουν κάθε πόθον τῶν δι' αὐτόν.

Ὡς λέοντες λοιπὸν πού ἐκφυσοῦν πῖρ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν τράπεζαν ἐκείνην³⁷ καθιστάμενοι φο

35. Εφ. 3,30.

36. Ἰωάν. 3,31.

37. Εὐαγγ. τὰ μυστήρια τῆς Θεᾶς Εὐχαριστίας.

θεοί εἰς τὸν διάβολον καὶ ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς κεφαλῆς³⁸ τοῦ σώματός μας καὶ τῆς ἀγάπης ποῦ ἐδείξε ὁ ἡμῶν.

Πολλὰς φορές οἱ γονεῖς ἀναθέτουν εἰς ἄλλους τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδιῶν των, ἐγὼ ὅμως, λέγει, ὁ ἱησοῦς, δὲν κάνω τὸ ἴδιον, ἀλλὰ σὰς τρέφω μὲ τὰς σάρκα καὶ μου, σὰς παραθέτω τὸν ἑαυτὸν μου, ἐπεὶ δὴ θελω νὰ σὰς καταστήσω ἅλους εὐγενεῖς καὶ νὰ σὰς δώσω χρηστὰς ἐλπίδας διὰ τὰ μέλλοντα καὶ ἀγαθὰ. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἐδῶσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς σὰς, θὰ κάνῃ πολὺ περισσότερον τὸ ἴδιον εἰς τὸ μέλλον ἡθέλησα νὰ γίνω ἀδελφός σας. Ἐλθετε σάρκα καὶ αἷμα πρὸς χάριν σας. Πάλιν σὰς ἀποδίδω αὐτὴν τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἔχνα συγγενής σας.

Αὐτὸ τὸ αἷμα καθιστᾷ ἀνθρώπον τὴν θεολογικὴν σας εἰκόνα. Αὐτὸ γεννᾷ τὸ κάλλος τὸ ἀνέκφραστον. Αὐτὸ δὲν ἀφήνε νὰ μαρναθῇ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς διότι τὴν ἀρθεύει καὶ τὴν τρέφει συνεχῶς (Διότι τὸ αἷμα ποῦ παράγεται ἀπὸ τὰς τροφὰς δὲν γίνεταί ἀμέσως αἷμα, ἀλλὰ κάπν. ἄλλο³⁹, ἐνθ' τοῦτο δὲν ἀκολουθεῖ τὴν διαδοχὰσ αὐτὴν, ἀλλ' ἀμέσως ἀρθεύει τὴν ψυχὴν καὶ τῆς δίδε μεγάλην δύναμιν.) Αὐτὸ τὸ αἷμα, ὅταν τὸ παίρῃ κανεὶς ἑξέως, ἐκδιώκει τοὺς δαιμονιασ καὶ τοὺς κρατεῖ μακριὰ μας, προσκαλεῖ δὲ τοὺς ἀγγέλους κοντὰ μας καὶ τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων (Διότι ὅπου ἴδουσι τὸ Δεσποτικὸν αἷμα αἱ δαιμονιασ φεύγουν καὶ τρέχουν αἱ ἀγ-

³⁸ Οὕτως ὀνομάζε τὸν Κύριον. Πρὸλ. Α' Κορινθ. 11,3 ἐξ Εφεσ. 1,22-23.

³⁹ Ἀναφέρεται εἰς τὴν διαδοχὰσ τῆς πέμψεως, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ τροφαὶ ὑφιστάμεναι ἐργασίαι ὑπὸ τοῦ πεπτηκυμένου συστήματος, μέχρις ὅτου καταστατοὺν ἀφομακώσαι ἀπὸ τοῦ ἀργινισμοῦ.

γελοί.) Αὐτὸ τὸ αἷμα, ὅταν ἐχούθῃ, ἐκαθάριζεν ὅλοκληρον τὴν οἰκουμένην (Πολλὰ δὲ τὸ αἷμα αὐτὸ ἔγραφε μὲ φιλοσοφικὴν διάθεσιν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν του⁴⁰). Αὐτὸ τὸ αἷμα ἐκαθάριζεν τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγίων (Διότι, ἐάν ὁ τύπος τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἶχε τὴν μεγάλην δύναμιν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἑβραίων⁴¹ καὶ μέσα εἰς τὴν Αἴγυπτον ἄλλε φόμενον εἰς τὰ δυνάμειά των οἰκίων⁴², ἀσφαλῶς θὰ εἶναι πολὺ ἰσχυροτέρα ἢ ἀλήθεια.) Αὐτὸ τὸ αἷμα ἠγάγετο τὸ χρυσὸν θυσιαστήριον καὶ χωρὶς αὐτοῦ δὲν ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἅδεια τοῦ ναοῦ ὁ ἀρχιερεὺς. Αὐτὸ τὸ αἷμα ἐχειροτόνευε ἱερεῖς αὐτὸ ἀπέπλυνε τὰς ἁμαρτίας κατὰ τὰς θυσίας ἐκενὰς αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀπλοῦς τύπος. (Καὶ ἐάν εἰς τοὺς τύπους εἶχε τὴν δύναμιν, ἐάν τὴν σκιά ἐφοσθήθη τόσον ὁ θάνατος, εἰπέ μου, κατὰ ποῖαν λογικὴν δὲν θὰ φοσθῇ τὴν ἰδίαν τὴν ἀλήθειαν.) Αὐτὸ τὸ αἷμα εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας, μὲ αὐτὸ λουεταί ἡ ψυχὴ, μὲ αὐτὸ καλλωπίζεται, μὲ αὐτὸ φλογίζεται. Αὐτὸ καθιστᾷ τὸν νοῦν μας λαμπρότερον καὶ ἀπὸ τὸ πῦρ, αὐτὸ τὴν ψυχὴν μας τὴν κάνει νὰ ἀκτ. νοσολῇ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν χρυσόν. Αὐτὸ τὸ αἷμα ἐχούθῃ καὶ ἔκανε τὸν οὐρανὸν θατόν.

ὁ Φοκτὰς ὅπως εἶναι τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησιασ, φρικτὸν ὅπως καὶ τὸ θυσιαστήριον. Εἰς τὸν παρῶσιν ἀνέβλυζε πηγὴ ἡ ὁποία ἐσχημάτιζεν αἰσθητοὺς ποταμούς. Ἀπὸ τῆς τράπεζας ὅμως αὐτὴν ἀύστη ὄψ. πηγὴ, ἀπὸ τῆς ὁποίας γίνοντα ποταμοὶ πνευματικοί. Πληροῦν αὐτῆς τῆς πηγῆς δὲν εἶναι φυτευμένα ἱερά ἀκαρπια, ἀλλὰ δένδρα, τὰ ὁποία φθάνουν μέχρι τοῦ οὐ-

40. Πρὸλ. Ἑβρ. 2,14 9,7 ἐξ 10,4 19 11,28 12,4 24 13,11 20.

41. Πράξειται διὰ τὰς ἀμαρτίας θυσίας τῶν Ἑβραίων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν προτύπων τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου.

42. Πρὸλ. Ἑβρ. 12,21 ἐξ.

ραναῖ καὶ ἔχουν συνεχῶς καρπὸν ὥρμων καὶ ἀμάρων-
των.

Εάν κανεὶς ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ζέστην, ὡς ἔλθῃ εἰς
αὐτὴν τὴν πηγὴν καὶ ὡς δροσίῃ τὸν καύσωνα. Διότι
αὕτη καταλύει τὰς ξηρασίας καὶ ὅλα τὰ διάπυρα ἀνα-
ψυξέει, ὅχι τὰ κατακαυόμενα ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ ἀπὸ
τῆς φλογεράς βέλῃ τοῦ πονηροῦ. Ἡ πηγὴ αὕτη ἔχει τὴν
ἀρχὴν τῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινᾷ ἡ ρίζα
τῆς, ἀπὸ τοῦ καὶ ἀρδεύεται.

Πολλὰ εἶναι τὰ ρυακία τῆς πηγῆς αὐτῆς, τὰ ὅποια
ἀναθλύζει ὁ Παράκλητος. Καὶ μεσίτης γίνεται ὁ Υἱὸς,
ὅχι κρατῶν τὴν ἀξίαν καὶ ἐτοιμάζων τὴν ὁδόν, ἀλλὰ
ἀνοίγων τὴν διάθεσίν μας πρὸς τὴν πηγὴν. Ἐπίσης,
αὕτη ἡ πηγὴ εἶναι τοῦ φωτὸς πηγὴ καὶ ἀναθλύζει ἀκτί-
νας τῆς ἀληθείας.

Πλησίον αὐτῆς τῆς πηγῆς ἵστανται καὶ αἱ οὐρά-
ναι δυνάμεις καὶ παρατηροῦν τὸ κάλλος τῶν ρευμά-
των. Ἐπειδὴ αὐταὶ βλέπουν καθαρώτερα τὴν δύναμιν
τῶν προκειμένων μυστηρίων καὶ τὰς ἀπροσίτους ἀκτι-
νοβολίας αὐτῶν. Διότι ὅπως, ὅταν λειώνῃ ὁ χρυσὸς καὶ
βαλὴν κάποιος τὸ χέρι, τοῦ εἰς αὐτόν, ἢ ἐάν ᾔητο βυθισθῇ
καὶ τὴν γλῶσσάν του θά τὴν ἔκανε χρυσήν, ὁμοίαν λοι-
πὸν καὶ πολὺ ἀνωτέραν καθίστουσιν τὴν ψυχὴν τὰ προ-
κειμένα μυστήρια. Ἀναθρᾷζει, βεβαίως ὁ ποταμὸς περισ-
σότερον ἀπὸ τὸ πῦρ, ἀλλὰ δὲν καίει, παρὰ μόνον περι-
δρέχει, ὅτι ροφῇ εἰς αὐτόν.

Αὐτὸ τὸ αἷμα προετυπώτο ἀπὸ πολλὰ καὶ συνεχῶς
εἰς τὰ θυσιαστήρια καὶ εἰς τὰς σφαγὰς τῶν δικαίων.
Αὐτὸ ἦτο ἡ τιμὴ τῆς οἰκουμένης μετ' αὐτὸ ἡγόρασε τὴν
Ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς μετ' αὐτὸ ἐπέστειλεν αὐτήν. Διότι
ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποῦ ἀγοράζει δοῦλους, βί-
δει χρυσόν, καὶ ἐπειδὴ θέλει νὰ τοὺς καλλωπίσῃ πάλιν
αὐτούς, τὸ κάνει αὐτὸ μετ' αὐτὸν χρυσόν, καθ' ὅσον τρώ-

πον καὶ ὁ Χριστὸς καὶ μᾶς ἐξηγόρασε μετ' αἷμα καὶ μᾶς
ἐκόσμησε μετ' αἷμα.

Ὅσοι μετέχουν εἰς τὸ αἷμα αὐτό, ἵστανται μετ' αὐ-
τὸ μετ' αὐτὸς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ἐπουρα-
νίους δυνάμεις, ἐνθεθυμένοι μετ' αὐτὸν βασιλικὴν στολήν
τοῦ Χριστοῦ καὶ κρατοῦντες τὰ πνευματικὰ ὅπλα. Ἀλ-
λὰ δὲν εἶναι τίποτε τὸ σπουδαῖον μετ' αὐτὸ ἀνωτέρω διότι
ἔχουν ἐνδυθῇ τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα.

Ἄλλ' ὅπως εἶναι μέγα καὶ θαυμαστόν τὸ αἷμα αὐ-
τό ἐστίν, ἐάν προσέλθῃς καθαρὸς, προσήλθῃς εἰς τὴν
σωτηρίαν ἐάν ὅμως προσέλθῃς μετ' αὐτὸν συνείδησιν
προσήλθῃς εἰς τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιμωρίαν. «Διότι ἐ-
κεῖνος» λέγει, «ποῦ τρώγει καὶ πίνει κατὰ τρόπον ἀνά-
ξιν, τρώγει καὶ πίνει τὴν τιμωρίαν τοῦ αὐτοῦ του»⁴³.

Πραγματικὰ ἐάν ἐκεῖνος ποῦ ρυπαίνον τὴν θάσι-
λὴν πορφύραν τιμωροῦνται ὅμοια μετ' ἐκεῖνους ποῦ τὴν
σχιζοῦν, τὸ παρόμοιον ἐάν ἐκεῖνος ποῦ δέχονται μετ'
ἀκάθαρτον θάνατον τὸ σῶμα ὁφίστανται τὴν ἴδιαν τι-
μωρίαν μετ' ἐκεῖνους, ποῦ τὸ διετύπησαν μετ' ἀκαθάρ-
τα.

Πρόσεξε λοιπὸν μετ' αὐτὸν τρόπον ἀπέθεξεν ὁ Πα-
τρὶς φοδεῖν τὴν κόλασιν, ὅταν εἶπεν· «Ὅταν κανεὶς
παραβῇ τοὺς Μωσαϊκὸν νόμον καὶ θεθαώσῃ τὴν πα-
ράβαν αὐτὴν δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, αὐτὸς χωρὶς ἐπεί-
κειαν θανατώνεται. Πόσον χειρότερος τιμωρίας νομί-
ζετε ὅτι θά κριθῇ ἐκεῖνος, ποῦ ἐποδοπάτησε τὸν
Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνόμισεν ὡς αἷμα συνήθους ἀνθρώ-
που τὸ αἷμα, μετ' αὐτὸν ἐπεκυρώθη ἡ Νέα Διαθήκη,
μετ' αὐτὸν μάλιστα καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἡγάσθη»⁴⁴.

Συνεπῶς ὡς προσέχουμεν τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς ἀγα-
πητοὶ ἐφ' ὅσον ἀπολαμβάνομεν τόσον μεγάλα ἀγαθὰ
καὶ ὅταν θελήσωμεν νὰ ἐπιχωμεν κάτ', αἰσχροῦν, ἢ φνι-

⁴³ Α' Κορινθ. 11, 29

⁴⁴ Εβρ. 10, 28-29

ληφθώμεν δι. μᾶς συνεπαίρειν ἡ ὀργή ἢ κἀπο. ἄλλο
πινύονον πάθος, ὡς συλλογισθώμεν ποίων ἀγαθῶν ἡ
ἐξιώθημεν ποσὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ
ἐλάσσεως καὶ ὁ λογισμός αὐτός θά μᾶς συγκρατήσει
ἀπὸ τοῦ ἄλλου αὐτὰ πάθη.

Μέχρι τότε τέλος πάντων θα είμεθα προσλωμένο, εις τα παρόντα έπίγεια πραγματά· Μέχρι τότε θα παραμένωμεν εις πνευματικήν άπραξίαν. Μέχρι τότε δεθ'θα φρονιζώμεν διά την σωτηρίαν μας.

"Ὡς κατανοήσωμεν πάλιν ἀγαθὸν, μᾶς ἐκρίνεν ὁ Θεός, ὡς τὸν εὐχαριστήσωμεν, ὡς τὸν δοξάσωμεν, ὅχι μόνον διὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἔργα μας, διὰ τὰ ἀποκτείνωμεν καὶ τὰ μελλόντα καὶ ἀγαθὰ καὶ τῇ χάριτι καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἄγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνέκει ἡ δοξαία τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων." Ἀμήν.

OM AIA MZ (47)

Index 53 - 71

•Τους είπα, απὸ τὸ ἔργοις Ἀληθῶς ἀληθῶς σὺς ἐὶ γινῶ, ἐὰν θῶν πράγῃς τὴν πόρκα τοῦ Νιου τοῦ ἀνθρώπου καὶ θῶν εἴτα το αἶμα τοῦ, θῶν εἴτα θανάτον νὰ ἔχητε ζωὴν μέσσω μου. Ὅτι οὗ ὁ πόρκα τὴν πόρκα μου καὶ πίνω τὸ αἶμα, ἵνα ἔγῃ ζωὴν μέσσω μου.

α * Ὅταν κάνουμεν λόγον διὰ τὰ πνευματικά πράγματα, νὰ μὴ ὑπάρχῃ τιποτὲ τοῦ θεοῦ· ἐκὼν εἰς τὰς μηχανὰς, οὕτε τοῦ γήινου, ἀλλὰ θλαὰ νὰ ἀναγαρῶν, θλαὰ νὰ ἐξοριζῶνται ἀπὸ μέσας μας καὶ νὰ ἀπερωμαζέθαι ἐξ ὁλοκληρῶν εἰς ὁλότην τῇ ἀκρόασει τῶν θείων λόγων.

1 Ιωάν. 3:53 54 — το καρπὸν εἰς ἐκπληρωτὴν μετὰ
 ἑαυτοῦ ἔχει· ὅς ἐστιν ἡ ἴσχυς εἰπεῖν ὅτι πὼς ὁ ποιῶν Ἀληθεῶς, ἀλη-
 θεῶς αὖτις λέγει· ὅτι δὲν ἐπι-στέλλεται εἰς ὁμοίαν τὴν πιστορίαν
 αὐτοῦ καὶ τὴν θυσίαν τῶν ὁσίων προσφέρει καὶ ἐὰν, μὴ τὴν εὐ-
 στανίαν καὶ πιστὴν ταύτην, δὲν, φάσκει δὲ καὶ τὸν καρπὸν τῆς
 θέας, Εὐχαρστίας τῆς σαρκὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν-
 πιστεῖ τοῖς αἵματι, δὲν εἶναι δυνατόν, αὐ ἔχειτε μέσα σας ζωὴν.
 Ὅπως τρώγῃ τὴν σαρκὸς μου καὶ πίῃ τοῖς αἵματι μου καὶ δια-
 λούσῃ τὸν καρπὸν τῆς θέας Εὐχαρστίας γυναικὶ κοινωμένη
 καὶ συμμέτοχος τῆς ζωῆς μου καὶ τῆς θυσίας μου, ἔχει ἥδη ἀπὸ
 τοῦ παρόντος θείου ζῶντος αἵματος μέσα τους.

« Είς τὴν ἀρκούντων μακρὸν παροῦσαν ὁμιλίαν ἀναπισ-
σάσαι καὶ ἐρημικώσαναι τὸ ἀνάλοβον. Κατὰ πρῶτον διεκρινί-
ζεται ὅτι ἡ ἀπόσις τοῦ Ἰησοῦ, «ἐγὼ εἶμι θς» καὶ τὸν Πατέρα, ἰσο-
βουλόμενός τὸς τὸ ἐγὼ ἐγενήθημι ἀπὸ τοῦ Πατέρα ἡ ἐγὼ ἀρχή
καὶ οὐκ ὁ τὸν Πατέρα. Ἐπεὶ τα ἐπεξηγείται ὅτι ἡ ζωὴ, τὴν
ὁποῖαν ὁδεῖ ὁ Χριστὸς εἰς τὰς πρῶτοντας τὴν σάρκα του, δὲν
εἶναι ἡ κοινή ζωὴ, ἀλλὰ ἡ μακροτερὰ καὶ ἡ βασιλ. Ἐστὶς τοῦ

Διότι ἐάν, ὅταν ἔρχεται ὁ θαύλεως εἰς τὴν πόλιν, καὶ θε θυροφύλος καταπαύῃ, πολὺ περισσότερον ὅταν μᾶς ὁμιλῇ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, πρέπει νὰ τὸ ἀκουῶμεν μὲ μεγάλην ἡσυχίαν καὶ πολλὴν φοβίαν. Διότι τὰ λεγόμενα σήμερον εἶναι, ὡς αὐτοὶ φησὶ.

Καὶ ἄκουσε τὸ πᾶς Ἀληθῶς ὡς λέγω, λέγει, ὅτι, ἐάν κανεῖς δὲν φάγῃ τὴν σάρκα μου καὶ δὲν πῇ τὸ αἷμά μου, δὲν ἔχει ζωὴν μέσα του. Ἐπειδὴ προηγουμένως ἔλεγον ὅτι, αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον², τοὺς ὕπρθε κνύε ὁ Κύριος ὅτι, αὐτὸ ὅχι, μόνον δὲν εἶναι ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ πάρα πολὺ ἀναγκαῖον δι' αὐτὸ καὶ ἐπρόσθεσεν, «Ὁποῦς τρώγει τὴν σάρκα μου, καὶ πίνει τὸ αἷμά μου, ἔχει ζωὴν μέσα του καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς κρῆσεως»³.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔλεγεν, ὅτι, ἐκεῖνος ποὺ τρώγει, ἀπὸ τὸν ἄρτον αὐτὸν δὲν θὰ ἀποθάνῃ ποτέ⁴, ἦτο φυσικὸν ἢ ἰδεῖν αὐτὴν νὰ τοὺς σκανδαλίσῃ, ὅπως ἔλεγον εἰς ἀληθινὰ περιπτώσειν, καὶ Ἀβραάμ, ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται

νίξεται, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ προσελκύσῃ τοὺς ἐκεῖ συναθροισμένους ἀνθρώπους καὶ νὰ δείξῃ, ὅτι, δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Πατέρα του. Παραλλήλως γίνεται διάκρισις τῆς ἐπιτομῆς καὶ ἐπειρηνεικῆς ἀκροάσεως, ἥτις χαρακτηρίζεται σαρκική, καὶ τῆς προσεκτικῆς καὶ εἰς θεοὺς χωρουμένης, ἥτις καλεῖται πνευματική καὶ ὑπὸ τὸ πρῶμα αὐτὸ κατανοεῖται τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «ὅτι σὰρξ οὐκ ὠφέλει, οὐδὲν». Τέλος ἡ ὁμιλία κλείει μὲ τὴν ἀναφοράν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ «σώτου», εἰς τὸν ὅποιον τόσας ἀπορρομὰς ἐδωκεν ὁ Ἰησοῦς διὰ τὴν μετενοήσιν, καὶ μὲ τὴν καυτηριασμὸν τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τὴν ἀνέκδοτον προτροπὴν πρὸς τοὺς ἀκροατάς του νὰ καταφρονῶν τὰ χρήματα καὶ νὰ ἐπιθυμοῦν τὰ μελλοντικὰ ἀφάρτα ἀγαθά.

2 Πρὸς ῥωμ. 6, 52

3 ῥωμ. 6, 54.

4 Πρὸς ἰωάν. 6, 51

ἀπέθανον καὶ πᾶς σὺ λέγεις, ὅτι, δὲν θὰ ἀποθάνῃ ποτέ⁵, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀνέφερε τὴν ἀνάστασιν καὶ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν. Διεικρινήσας ὅτι ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς δὲν θὰ ἀποθάνῃ αἰωνίως.

Συνεχῶς δὲ φέρει τὸν λόγον γύρω ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, διὰ νὰ δείξῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀναγκαιότητα αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ «Διότι ἡ σὰρξ μου εἶναι ἡ ἀληθὴς τροφή καὶ τὸ αἷμά μου εἶναι τὸ ἀληθὲς ποτόν»⁶.

Καὶ τί σημαίνουν οἱ λόγοι τοῦ αὐτοῦ, Ἡ τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι, δηλαδὴ ἡ ἀληθινὴ τροφή εἶναι ἐκείνη, ποὺ σώζει τὴν ψυχὴν, ἡ ἐπιθυμία νὰ τοὺς διαθεσθαιώσῃ διὰ τὴν πραγματικότητα τῶν λεχθέντων, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι, πρόκειται, δι' αἰνίγμα ἢ παραβολήν, ἀλλὰ νὰ γνωρίζουν καθαρά, ὅτι ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ φάγουν τὸ σῶμά του.

Ἐπειτα λέγει, «Εκεῖνος ποὺ τρώγει τὴν σάρκα μου μένει μαζί μου»⁷. Αὐτὸ τὸ ἔλεγε διὰ νὰ καταστήσῃ σαφές, ὅτι, ἀναμειγνύεται μαζί του.

Ἡ συνέχεια δόμῳ τῶν λεγομένων του φαίνεται καὶ πως ἀσυνάρτητος, ἐάν δὲν ἐξετάσωμεν τὸ πνεῦμα τῶν λόγων του. Διότι ποῖα λογικὴ σύνδεσις ὑπάρχει, ἐρωτᾷ κάποιος, ὅταν μετὰ τὸ ἐκεῖνος ποὺ τρώγει, τὴν σάρκα μου μένει μαζί μου», εἶπεν, «Καθὼς μὲ ἀπέστειλεν ὁ ζῶν Πατήρ, ζῶ καὶ ἐγὼ διὰ τὸν Πατέρα»⁸.

Μεγάλην ἁρμονίαν καὶ σύνδεσμον ἔχουν τὰ λεγόμενα Ἐπειδὴ δηλαδὴ συνεχῶς πρὸς πάσαν κατεβύοντιν ἔκανε λόγοι διὰ τὴν ἀνάστασιν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ

5 ῥωμ. 8, 52

6 ῥωμ. 6, 55

7 ῥωμ. 6, 56.

8 ῥωμ. 6, 57

αὐτήν, ἐπρόσθεσε τὸ, «μένει μαζί μου». Ἐάν ὅμως μένη μαζί μου, ἐγὼ δὲ ἔχω ζωὴν, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ ζήσῃ. Ἐπειτα λέγει. «Καθὼς μέ ἀπέστειλεν ὁ ζῶν Πατήρ». Οἱ λόγοι αὗτοι ἔχουν συγκριτικὴν καὶ ὁμολογηματικὴν σημασίαν. Καὶ ὅ,τι λέγει ἔχει τὴν παρακάτω ἔννοιαν. Ζῶ ἐγὼ ἔτσι, ὅπως καὶ ὁ Πατήρ. Ἀλλὰ διὰ τὰ μὴ τὸν θεωρήσης ἀγέννητον ἐπρόσθεσεν ἀμέσως «ὅς ἐστιν ὁ Πατήρ», χωρὶς νὰ φανερώνῃ μὲ αὐτὸ ὅτι ἔχει ἀνάγκην κάποιας ἐνεργείας διὰ τὰ νὰ ζῇ. Διότι προηγουμένως διὰ τὰ ἀφαίρεσιν τὴν ὑπόψιν αὐτὴν ἔλεγεν. «Καθὼς ὁ Πατήρ ἔχει ζωὴν μέσα του, ἔτσι ἔδωκε καὶ εἰς τὸν Υἱόν νὰ ἔχη μέσα του ζωὴν»⁹. Ἐάν λοιπὸν χρειάζεται ὁ Υἱὸς κάποια ἐνεργεῖαν ἐξωτερικὴν διὰ τὰ νὰ ζῇ, θὰ ἀποδειχθῇ τότε, ἢ ὅτι ὁ Πατήρ δὲν τοῦ ἔδωκε ζωὴν κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ὅποτε εἶναι ψευδὴς ὁ λόγος αὐτός, ἢ, ἂν τοῦ ἔδωκεν, ὅπως ἀναφέρθη δὲν χρειάζεται πλέον κανένα ἄλλοι. ὁ Κύριος διὰ τὰ τὸν συγκαταῖ εἰς τὴν ζωὴν.

Τ. σημαίνει ὅμως ἡ φράσις, «διὰ τὸν Πατέρα», Ἐδὼ ἀναφέρεται εἰς τὴν αἰτίαν μόνον¹⁰, καὶ ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἐξῆς ἔννοιαν. Ὅπως ζῇ ὁ Πατήρ, ἔτσι ζῶ καὶ ἐγὼ.

«Καὶ ἐκεῖνος ποὺ μέ τρώγει θὰ ζήσῃ διότι θὰ τοῦ δώσω ἐγὼ ζωὴν». Ζωὴ δὲν ἔννοεῖ τὴν ἀπλὴν φυσικὴν ζωὴν, ἀλλὰ τὴν ἐνάρετον. Καὶ ὅτι δὲν ὁμολογεῖ διὰ τὴν

⁹ ὡσάν 5,26

¹⁰ Οἱ λόγοι αὗτοι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐνανθρώπισην τοῦ Κυρίου καὶ ὄχι εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ. Ὁ Υἱὸς ἔχει ζωὴν ἐαυτοῦ (ἴσ. ὡσάν 5,26). Τὰ ὅλοι βιβλίου 8,57 εἰς ἐρμηνευτικὴν μετώφισιν ἔχει ὡς ἀκολουθεῖς ἐὰν ὅτι καθὼς μέ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Πατήρ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του ἔχει τὴν ζωὴν, καὶ ἐνὼ ὡς ἄνθρωπος ἔχω ζωὴν ἀθάνατον λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ Πατήρ μου ἔδωκε αὐτήν, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μέ τρώγει, θὰ ζήσῃ λόγῳ τοῦ ὅτι ἐνὼ θὰ τοῦ δώσω ζωὴν.

ἀπλὴν ζωὴν, ἀλλὰ δι' ἐκείνην τὴν ἐνδοξον καὶ ἀπόρητον, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι, καὶ οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ ἀμνηστοὶ ζοῦν, ἔστι καὶ ὁ δὲν εἶναι ἐφαγὼν ἀπὸ τὴν σάρκα ἐκείνην. Βλέπετε ὅτι ὁ λόγος ἐδὼ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπλὴν ζωὴν ἀλλὰ εἰς ἐκείνην τὴν πνευματικὴν καὶ ἐνάρετον.

Τὰ ὅσα λέγει, ἔχουν τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Ὁποῖος τρώγει τὴν σάρκα μου, δὲν θὰ χαθῇ, ὅταν ἀποθῇ, οὔτε θὰ κολασθῇ.

Ἐπεισὶς δὲν ὁμολογεῖ διὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, (διότι ὅλοι θὰ ἀναστήθωσι ὁμοῦς), ἀλλὰ διὰ τὴν ἑξαρετοὶ καὶ ἐνδοξον ἀνάστασιν ἐκείνην, ἣ ὁποία περιλαμβάνει καὶ ἀμνηστῶν τῶν ἀγαθῶν.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρτος ποὺ κατήλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Δὲν εἶναι, ὅπως τὸ μάννα, τὸ ὁποῖον ἐφαγὰν οἱ πατέρες σας καὶ ἀπέθαναν. Ἐκεῖνος ποὺ τρώγει τὸν ἄρτον αὐτὸν θὰ ζήσῃ αἰώνως»¹.

Συνεχῶς στρέφει τὸν λόγον γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιον θέμα, ὥστε νὰ ἐντυπωσῇ αὐτὸ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀκροατῶν του, (διότι ἡ διδασκαλία δι' αὐτὰ θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ εἰς τὸ τέλος), καὶ νὰ καταστήσῃ πιστευτὸν τὸ γεγονός διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Δι' αὐτὸ προσθέτε καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἐφ' ἐνὸς μὲν διότι εἶπεν, «αἰώνιον ζωὴν», ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ παρούσα ἀλλὰ θὰ ἀρχίσῃ μετὰ τὴν ἀνάστασιν.

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἀποδεικνύοντα αὐτὰ, ἐρωτᾷ κάποιος Ἀπὸ τὰς Γραφῶν. Διότι, εἰς κάθε περίπτωσιν εἰς αὐτὰς τοὺς παραπέμπει ὁ Κύριος καὶ τοὺς προτρέπει νὰ μάθουν αὐτὰ ἀπὸ ἐκεῖ.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν τοὺς εἴπῃ. ὅτι ὁ ἄρτος αὐτός δι

¹ ὡσάν 6,59

δει ζώην, τοὺς παρωθεῖ νὰ ἀναπτύξουν τὸ ἐνδιαφέρον των ὥστε, καὶ ἐὰν λυπηθοῦν, ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι ἀπολαύματα θάνουν τὴν ἡμέραν, νὰ παραμεινουν αὐτοὶ ἔξω αὐτῆς.

Ἐπίσης, τοὺς φέρει εἰς τὴν μνήμην συνεχῶς τὸ μὴ νὰ διακρίνῃ καὶ τὴν διαφορὰν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ μάννα καὶ διακρίνῃ τοὺς προσελκύει εἰς τὴν πίστιν. Δὲν ὅτι πραγματικά, ἐὰν κατέστη δυνατόν νὰ τοὺς συντηρήσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη εἰς τὴν ἔρημον χωρὶς συγκομιδῆς οἴτου καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη διατροφῆς, πολὺ περισσότερον θα τὸ ἐπιτύχῃ τώρα αὐτό, ἐφ' ὅσον ἔχει εὐθεὶ διὰ σπουδαιότεραν ἀποστολὴν.

Ἄλλωστε, καὶ ἐὰν ἀκόμη τὰ γεγονότα ἐκεῖνα ἦσαν τύποι τῶν μελλόντων καὶ οἱ τότε Ἰσραεῖται συνεκέντρωναν τὸ μάννα χωρὶς ἰδρῶτα καὶ κόπου, κατὰ μείζονα λόγον θὰ συμβῇ τώρα τὸ ἴδιον, διότι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν γεγονότων καὶ παρέχεται ἡ δυνατότης ἀποφυγῆς τοῦ αἰωνίου θανάτου καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὅρθως δὲ ἀναφέρει συνεχῶς τὴν ζωὴν, ἐπειδὴ εἶναι πολὺ ποθητὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τίποτε δὲν εἶναι τόσο γλυκὺ, ὅσον ἡ ἀποφυγὴ τοῦ θανάτου, διότι καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην αὐτὴ ἡ ὑπόσχεσις ἐβιβέτο. Βηλαδὴ τὸ μήκος τῆς ζωῆς καὶ αἱ πολλαὶ ἡμέραι. Τώρα ὁμῶς δεῖ εἶναι ἀπλὴ ἐπιμνησκυῖς τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πρόκειται διὰ ζωὴν μὴ ἔχουσαν τέλος. Συγχρόνως ὁμῶς θέλει νὰ ὑποδείξῃ ὅτι ἀσκαλεῖ τὴν τιμωρίαν ποὺ ἐπεβλήθη ἐκ τῆς ἀμαρτίας τῶν Πρωτοπλάστων ὅτι ἐναιρεῖ τὴν θανατικὴν ἐκείνην ἀπόφασιν καὶ ὅτι δὲν εἰσάγει ἀπλὴν ζωὴν, ἀλλὰ ζωὴν αἰώνιον εἰς ἀντίθεσιν τῶν δυνανθῶναι νὰν προσηγορεύων.

«Αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων εἰς τὴν συναγωγὴν εἰς τὴν Καπερναούμ»¹², ὅπου εἶχαν πραγματοποιή

¹² ῥώνι 6, 59.

θῇ τὰ περ σπότερα θαύματα καὶ κατὰ συνέπειαν ἔπρεπε νὰ γίνῃ εὐκολώτερα πιστευτάς.

Θ. Διατὶ ὁμῶς ἐδιδασκεῖ εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ εἰς τὸν ναὸν Ἄφ' ἑνὸς μὲν διότι ἤθελε νὰ προσελκύσῃ τὸ πλῆθος ποὺ ἐσύχναζεν εἰς αὐτὰ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Πατέρα.

«Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ»¹³ ἔτιαν ἤκουσαν αὐτὰ¹⁴, εἶπαν Σκληρὸς¹⁵ εἶναι ὁ λόγος αὐτός.

Τί σημαίνει ἡ φράσις «σκληρὸς ἔστι», Τροχός, ἐκπνοῆς, κοπιώδης¹⁶. Καὶ ὁμῶς δὲν εἶπε τίποτε παρόμοιον. Ὅτε θεῖται ἔκανε λόγον διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἀνέπτυσε δογματά, προσβάλλων πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τὴν πρὸς τοὺς αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς.

Τότε, ποῖα ἡ ἐννοία τοῦ «σκληρὸς ὁ λόγος αὐτός», Μήπως ἐπειδὴ ὑπόσχετα, αἰώνιον ζωὴν καὶ ἀνάστασιν, ἢ ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ οὐρανόθεν, ἢ διότι εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῇ ὅποιος δὲν φάγῃ τὴν σάρκα τοῦ, Αὐτὰ λοιπὸν εἶπέ μου, εἶναι σκληρά, καὶ ποῖος δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὴν τὴν ἀποψιν, Τότε τί σημαίνει τέλος πάντων «σκληρὸς», Δυσπαράδεκτος λόγος, ποὺ εἶναι θνῶτερος τῆς ἀδυναμίας των καὶ προκαλεῖ μεγάλους φόβους. Διότι ἐνόμιζαν ὅτι ὁ Κύριος κηρύττει πράγματα ποὺ ὑπερβαίνουν καὶ τὰς ἰδίας τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἰδίας τοῦ.

Δ. αὐτὸ καὶ ἔλεγον Ἐπὶ τοῦ ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἀ-

¹³ ἢ ἀναφέρεται εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον τῶν ἑδωκῶν κοντα μαθητῶν καὶ ὅχι εἰς τοὺς δώδεκα, ἢ ὀρθότερον εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν κάθε φορὰν πέραν τῶν μαθητῶν.

¹⁴ Τὰ ἐν στίχῳ 58 διαλαμβανόμενα.

¹⁵ Ὁ σκληρὸς, διότι τότε οἱ σκανδαλισμένοι θὰ ἦσαν ἀνεύθυντοι, ἀλλὰ δύσκολος εἰς τὸ νὰ γίνῃ παραδεκτός.

¹⁶ Πρὸς τὴν 13 τῆς παραφύσεως ὁμοίας.

κούη»,¹⁷ δικαιολογούντες τὸν ἑαυτὸν των, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ φύγουν ἀπὸ κοντὰ του.

«Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς ἀντελήφθη ὅτι ἐγόγγυζαν δι' αὐτὸ οἱ μαθηταί»¹⁸, (ὅτι αὐτὸ ἦτο χαρακτηριστικὸν τῆς θεότητός του, τὸ ὅτι ἀπεκάλυπτε τὰ ἀπόρρητα), καὶ λέγει· «Αὐτὸ σὰς σκανδαλίζει, "Ὅτι λαλοῦν ἰδοὺ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀναβῇ ὅπου ἦτο προηγουμένως.»¹⁹

Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὸν Ναθαναήλ, ὅταν τοῦ εἶπεν· «Ἐπειδὴ σοὶ εἶπα ὅτι σὲ εἶδα κάτω ἀπὸ τὴν σικάνην, πιστεύεις. Θὰ ἴδῃς μεγαλύτερα πράγματα ἀπὸ αὐτά»²⁰. Καὶ εἰς τὸν Νικόδημον ἐπίσης εἶπεν· «Κανεὶς δὲν ἀνέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, παρὰ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν»²¹.

Τί συμβαίνει λοιπόν, εἰς τὰς ἀπορίας προσθέτει νέας ἀπορίας, Ὅχι θέβαια, ἀλλὰ μὲ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν θαγμάτων ἐπιθυμεῖ νὰ τοὺς προσελκύσῃ κοντὰ του. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ελεγεῖ ἀπλῶς θ. τ., «κατῆλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν»²², χωρὶς νὰ προσθέσῃ τίποτε ἄλλο, θὰ ἐσκανδαλίζετο περισσότερο. Ἐνῶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶπεν, «τὸ σῶμά μου εἶναι ζωὴ τοῦ κόσμου»²³ καὶ «καθὼς μὲ ἀπέστειλεν ὁ Πατήρ ζωὴ καὶ ἐγὼ δὲ τὸν Πατέρα»²⁴, καὶ «κατέβηκεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ»²⁵, αὐτὸς λύει τὴν ἀπορίαν. Πραγματικῶς ὅποιος λέγει· ἔνα μόνον μεγάλο δῶκ τὸν ἑαυτὸν του, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ κινήσῃ τὴν ὑποψίαν, ὅτι εἶναι μωθοπλάστης, ἐνῶ ὅποιος συν-

17 Ἰωάνν 6,60

18 Ἰωάνν 6,61

19 Ἰωάνν 6,61-62

20 Ἰωάνν 1,50

21 Ἰωάνν 3,13

22 Ἰωάνν 6,38

23 Ἰωάνν 6,33

24 Ἰωάνν 6,57

25 Ἰωάνν 6,38

δίδει τόσα μεγάλα εἰς τὴν σειράν ἀφαιρίζει κάθε ὑποψίαν.

Πράττει δὲ καὶ λέγει τὰ πάντα μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι πατὴρ αὐτοῦ εἶναι ὁ Ἰωσήφ. Δὲν τὰ λέγει· αὐτὰ θέβαια ἐπειδὴ θέλει νὰ ἐπαυξήσῃ τὸ σκανδαλόν, ἀλλ' ἐπειδὴ θέλει νὰ τὸ ἐξοαλύνῃ περισσότερο. Πραγματικῶς, ἐκεῖνος, ποῦ θὰ εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατάγεται ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, δὲν θὰ παρεδέχετο τὰ λεγόμενα, ἐνῶ ἐκεῖνος, ποῦ θὰ ἐπίστευεν ὅτι κατέβηκεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν καὶ ἐκεῖ θὰ ἀνεβῇ πάλιν, εὐκολώτερον θὰ ἐπρόσεχεν εἰς τὰ λεγόμενα.

Ὑστερα ἀπὸ οὗτα προσθέτει καὶ ἄλλην λύσιν τῶν ἀποριῶν, ὅταν λέγῃ· «Τὸ Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο ποῦ δίδει ζωὴν ἢ σὰρξ δὲν ἀφαιεῖ εἰς τίποτε»²⁶. Ὅτι λέγει· ἔχει τὴν ἀκολουθίαν σημασίαν· Τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἐμὲ πρέπει νὰ ἀκούετε πνευματικῶς. Διότι, ὅποιος τὰ ἤκουσε σαρκικῶς, δὲν ἀπεκόμισε καμμίαν ἀφέλειαν· οὐτε ἀπῆλθε κατὰ τὸ ἀγαθόν. Σαρκικὸν δὲ εἶναι τὸ νὰ ἀμφισβητῇ κανεὶς ὅτι κατέβηκεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Κύριος καὶ νὰ τὸν νομίζῃ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἀκόμη νὰ ἀπορῇ διὰ τὸ «πῶς δυνατὰ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ φάγωμεν τὴν σάρκα του»²⁷. Ὅλοι αἱ ἀνωτέρω σκέψεις εἶναι σαρκικαί. Ἐπρεπεὶν ὁμῶς νὰ τὰ ἐνοήσῃ κανεὶς κατὰ τὰς πνευματικὰς.

Καὶ ἀπὸ ποῦ ἠμποροῦσαν ἐρωτᾷ κάποιος, νὰ καταλάβουν ἐκεῖνοι τί ἐσημαίνει τέλος πάντων νὰ φάγουν τὴν σάρκα του, «Ἐπρεπε θεοῖς νὰ περιφένουν τὸν κατὰλληλον καιρὸν καὶ νὰ ἐρωτήσουν νὰ μάθουν καὶ διὰ τὰ ἀποκλείουσιν.

«Τὰ λόγια τὰ ὁποῖα ἐγὼ σὺς ὁμολῶ εἶναι πνεῦμα

26 Ἰωάνν 6,63

27 Ἰωάνν 6,52

και ζωή»²⁸ Δηλαδή, είναι θεία και πνευματικά και δεν έχουν τίποτε το σαρκικό· ούτε ακολουθούν την φυσικήν τάξιν· ἀλλ' είναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ κάθε φυσικὴν ἀνεγκαιότητα και εὐρισκονται ὑπεράνω τῶν φυσικῶν νόμων και ἔχουν τελείως διαφορετικὴν σημασίαν.

Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσειν εἶπε πνεῦμα ἀντὶ νὰ εἰπῇ τὰ πνευματικά, καθ' ὁμοίον τρόπον ὅταν εἶπε σάρκα, δὲν ἀνεφέρετο εἰς τὴν σάρκα, ἀλλὰ εἰς τὸ ὅτι ἦκουσαν κατὰ τρόπον σαρκικόν, και συγχρόνως ἀνεφέρετο εἰς αὐτοὺς οἱ ὅποιοι διαρκῶς ἐπεθύμουν τὰ σαρκικά, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ κατέχωνται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν διὰ τὰ πνευματικά. Διότι, ἐάν κανεῖς το ἐκλασθὲν αὐτο σαρκικῶς, δὲν ὠφελεῖται καθόλου.

Τί συμβαίνει, λοιπόν, δὲν εἶναι σάρκα ἢ σὰρξ αὐτοῦ,

Εἶναι και πάρα πολὺ μάλιστα.

Καὶ πῶς εἶπε τότε, «ἢ σὰρξ δὲν ὠφελεῖ εἰς τίποτε»²⁹,

Δὲν ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἰδικήν του σάρκα, ὅχι θέσασα, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀντελαμβάνοντο τὰ λεγόμενα κατὰ τρόπον σαρκικόν.

Καὶ τι σημαίνει, νὰ ἀντιλαμβάνεσθαι σαρκικῶς· Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς μόνον εἰς ὅ,τι εὐρίσκεται ἐμπροσθέν του και νὰ μὴ φαντάζεται τίποτε περισσώτερον. Αὐτὸ εἶναι λοιπὸν ἡ σαρκικὴ ἀντίληψις τῶν πραγμάτων. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ κρινώμεν κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπὶ τῇ θάσει. τῶν ὁσῶν βλέπομεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐσωτερικῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς νὰ παρατηροῦμεν ὅλα τὰ μυστήρια. Αὐτὸ εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀντίληψις τῶν πραγμάτων.

Συνεπῶς, ὅποιος δὲν τρώγει τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου

28 Ἰωάνν 6,63

29 Ἰωάνν 6,63

και δὲν πίνει τὸ αἷμα του, δὲν ἔχει ζωὴν μέσα του. Πῶς λοιπὸν δὲν ὠφελεῖ ἡ σὰρξ, ἀφοῦ χωρὶς αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ζωή;

Βλέπεις ὅτι τὸ, «ἢ σὰρξ δὲν ὠφελεῖ εἰς τίποτε», δὲν το εἶπε διὰ τὴν σάρκα του, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀκούοντας αὐτὸν κατὰ τρόπον σαρκικόν,

Ἄλλ' εἶναι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν εἰς ὅσα λέγω³⁰. Πάλιν κατὰ τὴν συνήθειάν του προσθέτει εἰς τοὺς λόγους του και μ α κ ρ ω σ ι ν, διὰ τῆς ὁποίας ἀφ' ἑνὸς μὲν προλέγει τὰ μέλλοντα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑποδεικνύει ὅτι τὰ ὅσα ἔλεγε δὲν ἀπέβλεπαν εἰς τὸ νὰ ἱκανοποιησὺν τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τὸν δοξάσῃ, ἀλλὰ τὰ ἔλεγεν ἀπὸ ἐνδιαφέρον πρὸς αὐτοὺς.

Ὅταν εἶπεν, «μερικοὶ» ἐξήρασε τοὺς μαθητάς. Διότι εἰς τὴν ἀρχὴν ἔλεγεν, «καὶ μολοντί, μὲν ἔχετε ἴδει, δὲν μὲ πιστεύετε»³¹ ἐνῶ ἐδῶ λέγει, «Εἶναι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν εἰς ὅσα λέγω. Διότι ἤξερε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅ ἡρώδης τοῖο εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δὲν πιστεύουν και τοῖος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸν προδώσῃ. Καὶ ἔλεγεν· Ἀ' αὐτὸ σᾶς εἶπα ὅτι, κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ· ἐὰν δὲν ἔχῃ βοθῇ τοῦτο εἰς αὐτόν ἀπὸ τὸν Πατέρα μου»³².

Μὲ ὅσα λέγει, ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔκουσθαι τῆς θείας σαρκώσεως και τὴν ἀνείκακίαν τοῦ Ἰησοῦ³³.

Τὸ δὲ «ἐξ ἀρχῆς» δὲν ὑπάρχει, τυχαῖα ἐδῶ, ἀλλὰ ἐ-

30 Ἰωάνν 6,64

31 Ἰωάνν 6,36

32 Ἰωάνν 6,64-65.

33. Μολοντί ἐγκρίων ὁ Κύριος ὅτι μερικοὶ δὲν τὸν πιστεύουν καὶ ὅτι ἕνας θὰ τὸν προδώσῃ, ἐν τούτοις ἐσαρκώθῃ μετὴν θείας τού καὶ ἐκάλυψε τοὺς πάντας κοντά ταὶ μηδὲ τοῦ ἰσοῦς ἐξαγρουμένους.

λέχθη διὰ νὰ μάθῃς τὴν ἀπὸ παλαιὰ πρόγνωσιν τοῦ Κυρίου καὶ ὅτι πρὶν ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐγνώριζε τὸν προδότην καὶ δὲν τὸν ἔμαθεν ὕστερα ἀπὸ τὸν γογγυσμὸν καὶ τὸν σκανδαλισμὸν αὐτῶν, πρᾶγμα ποῦ ἦτο γνώρισμα καὶ χαρακτηρηστικὸν τῆς θεότητος.

Ἐπειτα ἐπρόσθεσεν· «Ἐάν δὲν ἔχη δοθῇ τοῦτο εἰς αὐτὸν ἀναθῆναι ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, διὰ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ θεωροῦν Πατέρα τοῦ τὸν Θεόν καὶ ὅχι τὸν Ἰωσήφ καὶ ἀκόμη νὰ τοὺς ὑποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι τίποτε τὸ τυχαῖον καὶ ἀσήμαντον ἢ εἰς αὐτὸν πίστις. Δηλαδή, λέγει περίποι τὰ εἶλη. Δὲν μὲ φοβίζουσιν οὔτε μὲ ταράσσουσιν οὔτε καὶ μὲ ἐκπλήττουν ὅσοι δὲν πιστεύουσιν. Τὴ ἐγνώριζα καλᾶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, προτοῦ νὰ συμβῇ. Γνωρίζω εἰς ποίους ἔδωκε τὴν πίστιν ὁ Πατήρ.

γ' Ὅταν ἀκούσῃς τὸ, ὁ Πατήρ ἔχει δώσει τὴν πίστιν, νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι πρόκειται διὰ προσωρινὸν διὰ κλήρου, ἀλλὰ τὸ ἐξῆς νὰ πιστεύῃς, ὅτι ὅποιος προσέφερε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἁγίου, αὐτὸς καὶ ἔλαβε τὴν δωρεάν τοῦ Πατρός.

«Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐγύρουν ὅπισω καὶ δὲν ἐπηγαίναν πλέον μαζί του»³⁴.

Πολὺ ὀρθῶς καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶπεν ἀνεχώρησαν, ἀλλ' «ἐγύρισαν ὀπίσω», διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι ἐπαύσαν νὰ προσδεύουσιν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ὅτι ἔχασαν τὴν πίστιν τὴν ὅποιαν εἶχαν, μὲ τὸ νὰ ἀποσχίσουσιν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν.

Ἀλλὰ οἱ δώδεκα μαθηταὶ δὲν ἔπαθαν τὸ ἴδιον. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς «Μήπως καὶ σεῖς θέλετε νὰ φύγετε»³⁵. Ἔτσι τοὺς ὑποδεικνύει πάλιν ὅτι δὲν

34. Ἰωάν. 6,66

35. Ἰωάν. 6,67

χρεάζεται τὴν δοκονίαν καὶ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ ὅτι δὲν τοὺς περιέφερε μαζί του διὰ νὰ κἀν ἐπιβελίην.

Διὰ τὴν ὁμῶς τοὺς λέγει· αὐτὰς; Δι.α.τ. δὲν τοὺς ἐπὶνεσει. Δι.α.τ. δὲν τοὺς ἐθαύμασαν,

Ἄφ' ἑνὸς μὲν διότι διατηρεῖ τὴν πρέπουσαν εἰς τὸν διδάσκαλον θέσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἔπρεπε νὰ τοὺς προσελκύσῃ περισσότερον κοντὰ του. Δι.ο.τ. ἐάν τοὺς ἐπεινούσεν, θὰ ἐσχημάτιζαν τὴν ἐντυπωσιν ὅτι τοῦ προσφέρουσιν ὑπηρεσίας καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐνοιῶσθαι κάποιον ἐγωϊσμόν ὡς ἀνθρώπου. ἐνῶ μὲ τὸ νὰ τοὺς ὑποδείξῃ ὅτι δὲν χρειάζεται τὰ ὁ ἴδιος νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, τοὺς συνεκράτει περισσότερον.

Καὶ πρόσθε μὲ πόσῃ συνέσει τοὺς ὠμίλησεν. Δὲν εἶπε δηλαδὴ, φύγετε ἀπὸ κοντὰ μου. (δι.ο.τ. αὐτὸ θὰ ἦτο ὡς νὰ τοὺς ἀπεμάκρυνεν), ἀλλὰ τοὺς ἐρωτᾷ ὡς ἐξῆς «Μήπως καὶ σεῖς θέλετε νὰ φύγετε,». Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀρμόζουν εἰς ἐκείνων ποὺ δὲν χρησιμοποιοῦν κανέναν εἶδους βίαν καὶ καταναγκασμὸν καὶ τοῦ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ προσελκύῃ ἀπὸ ἑνα εἶδος σεδασμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ἐν-νιωμασύνῃ. Ἐπίσης τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν κατηγορήσῃ κατ' εὐθείαν τοὺς ἀπομακρυνθέντας, ἀλλὰ μὲ ἡρεμὸν τρόπον ἔψεξε τὴν συμπεριφορὰν των, μᾶς ἔδεξε τὸ πῶς πρέπει νὰ φιλοσοφώμεν εἰς τὰς παρομοίας περιπτώσεις.

Ἡμεῖς ὁμῶς παθαίνομεν τὰ τελείως ἀντίθετα. Καὶ εἶναι φυσικὸν αὐτὸ, δι.ο.τ. πράττομεν τὰ πάντα ἀποδεδειγμένως εἰς τὴν ἰδιότητα μας θύσαν. Δ' αὐτὸ καὶ νομίζομεν ὅτι ὑψίσταται ἐλάττωσιν ἢ προσωπικότης μας, ὅταν μὲν ἐγκαταλείπουσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ περιβάλλοντος μας.

Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς οὔτε ἐκολάκευσεν οὔτε καὶ ἀπεμάκρυνεν. ἀλλ' ἠρώτησεν. Συνεπῶς οἱ λόγοι του δὲν ἐφανερώσαν περιφρόνησιν ἀλλὰ ἦσαν προῖον τῆς θελήσεώς του νὰ μὴ κρατῇ κανένα κοντὰ του θιαῶς καὶ ἀ-

ναγκαστικώς. Διότι τό νά μένη κανείς ὑπό τὰς συνθή-
κας αὐτὰς ἰσοδυναμεῖ μέ ἀναχώρησιν.

Τί εἶπει ὁμιῶς ὁ Πέτρος, «Πρός τοῖον νά ὑπάγω-
μεν, ἔχεις λόγια τοῦ μεταδίδουσι ζωὴν αἰώνιον. Καί
ἡμεῖς ἔχομεν πιστεῦσαι καί ἔχομεν γνωρίσει πλεον ὅτι
σύ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»³⁶

Βλέπεις ὅτι, δὲν ἐσκαιδάλισαν τοὺς ἀπομακρυνθέν-
τας τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἡ ἀπροσεξία, ἡ ραθυμία
καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη, μετὰ τὴν ὁποίαν ἤκουσαν τὸν Κύριον,
ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἔλεγεν αὐτά³⁷, θὰ ἐσκαιδάλι-
ζοντο καὶ δὲν θὰ ἔπαυαν νά ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προσ-
οχὴν τῶν εἰς τὴν σωματικὴν τροφὴν καὶ νά εἶναι προσ-
κεκολλημένο εἰς τὴν γῆν. Ἀλλωστε καὶ οἱ μαθηταὶ μα-
ζὶ μὲ αὐτοὺς ἤκουαν ἀλλ' ἀπεφάσισαν τελείως διαφο-
ρεῖ καὶ καὶ εἶπαν «Πρός τοῖοι νά ὑπάγωμεν.»

Οἱ λόγοι αὗτοί εἶναι γεμάτοι ἀγάπην καὶ ἀποδο-
κινῶσιν ὅτι ὁ Διδάσκαλος εἶναι δι' αὐτοὺς τιμώτερος
ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ἀπὸ τοὺς πατέρας, τὰς μητέρας καὶ
ἄλλα τὰ ὑπάρχοντά τοις καὶ ὅτι, εἰάν φύγουν ἀπὸ κατὰ
τοῦ, δὲν ἔχουν πλέον τοῦ νά καταφυγούν.

Εἰς τὴν συνέχειαν, διὰ νά μὴ δώσῃ τὴν ἐντυπωσι-
ὰ Πέτρος ὅτι τό, «πρός τοῖον νά ὑπάγωμεν» τό εἶπε
δι' αὐτόν τόν λόγον ἐπεδὴ δηλαδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἐκεῖ
νο πού θὰ τοὺς ἐδέχοντο, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως «ἔχεις
λόγια τοῦ μεταδίδουσι ζωὴν αἰώνιον»

Συνεπῶς, οἱ μὲν ἄλλοι ἤκουσαν τὸν Ἰησοῦ κατὰ τρό-
πον σαρκικόν καὶ μὲ ἀνθρωπίνους διαλογισμούς, ἐνῶ
οἱ μαθηταὶ τὸν ἤκουσαν πνευματικῶς καὶ ἐναπέθεταν
τὰ πάντα εἰς τὴν πίστιν

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν «Οἱ λόγοι, που σᾶς

36. Ἰωάν. 6,68 69

37. Πρὸς Ἰωάν. 6,48 58

λέγω εἶναι πνεῦμα»³⁸. Δηλαδή, νά μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ δι-
δασκαλία μου ὑπόκειται εἰς τὴν τάξιν τῶν φυσικῶν πρα-
γμάτων καὶ εἰς τὴν ἀναγκὰ ὁπῆτα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς συμ-
βαινόντων. Δὲν εἶναι παρόμοια τὰ πνευματικὰ. Δὲν ἀ-
νέχονται αὐτὰ νά δουλεύουν εἰς τοὺς νόμους τῆς γῆς

Τὸ ὅσον δηλώνει καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν λέγῃ· «Νά μὴ
ἐσχωρήσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ὁ διαλογισμός· Ποῖος
θὰ ἀναστῇ εἰς τὸν οὐρανόν· διὰ νά κατεβάσῃ δηλαδὴ τὸν
Χριστόν· Ἡ ποῖος θὰ κατεβῇ εἰς τὴν γῆν τῶν νεκρῶν,
ὅ ἀ νά ἀνεβάσῃ δηλαδὴ τὸν Χριστόν ἀπὸ τοὺς νεκρούς»³⁹

«ἔχεις λόγους τοῦ μεταδίδουσι ζωὴν αἰώνιον».

Ἡδὲ ἐπιστευσαν εἰς τὴν ἀνάστασιν οἱ μαθηταὶ καὶ
ὁλοκλήρουν τὴν ἐκεῖ κληρονομίαν

Πρόσθεξε ὁμιῶς καὶ τὸν φιλόθελον καὶ φιλόστορ-
γον Πέτρον ὁ ὁποῖος ἀπολογεῖται ἐξ ὀνόματος ὅλης
τῆς ἀπηγύρευς τῶν ἀποστόλων, (διότι δὲν εἶπεν ἔχω
γνωρίσει, ἀλλὰ «ἔχομεν γνωρίσει») ⁴⁰, μᾶλλον δὲ πρό-
σεξε ὅτι ἔρχεται εἰς τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ καὶ δὲν
λέγει ὅτι, ἔλεγαν οἱ Ἰουδαῖοι Πραγματικά, ἐκεῖνοι μὲν
ἔλεγαν, «αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ»⁴¹ ὁ δὲ Πέτρος,
«σύ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»⁴² καὶ
ἔχεις λόγια τοῦ μεταδίδουσι ζωὴν αἰώνιον»⁴³ Ἰσως διό-
τι πολλὰς φορές ἤκουσε τὸν Κύριον νά λέγῃ «Ὅποιος
πιστεύῃ εἰς ἐμέ ἔχει ζωὴν αἰώνιον»⁴⁴ (Ἀπέδεξε λοι-
ποὶ ὅτι ἐνθυμεῖται ὅλα τὰ λεγθέντα ἀφοῦ ἀνέφερε τὰς
ἰδίας τὰς λέξεις τοῦ Ἰησοῦ)

38. Ἰωάν. 6,63

39. Ρωμ. 10,6 7

40. Ἰωάν. 6,69

41. Ἰωάν. 6,42

42. Ἰωάν. 6,69

43. Ἰωάν. 6,68

44. Ἰωάν. 6,47

Και τί ἔκανεν ὁ Χριστός λοιπόν, Δεῖ ἐπὶ ἡμεῖς οὐτε ἐθαύμασε τὸν Πέτρον. (ὅτι καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν τὸ ἔκανε καὶ αὐτό⁴⁵), ἀλλὰ τί λέγει; «Δὲν ἐδιόλεξα ἐγὼ ἕσθας τοὺς δώδεκα; Καὶ ἡμῶς ἕνας ἀπὸ σᾶς εἶναι διάβολος»⁴⁶. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶπεν ὁ Πέτρος, «καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πιστεύσει», ὁ Κύριος ξεχωρίζει ἀπὸ τῶν δούλων τὸν Ἰούδαν. Εἰς τὸ ἄλλο ἀνάλογον γεγονός δὲν εἶπε τίποτε διὰ τοὺς μαθητὰς ὁ Πέτρος. Ἀλλὰ, ὅταν ὁ Χριστὸς ἠρώτησεν, «οὗς ποῖας λέγετε ὅτι εἶμαι»⁴⁷ λέγει «Σὺ εἶσαι. ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος»⁴⁸. Ἐδῶ ἡμῶς, ἐπειδὴ εἶπεν, «καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πιστεύσει», δικαίως οὐκ ὀλογομένη δὲν συμπεριλαμβάναμε τὸν Ἰούδαν εἰς τὸν δῆμον ἐκεῖνον. Αὐτὸ τὸ ἔκανε, διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν κακίαν τοῦ προδότου ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἃν καὶ ἐγνωρίζε καλὰ, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἀφελήσῃ καθόλου, ἀλλ' ἔκανε ὅτι ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτὸν.

δ. Καὶ πρόσεξε τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου. Οὐτε τὸν προδότην ἀπεκάλυψε, ἀλλ' οὐτε καὶ τὸν ἄφησε τελείως νὰ διαφύγῃ. Δὲν τὸν ἀπεκάλυψε, διὰ νὰ μὴ προσδληθῇ καὶ γ.νῇ ἔτσι περισσότερον ἐριστικός, ἀλλὰ καὶ δὲν τὸν ἄφησεν εἰς τελείαν ἀφάνειαν, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι ἔχει. Ὁ ἀφύγει τὴν γνώσιν ὧλων καὶ ἔτσι φέρεται εἰς πέρας ἀφῶς τὸ τάλμημά του.

Δι' αὐτὸ καὶ παρακάτω ἐλέγχει φανερώτεροι. Πραγματικὰ, προηγουμένως συμπεριλάβε καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἀριθμῶσιν τῶν ἄλλων μαθητῶν, ὅταν εἶπεν ὅτι. «εἶναι μερικαὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουσιν εἰς ὅσα λέγω». «Τὸ ὅτι θεῶτα ἠρτίσθη καὶ τὸν προδότην, τὸ ἐδήλωσεν ὁ Εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν «Δὲν ἐγνώριζε

45. Πρὸς. Ματθ. 16,17-19

46. Ἰωάν. 6,70.

47. Ματθ. 16,15

48. Ματθ. 16,6.

πλέον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ποῖος εἶναι. ἐκεῖνοι τοῦ δὲν πιστεύουσιν καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ θὰ τὸν ἐπρόδιδεν». Ἐπειδὴ ἡμῶς ἐπέμεινεν εἰς τὴν προδοσίαν, ἀσκαὶ σφοδρότερον ἐλεγχε. «Ἐνας ἀπὸ σᾶς εἶναι διάβολος». Ἐστὶ καὶ οὕτως τὸν φόβον κοινὸν εἰς ὅλους, ἔπε δὴ θέλει νὰ συσκήσῃ ἐκεῖνον.

Ἀξίζει ἡμῶς εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ διατυπώσῃ κανεὶς τὴν ἀπορίαν, διὰ τί τέλος πάντων δὲν λέγουν τίποτε οἱ μαθηταὶ ἐνῶ ἀργότεροι κατελήφθησαν ἀπὸ φόβου καὶ θάλλοντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ἀποροῦν καὶ ἐρωτοῦν νὰ μάθουν. «Μήπως εἶμαι ἐγὼ Κύριος»;⁴⁹ Ἐπίσης ὁ Πέτρος νεύει πρὸς τὸν Ἰωάννην νὰ μάθῃ τὸν προδότην καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Κύριον ποῖος εἶναι.

Ποῖον εἶναι, τὸ αὐτὸν λοιπὸν τῆς σιωπῆς, δὲν εἶχεν ἀκούσει ἀκόμη ὁ Πέτρος, «ὑπάγε ὀπίσω μου, σατανᾶ»⁵⁰, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν εἶχε καὶ καθόλου φόβον. Ὅταν ἡμῶς ἔπει μὴ καὶ, μοιλοῦντι ὠμίλησεν ἀπὸ ἀγαθῆς διαθέσεως, δὲν ἐπέτυχεν εἰς τὸν σκοπὸν του, ἀλλὰ ἤκουσε νὰ ὀνομάζεται σατανᾶς, ἐνῶ ἀκούων τὸ, «ἕνας ἀπὸ σᾶς θὰ με προδώσῃ»⁵¹, δικαίως οὐκ ὀλογομένη καὶ φροδῆθη.

Ἀλλωστε εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν λέγει ὁ Κύριος, «ἕνας ἀπὸ σᾶς θὰ με προδώσῃ», ἀλλὰ «ἕνας ἀπὸ σᾶς εἶναι διάβολος. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ ἐνόμισαν ὅτι ἠλέγχοντο μόνον διὰ τὴν πονηρίαν.

Ἀλλὰ δια ποῖον λόγον εἶπε, «δὲν ἐδιόλεξα ἐγὼ σᾶς τοὺς δώδεκα; Καὶ ἡμῶς ἕνας ἀπὸ σᾶς εἶναι διάβολος», Δεικνύει ὅτι ἡ διδασκαλία του εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε καλῆς καὶ κακίας. Ἐπε δὴ δηλαδὴ, ἐνῶ ὅλοι οἱ

49. Ματθ. 26,22

50. Ματθ. 16,23

51. Ματθ. 26,21

ἄλλοι ἐγκατέλειψαν τὸν Ἰησοῦν, αὐτοὶ μόνον παρέμειναν κοντά του καὶ ὁ ἀ μέσου τοῦ Πέτρου ἐδέχοντο ὅτι εἶναι ὁ Χριστός, διὰ τὴν μὴ νομίσουν ὅτι ἐπρόκειτο δι' αὐτὸ τὸ νὰ τοὺς κατακεῖται ὁ αὐτὸς τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὑπακοήν αὐτῆν.

Καὶ ὅ,τι λέγει, ἔχει τὴν ἐξῆς περιουσίαν σημασίαν. Τιποτέ θέν μὲ ἐμποδίζει νὰ μὴ ἐλέγχω τοὺς κακοὺς. Νὰ μὴ νομίσετε ὅτι θὰ προτιμῶμαι νὰ σῶς κατακεῖται, ἐπειδὴ ἐμείναιτε κοντά μου, ἢ ὅτι θέν ἐλέγχω τοὺς πονηροὺς, ἐπεὶ μὲ ἠκολούθησατε. Διότι, ἐκεῖνο ποὺ εἶναι κατὰ πολὺ ἰσχυρότερον εἰς τὸ νὰ κατατροπῶν τὸν διδάσκαλον, οὕτε αὐτὸ μὲ καθιστᾷ ἀνεκτικόν. Πραγματικά, ὅποιος μένει, παρέχει ἀπόδειξιν τῆς φιλοστοργίας του, ἐνῶ ἐκεῖνος, ποὺ ἐξελέγη ἀπὸ τοῦ διδάσκαλον καὶ ῥίπτει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τοὺς ἀνοήτους, προσάπτει κακὴν φήμην εἰς τὸν διδάσκαλον. Καὶ βίαιος οὕτε αὐτὸ θέν μὲ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν ἐλεγχον.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν κατηγορίαν ἀποδίδουν εἰς τὸν Χριστόν εἰς τὰς ἡμέρας μας αἱ εἰσβολαῖες κατὰ τρόπον μάταιον καὶ ἀνοήτον. Διότι ὁ Θεὸς θέν συνηθίζει νὰ καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἀγαθοὺς ἀναγκαστὴ καὶ καὶ θάλα, οὕτε ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ προτίμησις τοῦ ἡτο θιαστικῆ εἰς τοὺς καλουμένους, ἀλλὰ προαιρετικῇ. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι ἡ κλησίς θέν ἀσκεῖ θείαν, κύτταξε πᾶσαι ἀπὸ τοὺς κληθέντας συνεπεσε νὰ χάσθω. "Ὅθεν εἶναι φανερόν ὅτι ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας θελήσειν ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀπόλυσις.

ε' Ἀκούοντες αὐτὰ λοιπόν, ἅς εὐρισκώμεθα εἰς ὁ ἀρκὴ πνευματικὴν ἐτοιμότητα καὶ ἐργασίαν. Διότι, ἐάν ἐκεῖνος, ποὺ εὐρυσκετο εἰς τὸν ἀντὶ ἐκεῖνον θυμὸν ποὺ ἀπηλάυνε τόσο μεγάλην δωρεάν, ποὺ ἔκανε θαύματα, (ὅ ὅτι καὶ αὐτὸς ἡτο μαζί με τοὺς ἄλλους αἱ ὁποῖο ἀπεστάλησαν διὰ νὰ ἀναστήσουν τοὺς νεκροὺς

καὶ νὰ θεραπεύουν τοὺς λεπρούς), ἐπεὶ δὲ ἐκυριεύθη ἀπὸ κακῆς νόσου, ἀπὸ τοῦ πάθος τῆς φιλαργυρίας δηλαδὴ καὶ τὸν Κύριον τοῦ ἐπρόδωσε καὶ θέν τὸν ὠφέλησαν οὕτε αἱ εὐεργεσίαι, οὕτε αἱ δωρεαί, οὕτε τὸ ὅτι ἡτο κοντά εἰς τοῦ Κυρίου οὕτε αἱ θεραπείαι. οὕτε ἡ νίψις τῶν ποδῶν οὕτε ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν τράπεζαν οὕτε ἡ διαχείρισις τῶν χρημάτων, ἀλλὰ αὐτὰ τοῦ ἔγνων ἐφόδια διὰ τὴν κόλασιν, δι' αὐτὸ ἅς φοβηθῶμεν καὶ ἡμεῖς μήπως μὲ τὴν φιλαργυρίαν μισηθῶμεν τὸν Ἰούδαν.

Δέν προδίδεις τὸν Χριστόν. Ἀλλ' ὅταν ἀδιαφορῆς διὰ τὸν πτωχόν, ποὺ λείωνει ἀπὸ τὴν πείναν ἢ θάσσεται ἀπὸ τὸ ψῶχος τὴν ἰδίαν κατασκήνην ὕψιστας. καὶ οὐ. Καὶ ὅταν μετέχωμεν ἀνάξιος εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, καταζώμεθα ὅμοια με τοὺς Χριστοκτόνους. "Ὅταν ἀρπαζώμεν, ὅταν καταπιέζωμεν τοὺς ἀδυνάτους, θὰ ὑποστῶμεν μεγάλην τιμωρίαν.

Καὶ πολὺ δικαιολογημένον διότι, μέχρι πότε θὰ μᾶς καταδυναστεύῃ τόσοι ὁ ἔρωσις διὰ τὰ παρόντα περιττά καὶ ἀνωφελῆ πράγματα. (Διότι ὁ πλοῦτος σταταλάται εἰς τὰ περιττά, ἀπὸ τὰ ὅποια κανέναν ὄφελος θέν προέρχεται.) Μέχρι πότε θὰ προσκολλώμεθα εἰς τὰ μάταια. Μέχρι πότε θέν στρέφομεν τὰ μάτια μας πρὸς τὸν οὐρανόν, θέν ἀγρυπνῶμεν, θέν χορτανομεῖ ἀπὸ τὰ γήινα καὶ παροδ καὶ αὐτὰ πράγματα. Δέν γνωρίζομεν τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν ἀπὸ τὴν πείραν ποὺ ἔχομεν ἀποκτήσει.

Ἄς συλλογισθῶμεν τοὺς πλουσίους πρὶν ἀπὸ ἡμῶς. Μήπως θέν ἡτο ὅνε ρον ὅλα ἐκεῖνα, Δέν ἡτο σκιά καὶ ἄνθος, θέν ἡτο ρεῖμα ποὺ τρέχει καὶ χάνεται; Δέν ἡτο μὲ ὁ ἡγήσις καὶ ἕνας μῦθος πλέων,

Ὅ τὰδε ἔχει ἀποκτήσει πλοῦτη. Καὶ ποῦ εἶναι τῶρα τὰ πλοῦτη τοῖ, Ἐχάθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ποὺ ἔγνων ὅ ὅ νὰ ἀποκτηθῶν τὰ πλοῦτη παραμένουν, ὅπως παραμένει καὶ ἡ κόλασις διὰ τὰ ἁμαρτήματα.

Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχε· ἡ κάλασις, οὐτε μᾶς ἀνεμενεν ἡ θαλάσσια τοῦ Θεοῦ, ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ σεθασθῶμεν τοὺς ὁμοφυλοὺς καὶ διαγενεῖς συνανθρώπους μας καὶ νὰ συγκληθῶμεν ἀπὸ τὸ γεγονός· ὅτι ὅλοι μας εἰμεθα ὁμοιοπαθεῖς.

Τώρα ὁμῶς τρέφομεν σκύλους, (πολλοὶ δὲ τρέφουν ἀγριοὺς θύνους, ἀρκτοὺς καὶ διάφορα θηρία), καὶ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὸν ἄνθρωπον ποὺ φθείρεται ἀπὸ τὴν πείναν καὶ θεωροῦμεν τιμωτέρον τὸ ζῆνον κατὰ φύσιν ἀπὸ τὸ σιγηνικόν καὶ ἀτιμότερον, τὸ θμιοῖν μὲ ἡμᾶς ἀπὸ τὸ ἀνυχοῖν καὶ τελεῶς ζῆνον πρὸς ἡμᾶς⁵².

Ἀλλὰ θεωρεῖται καλὸν ἡ ἀνο καθήκους λαμπρῶν οἰκιῶν καὶ ἡ ἀπώκτησις πολλῶν ὀπιρητῶν καὶ τὸ νὰ μᾶς θλέπουν νὰ κατοικοῦμεν διαμάτῃ μὲ χρυσὴν ὄροφην. Καὶ ὁμῶς εἶναι περιττὸν καὶ ἀνώφελον ὕπαρχουν ἄλλα οἰκοδομήματα, πολλὰ λαμπρότερα καὶ ὠραότερα ἀπὸ αὐτά. Εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ εὐφραίνωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας καὶ κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ.

Θέλεις νὰ ἰδῇς ὠραιοτάτην ὄροφην, "Ὅταν πέσῃ ἡ νύκτα, κύτταξέ τὸν στολισμένον μὲ ἀστρά οὐρανόν.

Να, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἰδική μου ὄροφίς, λέγει κάποιος.

Καὶ ὁμῶς αὐτὴ ἡ ὄροφίς εἶναι, περισσότερο ἰδική σου παρὰ ἡ ἄλλη. Διότι αὐτὴ ἔχει φτεροθῆ δι' ἑσέ καὶ τὴν ἔχεις κοινὴ μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Ἐνῷ ἡ ὄροφίς τῆς οἰκίας σου δὲν εἶναι ἰδική σου, ἀλλὰ ἐκεῖνών που θὰ σὲ κληρονομήσουν μετὰ τὸν θάνατόν σου.

Καὶ ἡ μὲν ὄροφίς τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἡμπορέσῃ νὰ σοῦ προσφέρῃ τὴν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν, ὅ· ὅτι μὲ τὴν ὠ-

52 Ἡ φυσικὴ τάξις καὶ ἡ λογικὴ ὁπαγορεύουν νὰ δε κινώμεν ἀισθητικὰ συμπαιθεῖας καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας καὶ ὄχι νὰ ἀδιαφορῶμεν δι' αὐτοὺς καὶ νὰ ριπώμεν ὅλον τὸ ἐνδιαφέρον μας εἰς τὰ ζῶα, ποὺ δὲν ἔχουν καμμίαν συνγένεσιν μὲ ἡμᾶς.

ρασιότητά του σὲ κατευθύνει πρὸς τὸν Δημιουργόν, ἐνῷ ἡ ὄροφίς τῆς οἰκίας σου θὰ σοῦ προκαλέσῃ μεγάλην ζημίαν, ἐπεὶ δὴ θὰ εὐρεθῇ βασικός κατήγορός σου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὅταν σὺ θὰ εἶσαι ἐνδευμένος μὲ χρυσόν, χωρὶς νὰ ἔχῃ ὁ Χριστός ὅτε τὰ ἀναγκαῖα ἐνδύματα.

Ἄς μὴ φανώμεθα λοιπὸν τόσον ἀπερσκεπτοί, αὐτε νὰ ἐπιδιώκωμεν τὰ ὅσα χάνονται καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ ὅσα μένουν σταθερά. Οὐτε νὰ προδῶσωμεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλ' ἂς προσκολληθῶμεν σταθερῶς εἰς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα μας, αἱ μὲν γέροντες, ἐπεὶ δὴ ἔχομεν καθαρὰν γνῶσιν ὅτι ὀλίγος εἶναι ὁ χρόνος τῆς ζωῆς που μᾶς ὑπολείκεται, αἱ δὲ νέαι, ἐπεὶ δὴ ἔχομεν πεισθῇ ἀπολύτως ὅτι δὲν εἶναι πολὺ τὸ διάστημα ποὺ μᾶς ἀπομένει. «Διότι ὅπως ὁ κλέπτης τὴν νύκτα, ἔτσι ἔρχεται ἡ ἡμέρα ἐκε νη»⁵³.

Αὐτὰ λοιπὸν ἔχοντες ὑπ' ἔμφιν, αἱ γυναῖκες ἂς προτρέπωμεν τοὺς ἀνδρας, οἱ ἀνδρες ἂς συμβουλεύωμεν τὰς γυναῖκας καὶ ἂς διδάσκωμεν τοὺς νέους καὶ τὰς νέας καὶ ὁ ἕνας ἂς καθοδηγῇ τὸν ἄλλον νὰ περιφρονῶμεν τὰ παρόντα καὶ νὰ ποθῶμεν τὰ μέλλοντα, ὥστε νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὅπου καὶ μαζί μὲ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Λ Ι Α Μ Η (48)

(Ίωάν 7 1 8)

“Γοτερα από αὐτά¹ περιώδουν² ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Πα-
λαιαν. Διότι δὲν ἤθελε νὰ κάνει τὰς περιουσίας του εἰς τὴν
Ἰουδαίαν ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐζητοῦσαν νὰ τὸν φονεύσῃ³
Ἐπισητάζε δὲ ἡ ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ λεγόμενη⁴ Σκηνο-
πηγία⁵.

α *. Πιστοτε δὲν ὑπάρχει, χειρότερον ἀπὸ τὸν φθό-

1 Παραλείπει μεγάλο χρονικὸν διάστημα ὁ ῥωμῆς. Πε-
ρὶ τοῦ ἐξαμήνου, ποὺ ἀπέραιον ἀπὸ το εἰς τὸν στίχον Ἰωάνν
6,4 ἀναφερόμενον Πάσχα μέχρι τῆς ἐδῶ μνημονευομένης ἐορτῆς
τῆς Σκηνοπηγίας. Κατ’ αὐτὰ συνέβησαν τὰ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου
14,13 ἐξ καὶ Μάρκου 6,30 ἐξ. ἐξωστρόμενα.

2 Ἀναφέρεται εἰς τὰς περιουσίας τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰς πό-
λεις καὶ τὰς κώμας τῆς Γαλιλαίας, ὅπως τὰς περ γράφουσι οἱ
συνεπτε καὶ

3 Δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Ἀπλῶς ἔπρεπε νὰ
μὴ ὑποστή προώρως τὸν ὑπὲρ ὧν σταυρὸν. ἀλλὰ εἰς τὸν ἀνά-
λογον καιρὸν

4 Ἡ τελευταία κατὰ σειράν ἀπὸ τὰς πρὶς μεγάλας ἐορ-
τὰς τῶν Ἰουδαίων (Πάσχα, Πεντηκοστή, Σκηνοπηγία), ἡ ὅποια
κατὰ τὸ δευτερονόμιον ἔπρεπε νὰ διαρκῇ ἑπτὰ ἡμέρας (Δευτ
9,15). Κατ’ αὐτὴν ὅλο. οἱ Ἰσραηλῖται ἔμεινον εἰς τὰς σκηνάς
εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαμονῆς των (Λευί, 23,42-43
Ἐκστράτευτο εἰς τὰς 5 τοῦ μηνὸς Ἰσρί, δηλαδὴ περὶ τὸ τέ-
λος Σεπτεμβρίου καὶ τὰς ἀρχὰς Οκτωβρίου. Ὁμοῦ ἐορτὴ κοφ-
θρα μεγιστὴ καὶ ἀγῶνάτης παρὰ τοῖς Ἑβραίοις κατὰ τὰς ὡ-
σπιν (Γ’ οὐδ. Ἀρχ 4 1, 4,1) Αἱ κυριώτατα τελετὰ ταυτῆς
ἀναφέροντο εἰς τὰ ἑκτὴ ἡμέρᾳ θαύματα.

5 Ἰωάνν 7,1-2.

* Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὴν παρούσαν δὲ μιαν ἐξηγεί

Εἰς τὸ ΚΑΤΑ ΔΑΝΝΗΝ ΟΜ.Λ.Α.ΜΗ ΚΕΦ 7 20.

νον καὶ τὴν ζήλειαν. Με αὐτὰ εἰσῆλθεν ὁ θάνατος εἰς
τὸν κόσμον. Ἐπε δὴ δηλαδὴ εἶδεν ὁ διαβολὸς ὅτι ὁ ἀν-
θρώπος ἐτ’ ἔμεινε, δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀνεχθῇ τὴν εὐημε-
ρίαν καὶ ἔκανε τὸ πᾶν ὅ ἅ νὰ τὸν θλάσῃ. Καὶ εἰς κάθε
περίπτωσιν εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ ὁ καθεὶς νὰ παρῶγε-
ται ὁ καρπὸς αὐτῆς τῆς ρίζης. Ἔτο. ἐσφάγη καὶ ὁ Ἰω-
ἄν, ἔτσι ἐπρόκειτο νὰ σφαγῇ καὶ ὁ Δαυὶδ, ἔτσι. καὶ πολ-
λοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς διαβόλους⁶ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ
οἱ Ἰουδαῖοι ἐγ’ ναν χριστοκτόνο⁷.

Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς λοιπὸν διὰ νὰ ὑποδηλώσῃ αὐ-
τὸ ἔλεγεν. Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ περιώδουν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διότι δὲν ἤθελε νὰ κάνει περιουσίας
εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐζητοῦσαν νὰ τὸν
φονεύσῃ.

Τί λέγει, μακάριε Ἰωάννη. Δὲν εἶχεν ἐξουσίαν,
αὐτὸς ποὺ ἐπραγματοποίησεν ὅλα, ὅσα ἠθέλησεν; Ποὺ
εἶπεν, «ποῖον ζητεῖτε»⁸, καὶ τοὺς ἔκανε νὰ ἀποσθωρῇ-
σούν, ποὺ εἶναι παρὼν καὶ δὲν φαίνεται, αὐτὸς δὲν εἶ-
χεν ἐξουσίαν. Καὶ πῶς ἔπειτα, ὅταν ὠμύλει φανερά, μέ-
σα εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐνῶ εἶχαν περάσει αἱ περισσότεροι
ἡμέραι τῆς ἐορτῆς καὶ εἶχε συγκεντρωθῇ πολὺς κόσμος
καὶ ἦσαν παρόντες οἱ φονεῖς ἔλεγε. αὐτὰ, ποὺ ἔκαναν

ὅτι ὁ Χριστὸς ἀποφενῶν τοὺς ζητούντας νὰ τὸν φονεῖ σου ἀπε-
θεύκε τὴν ἀνθρώπιν ψυχήν καὶ ἐνῶ ὁμῶς εἰς τὸν ναὸν
ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ποὺ ἀπεθεύκε τὴν θεότητά του. Ἐπίσης
τοῦζε, ὅτι ἡ προτροπὴ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ νὰ μεταβῇ εἰς
τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας προέρχεται
ἀπὸ φθόνου διὰ τὴν δόξαν ποὺ εἶχεν ἀποκτήσῃ ὁ Κύριος. Τέλος
ἀπευθύνει συμβουλίας πρὸς τοὺς ἀκούσας του νὰ ἀνέχωνται
μὲ πραύτητα τὰς κακολογίας, χωρὶς νὰ ἀντιζώνται, διότι ἔτσι
τιμωροῦν καὶ θλάπτουν τοὺς ἐαυτοὺς των

6 Πρὸλ. Σοφ Σολ. 2,24.

7 Ὁρα τὰ ἀρχαῖα κείμενα τοῦ Ἰωάνν 7,1

8 Ἰωάνν. 18,4.

μεγαλύτερον τὸν θυμὸν των⁹

Αὐτὸ ἄλλωστε ἐθαύμαζε καὶ τὸ πλῆθος καὶ ἔλεγεν· «Δὲν εἶναι αὐτός, τὸν οὐτοῦν ζητοῦν οἱ ἄρχοντες νὰ φονεύσουν; Καὶ ὅμως ἰδοὺ, ὁμιλεῖ ἐλεύθερα καὶ δὲν τοῦ λέγουσιν τίποτε»¹⁰.

Καὶ τότε τί σημαίνουν τὰ ἀντίγματα αὐτά, "Αἴπαγε. Δὲν τὰ εἶπε μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ νὰ θεωρηθῇ ὅτι λέγει ἀντίγματα, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσῃ φανερόν ὅτι ἐφέρετο καὶ ὡς Θεὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς. Πραγματικά, ὅταν λέγῃ ὅτι «δὲν εἶχεν ἐξουσίαν» ὁμιλεῖ ὡς νὰ πρόκειται περὶ ὁπλοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ Ἰησοῦς ἔκανε πολλὰ κατὰ τρόπον ἀνθρώπινον, ἐνῷ ὅταν λέγῃ ὅτι ἵστατο εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ δὲν τὸν συνελάμβανον, φανερώνει τὴν δύναμιν τῆς θεότητος. Διότι, ἔφρουγεν ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐφαίνετο ὡς Θεός, διὰ τὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ τὰς δύο φύσεις του.

Τὸ ὅτι θέβαια εὐρίσκειτο εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν του καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τὸν συλλάβουν, ἀποδεικνύει τὸ ἀκαταγώνιστον καὶ ἀκαταμάχητον αὐτοῦ, ἐνῷ τὸ γεγονός ὅτι ἀπεσυρετο καὶ ἀπέφρουγε τὴν πρὸς αὐτοὺς θεοβλαΐαν καὶ πιστοποιεῖ τὴν θείαν οἰκονομίαν, ὥστε οὔτε ὁ Παῦλος ὁ Σαμασατεύς οὔτε ὁ Μαρκίων καὶ οἱ ἀπαθείων νὰ ἤμπορουν νὰ λέγουν τίποτε.

«Υστερα ἀπὸ αὐτὰ ἦτο ἡ ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ λεγομένη Σκηνοπηγία»

Τὸ «Υστερα ἀπὸ αὐτὰ», τίποτε ἄλλο δὲν φανερώνει, παρὰ ὅτι παρέλειψε πολλὸν χρόνον¹¹. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον· Ὅταν ἐκάθητο εἰς τὸ θρόνον, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἦτο ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, ἐνῷ ἐδῶ

9. Ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρεται εἰς τὰ λεγόμενα εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰς τοὺς στίχους 14-24. Ὁ Ἰωάν. 7,25-26.

11. Πρὸς λ. σημ. 1 τῆς παραφύσεως ὁμιλίας.

ἀναφέρει τὴν ἐορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν πέντε αὐτῶν ἡμερῶν δὲν μᾶς διηγῆθῃ τίποτε ἄλλο, οὔτε μᾶς ἐδίδαξεν, παρὰ τὸ θαῦμα τοῦ πολυλαπλοκασμοῦ τῶν ἄρτων καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς ἐκεῖνους τοὺς ἔφαγον. Καὶ ὅμως ὁ Κύριος δὲν παρέλειπε νὰ θαυματοουργῇ καὶ νὰ κηρύττῃ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸ θρόνον καὶ πολλὰς φορές καὶ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα.

Εἰς τοὺς μαθητὰς τοι λοιπὸν ἔτι ἐνεφανίζετο ὁ Κύριος, ὅπως τὸ λέγουσιν ὅλοι οἱ Εὐαγγελισταί. Διὰ τοῦτον λόγον ὅμως παρέλειψαν τὸ διάστημα αὐτό, Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταγράψουν τὰ πάντα, θέβαια. Ἐξ ἄλλου ἐκεῖνα ἐφρόντισαν νὰ περιλάβουν εἰς τὰς συγγραφάς των διὰ τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ ὑπάρξῃ κάποια κατηγορία ἢ ἀναλογία ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων. Διὰ τοὺς μαθητὰς πολλὰ ἦσαν ὅμοια, (διότι πολλὰς φορές ἀνέγραφον ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τοὺς ἀσθενεῖς, ἀνέστηκε τοὺς νεκροὺς καὶ ἔγινε ἀντικείμενον θαυμασμοῦ), ὅταν ὅμως ἔχουν νὰ εἰπουν κάτι νέον ἢ νὰ ἀφηγηθοῦν κάποια κατηγορίαν, ποὺ φαίνεται ὅτι προκαλεῖται κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, τότε ἐκθέτουν τὰ γεγονότα αὐτά.

Παρομοία λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ παρούσα περίπτωσις, ποὺ φαίνεται ὅτι οὔτε οἱ ἀδελφοί τοι δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Διότι ἡ ὑπόθεσις αὐτῇ δὲν ἐπροκαλοῦσε μικράν καὶ τυχαίαν διαβολὴν ἐναντίον τοι. Καὶ ἀξίζει νὰ θαυμάσωμεν τὸν φιλολήθη χαρακτῆρα τῶν μαθητῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐντρέπονται νὰ ἀφηγοῦνται αὐτά, ποὺ θεωροῦνται ὅτι εἶναι προσβλητικὰ διὰ τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' αὐτὰ πρὸ πάντων περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐφρόντισαν νὰ διηγηθοῦν.

Καὶ τώρα λοιπὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἀφοῦ παρέλειψε πολλὰ σημεία καὶ θαύματα καὶ ὁμιλίας, ἐ-

σπευσας ἀμέσως πρὸς αὐτό. «Διότι, οἱ ἀδελφοί τοῦ»¹² λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, «τοῦ εἶπαν Φύγε ὁ ἀπὸ ἐδῶ καὶ πηγαίνε εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὅτι ἐὰν ἴδωσιν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἔργον ὃ ποῦ κάνεις, Διότι κανεῖς δὲν κάνεις τίποτε εἰς τὰ κρυφά, ὅταν ζητῇ νὰ γίνῃ γνωστός. Φανέρωσε τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὸν κόσμον»¹³. Διότι ὁ οὐ-

12. Δὲν ἦσαν φυσικά τέκνα τῆς Θεοτόκου, ἀλλὰ παῖδ' αὐτοῦ. ὡς καὶ ἐκ γυναικός, τῇ ὁποίᾳ εἶχεν οὗτος συζυγίαν πρὸς τὴν Μαρίαν. Ἐπειδὴ ἦσαν πρεσβύτεροι τοῦ Κυρίου, ἀποτεινόμενοι νὰ δοκίμουν ἕως εἰδος κηδεμονίας ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ συγγενεῖς τοῦ ἡσῶ συμεριζόντες τὰς παλαιὰς περὶ Μεσσίας ἀντιλήψεις τοῦ πολλοῦ ὄχλου καὶ πολλὴ φυσικὴ εὐρύσκουν ὅτι τὸ πῆδον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ διεξεδίκει ὁ ἡσῶς τὸ Μεσσία καὶ ἀξίωμα, ἦτο ὁ γὰρ ἡ Γαλιλαία, ἀλλὰ τὰ Ἱερουσαλήμ.

13. Ἡ ἐκφορά εἶναι κόπτος ἀπέταμος, ἀλλ' ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀνυπομονήσαν ὑπὸ τῆς ὁποίας κατείχοντο οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου.

14. Ὅπου δ' ἀμέλει οἱ πρόκριτοι καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ ἔθνους καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἐμφανισθῇ, διαγωνισθῇ καὶ ἐν καθύστερσιν ὁ Μεσσίας κατὰ τὰς ἀνάγκες τῶν Ἰουδαίων.

15. Ἡ ὀνομασία περιλαμβάνει τὸν εὐρύτερον ἐκείνον κύκλον τῶν μαθητῶν, ὃς ὁ τὸν ὅπου ὁ ἴδιος ὁ ὡάννης εἰς 2,23 καὶ 4,1. Ἀκριβῶς δὲ ἔνεκα τοῦ πλῆθους τῶν μαθητῶν τοῦ τῶν προεκλήθη τὰ κατὰ τοῦ ἡσῶ μίσος καὶ φθόνος τῶν Φαρισαίων καὶ εἶχεν ἐγκαταλελεῖ ὁ Κύριος τὴν Ἰουδαίαν (Πρὸς ὡάν. 4).

16. Ἡ φράσις αὕτη δὲν ὑπαινίσσεται μόνον τὰ εἰς Ἰωάν. 2,1 καὶ ἔξιν, 4, 46 καὶ 6, 2 μνημονεύμενα θέματα ἀλλὰ καὶ ὅταν ἄλληλν θειμάτων προσφάντως πραγματοποιηθέντων, τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀθήτην τῶν συνιστῶν.

17. Ἀκαταλόγητοι τῇ συμβουλίᾳ, τὴν ὁποῖαν διδου εἰς αὐτὸν δὲ ἀρχὴς καὶ ὡς ἀνεγνώρι αἰνέτης καὶ πράγματος ὁρθῆς.

18. Δηλαδή ζητῶντες εὐρύτερον πῆδον δράσεως. Τὰ πλῆθη, τὰ ὁποῖα θὰ συνθροίζοντο κατὰ τὴν ἐκτένῃ τῆς Σκηνοπηγίας, ἦσαν μία θαυμασιὰ εὐκαιρία.

19. Μὲ τὸν σίγῃ αὐτὸν ἀποκαλύπτει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ ἐλαττήρια, τὰ ὁποῖα ἐκκλίσαν τοὺς ἀδελφούς τοῦ ἡσῶ καὶ ἀμύνησαι μὲ τὸν ἐρώσαν αὐτὸν.

τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ²⁰ δὲν ἐπιστευαν εἰς αὐτόν»²¹.

Καὶ ποῖα ἀπίστια ὑπάρχει. ἐδῶ, ἐρωτᾷ κάποιος. (Ἀπλῶς τὸν παρακαλοῦν νὰ θαυματοουργήσῃ).

Ὑπάρχει ἀπίστια καὶ μάλιστα πολὺ μεγάλη. Διότι καὶ οἱ λόγοι τῶν καὶ ἡ θρασύτης καὶ τὸ ἀκίρον θάρρος τῶν προέρχονται ἀπὸ ἀπιστίας. Ἐπειδὴ εἶχαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, ἔνεκα τῆς συγγενείας τῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἡμποροῦσαν νὰ τοῦ ὁμιλοῦν ἐλεύθερα.

Καὶ ἐκ πρώτης ὁψεως ἡ ἀξίωσις τῶν φανεται νὰ γινετα ἀπὸ φίλους, ἀλλὰ τὰ λεχθέντα εἶναι πλήρη πικρίας. Διότι ἐδῶ τοῦ ἀποδοῦναι δελίαν καὶ φιλοδοξίαν. Πράγματι καὶ, ὅταν εἶπαν, «κάνεις δὲν κάνεις τίποτε εἰς τὰ κρυφά», εἶναι φανερόν ὅτι τὸν κατηγοροῦν διὰ δελίαν καὶ συγχρόνως ὑποπεύονται τὰ ὅσα πράττει, ἐνῶ μὲ τὴν προσθήκην ὅτι, «ζητεῖ νὰ γίνῃ γνωστός», τὸν ὀνομάζουσι φιλόδοξον.

6. Σὺ δὲως πρόσσεξ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἀπὸ αὐτοῦ, οἱ ὅπου οὐ, ἔλεγον αὐτοῦς τοὺς λόγους, ἔγινεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἱερουσαλήμων, ὁ μακάριος Ἰακώβος²², διὰ τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Παῦλος, «Ἀλ-

20. Καταφανεται ἡ πλήρης ἐκκρίνεισι τῆς ἀσθητικῆς τοῦ ἡσῶ, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει καὶ τὴν λεπτομέρειαν αὐτῇ, ὅτι καὶ ἦτο τιμητικὴ δὲ τὸν ἡσῶν. Ἐπίσης τὰ λεγόμενα ἐδῶ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου συμφορῶν πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν συνιστῶν ἱστορούμενα (Πρὸς Ματθ. 12, 46. 13, 57. Μάρκ. 3, 21).

21. ὡάν. 7, 3, 5.

22. Ἰακώβος ὁ Ἀδελφὸς τοῦ ἡσῶ ἀποκαλεταί. Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τοῦ Κυρίου. Ὁ ἡσῶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἐκφανισθῇ ἰδιαιτέρως εἰς αὐτόν (Α' Κορ. 15, 7). Ὑπῆρξε κορυφαία καὶ ἡγετικὴ μορφή τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱερουσαλήμων, μὲ τὸν Πέτρον καὶ τὸν ὡάννην (Πρὸς Πράξ. 15, 13, 21, 18. Γαλ. 1, 19). Τὸ τέλος τοῦ ὁπῆρξε μαρτυροῦν τὸ 62 μ.Χ. Εἰς τὰ 6 ὅλου τῆς Κωνσταντίνου διαθήκης περιέχεται καὶ ἡ ἐπὶ

λον δε από τούς ἀποστόλους δὲν εἶδα παρὰ μόνον τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου²³. Λέγεται ἐπίσης ὅτι καὶ ὁ Ἰούδας²⁴ ἔγινεν ἀξίος θαυμασμοῦ.

Μολοντός, παρειρέθησαν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου εἰς τὸ θαῦμα τῆς Κανά, ὅταν τὸ ὕδωρ ἔγινεν οἶνος, ἐν ταῦτοις τότε δὲν ὠφελήθησαν καθόλου.

Ποῦ δαφείλεται ὁμῶς ἡ τόσον μεγάλη ἀπιστία των; Προέρχεται ἀπὸ πονηρὰν διάνοειαν καὶ φθόνον. Διότι ἡ συγγένεια προκαλεῖ συνήθως φθόνον διὰ τὸ πρόσωπον ποῦ ὑπερέχει εἰς τοὺς συγγενεῖς, οἱ ὁποῖοι ὅστε ροῦν αὐτοῦ.

Ποίους μαθητάς ἐννοοῦν ἐδῶ²⁵. Ἀναφέρονται εἰς τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον ἠκολούθει τὸν Ἰησοῦν, καὶ ὅχι εἰς τοὺς δώδεκα μαθητάς²⁶.

Καὶ τί ἔκανεν ὁ Χριστὸς λοιπόν, Κύτταξε μὲ πᾶσιν καλωσύνην τοὺς ἀπιστοῦντας. Διότι δὲν τοὺς εἶπεν Σεῖς ποῦ

στολή τοῦ Ἰακώβου, τὴν ὅπου αὐτὸς ἀπεθύνει ὅχι εἰς τοπικὴν ἔκκλησίαν, ἀλλὰ πρὸς χριστιανούς, ἐξ Ἰουδαίων προερχομένους γενικὰ διακρίνεται, εἰς πέντε κεφάλαια καὶ εἶναι γραμμὴν εἰς ὅρος δριμύ, Στὴν τεύει τὰς διαφόρους ἀμαρτίας καὶ ἐξάγει τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ἐμφανίζεται καὶ τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου.

23. Γαλ. 1, 19.

24. Πρόκειται δι' ἕτερον ἀδελφόν τοῦ Κυρίου, πρὸς. Ματθ. 13, 55. Μάρκ. 6, 3. Ἰωάν. στ 1), ὡς τὸν μνηστορὸς Ἰωσήφ ἐξ ἄλλης γυναικός (πρὸς σημειώσιν 12 τῆς παρουσίας ὁμιλίας). Εἶναι ἀγνωστον ἀνέπρεται διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰούδα (πρὸς Λουκ. 6, 16. ὡς τὸν 4. 22. Πράξ. 1, 13, διότι ὁ τελευταῖος ἀναφέρεται ὡς υἱὸς Ἰακώβου ὑπὸ τῆς παραδόσεως θεωρεῖται ὡς συγγραφεὺς τῆς ὁμωνύμου μικρῆς ἐπιστολῆς, ἡ ὅποια περιέχεται εἰς τὸν κανόνα τῆς Κανίης Διαθήκης καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς κεφαλαίου. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης εἶναι ὁ πῶτος κατὰ τὸν αἰρέσεων.

25. πρὸς. Ἰωάνν. 7, 3.

26. πρὸς. σημειώσιν 15 τῆς παρουσίας ὁμιλίας.

οὐ εἰσθε, ποῦ μοῦ διδετε αὐτάς τὰς συμβουλίας καὶ μὲ διδάσκετε; Ἀλλὰ τί ἀπήντησεν, «Ὁ ἰδικός μου καινός» δὲν ἦλθεν ἀκόμη²⁷.

Ἐδῶ νομίζω ὅτι καὶ κάτι ἄλλο ὑπανίσταται ὁ Ἰησοῦς. Ὅτι δηλαδὴ πιθανόν νὰ ἤθελαν νὰ παραδώσουν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ φθόνον. Ὅθεν διὰ τὴν φανερώσιν καὶ αὐτὸ λέγει. «Ὁ ἰδικός μου καινός δὲν ἦλθεν ἀκόμη». Δηλαδὴ ὁ καινός τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου²⁸. Διὰ τὴν λοιπὴν ἀξέσθη νὰ μὲ φονεύετε πρὶν ἔλθῃ ἡ ὥρα μου.

«Ὁ ἰδικός σας ὁμῶς καινός»²⁹ εἶναι πάντοτε ἔτοιμος³⁰. Ὡς νὰ τοὺς ἔλεγεν Σεῖς, καὶ ἂν ἀκόμη εὐρίσκεισθε συνεχῶς κοντὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, δὲν κινδυνεύετε νὰ σᾶς φονεύσουν, διότι ἔχετε τὰς ἰδίας ἀπάψεις μὲ αὐτούς. Ἐμὲ ὁμῶς ἀμέσως θὰ θελήσουν νὰ μὲ φονεύσουν. Συνεπῶς διὰ σᾶς πάντοτε εἶναι κατὰλληλος ἡ στίγμῃ νὰ μεταβαίνειτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐφ' ὅσον δὲν κινδυνεύετε. Δι' ἐμὲ τότε θὰ εἶναι ἡ κατὰλληλος ὥρα, ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ σταυροῦ, ὅταν θὰ πρέπει νὰ ἀποθάνω.

27. Ὁ Ἰωάννης ὅπου ἐδῶ χρησιμοποίησεν τὴν λέξιν αὐτὴν ἡ σημασία τῆς εἶναι ὁ κατὰλληλος χρόνος. Διὰ τὸν Ἰησοῦν ὁμῶς εἰδὲς καὶ πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν ὥραν τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ ἐδάφιον δηλαδὴ θύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἐλευθερίαν ἐρμηνευτικὴν μεταφράσιν ὡς ἔχεις «Ὁ ἰδικός μου χρόνος ὁ προκαθορισμένος ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου ὡς κατὰλληλος διὰ τὴν φανερώσιν τὴν ἑστέον μου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὡς Μεσσία, ὅποτε καὶ θὰ σταυρωθῶ, δὲν ἦλθεν ἀκόμη».

28. ὡς τὸν 7, 6.

29. πρὸς. σημειώσιν 27 τῆς παρουσίας ὁμιλίας.

30. Ὁ καινός δηλαδὴ νὰ ὀπάγουν ὡς προσκυνῶνται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶναι πάντοτε ἑτοιμός, διότι δι' αὐτοὺς δὲν ὀπάγει κανένας ἐμπόδιον ἢ κινδύνος.

31. ὡς τὸν 7, 6.

Τὸ ὅτι θέθεα αὐτὰ ἐννοεῖ, ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν συνέχειαν τῶν λόγων τοῦ «Ὁ κόσμος δὲν ἔμπορεῖ νὰ μισῇ ἐσάς», (διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀμφιβῇ αὐτό, ἀφοῦ ἔχετε τὴν ἰδίαν βέβλησιν μὲ αὐτὸν καὶ ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὰ [δια] πράγματα;) «Ἐμὲ ὅμως μὲ μισεῖ, διότι μαρτυρῶ ὅτι τὰ ἔργα τοῦ εἶναι πονηρά»³². Δηλαδή, ἔπε δὴ καυτηριάζω καὶ ἐλέγχω, δι' αὐτὸ μισοῦμαι.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω διδασκόμεθα νὰ συγκριτοῦμεν τὴν ὀργὴν μας καὶ νὰ μὴ κυριευώμεθα ἀπὸ πάθος χωρὶς λόγον, ἔστω καὶ ἂν ἐκεῖνοι τοῦ μᾶς συμβουλεύουν εἶναι ἀσήμενοι. Διότι, εἰς ὃ Χριστὸς ἤνευχετο μὲ πρᾶγματα τοὺς ἀπίστους, τοῦ τοῦ ἔδιδαν συμβουλίας, καὶ μάλιστα συμβουλίας ὅχι ὁρθὰς καὶ προερχομένας ἀπὸ κακῆς διαθέσεως, ποῖαν συγγνώμην θὰ εὐρώμεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα χῶμα καὶ σπῆκη καὶ ἐξαργύρωμεθα πρὸς τοὺς συμβουλευόντας ἡμᾶς, εἰς τὸ εἶναι ἔστω καὶ ὀλίγοι κατώτεροί μας ὅσοι κάνουν αὐτό, ἐπειδὴ θεωροῦμεν ὅτι μᾶς ὑποτιμᾷ ἢ ἐνέργειά των αὐτῇ.

Πρόσεξε λοιπὸν μὲ πόσῃ πρᾶσι τὰ ἀποκροεῖ τὴν κατηγορίαν. Ὅταν τοῖ εἶπεν δηλαδὴ, «φοιέρω σε τὸν αἰνόν σου εἰς τὸν κόσμον», ἀπήντησεν «Ὁ κόσμος δὲν ἔμπορεῖ νὰ μισῇ ἐσάς. Ἐμὲ ὅμως μὲ μισεῖ». Ἔτσι ἀναφαί τὴν κατηγορίαν.

Πραγματικῶς, τόσοι ἀπέχω, λέγει ἀπὸ τοῦ νὰ ζητῶ τὴν δόξαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε δὲν παρολαίπω νὰ τοὺς ἐλέγχω συνεχῶς, ἂν καὶ γνωρίζω ὅτι ἀπὸ τὸν ἔλεγχον αὐτὸν γεννᾶται μῖσος καὶ προετοιμάζεται θάνατος.

Καὶ τοῦ τοὺς ἠλεγξεν ἐρωτᾷ κάποιος. Καὶ τότε ἔπαυσε νὰ ἀσκή τὸν ἔλεγχον, μήπως δὲν ἔλεγεν, «μὴ φαντάζεσθε ὅτι ἐγὼ θα σᾶς κατηγορήσω εἰς τὸν Πατέρα

³² Ἰωάνν 7, 7

ρα ὑπάρχει ὁ κατηγορὸς σας ὁ Μωυσῆς»³³, καὶ ἀκόμη «Ἐγὼ σᾶς ἐγνωρίσα καλὰ ὅτι δὲν ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ»³⁴, καὶ «πῶς ἔμπορεῖτε νὰ πιστεύετε σᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκετε νὰ λάβετε δόξαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ζητεῖτε τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς ἀπὸ τῶν Θεόν»³⁵.

Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων ἐναντὶ τοῦ ὠφείλετο εἰς τὸν θαρραλὸν ἐλεγχον καὶ ὅχι εἰς τὴν κατάλωσιν τῆς ἐορτῆς τοῦ Σαββάτου.

Διὰ τοῦτο δὲν ἀποστέλλει αὐτοὺς εἰς τὴν ἐορτήν, ὅταν τοὺς εἶπεν «σεῖς ἀνεθῆτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ λάβετε μέρος εἰς τὴν ἐορτήν, ἐγὼ δὲν ἀναβαίνω ἐκὼς ἐκ τῆς ἐκκλησίας»³⁶, διὰ νὰ τοὺς βεῖξῃ ὅτι αὐτὰ τὰ εἶπεν, ὅχι ἐπειδὴ εἶχε τὴν ἀνάγκην αὐτῶν, οὕτε διὰ νὰ τοὺς κολακεύσῃ, ἀλλὰ ὅτι τοὺς ἐπέτρεπε νὰ συμμετέχουν εἰς τὰς Ἱεροσολικάς ἐορτάς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἐρωτᾷ κάποιος ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀφοῦ εἶπεν «δὲν ἀναβαίνω», δὲν εἶπεν ὅτι «δὲν ἀναβαίνω» ποτε, ἀλλὰ δὲν ἀναβαίνω τώρα, δηλαδὴ μαζὶ μὲ σᾶς, «ὅ, ὅτι ὁ καιρὸς»³⁷ ὁ ἰδικὸς μου δὲν ἔχει συμπληρωθῇ ἀκόμῃ»³⁸. Καὶ πραγματὶ καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς Πάσχα ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθῇ.

Διὰ τοῦτο δὲν ἐπῆγε καὶ ὁ ἰδῶς, διότι εἰς τὸν ἐπῆγεν, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἐλθεῖ ἀκόμῃ ὁ καιρὸς τοῦ, ἔπρεπε καθόλου νὰ μὴ ἀνεθῇ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Δὲν ἀνέβαινε ὅ νὰ νὰ παθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς δὲ δάξῃ.

³³ Ἰωάνν 5, 45

³⁴ Ἰωάνν 5, 42

³⁵ Ἰωάνν 5, 44

³⁶ Ἰωάνν 7, 8

³⁷ Ὁ καιρὸς δηλαδὴ κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ εἶχε περπατῶσι τὸ ἔργον τοῦ καὶ θα ἔστατο ροῦτο

³⁸ Ἰωάνν 7, 8

Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀνέβαινε φανερά; Διότι εἶχε τὴν δύναμιν, νὰ ἀνεβῇ φανερά καὶ νὰ εὐρίσκεται ἀνάμεσά τους καὶ νὰ συγκρατῇ τὴν ἄτακτον ὁρμὴν των, πρᾶγμα ποὺ τὸ ἔκανε πολλὰς φορές. Δὲν ᾔθελεν ὁμῶς νὰ γίνετο συνεχῶς τὸ ἴδιον. Διότι, ἐὰν ἀνέβαινε φανερά, πάλιν θὰ τοὺς ἐτύφλωνεν, ἀλλ' αὐτὸ θὰ ἔκανε νὰ διαλάβῃ ἡ θεότητά του περισσότερον καὶ νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ θεία τοῦ ἰδιότης εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Ἐπειδὴ ὁμῶς ἐνόμιζαν ἔκείνοι ὅτι παρέμενεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπὸ βασιλείας, τοὺς ἀποδεικνύει ὁ Κύριος ἀντιθέτως ὅτι ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ εἶναι, δεῖγμα θάρρους καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν θεῖαν οἰκονομίαν. Ἐπίσης ὅτι, ἐπειδὴ γνωρίζε, καλὰ ἐκ τῶν προτέρων τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς αὐτός, τότε πλέον θὰ θελήσῃ νὰ ἀνεβῇ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν.

Ἐγὼ ἔχω ἀκόμη τὴν γνώμην, ὅτι, ὅταν τοὺς εἶπεν, «ἀνεβήτε σεῖς», τὸ ἔξις ᾔθελε νὰ τοὺς τολίσῃ. Μὴ νομίζετε ὅτι, σὰς ἀναγκάζω νὰ μένετε μαζί μου, χωρὶς νὰ τὸ θέλετε οἱ ἴδιοι. Καὶ ὅταν ἐπρόσθεσεν, «δὲν ἔχει συμπληρῶν θῆ ἀκόμη ὁ καιρὸς μου» ἔκαμε φανερόν ὅτι, ἔπρεπε νὰ γίνων καὶ θαύματα καὶ νὰ λεχθοῦν πολλὰ ὁμολία, ὥστε νὰ πιστεύσων περισσότεροι ἄνθρωποι καὶ αἱ μαθηταὶ νὰ σταθεροποιηθοῦν εἰς τὴν πίστιν βλέποντες τὴν παρησίαν καὶ τὰ πάθη τοῦ διδασκάλου.

γ' Ἄς γνωρίσωμεν λοιπὸν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ τὴν ἐπιείκελαν καὶ τὴν πραότητά τοῦ Κυρίου, («μάθετε ἀπὸ ἐμὲ ὅτι εἶμαι πρῶτος καὶ ταπεινὸς εἰς τὴν καρδίαν»⁴⁰), καὶ ὅς ἀπαλλαγόμεν ἀπὸ κάθε πικρίας. Καὶ εἴτε κάποιος φέρεται, μὲ ἐγκώσιον πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ

³⁹ Ματθ. 11, 29.

γινώμεθα ταπεινοί, ἐὰν βαίχῃ θρασύτητα, ἡμεῖς δὲ τὴν ὑποσώμεν, ἐὰν μᾶς δογκῶνῃ καὶ μᾶς κατατρώγῃ, περιπαζὼν καὶ διακωμῶδον ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ μὴ νικώμεθα ἀπὸ τὸ κακόν, οὔτε, ὑπερασπίζοντες τοὺς ἑαυτοὺς μας, νὰ ἀφανισάμεν ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ὅτι ὁ θυμὸς εἶναι θηρίον, καὶ μάλιστα θηρίον ἄγριον καὶ ἀθάστακτον.

Δι' αὐτὸ δὲ ἐπαναλαμβάνωμεν συνεχῶς εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τοὺς λόγους τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ὡς λέγωμεν ὅτι «εἶμαι χῶμα καὶ στάκτη»⁴¹ καὶ «διὰ τὴν ὑπερηφανεύεται τὸ χῶμα καὶ ἡ στάκτη»⁴² καὶ ὅτι, εἴ ὁρμὴ τοῦ θυμοῦ του, ἀποσπίνει εἰς θάλασσαν⁴³ καὶ ἀκόμη ὅτι, «ὁ θυμὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι εὐπρεπής»⁴⁴. Διότι τίποτε δὲν εἶναι χειρότερον καὶ ἀσχημότερον ἀπὸ τὴν ἀγριωμένην ὕψιν. Πραγματικὰ, ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν ἀναμολαύεται ὁ θόρυβος, θγαίνει συνήθως δυσωδία, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν ποὺ παράσσεται ἀπὸ θυμὸν, θὰ προέλθῃ μεγάλη ἀσχημία καὶ σήδια.

Ἀλλὰ δὲν ἔμπορῶ νὰ ὑποφέρω, ἀντιλέγει, κάποιος, τὴν προσβολὴν ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν.

Διὰ τὴν δὲν ἔμπορεῖς; εἶπε μου Ἐάν μὲν ἡ προσβολὴ στηρίζεται εἰς ἀληθινὰ αἰτίαν, ἔχεις τὴν ὑποχρέωσιν νὰ νοιάσῃς τὴν τιμὴν καὶ νὰ εὐγνωμονῇς αὐτὸν διὰ τοὺς ἐλέγχους τοῦ Ἄν πάλιν εἶναι ψευδής, νὰ τὸν περιφρονήσῃς.

Σὲ εἶπε πτωχόν, Νὰ γελάσῃς δι' αὐτό. Σὲ εἶπε ἀσήμαντον κατὰ τὴν καταγωγὴν ἢ ἀνότητον. Νὰ θρηνησῇς δι' αὐτὸν πλέον «Διότι, ἐκεῖνος ποὺ θὰ εἴπῃ τὸν ἀ

⁴⁰ Γεν. 3, 19, 18, 27.

⁴¹ Σοφ. Σερ. 10, 9.

⁴² Σοφ. Σερ. 1, 22.

⁴³ Παροιμ. 11, 25.

δελφόν του. θάλακα, θά εἰ' αἱ ἔνοχοι εἰς τὴν γένειαν τοῦ πυρός»⁴⁴

Ὅταν λοιπὸν σὲ ὕβρησιν, σκέψου τὴν κόλασιν τοῦ ὀφιστάται καὶ ὅχι μόνον δὲν θά ὀργισθῇς ἀλλὰ καὶ θά θακρύσῃς διότι ποτὲ δὲν ὀργίζεται κανεὶς ἐναντίον ἐκείνου που ὑποφέρει ἀπὸ πυρετὸν ἢ θάσσανίζετα ἀπὸ φλεγμονῆν, ἀλλὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ τοῦ εἰδούς ὁ καθένας τοὺς εὐσιπλάγχνεται καὶ κλαίει δι' αὐτοὺς. Δὲν μίαν ψυχὴν ποὺ ὀργίζεται εἶναι ὁμοίαν με τοὺς παραπάνω.

Ἄλλ' ἔάν βέλῃς νὰ ἀμυνθῇς εἰς τὰς ὕβρεις, νὰ σιωπῇς καὶ τότε θά τοῦ καταφέρῃς καίριον κτύπημα. Ἄν ὁμῶς εἰς τὴν λοιδόριαν ἀνταποδώσῃς λοιδόριαν, τότε θά ἀνάψῃς τὴν φωτιά.

Ναί, ἀλλὰ οἱ παρεννοσκόμοι μᾶς κατηγοροῦν δι' ἀδυναμίας, ἐάν σιωπήσωμεν, ἀντιλέγουσιν μερκοί. Δὲν θά σοῦ ἀποδώσῃς ἀδυναμίαν, ἀλλὰ θά σὲ θαυμάσουν διὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν εὐσεβεῖαν σου.

Ἐάν ὁμῶς σὲ ὕβρισον καὶ προσβληθῇς, ὕβρισε καὶ σὺ. Προσβαλλόμενος ὁμῶς, ἀναγκάζεις τοὺς ἄλλους νὰ θεωρήσῃς ἀληθῆ τὰ λεγόμενα.

Πες μοι ὁμῶς, διατί ὁ πλούσιος γελᾷ, όταν τὸν λέγουν πτωχόν. Μηπως διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι γνωρίζε, καλὰ ὅτι δὲν εἶναι πτωχός.

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡμεῖς, ἂν γελᾶσωμεν διὰ τὰς ὕβρεις, θά δώσωμεν μεγάλην ἀποδείξιν ὅτι δὲν ἐχομεν ἰδέαν διὰ τὰ λεγόμενα εἰς ὄραρον μᾶς.

Ἀλλ' ὥστε μέχρι πότε θά νοιώθωμεν φόβον διὰ τὰς εὐθύναις που μᾶς ἀποδίδουσι οἱ ἄνθρωποι. Μέχρι πότε θά περιφρονῶμεν τὸν κοινὸν Κύριόν μᾶς καὶ θά εἴμεθα προσκεκληλημένοι εἰς τὰ σαρκικά, «Δὲν ἔφ' ὅσον με-

44. Ματθ 5, 22

ταξὺ σας ὑπάρχουν φθόνος καὶ φιλονεικία καὶ διαρсеῖς, δὲν εἴθε ἀνθρώποι σαρκικοί»⁴⁵

Ἄς γινώμεν λοιπὸν πνευματικὸν καὶ ὡς χαλινώσωμεν τὸ φοβερόν αὐτὸ θηρίον. Διότι μεταξύ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς μανίας δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά. Ἀλλὰ ἡ ὀργὴ εἶναι πρόσκαιρος θαίμων, μᾶλλον ὁμῶς ὁ ὀργιζόμενος εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ τὸν θαυματούμενον. Διότι ὁ θαυματούμενος εἶναι ἄξιος συγχωρήσεως, ἐνῶ ὁ ὀργιζόμενος εἶναι ἄξιος ἀπειρῶν κολάσεων, ἐπεὶ διὰ μέ τὴν θέλησιν τοῦ δόηγεί τὸν ἑαυτοῦ τοῦ εἰς τὰς θάλασρας τῆς ἀπωλείας καὶ πρὸ τῆς μελλοντικῆς γενένης τιμωρεῖται πλεον ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, διότι καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς νυκτός καὶ τῆς ἡμέρας εἰσάγει εἰς τοὺς λογισμοὺς τῆς ψυχῆς του κάποιον θόρυβον ἀκατάπαυστον καὶ μίαν ζάλην ἀείγουσαν.

Διὰ νὰ ἀπαλλάξωμεν λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς καὶ ἀπὸ τὴν κόλασιν τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ ἀπὸ τὴν μελλοντικὴν τιμωρίαν, ὡς ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοῦ πάθος αὐτοῦ καὶ ὡς δεῖξωμεν πραότητα καὶ ἐπιείκειαν, ὥστε καὶ ἐδῶ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν ἡ ψυχὴ μᾶς καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Αὐτὴν τὴν βασιλείαν εἴθε ὅλοι νὰ ἐπιτύχωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνέκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

45. Α' Κορ 3, 3

ΟΜΙΛΙΑ ΜΘ (49)

(Ίωθ. ζ 9-24)

«Ἀφοῦ τοὺς εἶπεν αὐτὸ ἔκρινον εἰς τὴν Γαλιλαίαν
Ἄλλ' ἔταν ἐπὶ τὸν αἰὶν τοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τότε ἐ-
γε καὶ αὐτὸς ἔχ. φανερά ἀλλὰ σχεδὸν κρυφά»²

α *. Τὰ ὅσα πράττει ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος δὲν
γίνονται μόνον μετὰ τὸν σκῆπτρον καὶ θεοποιῶν ἢ σάρκωσις
αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μᾶς κατευθύνῃ καὶ μᾶς παι-
δεύειν εἰς τὴν ἀρετὴν. Διότι ἐάν ἔκανε τὰ πάντα ὡς θε-
ός, ἀπὸ ποῦ θὰ ἐγνωρίζαμεν ἡμεῖς τί πρέπει νὰ πράξω-
μεν, ὅταν εὐρισκώμεθα πρὸ δυσχερέων καὶ δυσκόλων
καταστάσεων; Ἀπλῶς ἐννοῶ τὸ ἑξῆς: Ἐνῷ εὐρίσκετο
ὁ Κύριος εἰς τὸν ἴδιον αὐτὸν χώρον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἤ-
θελαν νὰ φονεύσουν τὴν μοχαλίδα, παρουσιάσθηκεν εἰς

1 Δὲν ὑπάρχει εἰσαγωγή τὰς κινήσεις ἢ τὴν
διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν ἤρχετο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα (πρὸς
Ἰωάν. 7, 26, 28 καὶ 18, 20), ἀλλὰ ἡ εἰσαγωγὴ ταῦτα δὲν ἔγινε
δημοσίᾳ καὶ φανερά.

2 Ἰωάν. 7, 9-10

* Εἰς τὴν διμυσίαν αὐτὴν ὁ πρὸς Χριστοῦ ἀναφερόμε-
νος εἰς τὴν πρὸς τὸν Κυρίου νὰ ἀνέλθῃ κρυφίως εἰς τὰ Ἱερο-
σόλυμα παίρνει ἀφορμὴν νὰ διδάξῃ ὅτι δὲν πρέπει πάντως νὰ
ρίψωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μας
ἀλλὰ νὰ προφυλασσώμεθα διὰ τὴν ἐκδοτικὴν εἰς ἄλλην ἀνα-
τήραν ἀνάγκην. Ἐπίσης ἀντικρούει τὴν ἰδέαν ὅτι ἐφαρμύζοντες
οἱ Ἰουδαῖοι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἰησοῦς κάνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰσίου
πρὸς τὸν Θεόν, διότι ὁ Κύριος θὰ προέβαιεν εἰς τὴν ἀναρεσκί-
ν τῆς ψευδοῦς αὐτῆς ὑπονομίας τῶν. Τέλος ἀνιστᾷ νὰ ἀκολουθεῖ
μὲν τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου καὶ μὴ κρίνομεν κατ' ἑαυτὸν,
ἀλλὰ θεωροῦμεν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων.

τὸ μέσον καὶ συνεκράτησε τὴν ὁρμήν των³. Ἐάν λοιπὸν
ἔκανε συνεχῶς τὸ ἴδιον, ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι δὲν ἠμποροῦ-
μεν νὰ πράξωμεν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ θὰ ἀντιμετωπίζωμεν
παρομοίας καταστάσεις, πῶς θὰ ἐγνωρίζαμεν μετὰ ποί-
ον τρόπον πρέπει νὰ συμπεριφερθῶμεν εἰς αὐτάς; Τί
ἀπὸ τὰ δύο θὰ ἐκάναμεν, ἔπρεπε ἢ ἀμέσως νὰ ἀποθί-
νωμεν ἢ νὰ προφυλαχθῶμεν, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ
ἡ παράδοσις τοῦ κηρύγματος;

Συνεπῶς ἐπαυθὲν δὲν θὰ ἤξεραμεν ἡμεῖς οἱ ἀδυνα-
τοι: τί πρέπει νὰ πράξωμεν, ὅταν θὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὰ
μέσον παρομοίων καταστάσεων. δι' αὐτὸ διδασκώμεθα
καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Κύριον.

«Ἀφοῦ τοὺς εἶπεν αὐτὰ ὁ Ἰησοῦς» λέγει ὁ Εὐαγγ-
ελιστής, «ἔμεινεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἄλλ' ὅταν ἐπῆ-
ναν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τότε ἐπῆγε καὶ αὐ-
τός, ὅχι φανερά ἀλλὰ σχεδὸν κρυφά»

Ὅταν λέγῃ ὁ Εὐαγγελιστής ὅτι ἐπῆγαν οἱ ἀδελ-
φοὶ τοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θέλει νὰ δεῇ ὅτι ὁ Ἰησοῦς
δὲν ἤθελε νὰ ἀνεθῇ μαζί των εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. δι'
αὐτὸ καὶ παραμένει ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκετο καὶ ἔτσι δὲν
κατέστησε γνωστὸν τὸν ἑαυτὸν τοῦ, πρῶτον ποὺ ἐδιδά-
ζοντο νὰ κάνουν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ.

Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἐνῷ πάντοτε ὁμιλοῦν μετὰ
θάρρους καὶ φανερά εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἐν-
εργεῖ σχεδὸν κρυφίως;

Δὲν εἶπεν, κρυφίως, ἀλλὰ «σχεδὸν κρυφίως»⁴. Διό-
τι ἔτσι ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ, διὰ τὸ μᾶς διδάξῃ, ὅπως
εἶπα προηγουμένως, πῶς νὰ συμπεριφερῶμεθα εἰς τὰς
ἀνολόγους περιπτώσεις. Πέραν αὐτοῦ, δὲν ἦτο τὸ ἴδιον

3. Πρὸς Ἰωάν. 8, 1-11

4. Πρὸς Ἰωάν. 7, 6-8

5. Τὸ εἶδος τοῦ ἀρχαίου κειμένου μετρίαιε τὴν ἐννοίαν τοῦ
«ἐν κρυφῷ»

νά πέση εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τώρα, ποῦ ἦσαν ὠργισμένοι καὶ ἐξαγριωμένοι καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς.

«Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἀνεζήτησαν καὶ ἔλεγαν Ποῦ εἶναι ἐκεῖνος;»⁶

Εἶναι, ἀλλ' ὅστε σπουδαία τὰ κατορθώματα αὐτῶν κατὰ τὰς ἑορτὰς. Ὁρμούν δια νὰ διαπράξουν φόνον καὶ σχεδιάζουν νὰ τὸν συλλάβουν κατὰ τὴν ἑορτὴν Δ'. αὐτὸ καὶ ἀλλοῦ λέγουν «Τί φρονεῖτε, δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτὴν;»⁷. Καὶ ἐδῶ ἐρωτοῦν «Ποῦ εἶναι ἐκεῖνος;». Ἀπὸ τὸ μεγάλο μῖσος καὶ τὴν ἐμπάθειάν των, αὐτὲ τὸ ὄνομά του δὲν θέλουν νὰ ἀναφέρουν. Μεγάλος εἶναι ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ εὐλάβειά τους πρὸς τὴν ἑορτὴν ὥστε μὲ τὴν εὐκαρίαν τῆς ἑορτῆς αὐτῆς θέλουν νὰ τὸν συλλάβουν.

«Ἰδοὺ, ἐγίνετο μεγάλη φιλονεικία δι' αὐτὸν μεταξὺ τοῦ λαοῦ»⁸.

Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ὀργίζονται καὶ ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου ἔγινε τὸ θαῦμα, καὶ συγχρόνως ἐξαγριώνονται καὶ φοβοῦνται, ὅχι τόσον ἀπὸ ὀργὴν διὰ τὰ περασμένα, ὅσον ἀπὸ φόβον μήπως καὶ πάλιν ἐπιτελεσθῇ κάποιο παρόμοιον θαῦμα. Τιοιούτοτρόπως τὰ πράγματα ἤρχοντο τελειῶς διαφορετικά καὶ, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἀπεκάλυπταν τὸν Ἰησοῦν.

«Καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγαν ὅτι εἶναι καλός, ἄλλοι δὲ ὅχι, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν λαόν»⁹.

Νομίζω, ἔδόξα, ὅτι ἡ πρώτη εἶναι ἡ γνώμη τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἡ δευτέρα ἀποφῆς ἀνῆκε, εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἱερεῖς, διότι ἡ διαβολὴ εἶναι

6 Ἰωάνν. 7, 11.

7 Ἰωάνν. 11, 55.

8 Ἰωάνν. 7, 12.

9 Ἰωάνν. 7, 12.

γνώρισμα τοῦ φθόνου καὶ τῆς ποτηρίας αὐτῶν.

«Πλανᾷ τὸν λαόν», λέγουν.

Τί κάνεις; εἰπέ μου. Ἀρὰ γε μήπως τὰ θαύματά του εἶναι φανταστικά καὶ ὅχι πραγματικά; Καὶ ὅμως ἡ πείρα μαρτυρεῖ τὸ ἀντίθετον. «Καὶ εἰς ὅμως δὲν ὁμολογεῖ φανερό δι' αὐτὸν ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους»¹⁰.

Βλέπεις εἰς κάθε περίπτωσιν ὅτι οἱ μὲν ἀρχόντες εἶναι διεφθαρμένοι, οἱ δὲ ἀρχόμενοι, ἔχουν ὀρθὴν κρίσιν, ἀλλὰ δὲν διαθέτουν τὴν ἀπαιτούμενην ἀνδρεία, τὴν ὅποιαν προ πάντων χρειάζονται, τὰ πλήθη.

«Ἀλλ' ὅταν πλέον ἡ ἐορτὴ ἦτο εἰς τὸ μέσον, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐδίδασκεν».

Μὲ τὴν ἀναβολὴν τοῦς κατέστησε περισσότεροι προσεκτικούς. Πραγματικὰ, ὅσοι τὸν ἀνεζήτησαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἑορτῆς καὶ ἔλεγαν, ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, ὅταν τὸν εἶδαν ἐξαφνὰ ἐνώπιόν των, κύτταξε πῶς συνεκεντρώθησαν γύρω του καὶ ἐσκόπευαν νὰ τὸν παρακολουθήσουν ἀμιλλῶντα καὶ αὐτοὶ ποῦ τὸν ἐθεώρουσαν ἀγαθὸν καὶ ἐκεῖνο ποῦ τὸν ἀπεκάλουν κακόν. Οἱ πρῶτοι, ὅμως μὲ σκοπὸν νὰ ὠφεληθῶν καὶ νὰ τὸν θαυμάσουν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι δια νὰ τὸν συλλάβουν νὰ τὸν φυλάκισιν. Τὸ μὲν «πλανᾷ τὰ πλήθη» τὸ ἔλεγαν ἐξ αἰτίας τῆς διδασκαλίας τῶν δογματικῶν, ἐπειδὴ δὲ ἀντελομυθάνοντο τὰ λεγόμενα, τὸ δὲ «ὅτι εἶναι ἀγαθός» τὸ ἔλεγαν ὀρμώμενοι ἀπὸ τὰ θαύματα.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐμαλάκωσε τὸν θυμὸν των, τότε πλέον ἐμφανίζεται ὥστε νὰ τὸν ἀκούσων ἀπερίσπαστοι, χωρὶς νὰ τοὺς φράσῃ τὰ αὐτὰ ἢ ὀργή.

Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀνέγραψε τί εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ τοῦτο μόνον λέγει, ὅτι δηλαδὴ ὠμίλησε κατὰ τὸν τρόπον θαυμαστὸν καὶ ἀκόμη ὅτι τοὺς ἐμαγνήτισε

10 Ἰωάνν. 7, 13.

Ἰωάνν. 7, 14.

μέ τόν λόγον του και δι. τούς έκανε να αλλάξουν άντι-
ληψιν. Τόσον μεγάλη ήτο ή δύναμις τών λόγων του

“Όσοι λοιπόν έλεγαν ότι «πλανά τά πλήθη», ήλθα-
ξαν και τόν εθαύμαζον Δι’ αυτό και έλεγαν· «Πώς αυ-
τός γνωρίζει γράμματα; άφοῦ δέν»¹³ έσπούδασαι.»¹⁴

Βλέπεις όμως με ποιόν τρόπον ύποδεικνύει και έ-
δω ό Ευαγγελιστής ότι ή θαυμασιότης των αυτών είναι
πλήρης πονηρίας. Διότι δέν ειπεν, ότι εθαύμαζαν την
διδασκαλίαν του, ή ότι έδέχοντο τά λεγόμενα, άλλ’ ά-
πλώς «εθαύμαζαν». Δηλαδή, έδοκίμαζαν κατάκληξιν
και εύρισκοντο εις άπορίας και έλεγαν· Πώς τά γνω-
ρίζει αυτά αυτός; “Ωφείλαν από την άπορίαν αυτήν να
καταλάβουν ότι δέν είχε τίποτε τό ανθρώπινον ό Κύριος.

“Επειδή όμως αυτοί δέν ήθελαν να τό παρορμηθούν
αυτό, αλλά ιστάντο μόνον εις τόν θαυμασμόν, άκουσε
τί τους λέγει ό Ιδιος· “Η διδασκαλία μου δέν είναι ιδι-
κή μου»¹⁵. Πάλιν άπαντάς εις την ύποψίαν αυτών, διά
νά τούς κατευθύνη προς τόν Πατέρα, διότι από εκεί θέ-
λει να τούς άποστομώσῃ

“Εάν θέλῃ κανείς να πράττῃ τό θέλημα τοῦ Θεου
θα γνωρίσῃ εάν ή διδασκαλία μου προέρχεται. ότι αυ-
τόν ή άν έγώ όμιλώ από τόν εαυτόν μου»¹⁶

12 “Όχι μόνον τα ιερά γράμματα, α’ γραφαί, άλλα γενι-
κάτερον αί σπουδαί. “Εδω θεθείως πρωτιστως αναφέρεται εις
την γνώσιν της Παλαιάς Διαθήκης.

13 “Ητις γενικώς γνωστόν ότι ό Ιησούς δέν είχε ραββί-
νικής παιδείσεως. “Όλο έννώνρον ποῦ έγεννήθη, ποῦ άνετρέ-
φη δέν τόν είχεν ίδει ποτε να μάθῃ ιη γράμματα. Διά τους έπι-
σημους Ιουδαίους ό “Ιησούς άνήκει εις τόν άμαθῆ έχλον, σπου-
δή είδέντα τόν νόμον και δι’ αυτό ή άξιώσις του να έρμηνεύσῃ
δημοσίᾳ τόν νόμον άπέτελε κατ’ αὐτούς εὐλόγημον αὐθαδείας.

14. “Ιωάν. 7, 15

15. “Ιωάν. 7, 6

16. “Ιωάν. 7, 17

“Ο τι λέγει έχει την ακόλουθον σημασίαν· Βγάλε-
τε την πονηρίαν από μέσα σας και την όργην και τόν
αθόνον και τό μίσος, ποῦ δόίκως έχετε εναντίον μου,
και τιποτε δέν θα σᾶς έμποδίσῃ να γνωρίσετε ότι πρά-
γματι οί λόγοι μου προέρχονται από τόν Θεόν. Τώρα
έμως τά πάθη αυτά σᾶς σκοτίζουν τό μυαλό και την όρ-
θην κρίσιν ποῦ λάμπει άδυνατίζουν, ένφ, άν τά εγώλε-
τε από μέσα σας, δέν θα πιάσετε πλέον τό βίον.

Δέν όμιλησεν, θέθαι.α. το.ου.το.τρό.πως (διότι θα
τους προσέβαλε ύπερβολικά), άλλα έκανεν ύπα νιγμόν
δι’ όλα αυτά, δταν ειπεν· “Όπο.ας. πρά.ττε. τό. θέ.λη.μα.
τοῦ. Θε.οῦ, θα. γνω.ρί.σῃ, εάν. ή. δι.δα.σκα.λί.α. μου. προ.έρ.χ.ε-
ται. ά.π’ αυ.τό.ν. ή. άν. έ.γώ. ό.μι.λώ. από. τόν. ε.α.υ.τό.ν. μου., δη-
λαδή ή έγώ λέγω κάτι άλλότριν και ξένον και άντί-
θετον. Διότι, τό «άπ’ έμαυτοῦ» πάντοτε με αυτήν την ση-
μασίαν χρησιμεύεται, δι. δέν λέγω τίποτε τό διαφο-
ρετικόν από τό θέλημα τοῦ Θεοῦ άλλα όλα, ὅσα θέλει
ό Πατήρ, τά ίδια θέλω και έγώ.

“Εάν κανείς πράττῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, θα γνω-
ρίσῃ την διδασκαλίαν μου»

Τί σημαίνει «εάν κανείς πράττῃ τό θέλημα τοῦ Θε-
οῦ», “Εάν κανείς είναι έραστής τοῦ αναρέτου θίου, θα
γνωρίσῃ καλά την δύναμιν τών λόγων μου. “Εάν κανείς
έχη την θέλησιν να προσέχη εις τάς προφητείας, θα
διαπιστώσῃ, εάν όμιλώ σύμφωνα με αυτάς ή όχι.

θ. Καί κατά ποίαν έννοιαν ή διδασκαλία του είναι
ιδική του και από τό άλλο μέρος δέν είναι;

Δέν ειπεν, θέθαι.α. ή διδασκαλία αυτή δέν είναι ιδι-
κή μου, άλλ’ άφοῦ προηγουμένως ειπεν, ότι «είναι ιδι-
κή μου», και την οικειοποιήθηκεν, τότε έπρόσθεσεν·
«Δέν είναι ιδική μου»

Πώς λοιπόν τό ίδιον πράγμα ήμπορεί να άνήκῃ σέ
κάποιον και συγχρόνως να μή είναι ίδιόν του; Είναι

Ιδική του ή διδασκαλία διότι ἐκηρυττε χωρίς να ἔχη τὴν ἀνάγκην νὰ τῇ διδασκῇ, καὶ δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν, διότι ἡ διδασκαλία ἦτο τοῦ Πατρός.

Τότε ὁμῶς πῶς λέγει. «Ὅλα ὅσα ἀνέκουν εἰς τὸν Πατέρα εἶναι ἰδικὰ μου, καὶ τὰ ἰδικὰ μου εἶναι τοῦ Πατρός»¹⁷, ἃ ὅτι ἐὰν ἐπε δὴ ἡ διδασκαλία ἀνήκει εἰς τὸν Πατέρα, δ' αὐτοὶ τὸν λόγον δὲν εἶναι ἰδική σου, τότε εἶναι ψευδὴ τὰ ἀνωτέρω λεγόμενα. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἰδική σου.

Καὶ ὁμῶς ἡ φράσις «δὲν εἶναι ἰδική μου», ἀποδεικνύει πολὺ καθαρὰ, ὅτι ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ Ἰσίου καὶ τοῦ Πατρός εἶναι ἡ ἴδια. Ὡς νὰ ἔλεγε δηλαδὴ. Δὲν ἔχει καμμίαν ἀλλαγὴν ἡ διδασκαλία μου, ὥς νὰ προέρχεται ἀπὸ ἄλλον. Διότι, μολοντὶ ἡ ὑπόστασις εἶναι ἅλλη ἐν τοῦτοις ὁμιλῶ καὶ ἐνεργῶ κατὰ τοιαῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸ διαφορετικὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἀκριβῶς τὸ ὅποιον θὰ ἔλεγεν ἡ θὰ ἔπρωττεν ὁ Πατήρ.

Εἰς τὴν συνέχειον προσθετεῖ καὶ κάποιον ἄλλον συλλογισμόν μὲ ἀναμφισβήτητον ἀποδεικτικὴν δύναμιν, ἐπικαλούμενος κατὰ τοῦ συμβαίνει εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ διδάσκων μὲ ὅσα συμβαίνουν συνήθως. Καὶ ποῖος εἶναι ὁ συλλογισμὸς αὐτός;

«Ἐκεῖνος ποὺ ὁμιλεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, ζητεῖ τὴν ἰδικὴν του δόξαν»¹⁸. Δηλαδὴ. Ὅποιος θέλει νὰ προβάλῃ καὶ νὰ στηρίξῃ κάποιαν ἰδικὴν του διδασκαλίαν, διατίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιαφέρεται, παρὰ διὰ νὰ δοξασθῇ ἀπὸ τὴν ἐνέργειάν του αὐτῇ. Ἐὰν ὁμῶς ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ καρπωθῶ δόξαν, διὰ ποῖον λόγον νὰ προσπαθῶ νὰ παρουάσω ἰδική μου διδασκαλίαν.

17 Ἰωάν. 17, 10
18 Ἰωάν. 7, 18

«Ἐκεῖνος ποὺ ὁμιλεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του». Δηλαδὴ, ὅποιος διδάσκει κατὰ ἰδικόν του καὶ περιηλαγμένον, τὸ κάνει ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ἐπιδιώκει νὰ στηρίξῃ τὴν δόξαν του. Ἐὰν ὅμως ἐγὼ ἐπιδιώκω νὰ δοξάσω ἐκεῖνον ποὺ μὲ ἀπέστειλεν, διότι θὰ προτιμῶσα νὰ διδάσκω διαφορετικὰ ἀπὸ ὅτι αὐτὸς διδάσκει,

Βλέπεις ὅτι ὑπῆρχε κάποια αἰτία καὶ δι' αὐτὸ εἰς ἁλλὴν περιπτῶσιν ἔλεγεν ὅτι δὲν κάνει τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του; Καὶ ποια ἦτο αὐτή, διὰ νὰ πιστεύσουν ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ σφοδρὰ νὰ δοξασθῇ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων.

Δι' αὐτὸ, ὅταν ὁμιλῇ μὲ ταπεινότητα καὶ λέγῃ, «ἐγὼ ζητῶ τὴν δόξαν τοῦ Πατρός» ἐπιθυμῶ νὰ πείσῃ τοὺς ἀκροατάς του ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὅτι δὲν ἐπιδιώκει τὴν δόξαν.

Πολλοὶ αἰτίαι ὑπάρχουν θέβια διὰ νὰ ὁμιλῇ μὲ τρόπον ταπεινόν (ὅπως ἐπὶ παραδείγματι διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ἀγεννητός, ἢ ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ὅτι ἔχε περιβληθῇ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἡ ἀδυναμία τῶν ἀκουόντων, ἡ πρόθεσις του νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ φέρωνται μὲ μετριοφροσύνην καὶ νὰ μὴ λέγουν τιποτε τὸ σπουδαῖον διὰ τοὺς ἑαυτούς των), ἐνῶ μίαν αἰτίαν ἡμπορεῖ νὰ εὕρῃ κανεὶς διὰ τὸ ὅτι ὁμιλεῖ μὲ τρόπον ὑψηλόν καὶ αὕτη εἶναι τὸ μέγεθος τῆς φώσεως του. Διότι πραγματικὰ ἐὰν ἐσκαυθῶν στήσαν, ὅταν εἴπῃ, «πρὶν νὰ γεννηθῇ ὁ Ἀβραάμ ἐγὼ ὑπάρχω»¹⁹, τί δὲν θὰ ἐπάθειαν, ἐὰν ἤκουσι συνεχῶς λόγους μὲ ὑψηλὸν περιεχόμενον.

Δὲν σὰς ἐδῶσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν νόμον καὶ ὁμῶς κανεὶς ἀπὸ σὰς δὲν τὸν ἐφαρμόζει. Διότι ζητεῖτε νὰ μὲ φανεύσετε,²⁰

19 Ἰωάν. 8, 58
20 Ἰωάν. 7, 19

Καὶ ποῖαι λογικὴν ἀκολουθίαν, ἐρωτᾷ κάποιος, ἔχουν αὐτά; ἢ τί κοινὸν παρουσιάζουν πρὸς ὅσα ἐλέγχθησαν προηγουμένως;

Δύο κατηγορίας διειτύπωσαν ἐναντίον του. Ἡ μία εἶνα, ὅτι καταλύει τὴν ἀργίαν τοῦ Σαθεδάτου καὶ ἡ ἄλλη ὅτι ὠνόμαζε τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ ἔτσι ἔκανε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἴσου πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸ δε θεόκτισ αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ὑπόνοιαν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ἐκφράζει τὴν γνώμην τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀκόμη τὸ ὅτι δὲν ἔλεγε τὸν Θεὸν Πατέρα ὅπως κάνουν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ κατὰ τρόπον τελείως διαφορετικὸν καὶ ἰδιάζοντα, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα. Πολλοὶ πολλὰς φορές εἶπαν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἰδικὸς τῶν, (ὅπως παραδειγματὸς χάριν ὅτι «ὅπως Θεὸς μᾶς ἐδημιούργησε καὶ αὐτὸς εἶναι Πατὴρ ὅλων μᾶς»²¹), ἀλλ' ὅμως δὲν σημαίνει αὐτὸ ὅτι ὁ λαὸς ἦτο ἴσος πρὸς τὸν Θεόν. Δ' αὐτὸ καὶ δὲν ἐσκανδαλίζοντο, ὅταν τὸ ἤκουον.

Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν, ὅταν ἔλεγαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς «δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν»²² καὶ ἐν ταῦτοις πολλὰς θεραπείας ἔκανε εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐδικαιολόγησε τὴν κατάλυσιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαθεδάτου. καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἐάν ἡ ἀποψις αὐτῆς²³ ἦτο ἰδική των ὑπόνοια καὶ δὲν ἀπετέλει ἰδικὴν του γνώμην ἀσφαλῶς θὰ τοὺς δώρθωνε καὶ θὰ τοὺς ἔλεγεν· ἀλλὰ με νομίζετε ἴσους πρὸς τὸν Θεόν. Δὲν εἶμαι ἴσος.

Δὲν εἶπε ὅμως τίποτε παρόμοιον, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἴσος πρὸς τὸν Θεόν μετὰ τὰ ἑξῆς. Πραγματικὰ, τὸ «ὅπως ὁ Πατὴρ ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς

²¹ Ματθ. 2, 10 — Το χωρίον ἐλαφρῶς παραλλολεγμένον.

²² Ἰωάνν. 9, 6.

²³ Ὅτι εἶναι ἴσος πρὸς τὸν Θεόν.

καὶ δίδε. ζώην, καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεργεῖ καὶ ὁ Υἱός²⁴, καὶ τὸ «δὲν νὰ τιμοῦν ὅλοι τὸν Υἱόν, ὅπως τιμοῦν τὸν Πατέρα»²⁵, καὶ ἀκόμη τὸ «τὰ ἔργα τοῦ πράττει ὁ Πατὴρ, τὰ ἴδια πράττει, ὁμοίως καὶ ὁ Υἱός»²⁶, ὅλα αὐτὰ εἶναι συστατὰ καὶ τῆς ἰσότητος.

Καὶ διὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον λέγει «Μὴ νομίζετε ὅτι ἦλθα νὰ καταλύσω τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας»²⁷. Δὲν ἔφερε νὰ ἀφαιρῇ καὶ τὰς πονηρὰς ὑποψίας ἀπὸ τὴν διάνοιαν τῶν Ἰεβρ. ὅμως τὴν ὑπόνοιαν τῶν διὰ τὴν ἰσότητα πρὸς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον δὲν ἀντικρούει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαθεθαίνων.

Δι' αὐτὸ καὶ ἄλλοτε, ὅταν τοῦ εἶπον, «κόποις τὸν ἑαυτοῦ σου Θεόν»²⁸, δὲν ἀφῆρεσε τὴν ὑπόνοιαν τῶν, ἀλλὰ τὴν ἐπαθεθαίνων, ὅταν εἶπεν· «Διὰ νὰ μάθετε ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐξουσίαν νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει εἰς τὸν παραλυτικόν· Στήκωσε τὸ κρεβάτι σου καὶ βάδιζε»²⁹. Οἱ λόγοι αὗτοι ἦσαν ἐπιταῖς τῶν προηγουμένων³⁰. Καὶ ἔκανε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἴσον πρὸς τὸν Θεόν, δεικνύων ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ὅτι λέγει τὰ ἴδια καὶ δίδασκει ὁμοίως μετὰ ἐκεῖνον.

Συνεπῶς εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαθεδάτου ἀναφέρεται ὅταν λέγῃ· «Δὲν σὰς ἐδῶκεν ὁ Μωυσοῦς τὸν νόμον καὶ ὅμως κανεὶς σας δὲν τὸν ἐφαρμόζει.» Δηλαδή ὡς νὰ τοὺς ἔλεγεν· Ὁ νόμος ὥρπεν. Νὰ μὴ φοβείσθε, σὲς ὅμως φονεύετε καὶ με κατηγορεῖτε, ὅτι πα-

²⁴ Ἰωάνν. 5, 21.

²⁵ Ἰωάνν. 5, 22.

²⁶ Ἰωάνν. 5, 19.

²⁷ Ματθ. 5, 17.

²⁸ Ἰωάνν. 9, 33.

²⁹ Ματθ. 9, 6.

³⁰ Πρὸς Ματθ. 9, 2.

ραβαίνω τὸν νόμον, Διότι εἶπε· «καταλείψας», Διότι ὅλοι ἐπεδίδωκαν νὰ τὸν φονεύσουν.

Ἐγὼ λοιπὸν, αἱ καὶ κατέλωσα τὸν νόμον, λέγει. ὁ Κύριος, τὸ ἔκανα διὰ νὰ σώσω ἄνθρωπον, ἐνῶ σεις τὸν παραβάνετε διὰ νὰ πράξετε τὸ κακόν. Ἡ ἰδική μου πράξις, αἱ καὶ ἦτο παράβασις, ἔγινε διὰ νὰ δώσῃ τὴν σωτηρίαν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μὲ κρίνετε ἑσεῖς ποὺ διαπράττετε τὰς μεγάλας παραβάσεις. Διότι ἡ συμπεριφορά σας ἀνατρέπει, ὁλόκληρον τὸν νόμον.

Εἰς τὴν συνέχειαν τοὺς ἀναπτύσσει, τὰ ἐπιχειρήματά του, μολοντί, καὶ παλαιότερα πολλὰ τοὺς εἶχεν ἐκθέσει. Ἀλλὰ τότε τὸ ἔκανε, εἰς ὑψηλότεραν στάθμην ἀνάλογον πρὸς τὴν ἀξίαν του, ἐνῶ τώρα τοὺς δμῖλει κατὰ ταπεινότερον τρόπον.

Διὰ τὸ κάνει, αὐτὸ Ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς ἐξοργίσῃ συνεχῶς. Διότι τώρα ἡ ὀργή των εἶχε κορυφωθῇ καὶ ἐπυρρῶνεν εἰς τὸν φόνον.

Δι' αὐτὸ καὶ παραμένει καὶ μὲ δύο τρόπους τοὺς καθησυχάζει. Ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὸ ὅτι ἤλεγξε τὴν τόλμην των καὶ τοὺς εἶπεν· «Διὰ τὴν ζητεῖτε νὰ μὲ φονεύσετε»³¹ καὶ μὲ τὴν ἔπει κ' ἐρώτησιν, ποὺ τοὺς ἀπηύθυνεν· «ὅνθρωπον ποῦ σὰς εἶπα τὴν ἀλήθειαν»³², ἀφ' ἑτέρου μὲ τὸ ὅτι τοὺς ὑπέδειξεν ὅτι ἄνθρωπον, ποὺ τοὺς κατέχει, ἡ ἐπιθυμία τοῦ φόνου, δὲν εἶναι ἕξι νὰ κρίνουν ἄλλον.

Συ ὁμοῦς πρόσθε καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς ἐρώτησεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν θρασύτητα τῆς ἀπαντήσεως αὐτῶν· «Δαιμόνιον ἔχεις. Ποῖος ζητεῖ νὰ σὲ φονεύσῃ»,³³. Ὁ λόγος, τὼν εἶναι γεμάτοι ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ φανερόνως ψυχὴν ποὺ προσβαίνει, εἰς ἀναισχυντίας, ἐπειδὴ,

31 Ἰωάν. 7 19

32 Ἰωάν. 8, 40.

33 Ἰωάν. 7 20.

ὅπως ἐνύμζον, ὑπέστησαν παράδοξον. Ἐλεγχον καὶ κατεδικάσθησαν ἐκ τῶν προτέρων. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς οἱ λησταί, ἀφοῦ σχεδιάσουν καὶ θριαμβολογήσουν διὰ τὰ πονηρὰ τῶν σχεδία, ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦν νὰ καταστήσουν ἀνυπόστον τὸ θῆμα των, ἐνεργοῦν τὰ πάντα σιωπηρῶς. Τὸ ἴδιον κάνουν καὶ αὐτοί.

Ὁ Κύριος ὁμοῦς ἔφησε τὸν ἔλεγχον αὐτὸν, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀδήλησῃ τὴν θρασύτητα, καὶ ἐπανέρχεται ἐκ νέου εἰς τὸ θέμα τῆς καταλυσεως τῆς ἀργίας τοῦ Σαθεῖς. Τὰ ἐπ' αὐτῶν ῥήματά του ἀναπτύσσονται ἐπὶ τῇ ἐξέσει τοῦ νόμου.

γ. Καὶ κύπταξε μὲ πόσῃ συνέσει τοὺς ἀντικρούει. Δὲν εἶναι, λέγει, καθόλου παράδοξον, εἰάν δὲν μὲ ἀκούετε. ὅταν παρακούετε τὸν νόμον, εἰς τὸν ὅποιον νομίζετε ὅτι ὑπακούετε καὶ πιστεύετε ὅτι, σὰς ἔχει δοθῇ ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν. Συνεπῶς δὲν εἶναι τίποτε τὸ νέον, εἰάν δὲν προσέχετε εἰς τὸ κήρυγμά μου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι, «ὁ Θεὸς ὁμίλησεν εἰς τὸν Μωϋσῆν», ἀλλὰ δι' αὐτοὺς δὲν γνωρίζομεν οὔτε ἀπὸ τοῦ εἶναι»³⁴, τοὺς ἀποδεκνύει ὅτι ὑβρίζαν καὶ τὸν Μωϋσῆν. Διότι ἐκεῖνος ἔδωκε τὸν νόμον, καὶ ὁμοῦς δὲν τὸν ἤκουον.

«Ἐνὰ μόνον ἔργον»³⁵ ἔκανα καὶ ὅλοι σας θαυμάζετε»³⁶.

Πρόσθε πῶς εἰσάγει τὸ ἰδικόν του πρόσωπον καὶ βεβαίως ἀναφέρει τὸν Πατέρα, βίαν πρέπει νὰ ἀπολογηθῇ καὶ νὰ δεχθῇ τὸ γεγονός ὡς κατηγορίαν.

«Ἐνὰ ἔργον ἔκανα» θέλει, νὰ τοὺς ὑποδείξῃ ὅτι·

34. Ἰωάν. 9, 29.

35. Ἀναφέρεται εἰς τὴν θεωρίαν του πατρὸς καὶ Πατρὸς Ἰωάν. 5, 1 16.

36. Ἰωάν. 7 21.

ἢ μὴ πραγματοποιήσις τοῦ θαύματος ἐκείνου θὰ ἦτο ἰσοδύναμος μὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ νόμου καὶ ὅτι, ὑπάρχουν πολλὰ που εἶναι ἀνώτερα τοῦ νόμου. Ἀκόμη καὶ ὁ Μωϋσῆς ἠνέχθη νὰ δεχθῇ ἐντολὴν, ἢ ὅποια ἦτο κατὰ τοῦ νόμου καὶ ἀνώτερα τοῦ νόμου. Πραγματικά, ἡ περιτομὴ εἶναι ἀνώτερα τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, μολονότι, δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν νόμον ἀλλὰ ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῶν πατέρων τῶν³⁷. Ἐγὼ ὅμως ἔκανα κάτι σπουδαιότερον καὶ ἀνώτερον τῆς περιτομῆς.

Εἰς τὴν συνέχειαν δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν νομικὴν ἐντολὴν, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸ ὅτι οἱ ἱερεῖς θεσθλῶνον τὸ Σάββατον, ὅπως ὠμίλησεν εἰς ἄλλην περίπτωσηιν (ἦδη), ἀλλὰ μὲ μεγαλύτερον κύρος τοὺς ἀντιμεταπίττει.

Τὸ δὲ «θαυμάζετε», τοῦτο σημαίνει Ταράττεσθε, θυσσανασχετέετ.

Ἐάν λοιπὸν ἦτο ἀνάγκη νὰ παραμῆνι ἀμετακίνητος ὁ νόμος, ἡ περιτομὴ δὲν θὰ ἦτο σπουδαιότερα αὐτοῦ. Καὶ δὲν τοὺς εἶπεν ὅτι ἔκανα κάτι ἀνώτερον τῆς περιτομῆς, ἀλλὰ τοὺς ἐλέγχει μὲ ἀσθεντίαν, ὅταν τοὺς λέγῃ: «Ἐάν ἕνας ἄνθρωπος περιτέμνεται»³⁸.

Βλέπεις ὅτι τότε στηρίζεται, περισσότερον ὁ νόμος, ὅταν τοὺς καταλύῃ. Βλέπεις ὅτι ἡ κατάλυσις τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου εἶναι τήρησις τοῦ νόμου. Διότι, ἐάν δὲν καταλύετο ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου, ἦτο ἀνάγκη νὰ καταλυθῇ ὁ νόμος. Συνεπῶς καὶ ἐγὼ τὸν ἐστήριξα.

Καὶ δὲν τοὺς εἶπει Ὁργίζεσθε ἐναντίον μου, ἐπεὶ δὴ ἔπραξα κάτι ἀνώτερον τῆς περιτομῆς, ἀλλὰ τὸ γε

³⁷ Οἱ λόγοι τοῦ ἡσοῦ ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Ὁ Μωϋσῆς οὗς ἔδωκε τὴν περιτομὴν διὰ ὅτι αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς πατέρας, καὶ τὸ Σάββατον περιτέμνεται ἄνθρωπον» Ἰωάν. 7, 22.

³⁸ Ἰωάν. 7, 22.

γονός μόνον ἀνέφερε καὶ ἀφῆκεν εἰς τοὺς ἰδίους νὰ κρίνουν. ἐάν ὁλόκληρος ἡ ὕβρις δὲν ἦτο ἀνώτερα τῆς περιτομῆς διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἄνθρωπος, τοὺς λέγει. Ἐὰν σημάδι τοῦ καθάρου δὲν συντελεῖ εἰς τὴν ὕβριν, καταλύεται. ὁ νόμος διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ λοιπὸν ἀπὸ τῶσιν θαρεῖται ἀσθενεῖαν στενοχωρεῖσθε καὶ ἀγανακτεῖτε.

«Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν»³⁹.

Τί σημαίνει, «κατ' ὄψιν», Να μὴ κρίνετε τὰς ἀποφάσεις σας θασιζόμενοι εἰς τὸ ἄξιωμα τῶν προσώπων, ἐπεὶ δὲ ὁ Μωϋσῆς ἔχει μεγάλην δόξαν μετὰ τῶν ὄλων ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαία κρίσις. Διότι κανεὶς δὲν κατηγοροῦσε τὸν Μωϋσῆν; Διότι κανεὶς δὲν τὸν παρήκουσεν, ὅταν ὥρισε νὰ καταλύεται τὸ Σάββατον ἀπὸ ἐντολῆν ποὺ εἰσῆλθεν ἔξωθεν εἰς τὸν νόμον; Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀνέχεται νὰ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ νόμου τοῦ ἐντολῆς, ἢ ὅποια δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἔξωθεν εἰσῆλθεν, (πράγμα ποὺ εἶναι κατ' ἐξακὴν θαυμαστόν), σὺς δὲ οἱ ὅποιοι δὲν εἰσθε νομοθέται, φροντίζετε τὸν νόμον πέραν τοῦ μέτρου καὶ ὑπερασπίζεσθε αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς εἶναι ἀξιοπρότερος ἀπὸ σῶς, ὁ ὅποιος ὥρισε νὰ καταλύεται. ὁ νόμος ἀπὸ ἐντολῆν μὴ νόμιμον.

Ὅταν εἶπεν, «ὅλον τὸν ἄνθρωπον»⁴⁰, δεικνύει ὅτι ὑπάρχει καὶ μερικὴ ὕβρις, ἡ περιτομὴ δηλαδὴ. Καὶ ποία ἡ ὕβρις τῆς περιτομῆς; «Κάθε ψυχὴ ποὺ δὲν θὰ περιτεμθῇ θὰ ἐξαλωθρεθῇ»⁴¹, λέγει. Ἐγὼ ὅμως ἐθεράπευσα τὸν παραλυτικόν, ὁ ὅποιος δὲν εἶχε μερικὴν κάκωσιν, ἀλλὰ καθολικὴν ἀδυναμίαν.

Συνεπῶς «νὰ μὴ κρίνετε μὲ θάσιν τὰ ἐξωτερικά φαινόμενα μόνον».

³⁹ Ἰωάν. 7, 24.

⁴⁰ Ἰωάν. 7, 23.

⁴¹ Γεν. 17, 14.

“Ὡς ὑπακούωμεν εἰς τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, διότι δὲν ἐλέχθη διὰ τοῦς τότε ἀνθρώπους μόνον ἀλλὰ καὶ δι’ ἡμᾶς, ὥστε νὰ μὴ φθηνώμεν μὲ κανένα πρῶγμα τὸ δικαίον, ἀλλὰ νὰ πράττωμεν τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐπεὶ πτωχὸς εἴτε πλούσιος εἶναι καὶ εἰς, νὰ μὴ προσέχη τὰ πρόσωπα ἀλλὰ νὰ ἐξετάζη τὰ πράγματα. «Δὲν θὰ ἐλεήσῃς τὸν πτωχόν κατὰ τὴν ἀποιομὴν τῆς δ. καιροῦ-νης»⁴² λέγει. Τί σημαίνουν οἱ λόγοι αὗτοί; Νὰ μὴ συγκληθῇς οὔτε νὰ καμψῇς, λέγει, ἐάν συμβῇ νὰ εἶναι πτωχὸς αὐτὸς ποῦ ἔχει διαπραξεί τὴν ἀδικίαν. Καὶ ἐάν δὲν ἐπιτρέπεται, νὰ χαρίζομεθα εἰς τὸν πτωχόν, πολὺ περ σῶτερον δὲν ἐπιτρέπεται, αὐτὸ διὰ τὸν πλούσιον.

Αὐτὰ τὰ λέγω διχ. μόνον πρὸς τοὺς δικαστάς, ἀλλὰ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε εἰς καμίαν περιπτώσιν νὰ μὴ καταπατήται τὸ δικαίον, ἀλλὰ πάντοτε νὰ φυλάσσεται ἀκέραιον.

Ὁ Ἀναγνώστης λέγει «τὴν δικαιοσύνην δ. Κύριος. Ὁ ποὺ οὐκ ἀγαπᾷ τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ψυχὴν του»⁴³. Ὡς μὴ μισήσωμεν λοιπὸν τὰς ψυχὰς μας, οὔτε νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν ἀδικίαν. Διότι, ὅπως εἴπητε τὸ κέρδος αὐτῆς εἰς τὸ παρὸν εἶναι, μικρόν καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ μηδέν ἐνῶ εἰς τὸ μέλλον μᾶς προκαλεῖ μεγάλαν ζημίαν. Ἀλλὰ μᾶλλον οὔτε καὶ ἐδῶ θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἀδικίαν. Διότι, ὅταν μὲ πονηρὰ καὶ ἐνοχὸν συνείδησιν ἐπιδιώκομεθα εἰς τὴν τρυφὴν, μήπως αὐτὸ δὲν εἶναι κόλασις καὶ τιμωρία;

Ὡς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὸ δίκαιον καὶ ποτὲ εἰς καμίαν περπτώσιν ἂς μὴ βλάψωμεν τοὺς νόμους αὐτόν. Διότι, εἴ θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τῆς παροῦσαι ζωῆς, ἐὰν δὲν ἀπελθῶμεν, ἀφοῦ πάρωμεν μαζὶ

42 Ἐξ. 23, 3

43 Ματθ. 10, 5, 7

μας τὴν ἀρετὴν. Τί θὰ μᾶς συμπαράσται ἑκεῖ; Ἡ φιλικία καὶ ἡ συγγένεια καὶ ἡ χάρις τοῦ οἰουδηποτε, Καὶ δ. αὖ λέγω ἡ χάρις τοῦ οἰουδηποτε, Διότι εἴτε τὸν Νῶε εἴτε τὸν Ἰώβ εἴτε τὸν Δανιὴλ ἔχομεν πατέρα, δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ καθόλου αὐτό, ὅταν μᾶς ἔχουν προδώσει τὰ ἴδια τὰ ἔργα μας.

Ἀλλὰ εἶνα μόνον χρειαζόμεθα, τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς δηλαδὴ. Αὐτὴ ἔχει τὴν δυνάμιν νὰ μᾶς διασώσῃ καὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ αἰώνιον πῦρ. Αὐτὴ θὰ μᾶς κατευθύνῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν ὅποیان εἴθε δόλοι μας νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοπλοΐαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρότως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

«Μερικοί από τους Ιεροσολυμίτας έλεγαν· Δέν είναι αυτός που ζητούν να φονεύσουν; Ίδού όμως δημόσια και δέν τον λένουν τίποτε· Μήπως ήγνώσαν πραγματικά οι άρχοντες ότι αυτός είναι ο Χρυστός; Άλλά δ'· αυτόν έβρομεν από ποῦ είναι»¹

α* Τιποτε δέν υπάρχει ασκόπως εις την Άγιαν Γραφήν. (δ' ότι έχει γραφή υπό την φώτισιν του Άγίου Πνεύματος). Δι' αυτό ως εξετάζωμεν τά πάντα με ακρίβειαν· Διότι είναι δυνατόν και από μίαν λέξιν να έβρωμεν ολόκληρον διδασκαλίαν όπως συμβαίνει με τὸ κείμενον που έχομεν έμπροσθέν μας.

Δ' ότι «μερικοί από τους Ιεροσολυμίτας έλεγαν· Δέν είναι αυτός που ζητούν να φονεύσουν, Ίδου όμως δημόσια και δέν του λένουν τίποτε»· Δι' αὐτὸν λοιπὸν προσετέθη ἡ φράσις «μερικοί από τους Ιεροσολυμίτας»· Ἀποδεικνύει ὁ Εὐαγγελιστής ὅτι ἐκεῖνοι που είχαν ἀπολαύσει τὰ μεγαλύτερα θαύματα αὐτοῖ ἦσαν χειρότερο. ὁλων. Αὐτοὶ που εἶδαν τὸ μεγαλύτερον σημεῖον τῆς

1. Ιωάν. 7, 25-27

«Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωροῦντε εἰς τὴν παρουσίαν ὁμολοῖται ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλεγον εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι τὸν ἐγνώριζαν καὶ ὅτι δέν τὸν ἐγνώριζαν, ὅχι ἀντιφάσκον· ἄλλα ὅ· αὐτοὺς δεῖξαι ὅτι, είχαν μὲν κατὰ νοῦν τὴν γνώσιν τῆς θεότητός του, ἀλλὰ τὸν ἠρνούντο μετὰ τὰ ἔργα των· Ἐπίσης ἡ φράσις ἐξηγήσεται μετὰ οὐκ εὐρήστει· ἐξεπληρώθη καὶ ἐμέσως ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀλώσει των Ἱεροσολύμων· Τέλος, οἱ Ἰουδαῖοι ἀνταξίαν τὰ ἔθνη· «ἡμεῖς τὸν τῶν Ἑλλήνων», ἐπεὶ ἦσαν διεσπασμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἐν ἀντιθέσει μετὰ αὐτοὺς που ἔμεναν μόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην.

θεότητός του, ἀνέθεταν τὸ πᾶν εἰς τὴν κρίσιν των δ' ἐφθαρμένων ἀρχόντων.

«Ἡ δὲν ἦτο μεγάλο θαῦμα τὸ γεγονός· ὅτι ἐνῶ τοὺς εἶχε κυριεύσει· μόνια καὶ ἐπεδύωκαν να τὸν φονεύσουν καὶ περιεφέροντο καὶ τὸν ἀναζήτησαν διὰ να τὸν ἀφανίσουν, τώρα που τὸν είχαν εἰς τὰς χεῖράς των, να ἡσυχάζουν· ξαφνικά; Ποῖος τὸ ἔκαμεν αὐτό, Ποῖος ἐσθύισε τὴν τῶσιν των μανίαν,

Καὶ όμως, ὅποτε ἀπὸ τόσον μεγάλα θαύματα, κότε τὰς τὴν ἀνοησίαν καὶ τὴν μανίαν των· «Δέν είναι αὐτός που ζητοῦν να φονεύσουν»,· Πρόσεξε πῶς κατηγοροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των· «Τὸν ὅποιον ζητοῦν», λέγει, «να φονεύσουν καὶ δέν του λένουν τίποτε»· Καὶ οὐ μόνον δέν του λένουν τίποτε, ἀλλὰ καὶ ὅταν δημοσίᾳ ὁμιλῇ, σιωποῦν· Διότι ὅποιος ὁμιλεῖ δημοσίᾳ καὶ μετὰ καθεὶ λευθερίαν, αὐτὸς τοὺς ἐξοργίζει περισσότερο· Ἀλλὰ δέν ἔκαναν τίποτε.

«Μήπως ἠγνώσαν πραγματικά οἱ ἄρχοντες ὅτι· αὐτός είναι ὁ Χριστός»,·

Ἐπεὶ τί νομίζετε, Ποῖαν γνώμην ἔχετε δι' αὐτόν. Τὴν ἀντίθετον, λέγει ὁ Εὐαγγελιστής· Δι' αὐτό έλεγαν· «Ἀλλὰ δ'· αὐτόν ἔβρομεν ἀπὸ ποῦ είναι»,

Μεγάλη ἡ πονηρία καὶ ἡ ἐναντιολογία των· Δέν ἀκολουθοῦν οὔτε τὰς ἀποφάσεις των ἀρχόντων, ἀλλὰ παίρνουν ἄλλην διεφθαρμένην ἀπόφασιν ἀνταξίαν τῆς ἀνοησίας των·

«Γνωρίζομεν αὐτόν», λέγει, «ἀπὸ τοῦ εἶναι· Διὰ τὸν Χριστὸν όμως, ὅταν ἔλθῃ, κανεὶς δέν θὰ ξέρῃ ἀπὸ ποῦ εἶναι»².

Καὶ όμως οἱ ἄρχοντες, σας, ὅταν ἠρωτήθησαν, ἔλεγον ὅτι· «γεννᾶται εἰς τὴν Βηθλεέμ»³· Ἐπίσης μερικοί

2. Ιωάν. 7, 27

3. Ματθ. 2, 5.

ἄλλοι ἔλεγαν «Ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς ὠμίησεν εἰς τὸν Μωϋσῃ, ἀλλὰ οὐ αὐτὸν δὲν γνωρίζομεν ἀπὸ ποῦ εἶναι»⁴. (Κύτταξε λόγους μεθυσιμένων) Καὶ πάλιν «Μήπως ὁ Χριστὸς ἐρχεται ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν. Δὲν κατὰγεται. ἀπὸ τὴν κωμόπολιν Βηθλεέμ»⁵.

Εἶδες γνῶμην ἀνθρώπων ποῦ κατέχονται ἀπὸ μαλαίαν; Γνωρίζομεν καὶ δὲν γνωρίζομεν Ἄπὸ τὴν Βηθλεέμ ἐρχεται ὁ Χριστός. «Διὰ τὸν Χριστὸν ὅμως, ὅταν ἔλθῃ κανεὶς δὲν θὰ ξέρῃ ἀπὸ ποῦ εἶναι». Πῶς σαφέστερον ὑπάρχει, ἀπὸ τὴν διαμάχην αὐτὴν. Διότι, πρὸς ἕνα μόνον ἀπέβλεπαν, νὰ μὴ πιστεύουσιν θελαδὴ.

Καὶ ὁ Χριστὸς τί ἀπαντᾷ εἰς αὐτά.

«Μὴ γνωρίζετε καὶ ξέρετε ἀπὸ ποῦ εἰμαι καὶ δὲ, ἔχω ἔλθει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου. ἀλλ' ἐκεῖνος που μὲ ἀπέστειλε, εἶναι. ἀληθινὸς καὶ αἰεὶ δὲν τὸν γνωρίζετε»⁶. καὶ πάλιν «Εάν μὲ γνωρίζατε, θὰ ἐγνωρίζατε καὶ τὸν Πατέρα μου»⁷.

Κατὰ ποῖαν ἐννοίαν λοιπὸν τοὺς λέγει, ὅτι καὶ τὸν γνωρίζουν καὶ ξέρουσι ἀπὸ ποῦ εἶναι. καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τοὺς λέγει, ὅτι οὐτε αὐτὸν γνωρίζουν οὐτε τὸν Πατέρα του.

Δὲν ἀντιφάσκε, θεότατα. Μὴ σκέπτεσθαι κατὰ παρόμοιαι. Ἀντιθέτως, ἔχουσιν συνοχὴν καὶ οὐκ ἀνέπεισαν οἱ λόγοι. Ἄλλὰ ἄλλου εἶδους γινώσκοντες ἐννοεῖ ὅταν λέγῃ, «δὲν ξέρετε»⁸. ὅπως ὅταν λέγῃ «οἱ υἱοὶ τοῦ ἥλε εἶναι υἱοὶ κακοὶ καὶ δὲν γνωρίζουν τὸν Κύριον»⁹, καὶ πάλιν «Ὁ

4 Ἰωάν. 9, 29

5 Ἰωάν. 7, 41-42.

6 Ἰωάν. 7, 28

7 Ἰωάν. 4, 7

8 Ἰωάν. 7, 29

9 Ἀ. Βασ. Α' 2, 12

Ἰσραὴλ δὲν μὲ ἐγνώρισεν»¹⁰. Ὅπως λέγει καὶ Ἰσαῖας «Ὁμολογοῦν ὅτι γνωρίζουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα τῶν τῶν ἀρνούνται».

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζῃ ἐκεῖνος που νομίζει ὅτι γνωρίζει.

Τὸ ἐξῆς τοὺς λέγει. θελαδὴ Ἐάν μὲ ἐγνωρίζατε, θὰ ἤξερατε ὅτι εἰμαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Διότι τὸ «πῶθεν εἰμι», δὲν ἀναφέρεται. ἐδῶ εἰς τὸν τόπον καὶ αὐτὸ ἀποδεκνύεται ἀπὸ τὴν συνέχειαν. «Δὲν ἔχω ἔλθει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλ' ἐκεῖνος που μὲ ἐστειλεν εἶναι. ἀληθινὸς καὶ αὐτὸν σεῖς δὲν τὸν γνωρίζετε». Ἄγνοον ἐδῶ ἐννοεῖ τὴν ἄγνοον που προκύπτει ἀπὸ τὰ ἔργα, ὅπως καὶ Ἰσαῖας λέγει «Ὁμολογοῦν ὅτι γνωρίζουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα τῶν τῶν ἀρνούνται». Διότι ἡ ἀμαρτία δὲν προήρχετο ἀπὸ ἄγνοον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κακίην καὶ πονηρίαν διάθεσιν. καὶ ἐπειδὴ τὸ γνωρίζουσι αὐτὸ, ἐπιθυμοῦν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἄγνοον.

Ἀλλὰ ποῖον εἶρμόν ἔχουν τὰ λεγόμενα, διότι κατὰ ποῖαν λογικὴν, ἐνφ' ὅψει νὰ τοὺς ἐλέγχῃ ἐπαναλαβὴ θάνατο. τοὺς ἰδικούς τῶν λόγους.

Πραγματικὰ, ὅταν ἐκεῖνοι εἶπαν «Δὲν αὐτὸν γνωρίζομεν ἀπὸ ποῦ εἶναι», ὁ Ἰησοῦς ἐπρόσθεσεν «Καὶ μὲ γνωρίζετε». Διὰ τὴν, μήπως ἐκεῖνοι εἶπαν ὅτι «δὲν σὲ γνωρίζομεν». Καὶ αὐτοὶ λοιποὶ τὸ ἴδιον ἔλεγαν, ὅτι «σὲ γνωρίζομεν». ἀλλὰ λέγοντες τὸ «γνωρίζομεν ἀπὸ ποῦ εἶναι», τίποτε ἄλλο δὲν ἐννοοῦσαν, παρὰ ὅτι κατὰγεται ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ τέκτονος, ἐνφ' ὅ ὁ Κύριος τοὺς ἀνύψωνε πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅταν τοὺς ἔλεγεν «Γνωρίζετε ἀπὸ ποῦ εἰμαι». Ἀληθεῖς, ὅχι ἀπὸ ἐκεῖ που ὑποπτεύεσθε, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖ που εἶναι ἐκεῖνος που μὲ ἀπέστειλεν. Διότι ὅταν τοὺς εἶπεν ὅτι «δὲν ἤλθα ἀπὸ

10 Ἰσ. 1, 3.

11 Τίτ. 1, 16

τόν ἑαυτὸν μου» αὐτὸ ὑπακύνισσεν, ὅτι δηλαδὴ ἤξεραν ὅτι τὸν ἀπέστειλεν ὁ Πατήρ, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸ ἀπεκάλυπταν.

Συνεπῶς τοὺς ἐλέγχει μὲ δυο τρόπους, κατὰ πρῶτον διότι φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἀποκαλύπτει ὅσα ἔλεγον μυστικῶς μεταξύ των καὶ δεύτερον διότι ἐφανερώσε καὶ τὰς ἀποκρυφούς σκέψεις τῶν Δηλαδῶν ὡς νὰ τοὺς ἔλεγεν Δὲν εἶμαι κανεὶς ἀπὸ τοὺς περιφρονημένους, οὔτε κόποις ποὺ ἦλθε χωρὶς σκοπόν.

«Ἄλλ' εἶναι ἀληθινὸς ἐκεῖνος ποὺ μὲ ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν σεῖς δὲν τὸν γνωρίζετε». Τί σημαίνει, «εἶναι ἀληθινὸς ἐκεῖνος ποὺ μὲ ἀπέστειλε»; Ἐάν εἶναι ἀληθινός, ἄρα μὲ ἀπέστειλε διὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἐάν εἶναι ἀληθινός, εἶναι φυσικὸν καὶ ὁ ἀπεσταλμένος του νὰ εἶναι ἀληθινός.

6. Ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλον τρόπον τὸ ἐπιτυχάνει αὐτὸ καὶ τοὺς ἀποστομῶναι μὲ τοὺς ἰδίους τοὺς λόγους των. Ἐπεὶ δὴ δηλαδὴ ἔλεγον «Διὰ τὸν Χριστόν, ὅταν θὰ ἔλθῃ, κανεὶς δὲν γνωρίζει, ἀπὸ τοῦ εἶναι», τοὺς ἀποδοκνύει, ὅτι καὶ μὲ θάσιν τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ἴδιος εἶναι ὁ Χριστός. Διότι ἐκεῖνοι τὸ «κανεὶς δὲν γνωρίζει» τὸ ἔλεγον διὰ νὰ ἀντιᾶσταιλοῦν κάθε τοπικὸν προσδιορισμὸν. Ὁ Κύριος ὅμως καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἀποδοκνύει ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Χριστός διότι προῆλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα. Καὶ σὲ κάθε περίπτωσιν τονίζει, ὅτι αὐτὸς μόνον γνωρίζει καλὰ τὸν Πατέρα. Ὅπως βίαια λέγει «Ὅχι ὅτι ἔχει ἰδεῖ κανεὶς τὸν Πατέρα, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν»¹².

Τὰ ὅσα εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐξώρυσαν. Διότι μὲ τὰ νὰ τοὺς εἶπῃ ὅτι «δὲν γνωρίζετε αὐτόν» καὶ τὸ ὅτι τοὺς ἠλεγξε ὅτι, μολοῦντο ἔχουν γνῶσιν προσποιούνται

¹² Ἰωάν. 6, 46

ὅτι ἀγνοοῦν, ἦσαν αὐτὰ ἀρκετὰ διὰ νὰ τοὺς προσβά-
λουν καὶ νὰ τοὺς ἐξοργίσουν.

Ἐξήτουν τότε νὰ τὸν πιασοῦν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἠπλώσεν ἐπάνω του τὸ χεῖρ του, διότι δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμῃ ἡ ὥρα του.¹³

Βλέπεις ὅτι αὐτοὶ ἀοράτως συγκρατοῦνται, καὶ ὅτι ὁ θυμὸς χαλινούται, Δ. σ. ὅμως δὲν εἶπεν ὅτι τοὺς συνεκράτει ἀοράτως, ἀλλ' εἶπεν ὅτι «δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμῃ ἡ ὥρα του», ἠβέλησαν ὁ Εὐαγγελιστὴς νὰ διμύλῃσιν σύμφωνα μὲ τὰ ἀνθρώπινα δεδομένα καὶ κατὰ τὸν ταπεινότερον, ὥστε νὰ θεωρήσῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι καὶ ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν λέγει πάντοτε τὰ ἀνωτέρα δι' αὐτόν παρεμβάλλει καὶ αὐτὰ τὰ ταπεινότερα.

Ὅταν δὲ λέγῃ ὁ Κύριος «ἔτι εἶμαι ἀπὸ αὐτόν», δὲν ἐννοεῖ ὅτι μαθαίνει, ὅπως οἱ προφῆται, ἀλλ' ὅτι βλέπει τὸν Θεόν καὶ εἶναι μαζί του «τὸν γνωρίζω», λέγει, «διότι ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ αὐτόν».

Βλέπεις ὅτι πρὸς κάθε κατεύθυνσιν αὐτὸ ἐπιθυμεῖ νὰ τονίσῃ, τὸ ὅτι «δὲν ἦλθα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου» καὶ ὅτι «ἐκεῖνος ποὺ μὲ ἀπέστειλεν εἶναι ἀληθινός» καὶ ὅτι ἐκεῖνο καταπολεμεῖ κυρίως τὸ νὰ μὴ θεωρηθῇ ξένος τρὸς τὸν Θεόν.

Καὶ πρόσθε πᾶσαι μεγάλοι εἶναι τὸ κέρδος τῶν ταπεινῶν λόγων. Διότι ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ πολλοὶ γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἔλεγον «Ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστὸς μήπως θὰ κἀν περισσότερα θαύματα ἀπὸ ὅσα κάνει αὐτός»¹⁴.

Πόσα θαύματα ἔκανε, Διότι μέχρι τώρα τρία θαύματα ἀνέφερεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὸ θαῦμα τοῦ οἴνου, τὴν

¹³ Ἰωάν. 7, 30

¹⁴ Ἰωάν. 7, 31

θεραπεία τοῦ παραλύτου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλικοῦ καὶ τίποτε περισσότερο δὲν ἐηγέρθη. Ὅθεν εἶναι φανερόν αὐτὸ ποι πολλὰκις εἶπαι, ὅτι δηλαδὴ οἱ Εὐαγγελιστὰι παραλείπουσι τὰ περισσότερα γεγονότα καὶ δι' ἐκεῖνα μόνον κάνουν λόγον διὰ τὰ ὅποια οἱ ἄρχοντες ἐδείκνυσαν κακὴν συμπεριφορὰν.

«Εξήτουν λοιπὸν νὰ τὸν πιάσουν» καὶ νὰ τὸν φονεύσουν. Ποῖοι; Ὅχι βέβαια τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπεθύμει τὴν ἐξουσίαν οὔτε καὶ γίνεται δοῦλον εἰς τὸν φθόνον. Ἀλλὰ οἱ ἱερεῖς. Διότι οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλῆθους ἔλεγον· «Ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστὸς μήπως θὰ κάνῃ περισσότερα θαύματα;»

Βέβαια οὔτε ἡ ἀντιλήψις αὐτῆς ἦτο ἡ ὑγιὲς πίστις ἀλλὰ ἦτο ἡ πίστις τοῦ χυδαίου ὄχλου. Διότι ἀφοῦ λέγουν, «ὅταν ἔλθῃ», ἀποδεικνύουσι ὅτι δὲν ἐπίστευσαν ἀπολύτως ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Χριστός.

Ἡ μήπως ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν τὸ ἀκόλουθον, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀνωτέρω γνώμη διετυπώθη ὡς ὑπόθεσις, ἀπὸ τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ. Διότι ὅπως οἱ ἄρχοντες ἐφρόντιζαν μὲ μεγάλον ζήλον νὰ ἀποδείξουν πρὸς πάντας κατεύθυνται ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός, ἔτσι καὶ τὰ πλῆθη εἶπαν· Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός. Μήπως ἐκεῖνος θα εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ αὐτόν, τὸ ἵδιον ἀκριβῶς ποῦ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὅσοι ἔχουν χαμηλὴν θρησκευτ. μὴν πίστιν δὲν προσελκύονται οὔτε ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν οὔτε ἀπὸ τὰς διηγητορίας παρὰ μόνον ἀπὸ τὰ θαύματα.

«Οἱ Φαρισαῖοι ἤκουσαν τὸν κόσμον νὰ ψευρίζῃ καὶ ἔστειλαν ὑπηρέτας, διὰ νὰ τὸν πιάσουν»⁶

Βλέπεις ὅτι ἡ κατάλυσις τῆς ἀργίας τοῦ Σαθεθάτου ἦτο πρόσχημα, Ἐκεῖνο ποῦ τοὺς ἀπασχολεῖ κυρίως ἦ

το αὐτό⁶. Ἐδῶ λοιπὸν ἐπειδὴ δὲν ἡμποροῦσαν νὰ τοῦ ἀποδώσουν καμμίαν κατηγορίαν, οὔτε θὰ τοὺς λόγους του οὔτε διὰ τὰς πράξεις του, ἤθελαν νὰ τὸν συλλάβουν ἐξ αἰτίας τοῦ πλῆθους.

Καὶ οἱ ἴδιοι δὲν εἶχαν τὴν τόλμην, ἐπειδὴ ὕποπτευον τὸν κίνδυνον, δι' αὐτὸ ἔστειλαν τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἐκτεθῶσι. Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη τῶν διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ πόση ἡ μανία τῶν. Ἡ μάλλον πόση μεγάλη εἶναι ἡ ἀνοησία τῶν. Ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι ἐπεχειρήσαν πολλὰς φορὰς νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν καὶ δὲν τὸ ἐπέτυχαν, διὰ αὐτὸ ἀνέθεσαν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τοὺς ὑπηρέτας, διὰ νὰ καταπραΰνουν ἀπλῶς τὸν θυμὸν τῶν Μοναχῶν. Πολλὰ τοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς καὶ κατὰ τὸ θαῦμα ποῦ ἔκανε εἰς τὴν κολυμβήθραν⁷, δὲν ἔκαναν ὅμως παρομοίαν ἐνέργειαν. Ἐκάναν θεόσια λόγον διὰ συλλήψιν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπεχείρησαν. Εἰς τὴν προκειμένην ὁμως περίπτωσιν δὲν ἡμποροῦν πλέον νὰ ὑποφέρουν ὅλα. διότι ὁ κόσμος ἐπρόκειτο νὰ τρέξῃ κοντὰ του.

Καὶ ὁ Χριστὸς τ. ἔκρινεν.

«Ὅλον χρόνον θὰ εἶμαι ἀκόμῃ μαζί σας»⁸. Ἐνῶ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καταπλήξῃ καὶ νὰ ἐκφοβήσῃ τοὺς ἀκροατάς του, λέγει λόγους πλήρεις ταπεινότητος. Δηλαδὴ, ὡς νὰ ἔλεγεν· Διὰ φροντίζετε νὰ μὲ φονεύσετε καὶ νὰ μὲ ἀφανίσετε. Κάνετε ὑπακοήν ὅλον χρόνον καὶ δὲν θὰ ἀνέχθῶ νὰ μὲ κατέχετε ἔστω καὶ ἐν τῷ θανάτῳ.

Εἰς τὴν συνέχειαν διὰ νὰ μὴ νομισθῇ κανεὶς ὅτι τὸ «ὅλον χρόνον» θὰ εἶμαι ἀκόμῃ μαζί σας» σημαίνει τὸν κοινὸν θάνατον, (διότι αὐτὸ ἐνόμισαν), διὰ νὰ μὴ νομισθῇ λοιπὸν κανεὶς αὐτὸ καὶ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον δὲν ἔ

6. Νὰ πείσῃ τὸν λαόν ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο ὁ Μεσσίας.

7. Πρὸς Ὁμ. 5. 1. ἐξ.

8. Ὁμ. 7. 33.

καὶ καμῖαν ἐνέργειαν προσέθεσεν «καὶ ὅπου εἶμαι ἐγὼ, δὲν ἢμπορεῖτε σφεῖς νὰ ἐλθετε»¹⁹. Ἐάν ὁμως ἐπρόκειτο νὰ παραμείνῃ νεκρός, τότε ἢμποροῦσαν νὰ ὑπάγουν, ὁ ὅτι ὅλοι ἐκεῖ ἀπερχόμεθα.

Τὰ ὅσα εἶπεν ὁ ἰησοῦς συνεκίνησαν τοὺς πλεόν ἃ πλοῦς ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἐνῷ τοὺς θρασεῖς τοὺς ἐφόβησαν. Ἄντ' θεία οἱ φιλαμαθέστεροι ἔσπευδαν νὰ τὸν ἀκροασθοῦν, ἐπεὶ δὴ ἐνόμιζαν ὅτι ὀλίγος χρόνος ὀπολείετα, ἀκόμη καὶ δὲν ὑπῆρχε δυνατότης νὰ ἀπολαμβάνουν συνεχῶς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν.

Καὶ δὲ εἶπεν ἀπλῶς, εἶμαι ἐδῶ, ἀλλὰ «εἶμαι μαζί σας». Δηλαδή, εἴτε με ὁ ὥκετε εἴτε με ἐξορίζετε, ὁ ἃ μικροὶ χρονικὸν διάστημα δὲν θὰ παύσω νὰ τακτοποιῶ ὅ,τι εἶναι, πρὸς τὸ συμφέρον σας καὶ νὰ σᾶς λέγω τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν σωτηρίαν σας καὶ νὰ σᾶς συμβουλεύω.

«Καὶ θὰ ὑπάγω εἰς ἐκεῖνον ποὺ με ἀπέστειλεν»²⁰. Οἱ λόγοι αὗτοι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ φοβήσουν καὶ νὰ προκαλέσουν ἀγωνίαν. Διότι, φανερώνουν ὅτι, θὰ τὸν χρεασθοῦν «θὰ με ζητήσετε», λέγει, ὅχι μόνον δὲν θὰ με λησμονήσετε ἀλλὰ «θὰ με ζητήσετε καὶ δὲν θὰ με εὑρεσθε»²¹.

Καὶ τότε τὸν ἀνεξήτησαν οἱ Ἰουδαῖοι, Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει ὅτι καὶ γυναῖκες ἐκέλευσαν δι' αὐτόν²². Εἶναι δὲ φυσικὸν καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἀμέσως ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐκυριεύετο ἡ πόλις²³ νὰ ἐνθυμηθοῦν τὸν

19 ὡάν. 7, 34.

20 Ἰωάν. 7, 34.

21 ὡάν. 7, 34.

22 Πρὸβλ. Λουκ. 23, 27.

23 Πρόκειται διὰ τὴν κατὰ τὸν ἑρρακλῆμον ἀπὸ τὸν Ἰσταν τὸ 70 μ.Χ.

Ἰησοῦν καὶ τὰ θαύματά του καὶ νὰ ἀναζητοῦν τὴν παρουσίαν του.

Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν τὰ προσέθεσεν, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς προσελκύσῃ. Πραγματ. καὶ, τὸ ὅτι ὁ χρόνος ποὺ ὀπείλειτο ἦτο ὀλίγος καὶ τὸ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν θὰ τὸν ἐπόθουν καὶ ἀκόμη τὸ ὅτι δὲν θὰ ἡδύναντο πλεον νὰ τὸν εὑρουν ἦσαν ἱκανὰ νὰ πείσουν τὸν καθέναν νὰ ἐλθῇ πλησίον του. Ἐάν ὁμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ποθητὴ ἡ παρουσία του, δὲν θὰ ἐφαίνετο ὅτι τοὺς εἶπε κατὰ μέγαλον. Πάλιν ὁμως, ἐάν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ποθητὴ καὶ ἢμποροῦσαν νὰ τὸν εὑρουν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ τοὺς ἐτάρασσαν τὴσιν.

γ' Ἐπίσης, ἐάν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι μαζί των διὰ μέγαλον χρονικὸν διάστημα, θὰ καθίσταντο ἀδιάφοροι. Ὡρα ὁμως ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τοὺς παραθεῖ καὶ τοὺς φαστίζει.

Ἡ φράσις «θὰ ὑπάγω πρὸς ἐκεῖνον ποὺ με ἀπέστειλεν» ἀποτελεῖ ὅπως εἶναι ὅτι δὲν θὰ πάθῃ καμμίαν θλάσθιν ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς των καὶ ἀκόμη ὅτι τὸ πάθος του εἶναι ἐκούσιον.

Δυσ. λοιπὸν προφητείας εἶπεν ἄφ' ἑνὸς μὲν ὅτι θὰ ἀπέλθῃ μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ ἄφ' ἑτέρου ὅτι αὐτοὶ δὲν θὰ ὑπάγουν πρὸς αὐτόν. Τὸ νὰ προλέγῃ κανεῖς τὸν θάνατόν του δὲν ἀνήκει εἰς τὰς δυνατότητας τοῦ ἀνθρώπου. Διότι κύτταξε τὸν αὐτὸ ποὺ λέγει· «Γνώρισέ μου, Κύριε, τὸ τέλος μου καὶ ποῦ εἶναι ὁ ὄρισμός των ἡμερῶν μου, διὰ νὰ μάθω εἰς τί ὕστερῶν»²⁴. Κανεῖς ὁμως δὲν τὸ εἰσθεῖν αὐτὸ ποτὲ Ἄπὸ τὸ εἶναι διαθεσθαίῳ. τὸ ἀλλο²⁵.

24 Ψαλμ. 38, 5.

25 Ἀπὸ τὴν πρόρρησιν τοῦ θανάτου ἐπαληθεύετο τὸ ὅτι δὲν θὰ ἢμποροῦσαν νὰ ὑπάγουν πλησίον του.

«Ἐχω τὴν γνώμην ὅτι κάνει κάποιον ὑπαυγμόν καὶ πρὸς τοὺς ὑπηρέτας καὶ ἴτι καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπειθάνει τὸν λόγον, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ τοὺς συνεκλόνισεν, ἐπειδὴ τοὺς ἀπέδειξε ὅτι ἐγνώριζε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεώς των Διηλαθῆ, ὡς νὰ τοὺς ἔλεγεν Περμεινάτε ὄλγον καὶ ἴθα φυγώ»

«Ἐλεγον λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι μεταξύ των Ποῦ πρόκειται νὰ ὑπάγῃ αὐτός.»²⁶

Καὶ ὁμῶς αὐτοὶ ποὺ εἶχαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀπαλαγοῦν ἀπὸ τῆς παρουσίας του, τοὺ ἔκαναν τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ τὸν ἐλέγουν, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐρωτοῦν ποῦ θὰ ὑπάγῃ ἀλλὰ νὰ ἀναφωνήσουν· Μᾶς εὐχαριστεῖ ἡ εἰδησις αὐτὴ καὶ πότε θὰ πραγματοποιηθῇ Ἄλλὰ συνεκινήθησαν κάπως ἀπὸ τὰ λεχθέντα καὶ συζητοῦν μεταξύ των καὶ διατυπώνουν ἀνοήτους εἰκασίας διὰ τὸ ποῦ σκοπεῖ νὰ ὑπάγῃ

«Μήπως πρόκειται νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων.»²⁷

Τὸ σημεῖον ἢ φράσις «εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων»

Ἔτσι ὠνόμαζαν οἱ Ἰουδαῖοι τὰ ὀάφορα ἔθνη, ἐπειδὴ ἦσαν διεσπαρμένα εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ ἤρχοντο χωρὶς περιορισμοὺς εἰς ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των. Καὶ οἱ ἴδιοι ὁμῶς ὠφίσταντο τὸ ὄνειδος αὐτό, διότι, καὶ αὐτοὶ ἦσαν διασπορά· Παλαιότερον δέδοια ὁλόκληρον τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἦτο συγκεντρωμένον εἰς ἓνα τόπον καὶ δὲν ὑπῆρχε δυνατότης νὰ εὕρῃς ἄλλου Ἰουδαίου παρὰ εἰς τὴν Παλαιστίνην μόνον. Πέραν αὐτῶν διασπορὰν ὠνόμαζαν καὶ τοὺς Ἕλληνας, διὰ νὰ τοὺς περιπαίξουν καὶ νὰ καυχηθοῦν διὰ τὸ ἔθνος των.

²⁶ Ἰωάν. 7, 35

²⁷ Ἰωάν. 7, 35

Πο.α εἶναι λοιπὸν ἡ σημασία τοῦ «ὅπου θὰ ὑπάγῃ ἐγὼ σεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἔλθετε».

Διότι τότε οἱ Ἰουδαῖοι ἀναιμινύοντο μὲ τοὺς Ἕλληνας, καὶ εἰς κάθε σημεῖον τῆς οἰκουμένης ὤπληχαν Ἰουδαῖοι. Συνεπῶς, ἐὰν ἐννοοῦσε τοὺς Ἕλληνας, δὲν θὰ ἔλεγεν «ὅπου δὲν δύνασθε νὰ ἔλθετε» Ὅταν δὲ ἀνερωτήθησαν «Μήπως πρόκειται νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων;» δὲν εἶπαν διὰ νὰ τοὺς λυμάνετα, ἀλλὰ «διὰ νὰ τοὺς διδάσκῃ»²⁸ Ἔτσι λοιπὸν ἀφῆσαν τὴν ὀργὴν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τοὺς λόγους του. Διότι, ἐὰν δὲν ἐπίστευαν, δὲν θὰ συνεζήτειν μεταξύ των ποῖα ἡ σημασία τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ

Ἄλλ' αὐτὰ μὲν ἐλέχθησαν πρὸς ἐκείνους, ὑπάρχει ὁμῶς φόθος μήπως ἰσχύουν καὶ δ' ἡμᾶς τὰ λεγόμενα, ὅτι, δηλαδὴ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ὑπάγωμεν ὅπου εἶναι ὁ Ἰησοῦς, διὲ αἰτίας τῆς ζωῆς μας ποὺ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἁμαρτίας. Καὶ ὁ αὐτὸς μαθητὴς λέγει· «Θέλω ὅπου εἶμαι ἐγὼ νὰ εἶναι μαζί μου καὶ ἐκεῖνοι»²⁹ ἐνῶ δ' ἡμᾶς φοβοῦμα, μήπως λεχθῇ τὸ ἀντίθετον, ὅτι «ὅπου εἶμαι ἐγὼ, δὲν δύνασθε νὰ ἔλθετε» Διότι, ὅταν πράττωμεν ἀντίθετα πρὸς τὰς ἐντολάς του, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖ, Ἄλλωστε καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐὰν κανεὶς ἀπὸ τοὺς στρατευμένους ἐνεργεῖ κατὰ τὸν ὀνέξαν τοῦ θ.α.σ. λέως ὅχι μόνον δὲν θὰ ἡμπαρέσῃ νὰ ἴδῃ τὸν θ.α.σ. ἀλλὰ ἀφοῦ χάσῃ τὴν θέσιν του, θὰ ὀποστή καὶ τὴν χε.ροτέραν τ.β.ω.ρίαν.

Πραγματικὰ, ὅταν εἰμεθα ἀρπαγες, πλεονέκται, ἄδικοι καὶ ἐπιθετικοὶ ὅταν δὲν τηρῶμεν τὴν ἐντολὴν τῆς ἐλεημοσύνης, δὲν θὰ βυνηθῶμεν νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖ, ἀλλὰ θὰ πάθωμεν διὰ συνέθη εἰς τὰς μωρὰς παρθένοους.

²⁸ Ἰωάν. 7, 35

²⁹ Ἰωάν. 17, 24.

Διότι δὲν ἠμπούρουσαν νὰ ἐσέλθουν ἐκεῖ ποὺ ἔκρετε, ἀλλ' ἀνεχώρησαν, ὅταν ἐσθῆσαν αἱ λαμπάδες των. Διὰ τοῦτο, ὅταν τις ἐγκατέλειπεν ἡ χάρις. Τὴν φλόγα ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐδέχθημεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν³⁰ μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν θέλωμεν θὰ τὴν καταστήσωμεν ζωηροτέραν, ἐν ὅμως δὲν θέλωμεν, γρήγορα θὰ τὴν χάσωμεν. Καὶ ὅταν σθῆσῃ αὕτη, δὲν παραμένει τίποτε ἄλλο παρὰ σκότος μέσα εἰς τὰς ψυχὰς μας. Ὁ πῶς δηλαδὴ, ὅταν κατὴν ἡ λαμπὰς ὑπάρχει πολὺ φῶς καθ' ὁμοίον τρόπον, δίδει τελειώσῃ, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ γίνῃ σκότος. Δι' αὐτὸ λέγει. «Τὸ Πνεῦμα μὴ τὸ σθῆναι»³¹. Καὶ σθῆναι, ὅταν δὲν ἔχῃ ἔλαιον, ὅταν φυσίξῃ δυνατὸς ἀνεμὸς πέραν τοῦ συνήθους, ὅταν συμπέζεται καὶ στενωχῶρῆται, (διότι πραγματικὰ ἔτσι σθῆναι ἢ φωτισθῆναι). Κυριεύεται δὲ τὸ Πνεῦμα ἀπὸ τὰς θύο-τ καὶ φροντίδας καὶ σθῆναι ἀπὸ τὴν ποιηρὰν ἐπιθυμίαν.

Τίποτε ἀπὸ τὰ ἀναφερθέντα δὲν σθῆναι τόσον τὴν φλόγα αὐτὴν ὅσον ἡ ἀπανθρωπία, ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀρπαγὴ. Διότι ὅταν δὲν ἔχῃ ἔλαιον καὶ ρίψωμεν νερὸ ψυχρὸν, (αὐτὸ εἶναι ἡ πλεονεξία, ποὺ παγώνει τὰς ψυχὰς τῶν ἀδικουμένων μετὰ τὴν λύπην) πῶς θὰ ἠμπορέσῃ λοιπὸν νὰ παραμείνῃ ἀναμμένη.

Θὰ ἀποθάνωμεν φέροντες μαζί, μας κόνιν καὶ τέφρον καὶ πολὺν καπνόν, ποὺ θὰ μᾶς κατηγορῇ ὅτι ἐσθῆσαμεν τὰς λαμπάδας. Διότι ὅποιος ὑπάρχει, καπνὸς, κατ' ἀνάγκην, κάποιον πῦρ ἔχει σθῆσαι. Ἀλλ' εἶθε νὰ μὴ συμβῇ νὰ ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τοῦ λέγει. «Δὲν οἶδα γινώσκω»³². Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν αὐτὴν, παρὰ μόνον, ὅταν ἴδωμεν ἕνα πτωχόν καὶ συμπεριφερόμεθα ὥς νὰ μὴ τὸν ἀντικρύσωμεν; Ὅταν

ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τὸν πενῶντα Χριστόν, θὰ μᾶς ἀγνοήσῃ καὶ αὐτός, ὅταν θὰ χρειάζωμεθα τὸ ἐλεός του. Καὶ δικαίως. Διότι, ὅποιος ἀδιαφορεῖ διατὸν θλιβόμενον καὶ δὲν δίδει, ἀπὸ τὰ ἴδια καὶ του, πῶς θὰ ζητήσῃ νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐκεῖνα ποῖ δὲν τοῦ ἀνηκούν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν σὰς παρακαλῶ νὰ κάνωμεν τὰ πᾶν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦμεν ὅλους τοὺς τρόπους, ὥστε νὰ μὴ μᾶς λείψῃ τὸ ἔλαιον, ἀλλὰ νὰ ἀνάψωμε τὰς λαμπάδας μας καὶ νὰ εἰσεέλθωμεν μαζί, μετὰ τὸν νυμφίον εἰς τὸν νυμφῶνα, τὸν ὁποῖον εἶθε ὅλοι νὰ ἐπιτυχώμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαζί μετὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀσκή-κε, ἡ δοξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

³⁰ Κατὰ τὸ δόγμα

³¹ Α. Θεοσ 5, 19.

³² Ματθ 25, 12.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ' (51)

(Ιωάν. 7, 37-44)

«Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν» τὴν μεγάλην τῆς ἐορ-
τῆς ἑορτάστῃ¹ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐφώνησε θύναται. Ἐάν καί τις ὁ
φῶς ὡς εἶπεν εἰ, εἰς καὶ ὡς π.ρ. ἑκείνος πάλιν πιστεύει εἰς
ἐμέ, ὅπως ἔφην ἡ Γραφή² θὰ ῥέξουν ἀπὸ τῆς καρ-
πότητος τοῦ ὕδατος ζῶντος.³

α* Ὅσοι ἔρχονται νὰ ἀκούσουν τὸ θεῖον κήρυγμα

1. Πρόκειται πιθανότατα διὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν πρὸς τὴν Ἁ-
ραβ 29, 35 (Λευκ. 23, 36) κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ἄφηκε τὰς σκι-
νάς καὶ μετέβησαν ἐν ἀπονευτικῶς εἰς τὸν ὑπὸν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔπα-
ν ἡσυχία ὁ καθέως εἰς τὸν ὅσον τὰ.

2. Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ ἄλλοι διδάσκαλοι ἐδίδασκαν καθήμε-
νο. Ἐδῶ θύμας δὲ νὰ τοῦσι τὴν σφαιρικότητα τῶν λόγων του,
ὅχι μόνον ἀντιθέτως, ἀλλὰ καὶ φανερὰς δυνατὰς.

3. Ὁ Κύριος παίρνει ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ τοὺς λόγους αὐτοὺς
ἀπὸ τῆς ἐκείνης τοῦ ἐλάμψοντος χώρου κατὰ τὴν τελευταίαν αὐ-
τὴν ἡμέραν, καθὼς ἦν μετεβάνον νὰ ἀντλήσῃ ἐξ ὕδατος ἀπὸ τῆς κο-
λυμβήθρας τοῦ Σαλαμ. τὰ ὅτι οὗτοι ἔχοντο ὡς σπονδὴν ἐπὶ τοῦ
θυσιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων.

4. Τὸ χωρίον δὲ ἀφόδρος ἐρμηνεύεται. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἡσυχίαν
ἀναφέρεται ἐδῶ εἰς τὴν φράσιν ποταμοὶ ὕδατος, ἡ ὁποία ἀποντῶ-
εἰς χωρία τῆς Π. Δ. πρὸς τὴν θουκὴν ἀνεν γινώσκοντο κατὰ τὴν ἐορ-
τὴν ταύτην. Ὁ Χρυσόστομος σταθερὰ διαφέρει καὶ τὸ χωρίον, ὅπως
θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἡ πιθανωτέρα ἐρμηνεία εἶναι ὅτι ὁ Κύ-
ριος ἀναφέρεται ἐδῶ γενικῶς εἰς ἀλήθειαν προκηρυτταμένην δὲ
ἐλλογῶν λέξεων ὑπὸ τῶν προφητῶν. ἔχον ὅτι ὅμοι προφητείας αἱ
Ἰσα 44, 3, 58, 11, ἠὲλ 3, 18, Ζαχ 14, 8, εἰς 47, 1.

5. Ἰωάν. 7, 37, 38.

Εἰς τὴν ἀντιφάσιν αὐτὴν ὁ ἐρὸς Χρυσόστομος ἀφ' ἑνὸς μέ-

καὶ εἶναι προσεκτικοὶ εἰς τὴν πίστιν πρέπει νὰ κατέ-
χωνται ἀπὸ τὸν σφοδρὸν πόθον τῶν διψώντων καὶ ἀνὰ
λόγον ἐπιθυμῶν νὰ ἀνάπτουν μέσα τῶν, διότι ἔτοι. θὰ
ἡμπορέσουν νὰ συγκρατήσονται μὲ ἀσφάλειαν τὰ λεγόμε-
να. Ἀλλ' ὅσοι καὶ οἱ διψῶντες, ὅταν παρῶν εἰς τὰς
χεῖρας ἑνὸς ποτήρι με νερό, τὸ πίνουν μὲ μεγάλην προ-
θυμίαν καὶ τότε ἡσυχάζουν.

Καθ' ὅμοιον λόγον τράπον καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν θεῖ-
ων λόγων, ἐάν τοὺς ἀκούουν καὶ τοὺς δέχονται, μὲ εἶπεν,
δὲν θὰ κουρασθοῦν ποτέ, μέχρις ὅτου νὰ ἐκμίσθουν τὰ
πάντα. Διὰ τὸ ὅτι πρέπει συνεχῶς νὰ διψῶμεν καὶ νὰ
πεινώμεν πνευματικῶς λέγει ὁ Κύριος· «Μακάριοι ὅσοι
πεινοῦν καὶ διψοῦν τὴν δικαιοσύνην»⁶.

Καὶ ἐδῶ λέγει ὁ Χριστός· «Ἐάν κανεῖς διψῶ, ὡς ἔλ-
θῃ εἰς ἐμέ καὶ ὡς πίῃ». Οἱ λόγοι αὗτοι ἔχουν τὴν ἀκο-
λουθὸν σημασίαν. Κανένας δὲν προσελκύει ἀναγκαστι-
κῶς καὶ διαίως, ἀλλὰ ἐάν κανεῖς ἔχῃ μεγάλην προθυ-
μίαν, ἐάν κα γέται ἀπὸ τὸν πόθον, αὐτὸν προσκαλῶ
ἐγώ.

Καὶ δὲ αὐτοὶ λόγον ἐπεσημάνειν ὁ Εὐαγγελιστὴς

ἐρμηνεύων τὴν φράσιν «ποταμοὶ ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ ρεῖσονται»
ὕδατος ζῶντος δηλοῖ ὅτι σημαίνει τὴν ἀφθονίαν χάριτος τοῦ Ἁγί-
ου Πνεύματος, μὲ τὴν ὁποίαν δυνατὸν κανεῖς νὰ ὑπερβῇς τὴν
καρδίαν τῆς δυσκολίας, τοὶ παρεμβάλλοντα εἰς τὴν ἐξάπλωση τοῦ
θεοῦ λόγου, ὅς ἐτέρου δὲ καθιστᾷ σαφές ὅτι πρὸ τοῦ σταυ-
ροῦ θανάτου τοῦ Κυρίου δὲν ἐβίβητο Ἄγιον Πνεῦμα, ὅτι ὅλοι
οἱ ἀνθρώποι ἦσαν ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ ἐνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τῶν. Με-
τὰ τὴν συνδιαλλαγὴν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, δὲ τὸ τοῦ σταυροῦ, ἐδω-
κε καὶ ὁ Θεὸς ἀρθεῖν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς ὅσους ἐπιστεύσαν
εἰς τὸν Χριστόν. Τέλος ὁ Χρυσόστομος προτρέπει τοὺς ἀκροατάς
του νὰ μὴ ἐκδιδόνται τοὺς ἀβριστάς των καὶ ὅσους τοὺς δὲ
κοῦν, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀνεκτικοὶ καὶ νὰ τοὺς εὐεργετοῦν πρὸς ὅ-
φελειαν καὶ δόξαν τῶν.

6. Ματθ 5, 6.

ὅτι αὐτὸ συνέβη «κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τὴν μεγάλην»: (Δὲν ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἦτο μεγάλη, ἐν ᾗ τὰς ἐνδοξάμενους τὰς ἀφιέρωναν εἰς διασκεδάσεις).

Καὶ διὰ τοῦτο ὁμιλεῖ «κατὰ τὴν τελευταίαν», διότι κατ' αὐτὴν ἦσαν ὅλοι συγκεντρωμένοι. Βέβαια τὴν πρώτην ἡμέραν δὲν εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς μὴ μεταβάσεως τὴν ἐξέθεσεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην λέγει ὁ ἡσυχὸς κατὰ παρόμοιον, διὰ νὰ μὴ λησμονηθοῦν οἱ λόγοι, ἀφοῦ αὐτοὶ ἐσκόπευαν νὰ τὸ ρίψουν εἰς τὰς διασκεδάσεις. Κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ ἡμέραν, ὅταν θὰ ἀνεχώρουν διὰ τὰς οἰκίας των, τοὺς διδίδει ἐφοδία διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ φωνάζει δυνατὰ, ὅφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ δείξῃ τὴν παρηγορίαν του, ὅφ' ἑτέρου δὲ χάριν τοῦ μεγάλου πληθους διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ ὅλων.

Διὰ νὰ καταστήσῃ ὅμως σαφές, ὅτι ἔκανε λόγον διὰ πνευματικὸν πόμα, προσθέτει: «Ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει εἰς ἐμέ, ὅπως εἶπεν ἡ Γραφή, θὰ τρέξουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ποταμοῦ ὕδατος ζῶντος». Κοιλία ἐδῶ ὀνομάζει τὴν καρδίαν, ὅπως λέγει καὶ ἄλλοι: «Καὶ τὸν νόμον σου μέσα εἰς τὴν κοιλίαν μου»⁷.

Ποῦ ὅμως εἶπεν ἡ Γραφή, ὅτι «θὰ τρέξουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ποταμοῦ ὕδατος ζῶντος», Πουθενά. Πι σημαίνει λοιπὸν «ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή»: «Ἐν προκειμένῳ πρέπει νὰ χωρίσωμεν με σημεῖον στίξεως⁸, ὥστε τὸ «θὰ τρέξουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ποταμοῦ» νὰ ἐξαρτῶται ἀπὸ τὴν ἀπόφασίν του.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔλεγον πολλοὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Χρι-

7 Πρὸς Ἰωάν. 7, 1 ἐξ

8 Ψαλμ. 39, 9

9 Ὁ Χρυσόστομος συνδέει τὸ «καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή» μετὰ τὸ «ὅς πιστεύων εἰς ἐμέ», μὴ στίζων μετὰ τὸ ἐμέ, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὸ ἡ Γραφή. Πρὸς καὶ τὴν σημείωσιν 4 τῆς παραφράσεως διηγεῖται

στός¹⁰ καὶ ὅτι «ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς μήπως θὰ κάμῃ περισσότερα θαύματα;»¹¹ ὑποδεικνύει, ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν ὀρθὴν γνώσιν καὶ νὰ μὴ πιστεύουν τόσον ἀπὸ τὰ θαύματα, ὅσον ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς. Διότι πολλοὶ, μολοντοὶ τὸν εἶδαν νὰ θαυματουργῇ, δὲν τὸν ἐδέχοντο ὡς Μεσσαν. Ἐπρόκειτο δὲ νὰ λέγουν «δὲν ἀναφέρουν αἱ Γραφαὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔρχεται ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Δαυὶδ;»¹² Καὶ τοὺς λόγους των αὐτοὺς τοὺς διεκήρυσσαν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤθελε νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἀποφύγει τὴν διὰ τῆς Γραφῆς ἀπόδειξιν τῆς μεσσανικῆς τοῦ Ἰσάως, πάλιν τοὺς παραπέμπει εἰς τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνωτέρω ἀλλοῦστε τοὺς ἔλεγεν «Ἐρευνάτε τὰς Γραφάς»¹³ καὶ πάλιν «Εἶναι γραμμένον εἰς τὰ θύλακα τῶν προφητῶν. Καὶ θὰ εἶναι ὅλοι διδαγμένοι ἀπὸ τὸν Θεόν»¹⁴, καὶ «Σὺς κατηγορεῖς ὁ Μωυσεῖς»¹⁵. Καὶ ἐδῶ λέγει «Ὅπως εἶπεν ἡ Γραφή, θὰ τρέξουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ποταμοῦ, διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀφθονίαν τῆς θεοῦ χάριτος. Ὅπως καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει: «Πηγὴ ὕδατος ποὺ θὰ ἀναβλύξῃ εἰς ζωὴν αἰώνιον»¹⁶, δηλαδὴ θὰ ἔχῃ ἀφθονον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλου λέγει «ζωὴν αἰώνιον» καὶ ἐδῶ «ὕδωρ ζῶν» τὸ ὀνομάζει.

Ἐν ὕδατι ὀνομάζει ἐκεῖνο ποὺ κινεῖται, τρέχει συνεχῶς. Διότι ἡ χάρις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν κάποιου καὶ ἐδραιωθῇ εἰς αὐτὴν ἀνα-

10. Ἰωάν. 7, 26.

11. Ἰωάν. 7, 31.

12. Ἰωάν. 7, 42.

13. Ἰωάν. 5, 39.

14. Ἰωάν. 6, 45.

15. Ἰωάν. 5, 45.

16. Ἰωάν. 4, 14.

θαύζει, περισσότεροι από κάθε άλλη πηγή, και δεν κάνει, βιασπάς, ούτε αδειάζει, ούτε σταματά ποτέ.

Διὰ τὴν καταστάσιν φανερόν λοιπὸν συγχρόνως καὶ τὸ συνεχές τῆς χορηγίας καὶ τὸ ἀπερίγραπτον τῆς ἐνεργείας, ὠνόμασε πηγὴν καὶ ποταμούς, ὅχι ἕνα ποταμόν, ἀλλ' ἀπείρους. Καὶ ἀνωτέρω παρέστησε τὴν ἀφθονίαν, ὅταν εἶπεν ὅτι, «θὰ ἀναστήξῃ».

Καὶ θὰ ἡμπορέσῃ κανεὶς νὰ καταλάβῃ καλὰ τὸ λεγόμενον, ἐάν λάθῃ ὑπ' ὅψιν τοῦ τὴν σοφίαν τοῦ Στεφάνου καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Πέτρου καὶ τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ Παύλου. Αὐτοὺς τίποτε δὲν τοὺς παρέσυρεν, τίποτε δὲν τοὺς ἐφόβηζεν, οὔτε ὁ θυμὸς τοῦ πλήθους οὔτε αἱ ἐπαναστάσεις τῶν τυράννων οὔτε αἱ ἐπιβουλαὶ τῶν δαιμόνων οὔτε αἱ καθημεριναὶ ἀπειλαὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ ὡς ποταμοὶ, ποὺ τρέχουν ὁρμητικοί, ἔτσι ἐπέρασαν καὶ παρέσυραν τὰ πάντα.

«Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγε διὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐπαιρνε ὅσοι θὰ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. Διότι δὲν εἶχε δοθῇ ἀκομή τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα".

Πῶς λοιπὸν προσφύτευσαν οἱ προφῆται, καὶ ἀπέτελεσαν τόσα θαύματα; Οἱ ἀπόστολοι, θέθαια δὲν ἐξεδίωκαν τὰ δαιμόνια μὲ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ τοῦ ἐδωκεν ὁ Ἰησοῦς, ὅπως λέγει, ὁ Ὁδός. «Καὶ ἐγὼ ἐκδιώκω τὰ δαιμόνια διὰ τοῦ Βεελζεβοῦλ, τότε τὰ παῖδιά σας διὰ τοῦ τοῦ ἐκδιώκουν.»¹⁷ Αὐτὸ τὸ ἔλεγε δ' ἂν δείξῃ ὅτι δὲν ἐξεδίωκαν ὅλοι μὲ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, πρὶν ἀπὸ τὴν σταυρώσιν του, ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν ποὺ ἐχορήγει αὐτός. Ὅταν ὁμοῦς ἐσκόπευε νὰ τοὺς ἀποστείλῃ εἰς τὸν κόσμον τότε ἔλεγεν «Λάβετε

17 Ἰωάν. 7, 39

18 Ματθ. 12, 27

Πνεῦμα "Ἅγιον"·¹⁹ καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς αὐτούς τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τότε ἔκαναν τὰ θαύματα

8. Ὅταν δὲ τοὺς ἀπέστειλε νὰ κηρύξουν δὲν εἶπεν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς Πνεῦμα "Ἅγιον, ἀλλ' ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἐξουσίαν»²⁰, ὅταν τοὺς ἔλεγεν «Λεπρός καθαρίζετε, δαιμόνια νὰ ἐκδιώκετε, νεκροὺς νὰ ἀνασταίνετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δώσατε»²¹.

Διὰ τοὺς προφῆτας ὁμοῦς πιστεύεται ἀπὸ ὅλους ὅτι, τοὺς εἶχε δοθῇ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἡ χάρις αὐτὴ εἶχε συσταλῇ καὶ μετακινήθῃ καὶ εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἐλέχθη «Ἐγκαταλείπεται ἔρημος ὁ οἶκός σας»²². Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ρῆσιν αὐτὴν εἶχεν ἀρχίσῃ ἡ σπάνις αὐτῇ τοῦ "Ἁγίου Πνεύματος, διότι δὲν ὄπῃρχε πλέον προφήτης εἰς αὐτούς, οὔτε ἐκωνόμει τὰ ἁγία τῶν ἡμερῶν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶχεν ἀνασταλῇ ἡ δωρεὰ τοῦ "Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐπρόκειτο εἰς τὸ μέλλον νὰ δοθῇ με ἀφθονίαν, αὐτῆς δὲ τῆς διανομῆς ἡ ἀρχὴ ἔγινε μετὰ τὴν σταυρώσιν, ὅχι μόνον με ἀφθονίαν ἀλλὰ καὶ με μεγαλύτερα χαρίσματα (διότι πραγματικὰ ἡ δωρεὰ ἦτο περισσότερον ἀξία θαυμασμοῦ, ὅπως ὅταν λέγῃ «δὲν γνωρίζετε ποίου πνεύματος εἰσθεῖς»²³, καὶ πάλιν «Διότι, δὲν ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας»²⁴. Καὶ οἱ παλαιοὶ θέθαια εἶχαν Πνεῦμα, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦσαν νὰ τὸ δώσουν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἀπόστολοι, ὁμοῦς μυριάδας ἀνθρώπων ἐνέπληρσαν μὲ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπρόκειτο

19 Ἰωάν. 20, 22.

20 Ματθ. 10, 1.

21 Ματθ. 10, 8.

22 Ματθ. 23, 38.

23 Λουκ. 9, 55.

24 Ρωμ. 8, 15.

νά λάθουν αὐτὴν τὴν χάριν, ποὺ δὲν εἶχαν ἀκόμη δοθῇ, δι' αὐτὸ λέγει· «Διότι δὲν ἦτο ἀκόμη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα». Ἀφοῦ δι' αὐτὴν τὴν χάριν ἔκανε λόγον ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ ἔλεγεν, «διότι δὲν ἦτο ἀκόμη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα», βηλαδὴ δὲν εἶχε δοθῇ, ἀπειδὴ ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἀκόμη δοξασθῇ²⁵. Δόξαν ὀνομάζει τὸν σταυρὸν.

Ἐπειδὴ, δηλαδή, εἰμεθα ἐχθροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ εἶχαμε στερηθῇ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰμεθα μισητοὶ εἰς αὐτόν, ἐνῶ ἡ χάρις ἦτο ἀπόδειξις συμφιλώσεως, διότι τὸ δῶρον δὲν δίδεται εἰς τοὺς ἐχθρούς καὶ τοὺς μισουμένους, ἀλλὰ εἰς τοὺς φίλους καὶ εἰς τοὺς ἀγαπητούς. Ἐπρεπε προηγουμένως νὰ προσφερθῇ ἡ θυσία πρὸς χάριν μας καὶ νὰ καταλυθῇ ἡ ἐχθραδιὰ τῆς σαρκὸς καὶ νὰ γίνωμεν φίλοι τοῦ Θεοῦ καὶ τότε νὰ λάβωμεν τὴν δωρεάν. Διότι ἐὰν συνέβη αὐτὸ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν πρὸς τὸν Ἀβραάμ, πολὺ περισσότερον θὰ συνέβαιναν εἰς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Καὶ ὁ Παῦλος διὰ νὰ δηλώσῃ αὐτὸ ἔλεγεν· «Ἐὰν κληρονόμοι ἦσαν οἱ ἐξαρτώμενοι ἐκ τοῦ νόμου, τότε ἡ πίστις δὲν ἔχει ἀξίον, διότι ὁ νόμος δημιουργεῖ ὀργήν»²⁶. Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκολουθοῦν σημασίαν· Ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ τὴν γῆν εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ τοὺς ἀπογόνους του, ἀλλ' οἱ ἀπόγονοι ἦσαν ἀνάξιοι τῆς ἐπαγγελίας καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ φανοῦν εὐχάριστοι εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὰ ἱδικὰ των ἔργα. Δι' αὐτὸ εἰσῆλθεν ἡ πίστις, πρᾶγμα εὐκόλον, διὰ νὰ προσελκύσῃ τὴν χάριν καὶ νὰ μὴ καταργηθοῦν αἱ ἐπαγγελίαι. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Διὰ τοῦτο ἡ ὑπόσχεσις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πίστιν, διὰ νὰ εἶναι ὡς δῶρον τῆς χάριτος καὶ νὰ εἶναι θεοῦα ἡ ἐπαγγελία»²⁷. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν «ἡ ὑπόσχεσις εἶναι

25. Ἰωάν. 7, 39.
26. Ρωμ. 4, 14-15.
27. Ρωμ. 4, 16.

ὡς δῶρον τῆς χάριτος», ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἐπιτύχουν τίποτε μὲ τὰ ἔργα των.

Διὰ τὴν ὁμῶς, ὅταν εἶπεν «σύμφωνα μὲ τὰς Γραφάς»²⁸, δὲν προσέθεσε καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς· διότι ἡ γνώμη των ἦτο διεσπασμένη. «Ἄλλοι δὲ ἔλεγον Αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης»²⁹, καὶ «ἄλλοι ἔλεγον ὅτι πλὴν τὸν λαόν»³⁰. Ἐπίσης, «ἄλλοι μὲν ἔλεγον. Δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν ὁ Χριστός, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν καινὴν πόλιν Βηθλεέμ»³¹, ἐνῶ «ἄλλοι διεκήρυσσον· διὰ τὸν Χριστόν, ὅταν ἔλθῃ, κανεὶς δὲν θὰ γνωρίσῃ ἀπὸ ποῦ εἶναι»³². Καὶ γενικῶς ἡ γνώμη των διέφερεν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ πλῆθη ποὺ εὐρίσκονται εἰς ἀναταραχὴν. Διότι δὲν ἐπρόσχεαν μὲ ἀκρίθειαν εἰς τὰ λεγόμενα, οὔτε διὰ νὰ μάθουν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν τοὺς δίδει καμμίαν ἀπάντησιν, ὅν καὶ λέγουν· «Μήπως ἔρχεται ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν ὁ Χριστός;» ἐνῶ τὸν Ναθαναὴλ, ποὺ ἠρώτησε μὲ τὸν οὐδυν καὶ αὐστηρόν· «Ἡμπορεῖ νὰ προέλθῃ τίποτε τὸ καλὸν ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ;»³³, τὸν ἐπήνεσεν ὡς ἀληθινὸν Ἰσραηλίτην. Αὐτοὶ ὁμῶς, ποὺ εἶπαν πρὸς τὸν Νυκὸδημον· «Ἐρευνήσε καὶ μάθε, ὅτι ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν δὲν ἔχει ἔλθῃ προφήτης»³⁴, δὲν τὰ ἔλεγον αὐτὰ ἐπειδὴ ἤθελαν νὰ μάθουν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνατρέψουν ἀπλῶς τὴν γνώμην ποὺ ὑπῆρχε διὰ τὸν Χριστόν. Ἐκεῖνος ὁμῶς ἦτο ἐραστής τῆς ἀληθείας καὶ ἔλεγεν αὐτὰ ἐπειδὴ ἐγνώριζε μὲ ἀκρίθειαν ὅλα τὰ παλαιά. Αὐτοὶ ὁμῶς ἔνα

28. Ἰωάν. 7, 38.
29. Ἰωάν. 7, 40.
30. Ἰωάν. 7, 12.
31. Ἰωάν. 7, 41-42.
32. Ἰωάν. 7, 27.
33. Ἰωάν. 1, 47.
34. Ἰωάν. 7, 52.

σκοπόν είχαν, να ανατρέψουν την αντίληψιν ότι είναι ο Χριστός.

Δι' αυτό είποτε δὲν τοὺς ἀπεκάλυπτεν. Διότι αὐτοὶ τοῦ ἀντέφασκον πρὸς τὸν ἑαυτὸν των καὶ ἄλλοτε μὲν ἔλεγαν «οὐδεὶς γνωρίζει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται»³⁵, ἄλλοτε δὲ «ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ», εἶναι εὐνόητον ὅτι, καὶ ὅταν θὰ ἐμάθαιναν, πάλιν θὰ ἔφεραν ἀντιρρήσεις. Διότι ὡς δεχθώμεν ὅτι δὲν ἐγνώριζαν τὸν τόπον, ὅτι δηλαδὴ κατήγετο ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ, ἐπειδὴ ἀντιγράφη καὶ ἔζησεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, (μολοντοὶ καὶ αὕτῃ ἡ ἀγνοία των δὲν συγχωρεῖται, ἐπειδὴ δὲν ἐγεννήθη ἐκεῖ), δὲν ἐγνώριζαν ὁμῶς τὸ γένος του, ὅτι κατήγετο ἀπὸ τὸν οἶκον καὶ τὴν γενεάν τοῦ Δαυὶδ; Τότε πῶς ἔλεγαν «Δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Δαυὶδ ὁ Χριστός;». Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἡδελαν νὰ τὸ συσκιώσουν καὶ τὰ πάντα ἔλεγαν μὲ κακὴν διάνοειαν.

Διατί λοιπὸν δὲν τὸν ἐπλησίασαν διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσουν; Ἐπειδὴ ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα σὲ θαυμάζομεν, ἀλλὰ μᾶς προτρέπεις νὰ πιστεύομεν εἰς σέ σύμφωνα μὲ τὰς Γραφάς, ἀπάντησέ μας, πῶς αἱ Γραφαὶ λέγουν ὅτι ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ, ἐνῷ σὺ ἔχεις ἔλθει ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας; Τίποτε ἀπ' αὐτὰ ὁμῶς δὲν εἶπον, ἀλλὰ τὰ πάντα ἔλεγαν μὲ πονηρίαν. Τὸ ὅτι θέθαισι δὲν ἀνεξήτουν οὔτε ἤθελαν νὰ μάθουν, τὸ προσέθεσαν ἀμέσως ὁ Εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν «Μερικοὶ ἤθελαν νὰ τὸν πιάσουν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἠτόλμωσε χερεῖ ἐπάνω του»³⁶. Ἐάν λοιπὸν τίποτε ἄλλο δὲν ὑπῆρχε, αὐτὸ τὸ γεγονός ἦτο ἀρκετὸν νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς κατάνυξιν. Δὲν συνεκινήθησαν ὁμῶς, ὅπως λέγει ὁ Προφήτης «Διεσχίσθησαν, ἀλλὰ δὲν κατανύγησαν»³⁷.

35. Ἰωάν. 7, 27.

36. Ἰωάν. 7, 44.

37. Ψαλμ. 34, 15.

γ'. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ πονηρία. Εἰς τίποτε δὲν θέλει νὰ ὑποχωρῇ, ἀλλ' εἰς ἕνα ἀποθλέπει μόνον, εἰς τὸ νὰ ἀφανίσῃ τὸν μισοῦμενον. Τί λέγει ὁμοῦς ἡ Γραφή; «Ὅποιος σκάπτει παγίδα διὰ τὸν πλησίον του, θὰ πέσῃ ὁ ἴδιος εἰς αὐτήν»³⁸. Τὸ ὅριον συνέθη καὶ τότε. Διότι αὐτοὶ μὲν ἐπεδύωκαν νὰ φονεύσουν τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ σῶσουν τὸ κήρυγμά του, ἀλλὰ ἔγινε τὸ ἀντίθετον. Τὸ μὲν κήρυγμα ἀκμάζει μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἐνῷ ὅλα τὰ ἰδικὰ των ἐσθῆσαν καὶ κατεστράφησαν. Ἐχασαν καὶ πατρίδα καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν καὶ λατρίαν καὶ γενικῶς ἐστερήθησαν κάθε εὐτυχίαν καὶ ἔγιναν δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι.

Ἐχοντας αὐτὰ ὑπ' ὀφθαλμοῖς μας, εἰς καμμίαν περιήτουν ὡς μὴ ἐπαθουλεύμεθα τοὺς ἄλλους, γνωρίζοντες ὅτι ἀκούζομεν τὸ εἶδος κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ θαυτέραν δίδομεν τὴν κληγὴν εἰς τὸ σῶμα μας.

Ἀλλὰ σὲ ἐλύπησε κάποιος καὶ θέλεις νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃς; Μὴ ἀμύνεσαι, διότι ἔτσι θὰ ἡμπορέσῃς νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃς. Ἐάν ἀμυνθῇς, δὲν ἡμυνθῇς. Καὶ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι αἰνίγμα τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ λόγος ἀληθινός.

Καὶ πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον συμβαίνει αὐτό; Ὅταν δὲν ἀμύνεσαι, καθιστῶς ἐχθρὸν τοῦ ἐπιτιθεμένου τὸν Θεόν, ἐνῷ, ὅταν ἀμύνεσαι, δὲν γίνεται αὐτό. («Διότι ἡ ἐκδίκησις ἀνήκει εἰς ἐμένα, ἐγὼ θὰ ἀνταποδώσω, λέγει ὁ Κύριος»)³⁹. Πραγματικῶς, ὅταν ἔχωμεν ὑπηρετας, ποῦ ἦλθαν εἰς ρῆξιν μετὰ τοῦ των καὶ δὲν ἀνέθεσαν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ ἀπεφάσισαν μόνοι των νὰ λύσουν τὰς διαφοράς των, καὶ ὅν ἀκόμη προσέλθουν ἔπειτα πολυὰς φορές, ὅχι μόνον δὲν τοὺς προστατεύομεν, ἀλλὰ

38. Παροιμ. 26, 27.

39. Ρωμ. 12, 19.

καὶ ἀγανακτοῦμεν καὶ λέγομεν, ὁρπάτῃ, ἔπρεπε τὰ πάντα νὰ τὰ ἀναθέσω εἰς τὴν μαστιγῶσιν, ἐπειδὴ ἔσπευσες νὰ ὑπερασπίσης τὸν ἑαυτὸν σου, μὴ μὲ ἐνοχλῇς λοιπόν, πολὺ περισσότερον θὰ εἴπῃ αὐτὸ ὁ Θεός, ὁ ὅποιος μᾶς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἀναθέτωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Πῶς λοιπόν δὲν εἶναι παρόμοιον, ὅταν ἀπὸ μὲν τὰ παιδιὰ μας ἀπαιτῶμεν τόσῃν ἀνωτερότητα καὶ ὑπακοήν, εἰς δὲ τὸν Κύριον δὲν παραχωρῶμεν, ὅσα θέλομεν νὰ παραχωροῦν εἰς ἡμᾶς οἱ ὑπηρέται;

Καὶ αὐτὰ τὰ λέγω διὰ τὴν προθυμίαν ποὺ ἔχομεν νὰ τιμωρῶμεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Διότι ὅποιος πιστεύει πραγματικά, οὔτε αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ κἀνῇ ἀλλὰ νὰ συγχωρῇ καὶ νὰ ἀφῇν τὰ ἁμαρτήματα, ἔστω καὶ ἂν τὸ μέγα ἐπαθλὸν τῆς πράξεώς του αὐτῆς δὲν ἦτο ἐκεῖνο, δηλαδὴ νὰ παίρνῃ ὡς ἀνταπόδοσιν τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἄλλωστε εἰπέ μοι, ἔάν κατηγορῇς τὸν ἁμαρτήσαντα, διατὶ ἁμαρτάνεις καὶ πίπτεις εἰς τὰ ἴδια;

Σὲ δόριζεν; Νὰ μὴ τοῦ ἀνταποδώσης τὴν ὁδριν, διότι ὁδρίζεις τὸν ἑαυτὸν σου.

Σὲ ἐκτύπησεν; Νὰ μὴ τὸν κτυπήσῃς καὶ σὺ, διότι δὲν θὰ κερδίσης τίποτε εἰς καμίαν περίπτωσιν.

Σὲ ἐλύπησεν; Νὰ μὴ τὸν λυπήσῃς ὡς ἀντεκδικησιν, διότι τὸ κέρδος εἶναι μηδέν, ἀλλὰ θὰ γίνῃς πάλιν ἴσος πρὸς αὐτόν.

Μόνον ἔτσι θὰ ἡμπορέσῃς νὰ τὸν ἀποτρέψῃς, ὅν μὲ πραύτητα καὶ ἐπιείκειαν ὑποφέρῃς. Ἔτσι θὰ τὸν δεσμεύσῃς. Ἔτσι θὰ τοῦ ἀνακόψῃς τὴν ὁργὴν. Καυεῖς δὲν θεραπεύει τὸ κακὸν μὲ τὸ κακόν, ἀλλὰ θεραπεύει τὸ κακὸν μὲ τὸ καλόν. Αὐτὰ διδάσκουν μερικοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Ὅς ἐντραπῶμεν λοιπόν, ἔάν εἰς τοὺς ἀνοήτους Ἑλληνας ὑπάρχῃ τόσο ὕψηλὴ ἀντιληψίς, ἐνθ' ἡμεῖς φαινόμεθα κατώτεροι.

Πολλοὶ ἠδικήθησαν καὶ ὑπέφερον τὴν ἀδικίαν. Πολλοὶ ἐσυκοφαντήθησαν καὶ δὲν ἠμύνθησαν, ἔγιναν ἀντι-

κειμενον ἐπιβουλῆς καὶ εὐηργέτησαν. Καὶ ὑπάρχει μεγάλος φόβος μήπως μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εὐρεθοῦν ἀνώτεροί μας κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ καταστήσουν τὴν τιμωρίαν μας χειροτέραν. Πραγματικά, ὅταν ὅσοι ἐλαβοῦν τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅσοι προσδοκοῦν τὴν βασιλείαν, ὅσοι σκέπτονται τὸν οὐρανόν, ὅσοι δὲν φοβοῦνται τὴν γέενναν, ὅσοι προτρέπονται νὰ γίνουν ἀγγελοι, ὅσοι μετέχουν εἰς τὰ μυστήρια, ὅσοι ἡμεῖς λοιπόν, ὅταν δὲν φθάσωμεν εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἀρετῆς ἐκείνων, ποῖαν συγχώρησιν θὰ ἔχομεν;

Ἐάν πρέπει νὰ εἰμεθα ἀνώτεροι τῶν Ἰουδαίων, (ἐάν ἡ ἀρετὴ σας δὲν ὑπερβαῖνῃ τὴν ἀρετὴν τῶν γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων, δὲν θὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν⁴⁰), πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ὑπερβαίνωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τοὺς Ἑλληνας. Ἐάν τοὺς Φαρισαίους, πολὺ περισσότερον τοὺς ἀπίστους. Διότι ἔάν δὲν ἡμπορέσωμεν νὰ φανῶμεν ἀνώτεροι ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς ἐκείνων, ἔχει ἀποκλεισθῇ δι' ἡμᾶς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὅταν ἀποδεικνυόμεθα κατώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, πῶς θὰ ἐπιτύχωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν βασιλείαν;

Ὅς θυγάσωμεν λοιπόν ἀπὸ μέσα μας κάθε πικρίαν καὶ ὁργὴν καὶ θυμόν. «Τὸ νὰ σὰς λέγω τὰ ἴδια πράγματα, εἰς ἐμέ δὲν εἶναι θαρετόν, εἰς σὰς ἡμῶς παρέχει ἀσφάλειαν»⁴¹. Ἄλλωστε καὶ οἱ ἱερεῖς χρησιμοποιοῦν τὸ ἴδιον φάρμακον πολλὰς φορές. Καὶ ἐγὼ δὲν θὰ παύσω νὰ σὰς λέγω τὰ ἴδια, νὰ σὰς τὰ ὑπεινθυμίζω, νὰ σὰς διδάσκω καὶ νὰ σὰς προτρέπω. Διότι τὸ θάρρος τῶν διοτικῶν φροντιστῶν εἶναι μεγάλο καὶ μᾶς κάνει νὰ λησμονώμεν. Δι' αὐτὸ μᾶς χρειάζεται συνεχὴς διδασκαλία.

40. Ματθ. 5, 20.

41. Φίλιπ. 3, 1.

Συνεπώς, διὰ νὰ μὴ συγκεντρωνώμεθα ματαίως καὶ ἀσκοπως, ὡς ἀποδεικνύομεν τὴν πίστιν μας μὲ τὰ ἔργα μας, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 73

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΑΣΤ' — ΝΑ'
(ΚΕΦ. 4 — 7)

Κείμενον: Γ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ

«Τὰ εὑρισκόμενα ἔπαντα τοῦ ἐν ἁγίοις Πα-
τρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου. Ἐπιμη-
νεῖα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον». Τόμος
Β', Ἀθήναι 1873, σελ. 258 - 382.